

پىلانلىغۇچىلار: ھەبىبۇللا مۇھەممەت
پولات ھېژۋۇللا

تەھرىر ھەيئەتلەر: (ئۇيغۇر ئىلىمپە تەرتىپى بويىچە)

ئابدۇقادىر جالالىدىن، ئەخمەت ئىمىن، ئەركىن نۇر، ئەزىزى، ئەكبەر سالىھ، بوغدا ئابدۇللا، دۇەن جيۇەن، پولات ھېژۋۇللا، مۇختار مەخسۇت، مۇرات مەتنىياز، ئىمىن ئەھمىدى، ھەبىبۇللا مۇھەممەت

ئۈرۈمچى

2000 - يىلى

قەشقەردىكى يەرشارى

ئۈرۈمچى شەھەرلىك يازغۇچىلار جەمئىيىتى
«تەڭرىتاغ» ژۇرنىلى تەھرىر بۆلۈمى نەشرگە تەييارلىغان

شىنجاڭ خەلق نەشرىياتى

图书在版编目(CIP)数据

喀什的地球:维吾尔文/乌鲁木齐作家协会,《天尔塔格》文学期刊编辑部主编。一乌鲁木齐:新疆人民出版社,1999.11
ISBN7—228—05521—7

Ⅰ.喀... Ⅱ.①乌... ②天... Ⅲ.诗歌—作品集—中国—当代—维吾尔语(中国少数民族语言) Ⅳ.I227

中国版本图书馆 CIP 数据核字(1999)第 68958 号

责任编辑:艾合买提.伊敏
责任校对:海里且木.阿布里米提
艾比布拉.艾力
装帧设计:艾克拜尔.萨里

*

新疆人民出版社出版
(乌鲁木齐市解放南路 348 号 邮政编码:830001)
新疆新华书店发行
新疆工人时报印刷厂印刷
850×1168 毫米 32 开本 10.875 印张 4 插页
2000 年 12 月第 1 版 2000 年 12 月第 1 次印刷
印数:1—3,000

ISBN7—228—05521—7/I.2079 定价:22.00 元

مۇندەرىجە

نەشرگە تەييارلىغۇچىدىن 1

كىرىش سۆز 1

ئابابەكرى توختى

جىمجىتلىق..... 1

ئابدۇرېھىم ئابدۇللا

قىسمەتلىرىم..... 2

ئابدۇرېشىت ئېلى

ئىككى شېئىر..... 7

ئابدۇقادىر جالالىدىن

ئىككى شېئىر..... 9

ئابدۇكېرىم ناسىر

ئۈچ شېئىر..... 18

ئابدۇللا جامال

سۆيگۈ 22

ئاسمجان ئوبۇلقاسىم

ئىككى شېئىر 25

ئابلەت ئابدۇرېشىت بەرقى

شېئىرلار 28

ئابلاجان مۇسا

بىر تال يوپۇرماق 34

ئابلىز ئوسمان

يىراق شەھەرگە خەت 35

ئابلىكىم ھەسەن

يەتتىنچى قەۋەت، بويتاق 36

ئابلىمىت ئابدۇلباقى

خوش قال، دوقمۇش 38

ئادىل تۇنىياز

قەشقەردىكى يەر شارى 40

ئالىمجان ئازات

تىپتىنىچ سەيلىگاھ، باغنىڭ ھۆسنىدە 50

ئالىمجان ياسىن

يوچۇن شەھەر خاتىرىسى 52

ئايۋىك ئۆمەر

ئىلگىرى بۇ جايدا ئاققان بىر دەريا 54

ئەخمەتجان ئوسمان

شېئىرلار 55

ئەركىن ئەبەيدۇللا

بوۋام 80

ئەركىن ئىبراھىم
ئىككى شېئىر 81
ئەركىن مۇھەممەت كامالى
يۇرىكىمىز يىغلايدۇ ئۆكسۈپ 85
ئەركىن نۇر
چۈش ئارىلى 87
ئەزىزى
ئىككى شېئىر 102
ئەسقەر داۋۇت
ئىككى شېئىر 111
ئەسقەر ياسىن
ئۈچ شېئىر 113
ئەكبەر داۋۇت تەنھايى
ئىككى شېئىر 116
ئەكبەر سالىھ
چارچاش 118
ئەكبەر نىياز پەتتارى
كىم ئۇ تۇرغان چېچىمنى سىلاپ 120
ئەكرەم ئابدۇمىجىت
ياپراق ناخشىسى 122

ئەمەتجان قۇربان

ئۆزۈمگە دىئاگنوز 123

ئەنۋەر ئەخمەت

ئىككى شېئىر 125

ئەيساجان تۇردى ئاچچىق

نېگىر دوستۇمغا خەت 131

باتۇر روزى

ئايسىز ئايدىڭ 132

بەگمەت يۇسۇپ

بۆرە ئەرۋاھى ناخشىسى 139

بوغدا ئابدۇللا

سالغا تېشى 140

پاشاگۇل ئىسمايىل

ۋىسال پەيتى 158

پەرھات تۇرسۇن

ئىككى شېئىر 159

پەرھات ئىلياس

شېئىرلار 161

پولات ھېۋزۇللا

شېئىرلار 165

تاهىر هامۇت
ئىككى شېئىر 171
تەلئەت قادىرى
روھ كۆلەڭگىسى 176
تۇراخان توختى
كۈلۈپ كەتتى گۈللەر پورەكلەپ 177
تۇرا ئوبۇل
ئىككى شېئىر 180
تۇرسۇننىياز توختى
قۇشلار كۈيى 182
تۇرسۇنجان ھاشىمى
مۇقام 184
تۇرغۇن تۇرسۇن
ئۇچ شېئىر 185
جاسارەت تاش
بىر ئائىلىنىڭ تەزكىرىسى 189
جېلىل خېلىل
ئۇچ شېئىر 190
چىمەنگۈل ئاۋۇت
بەش بىلەن يەتتىنىڭ ئارىلىقى 198

دىلمۇرات تەلئەت
شېئىرلار 203
رىسالەت مەردان
ئىككى شېئىر 210
زامانىدىن پاكىزات
يېڭناغۇچ قانىتى 213
زاھىر ئابدۇراخمان
ئىككى شېئىر 217
زۆھرەگۈل ئەخەت
ئۇچ شېئىر 221
غالىپ راخمان
قار ياغماقتا لەپىلدەپ، ئاق قار 224
غەيرەت غوپۇر
قىتئەلەر 225
غۇجمۇھەممەت مۇھەممەت
ۋاز كېچىش 231
قەھرىمان روزى
ئىككى شېئىر 232
قەيسەر تۇرسۇن
ئىككى شېئىر 235

قۇدرەت قۇربان
چۈش 237
كېرىمجان سۇلايمان
تاش ئادەم 239
مۇتەللىپ مەخسۇر
تاش چېچىكى 241
مۇختار مەخسۇت
شېئىرلار 242
مۇسا ئەھەد
شېئىرلار 248
مۇھەممەتجان ئەمەت
ئىككى شېئىر 251
مۇھەممەد سالىھ مەتروزى
ئېسىلگە ئەپسانىلىك چۇشتەكلا كەچمىش 253
نۇرمۇھەممەت ھاشىم
مۇھەببەت بىر پىچاق 254
نۇرمۇھەممەت ياسىن ئۆركىشى
قىز 255
ھاجى قۇتلۇق قادىرى
ئىككى شېئىر 257

هایاتنوپۇس مۇھەممەت
ئىككى شېئىر 258
ھەبىبۇللا رەجەپ
يالاڭ ئاياغ، كەزدىم قۇملۇقنى 261
ھەسەنجان بوساق
ئىككى شېئىر 262
ئوسمانجان ساۋۇت
شېئىرلار 265
ئوسمان زاھىر
ئۇچ شېئىر 273
ئۆمەرجان سدىق (مىسكىن)
ئۇچ شېئىر 278
ئۆمەر مۇھەممەتئىمىن
شېئىر دەۋرى 282
ۋاھىتجان ئوسمان
ئىككى شېئىر 288
ئىبراھىم نىياز
ئىككى شېئىر 290
ئىلغارجان سادىق
شېئىرلار 292

ئىلھامجان ئابلىز
كىچە كۆيلىرى 295
ئىمىن ئەھمەدى
لىرىكىلار 297
ياسىنجان ئەمەت
ئىككى شېئىر 317
يالقۇن ئەزىزى
دوسكا ۋە قىز 320

نەشرگە تەييارلىغۇچىدىن:

زامانىۋى مەدەنىيەت قەسىرىدىكى
كولدۇرما ئاۋازى

جۇڭگو خەرىتىسىنىڭ غەرب تەرىپىگە قارىسىڭىز زور گەۋدىنى تەشكىل قىلغان بىر جاي بار. ئۇ بولسىمۇ شىنجاڭ ئۇيغۇر ئاپتونوم رايونى. دۇنيا تارىخىنىڭ، جۇملىدىن جۇڭگو تارىخىنىڭ قاتمۇ قات ريشتى بۇ رايونغا شۇنداق باغلانغانكى، بىز بۇ تارىخنى كەينىگە قايتۇرۇپ ۋاراقلىغانسېرى مەدەنىيەتكە دائىر ئاجايىپ مۆجىزىلەرنى بايقايمىز. بۇ يەردە ئىران، يۇنان، ھىندىستان مەدەنىيىتى ئەنئەنە-ۋى يەرلىك تۇران مەدەنىيىتى ئاساسىدا تەرەققىياتىنىڭ يېڭى لىنىيىسىنى ھاسىل قىلغان. بۇ يەردە ئىنسانىيەت مەدەنىيىتىنى قىتئەلەرگە ئايرىپ تۇرۇۋاتقان شامان دىنى، بۇددا دىنى، ئىسلام دىنى شۇنداقلا ئاز - تولا خرىستىئان دىنى ئامىللىرىنىڭ مۇجەسسەمى بار. بۇ يەردە مەڭگۈلۈك چىڭقى چۈش. قۇياش ئەڭ سەممي نۇرلىرىنى بۇ يەرگە بەخش ئېتىدۇ. بۇ يەرنىڭ ئادەملىرى قوقاستەك قىزىپ كەتكەن زېمىنغا دەسسەپ يۇرۇپ بەدەنلىرىنى مىس رەڭدە تاۋلايدۇ. ئۇلارنىڭ بىپايان قاغجىراپ كەتكەن لەۋلىرىدىن كەۋسەردەك سەگىتمە ناخشىلار ئۇرغۇپ چىقىپ كۆڭۈل ۋادىسىدا باراقسان بوستانلارنى ھاسىل قىلىدۇ.

بۇ يەرنىڭ كىشىلىرى خۇددى يازغۇچى ۋاڭ مېڭ تەسۋىرلىگەندەك ساددا، ئاق كۆڭۈل، ھېسسىياتچان ۋە يۇمۇرلۇق. لېكىن ئۇلارنىڭ ساددىلىقىدا پەيلاسوپلارغا خاس چوڭقۇرلۇق بار. ۋاڭ مېڭنىڭ

تىل ئۇسلۇبىغا بۇ يەردىكى ئۇيغۇرلارنىڭ شوخ ۋە بەڭۋاش گېپىلىرى قوشۇلۇپ كەتكەن. بۇ يەردە شۇنداق بىر روھىي كامالەت بار. بۇ كامالەت نەسىرىدىن ئەپەندىگە ئوخشاش ھېكمەتلىك كۈلكىلەيدىغان كومېدىيىلىك ئوبرازنى ياراتقان. بۇ كومېدىيىلىك ئوبرازنىڭ ئەكسىچە بولغان يەنە بىر سەنئەت مۇجىزىسى بار، ئۇ بولسىمۇ دۇنيا بويىچە ئەڭ زور مۇزىكىلىق داستان ئۇيغۇر 12 مۇقامى. ئۇيغۇرلار ھايات، ئالەم ۋە ئىلاھ بىلەن بولغان سىرلىق دىئالوگىنىڭ قاتلىمىدىن ئوخچۇپ چىققان مەنە فۇنتانلىرىنى مۇزىكا رەۋىشىدە ئىزھار قىلىدۇ. بۇ مۇزىكىلاردا مۇنداق بىر مۇڭ بارکى، بۇ مۇڭ ھەرگىزمۇ ئادەتتىكى ھاياتنىڭ كوچىلىرىدا ئېزىپ يۈرگەن ئادەمنىڭ چۈشكۈنلۈكىدىن دېرەك بەرمەيدۇ. ئەكسىچە پانىي ھاياتتىن ھالقىشتىن كېيىنكى ئىلاھىي ماكاننىڭ چەكسىزلىكىدە تونۇلغان ھەيرانلىق، ئىزتىراپ، بىلىشكە بولغان تەشنالىق، ئالەم روھىي ئىلكىدىكى لاماكانلىق بار.

ئۇزاق مەزگىللىك قاتماللىقتىن كېيىنكى بىردىنبىر تاللاش ئەلۋەتتە ئۆزگەرتىش ۋە ئىسلاھاتتىن ئىبارەت بولىدۇ. بۇ، ئەدەبىيات - سەنئەت ساھەسىدە، جۈملىدىن شېئىرىيەت ساھەسىدە بىر دولقۇننى شەكىللەندۈرىدۇ. ئۇنىڭ ئىسىق بورانلىرى گويا تۇرمۇشتا يوق نەرسىلەرنى غۇۋا قىلىپ دەپ بېرىدۇ. ئۇ نەرسىلەرنى سىرتقى ھادىسىلەرگە تەدبىقلىغاندا ئەقلگە سىغمايدىغاندەك كۆرۈنسىمۇ، ئەمما ئىنسانىنىڭ روھىي ھادىسىلىرىگە شۇنچە يېقىن.

مەملىكەت مىقياسىدا « گۈڭگا شېئىرلار » بارلىققا كەلگەندە، بۇ ھەقتە قىزغىن بەس - مۇنازىرە بولۇۋاتقاندا ئۇيغۇرلاردىمۇ شېئىرىيەت

ھەربكىتى باشلاندى. ياش شائىرلار ئالدى بىلەن شېئىرنى ساختا بۇرچكارلىقتىن ئازاد قىلدى.ئۇلار شېئىرنى پاك ئادەمىي خاسلىق سۈپىتىدە تونۇدى: شېئىر بىر قاتار قائىدە - نىزاملارنىڭ يىغىندىسى ياكى قانداقتۇر بىر ئىجتىمائىي نوپۇزنىڭ بېقىندىسى ئەمەس، بەلكى ئىنساننىڭ ئۆز- ئۆزىنى سېزىش قۇدرىتى، بۇنداق سېزىش مۇئەييەن مۇھىتنى شەرت قىلغان ھالدا يۈز بېرىدۇ، دەپ تەشەببۇس قىلىشتى . باشقىلار تارىخىي ئويلىنىشنى چىقىش نۇقتىسى قىلغان بولسا، ئۇيغۇر شائىرلىرى مىللىي ئەپسانىلەرنىڭ دۇنياۋى مەنىسى ھەققىدىكى ئىزدىنىشنى نىشان قىلدى. چۈنكى ئىنساننىڭ قابىلىيەت بايلىقىنى ئەڭ كەڭ دائىرىدە قېزىپ چىقىرىشنى مەقسەت قىلغان كېيىنكى سانائەت دەۋرىدە ئۇيغۇرلار ئەنئەنىۋى تېرىمنى ئاساس قىلغان دېھقان مىللىتى سۈپىتىدە ياشاۋاتاتتى.ئۇلار ئۆزلىرى بىلەن تەبىئەت. جەمئىيەت ۋە ھۆكۈمەت ئوتتۇرىسىدىكى مۇناسىۋەتنى پوئېتىك تەپەككۇر ئارقىلىق بىر تەرەپ قىلىدۇ. بۇ خەلقنىڭ مىجەزىدە، تىلىدا، ئېتىقادى ۋە ئۆرپ - ئادىتىدە قويۇق شائىرانە قانىنىڭ ئىسسىق ھىدى ئۆرلەپ تۇرىدۇ. سانائەتنىڭ تاراق- تۇرۇقلىرى ۋە بۇلغىنىشلىرى قاپلىغان، كۆيگەن نېفىت گازى پۇراپ كەتكەن ھاۋادا بۇ خەلقتىن يەنىلا تۇپراق، ئۆسۈملۈك پۇراپ تۇرىدۇ. مانا بۇ شېئىر قاغجىراۋاتقان دۇنيادىكى ساپ شېئىر. T. S ئېلىئوت ئۆز ئەسەرلىرىدە سۈرەتلىگەن باياۋان بۇگۈنكى دۇنيادا ئاپەت خاراكتېرلىك كېڭەيدى، شېئىر ۋەتىنى تارايدى. شېئىر بۇگۈنكى شارائىتتا كىشىلەرنىڭ قېنىنى ۋە مىجەزدىكى جەۋھەر ئەمەس، ئەكسىچە ماھارەتكە ئايلاندى. شۇڭلاشقا، دۇنيا بۇ خەلقنى سەزمىدى. ئېغىر تەنھالىق بۇ خەلقنى

شېئىرنى، مۇزىكىنى، شارابنى، خۇدانى سۆيۈشكە ئۆگەتتى. بارغانسېرى ئىچ مەجۇز بولۇپ كەتكەن بۇ خەلق ئالەمنىڭ ئۇلۇغلۇقىنى ئۆز زېھنىيىتىنىڭ ئىچكى تاناسىپلىقى ئارقىلىق چۈشىنىدىغان بولدى. ئۇلار پاكىز قەلبىنىڭ ئەڭ خىلۋەت ئىچىگە چېكىنىۋېرگەچكە، ئۆزىنىڭ پايانىنى ئالەمگە باراۋەر ھېس قىلىدىغان بولدى. ئۇيغۇر شېئىرىيىتى دۇنياسى تېخى ھېچكىم بايقىمىغان يېگانە ئارال. بۇ ئارال روھىنزون كرۇزوغا ئوچراپ قالغان ھېلىقى ياۋايىلار ئارىلىغا ئوخشىمايدۇ. بۇ يەردە مىللىي خاسلىقى ناھايىتى كۈچلۈك بولغان پارلاق مەدەنىيەت ۋە شېئىرىيەتنىڭ نەچچە مىڭ يىللىق سۈلالىسى بار. قولىڭىزدىكى بۇ توپلام بۇگۈنكى ئۇيغۇر ياش شائىرلىرىنىڭ دېڭىزدىن ئىرغىپ چىققان بىر چاڭگال سەدەپ، ئۇنى بىر پۈتۈن مىللىي شېئىرىيەتنىڭ بالاغىتى سۈپىتىدە ئەمەس، بەلكى تارىختىكى بىر قانچە قېتىملىق بالاغەتنى تەكرارلاشقا بولغان كۈچلۈك ئىنتىلىشىنىڭ سەمەرىسى سۈپىتىدە تونۇسىڭىز بولىدۇ.

شۇبھىسىزكى ، بۇ ئۇيغۇر ھازىرقى زامان شېئىرىيىتىنىڭ يېڭى پەللىسىنى، شۇنداقلا ئىچكى ھاياتىي كۈچى ۋە ئىجادىي شىجائىتىنى نامايان قىلىدىغان بىر توپلامدۇر. بىز بۇ توپلامدىن بىر پۈتۈن ئۇيغۇر شېئىرىيىتىنىڭ پارىتتىن ئۆتكۈزۈلۈشىنى ئەمەس، بەلكى بىر ئەۋلاد ياش قەلەم ئىگىلىرىنىڭ يېتىلىۋاتقان پاراسىتى ۋە بەدىئىي تالانتى ئارقىلىق جۇڭگو شېئىرىيەت پىرامىداسىنى تىكلەشكە ۋە ئىنسانىيەت مەدەنىيىتىنى بېيىتىشقا ئۆزىنى بېغىشلاۋاتقانلىقىنى كۆرىمىز . ماددىي موھتاجلىقىنىڭ ھەلەكچىلىكى مەنىۋى ئىنتىلىشلەرنى

سۇسلاشتۇرۇۋاتقان بۇ تاۋار ئىگىلىكى دەۋرىدە، ئەدەبىيات بىلەن تەقدىرداش ياشاۋاتقان بۇ بىر تۈركۈم ئۇمىدۋار قەلەم ئىگىلىرىنىڭ شېئىرلىرىنى ئوقۇش پۈرستىنىڭ نېسىپ بولۇشى كىشىنى ھەقىقەتەن خۇشال قىلىدۇ، ئىشىنىمىزكى، سىز بۇ توپلامنى ئوقۇپ تۈگەتكەندىن كېيىن، « قەدىمىي شېئىر مىللىتىدىن بىر تۈركۈم زامانىۋى شائىرلار چىقىپتۇ» دېگەن رېئاللىقنى رازىمەنلىك بىلەن ئېتىراپ قىلمىسىز . « شېئىرىي مىللەت » دېگەن تەرىپ بىلەن پەخىرلىنىپ كەلگەن ئۇيغۇرلار ئۇزاق ئۆتمۈشلۈك تارىخىي تەرەققىيات جەريانىدا سەنئەتنى ئۆزىنىڭ ياشاش شەكلى، ئالىي نىشانى ۋە ئۆمۈرلۈك ھەمراھى بىلىپ داۋاملاشتۇرۇپ كەلدى. ھالبۇكى، 60 ، 70 - يىللاردا ھۆكۈم سۈرگەن مەدەنىيەت مۇستەبىتچىلىكى دەۋرىدە، ئۇيغۇر شېئىرىيىتى جۇڭگو ئەدەبىياتى دۇچ كەلگەن قىيامەتلىك تەقدىرگە مەھكۇم بولۇپ، سەنئەتلىك خۇسۇسىيەتلەردىن تولىمۇ يىراقلاپ كەتتى. شوئارۋازلىق، ئۇقۇملاشتۇرۇش، قاتمالليق ۋە شەكىلۋازلىق ئىللەتلىرى ئەزەلدىن شېئىرىيەتنى سۆيۈپ كەلگەن خەلقنى بىزار قىلىپ، ھەتتا شېئىرىيەتتىن سەسكىنىش دەرىجىسىگە يەتكۈزدى. بەلكىم بۇ پۈتكۈل جۇڭگو شېئىرىيىتىنىڭ بېشىغا چۈشكەن بىر قارا كۆلەڭگىدۇر.

80 - يىللاردىن بۇيان، ئۇيغۇر شېئىرىيىتى ئۆزىنىڭ بېسىپ ئۆتكەن توقايلىق يولىغا تۇنجى قېتىم تەنقىدىي نەزەر بىلەن قايرىلىپ بېقىشقا جۈرئەت قىلدى. چەت ئەل ھازىرقى ئىستېتىك قاراشلىرىنىڭ تونۇشتۇرۇلۇشى بىلەن ئاچچىق تولغاق ئازابىنى يەۋاتقان ئۇيغۇر شېئىرىيىتى كۆچلۈك لەرزىگە كەلدى. شۇنىڭ بىلەن بىر تۈركۈم ياش

شائىرلارنىڭ مىللىي ئاڭ بىلەن زامانىۋى ئۇسلۇبنى بىرلەشتۈرۈپ ئېلىپ بارغان دادىل سىناق - ئىزلىنىشلىرى تەپەككۇر ئادىتى، بەدئىي غايە، شېئىرىي مەنبە، شېئىرىي مەقسەت، شېئىرىي قۇرۇلما، تىل شەكلى ۋە ئادىتى، ھېسسىي ئوبراز، ئىچكى رېتىم قاتارلىق جەھەتلەردە مەۋجۇت شېئىرىي تەرتىپكە نىسبەتەن كۆچلۈك ئاسىيلىق روھىنى ئىپادىلەپ، ئالدىنقى شائىرلارنىڭ بەدئىي پاسىلىدىن قاتتىقىپ چىقتى. بىز بۇنىڭدىن ھېچبولمىغاندا، ھەقىقىي شېئىرنىڭ ئۆزىگە قايتىپ كېلىۋاتقانلىقىنى بايقىدۇق.

ئۇيغۇر مەنئىيەت قاتلىمىدىكى ئويغىنىۋاتقان ئېستېتىك ئاڭ بەخش ئەتكەن كۆچلۈك ئىجادىيەت قىزغىنلىقىنىڭ سىمۋولى بولغان بۇ توپلامدىكى شېئىرلاردىن بىز شۇنى كۆرۈۋالالايمىزكى، ئۇيغۇر شائىرلىرى ئەمدى ئابستراكت چۈشەنچە، تەييار سىياسىي ئۇقۇم، مەشىقى يەكۈنلەرنى شەرھلەش، تۈرمۇش ھادىسىلىرىنى مېخانىك تۇستە كۆچۈرۈپ قويۇشتىن، ئىچكى دۇنيانى ئىپادىلەشكە، قەلبىنىڭ پىچىرلىشىغا ھەم ھايات ھەقىقەتلىرى ئۇستىدە ئويلىنىشقا تېخىمۇ ئېتىبار بىلەن قارايدىغان بولدى. ئۇلار دەۋر يۈكسەكلىكىدە تۇرۇپ، بىر خىل مەسئۇلىيەت تۇيغۇسى، سەممىي پوزىتسىيە ۋە ئۆزگىچە بەدئىي نەزەر بىلەن مىللىي مەدەنىيەت تىندۇرمىسىدىكى ئەجدادلار روھىنىڭ ئويغىنىش ئىستىكىنى نامايان قىلىدۇ.

شېئىرىي گۈزەللىك مەلۇم مەنىدىن ئېيتقاندا، گۈڭگا گۈزەللىك دېمەكتۇر. ھەرقانداق نەرسە روشەنلەشكەن ھامان ئۆزىنىڭ جەلپ قىلىش سېھرىي كۈچىنى يوقىتىدۇ. شېئىر ئۆزىدىكى ئوبيېكتىپ مەنىدىن باشقا نۇرغۇن نەرسىلەردىن بېشارەت بېرەلىشى،

زوقلانغۇچىنىڭ باغلىما تەسەۋۋۇرىنى ئۇزلۇكسىز قوزغىيالىشى كېرەك. بۇ توپلامدىكى شېئىرلار ئەنئەنىۋى زوقلىنىش ئادىتىمىزگە خىرىس بىلەن تىكىلىپ، ئۆزىگە يۆكلەنگەن مەنىۋى مەنزىلىنى سىزگە تۇغما قىياپەت بىلەن تولۇق ئاشكارىلىۋېتىشنى راۋا كۆرمەيدۇ.بەلكى لىرىك بوشلۇق قالدۇرۇش سەنئىتىگە ياندىشىپ سەزگۈلىرىمىزنى غىدىقلايدۇ ھەم بىر خىل ئېستېتىك ئېنېرگىيىنى ۋە دېموكراتىك كەيپىياتىنى تەقدىم ئېتىدۇ.

شېئىر ھامان رېئاللىقتىن ئۈستۈن تۇرىدىغان سەنئەت.شائىر ئېڭىنىڭ تاللىشى، پىششىقلاپ ئىشلىشىدىن ئۆتمىگەن بىرلەمچى ھايات كۆرۈنۈشىنىڭ مېخانىك كۆچۈرۈلمىسى مەڭگۈ شېئىر بولالمايدۇ. شېئىرنىڭ پەۋقۇلئاددە قىممىتىمۇ شائىر ھېسسىياتىنىڭ مۇئەييەن ماددىي تەنچە ئارقىلىق يارىتىلىشى، سۈبېيېكتىنىڭ ئوبيېكتقا بولغان پائال ئاسسىمىلياتسىيىسىنىڭ ئەملگە ئېشىشىدا كۆرۈلىدۇ. مانا بۇ نۇقتىنى ئاڭلىق ھېس قىلغان قەلەم ئىگىلىرىمىز رېئاللىق بىلەن پاراللىل بولغان مەلۇم بىر تۇرمۇش كۆرۈنۈشىنى تەسۋىرلەپ قويۇش بىلەنلا چەكلەنمەي، تەبىئەت ۋە تۇرمۇشنى قىسمەنلىكتىن تاللاپ ئۇنىڭ مەنتىقىي تەرىپى، ھەربىرىدىكى ئادىتىنى ئۆزگەرتىپ ۋە قايتا قۇراشتۇرۇپ ئوبيېكتىپ چىنلىقىنى قەلب چىنلىقىغا كۆتۈرۈش، ھېسسىياتنى ماددىي تۇسكە، شەيئىنى ئادەمىي تۇسكە ئىگە قىلىشتەك بەدىئىي ماھارەت ۋە ئېستېتىك غايە سىناقلىرىنى دادىل يۈرگۈزدى. بۇ توپلامدىكى نۇرغۇن شېئىرلاردا بىر پۈتۈن يەككە سىمۋول ئىزچىللىق ئەنئەنىسى ھېسسىي ئوبرازلار بىرىكمىسى بىلەن سەكرەتمە تىپىدىكى شېئىرىي مونتاژغا ئورۇن بەرگەن. بىز بۇ شېئىرلاردىن

قاپىيە، تۇراق، ۋەزىن قاتارلىق تاشقى ئامىللارغا قارىغاندا، شېئىردىكى ئىچكى رىتىمنىڭ تېخىمۇ يۇكسەك ئېتىبارغا ئېرىشكەنلىكىنى كۆرىمىز.

تىلنىڭ قېلىپلىشىپ ئادەت كۈچىگە ئايلىنىشى شەكىلسىز توسالغۇنى پەيدا قىلىپ، شېئىرىيەتنىڭ تەرەققىياتىنى بوغىدۇ. ھىراكىلىت « ئۆزۈمارا تېپىشىدىغان نەرسىلەر بىرلەشكەندە ھەرخىل ئاۋازلار قوشۇلۇپ، ئەڭ گۈزەل گارمونىيىنى بارلىققا كەلتۈرىدۇ» دېگەنىدى. تەنگە سىغمىغان روھ ھامان پارتلايدۇ. شۇنى جاكارلاش كېرەككى، شېئىرنىڭ ئېستېتىك قۇۋۋىتى تىلنىڭ ئۆزىدىكى سىغمىچانلىقىنىڭ كېڭىيىشى، پارتلىشى، مەنتىقىي خاسلىققا ئاسىيلىق قىلىشى، بىر- بىرىگە يات، ھەتتا زىت سۆزلەرنىڭ ئەركىن بىرىكىشىدىن ھاسىل بولىدۇ.

ئىزدىنىش ھامان مۇشەققەتلىك ھەم نۇقسانلارغا يول قويغان بولىدۇ. ئەمما ئۇ تولىمۇ ئەھمىيەتلىك. قېنى، سىز زامانىۋى مەدەنىيەت قەسىرىدىكى بۇ كولدۇرما ئاۋازىغا قۇلاق سېلىڭ!

ئاخىرىدا بۇ توپلامغا شېئىرلىرى كىرگۈزۈلگەن شائىرلارنىڭ چوڭ-كىچىك دەپ ئايرىلماي، پۈتۈنلەي ئۈيغۇر ئېلىپبە تەرتىپى بىلەن قاتارغا تىزىلغانلىقىنى سەمىمىزگە ئالاھىدە سېلىپ قويماقچىمىز. بۇمۇ مەزكۇر توپلامدىكى بىر ئالاھىدىلىك.

ھازىرقى زامان ياش ئۇيغۇر شائىرلىرىنىڭ شېئىرلىرىدىن تالالانغان تۇيغۇلار كىرىش سۆز

جۇ تاۋ

1

بوگۈن مەن بەكمۇ خوشال. چۈنكى ماڭا ئۇيغۇر ياش شائىرلىرىنىڭ بۇ شېئىر توپلىمىنى ئوقۇپ چىقىش نېسىپ بولدى. مەن خۇددى شائىر شۇي جىمو تۇنجى قېتىم كۆزىنەك تاقىغىنىدا، كېچە ئاسمىنىغا بېقىپ ئاسماندا چاراقلاپ تۇرغان يۇلتۇزلارنىڭ ھەقىقەتەنمۇ شۇ قەدەر كۆپلۈكىنى بايقىغىنىدەك ھاڭ - تاڭ قالدىم. شۇنىڭ بىلەن بىرگە، مەن يازغۇچى ۋاڭ مېڭ ئىلىنىڭ بايانداي دېگەن يېرىدە تۇرۇۋاتقان مەزگىللىرىدە، ئۇ ئولتۇرغان ئۆينىڭ خوجايىنى مۇمىن ئاتىنىڭ « بىر دۆلەتنىڭ پادىشاھى ۋە شائىرى بولمىسا قانداق بولىدۇ؟ » دېگىنىگە ئىشەنمىدىم .

شۇي جىمو كىچىكىدىلا كۆرۈش قۇۋۋىتى ئاجىز بولغاچقا شۇ چاغقىچە يۇلتۇزلارنى كۆرەلمەي كەلگەنىكەن. ھالبۇكى، ئوخشاش بىر يەر - زېمىندا، ئوخشاش بىر شەھەردە بىللە ياشاپ تۇرۇقلۇقمۇ بۇنچىۋالا نۇرغۇن تالانتلىق ئۇيغۇر شائىرلىرىنىڭ مەۋجۇت ئىكەنلىكىدىن خەۋەرسىز قاپتۇق. چۈنكى بىزنىڭ ئىشلىتىۋاتقىنىمىز ئوخشىمىغان تىل - ئەدەبىيات، يەنە كېلىپ مەنبەسى مەدەنىيەت جەھەتتىكى ئۆزئارا چۈشىنىش ۋە ئالاقە تولىمۇ كەمچىل بولۇپ

قازىرقى زامان ياش ئۇيغۇر شائىرلىرىنىڭ
شېئىرلىرىدىكى تالالانغان توپىلامىغا
كەرىش سۆز

جۇ تاۋ

1

بۇگۈن مەن بەكمۇ خوشال. چۈنكى ماڭا ئۇيغۇر ياش شائىرلىرىنىڭ بۇ شېئىر توپلىمىنى ئوقۇپ چىقىش نېسىپ بولدى. مەن خۇددى شائىر شۇي جىمو تۇنجى قېتىم كۆزىنەك تاقىغىنىدا، كىچە ئاسمىنىغا بېقىپ ئاسماندا چاراقلاپ تۇرغان يۇلتۇزلارنىڭ ھەقىقەتەنمۇ شۇ قەدەر كۆپلۈكىنى بايقىغىنىدەك ھاڭ - تاڭ قالدىم. شۇنىڭ بىلەن بىرگە، مەن يازغۇچى ۋاڭ مېڭ ئىلىنىڭ بايانداي دېگەن يېرىدە تۇرۇۋاتقان مەزگىللىرىدە، ئۇ ئولتۇرغان ئۆينىڭ خوجايىنى مۇسىن ئاتىنىڭ « بىر دۆلەتنىڭ پادىشاھى ۋە شائىرى بولمىسا قانداق بولىدۇ؟ » دېگىنىگە ئىشەنمىدىم .

شۇي جىمو كىچىكىدىلا كۆرۈش قۇۋۋىتى ئاجىز بولغاچقا شۇ چاغقىچە يۇلتۇزلارنى كۆرەلمەي كەلگەنىكەن. ھالبۇكى، ئوخشاش بىر يەر - زېمىندا، ئوخشاش بىر شەھەردە بىللە ياشاپ تۇرۇۋاتقىنىمۇ بۇنچىۋالا نۇرغۇن تالانتلىق ئۇيغۇر شائىرلىرىنىڭ مەۋجۇت ئىكەنلىكىدىن خەۋەرسىز قاپتۇق. چۈنكى بىزنىڭ ئىشلىتىۋاتقىنىمىز ئوخشىمىغان تىل - ئەدەبىيات، يەنە كېلىپ مەنىۋى مەدەنىيەت جەھەتتىكى ئۆزئارا چۈشىنىش ۋە ئالاقە تولىمۇ كەمچىل بولۇپ

كەلگەن. ئىسلاھات، ئىشكنى ئېچىۋېتىشتىن كېيىن دۇنيانىڭ ھەر قايسى جايلىرىدىكى تالاي كاتتا شائىر ۋە يازغۇچىلارنىڭ ئەسەرلىرى خەنزۇ ئوقۇرمەنلىرى ئارىسىدا باھا بېرىلىش ئاساسىدا تونۇشتۇرۇلۇپ، ئىنتايىن زور تەسىر پەيدا قىلدى. ئەپسۇس، ئۇزاق مۇددەتلىك پارلاق مەدەنىيەت ئەنئەنىسىگە ئىگە بولغان ئۆز ئېلىمىزدىكى ئاز سانلىق مىللەتلەر ئەدەبىياتىنى تونۇشتۇرۇشىمىز ئىسلاھات، ئىشكنى ئېچىۋېتىشتىن ئىلگىرىكىگە يەتمەيدۇ.

ئۆزئارا تاۋار ئالماشتۇرۇش ۋە ئۆزئارا پايدا يەتكۈزۈشلەر مەڭگۈ مەدەنىيەت ئالماشتۇرۇش ۋە چۈشىنىشنىڭ ئورنىنى باسالمايدۇ، مانا بۇ ناھايىتى چوڭ مەسىلە.

ۋاڭ مېڭ ئۆيىنى ئىجارە ئالغان مۆمىن ئاتىنىڭ «پادىشاھ بىلەن شائىرنىڭ ئوخشاش» لىق نەزەرىيىسىگە كەلسەك، بۇ ھەر بىر مىللەتنىڭ چوڭقۇر تارىخىي قىممەت قارىشىغا بېرىپ چېتىلىدۇ. رۇسلاردا پۈشكىن پۈتكۈل مىللەتنىڭ سىمۋولى، كارموس پورتۇگالىيىنىڭ ئېپتىخارى، ئۇيغۇرلاردىمۇ مانا شۇنداق قىممەت ئەنئەنىسى بار، ئەمەلىيەتتە خەنزۇ مەدەنىيىتى شائىر لى بەي، دۇفۇلارنى قانداقمۇ ئەۋلىيا - ئەنبىيالار دەپ سانىمىسۇن؟ ئىنسان ھېسابلانغان ھەر بىر مىللەتنىڭ شۇنىڭغا ئوخشاش بالىلىق دەۋرى بولغان. شۇڭا مۆمىن ئاتىنىڭ غەرەزسىز ئېيتىلغان بۇ سۆزى نۇرغۇن ئالىملىرىمىزنىڭ «مىللەتلەر مەدەنىيىتى سېلىشتۇرمىشۇناسلىقى»دا يېرىك ماقالىلەرنى يېزىشقا يېتەرلىكتۇر.

بۇ توپلامدىكى شۇنچە كۆپ سەرخىل ئەسەرلەرنى كونكرېت ئانالىز قىلىپ بەھرە ئېلىش ئۈچۈن مۇشۇنداق قىسقىغىنا كىرىش سۆزۈمنىڭ ئۆزى كۆپايە قىلمىسىمۇ، بۇ ئەسەرلەرنى ئوقۇپ چىققاندىن كېيىن بۇگۈنكى دەۋر ئۇيغۇر شېئىرىيىتىنىڭ سەۋىيىسىگە نىسبەتەن يېڭى تونۇشقا ئىگە بولدۇم. شۇنداق ئېيتىشقا بولىدۇكى، بۇ شېئىرلارنىڭ بەدئىي سەۋىيىسى دۆلەت ئىچىدىكى مۇتلەق كۆپ ساندىكى خەنزۇچە يېڭى شېئىرلارنىڭ سەۋىيىسىدىن ئۈستۈن تۇرىدۇ. سېلىشتۇرۇپ باقىدىغان بولساق، بۇ شېئىرلار ناھايىتى يۇقىرى شېئىرىي ساپا ۋە شېئىرىي گۈزەللىككە ئىگە بولۇپلا قالماي، شۇنىڭ بىلەن بىرگە قويۇق دىنىي تۇيغۇ ۋە تەبئىي ئىلھامغا ئىگە. مانا بۇ شېئىرنى ۋۇجۇدقا كەلتۈرىدىغان مۇھىم تەركىبلەر بولۇپ، دەل مۇشۇ تەركىبلەر بۇ شېئىر توپلىمىدا ناھايىتى گەۋدىلىك ئىپادىسىنى تاپقان. مۇشۇنداق ياخشى شېئىرىيەتنىڭ ئۆزى كۆكلەپ، ئۆزى قۇرۇپ كېتىشىگە سۈكۈت قىلىپ قاراپ تۇرۇش تولىمۇ ئېچىنارلىق ئىش. مەن « شېئىرىيەت ژۇرنىلى » نىڭ بۇ شېئىرلارغا مەخسۇس سان ئاجرىتىپ مەملىكەت مىقياسىدىكى شائىر ۋە ئوقۇرمەنلىرىمىزگە شېئىرنىڭ ھەقىقىي ھالىتىنى قايتىدىن تونۇتۇشنى زۆرۈر دەپ قارايمەن.

بەزىلەر ھازىرقى خەنزۇ يېڭى شېئىرىيىتىنى « ياۋروپا - ئامېرىكا شېئىرىيەت ئېقىملىرىنىڭ خەنزۇ تىلىدىكى تەرجىمىسى» دەيىشىدۇ، مېنىڭچىمۇ شۇنداقراق. ئەگەر - توقاي يوللارنى كېزىۋەرگەنچە، ۋاقىتنىڭ ئۆتۈشى بىلەن ئەسلىدىكى مەنزىل

ئۇنتۇلىدۇ. بۇ جەھەتتە، توپلامدىكى ئەسەرلەر ئۆز مەدەنىيەت ئەنئەنىسىگە ۋارىسلىق قىلىشنى ئۇنتۇمىغان، بۇ شېئىرلاردا دەۋرىمىز ئۇيغۇرلىرىنىڭ ئالاھىدىلىكى ۋە روھى ئۇرغۇپ تۇرىدۇ.

بۇ شېئىرلاردىن ئۇيغۇرلارنىڭ مول ئىچكى دۇنياسىنى كۆرەلەيمىز، ئۇلارنىڭ يۇرەك سوقۇشلىرىنى،ئۇلارنىڭ ئارزۇ-ئۇمىدلىرىنى، ئۇلارنىڭ قايغۇ- ھەسرىتىنى، ئۇلارنىڭ تەنتەنىسى ۋە يۇمۇرلىرىنى ئاڭلىيالايمىز. . . بىر مىللەتنىڭ تىلىنى چۈشەنمەي تۇرۇپ ئۇلارنىڭ قەلبىگە چوڭقۇرلاپ كىرگىلى بولمايدۇ، قەلبىگە چوڭقۇرلاپ كىرىش بولمىسا، بىر مىللەتنى مەڭگۈ چۈشىنىش مۇمكىن ئەمەس. ئادەم بىلەن ئادەم شۇنداق، مىللەت بىلەن مىللەت تېخىمۇ شۇنداق. مەدەنىيەت ئالماشتۇرۇش بولغاندىلا،ئاندىن چۈشىنىش، دوستلۇق ۋە ھېسداشلىق بولىدۇ، بەلكى بۇ چوڭقۇر ۋە بۇزۇلماس بولىدۇ. مەسىلەن، رۇس مەدەنىيىتىنىڭ يېڭى جۇڭگوغا كۆرسەتكەن تەسىرىنى ئالىدىغان بولساق، ئۇ بىر نەچچە ئەۋلاد كىشىلىرىمىزنىڭ قەلبىگە چوڭقۇر ئورناپ كەتكەنىدى.

شۇڭا، مېنىڭچە ھەر قايسى مىللەتلەرنىڭ ئۆز ئارا مەدەنىيەت ئالماشتۇرۇپ ۋە بىر- بىرىنى تولۇقلاشنى كۈچەيتىشى، مىللەتلەر ئىتتىپاقلىقىغا كاپالەت قىلىپ دۆلىتىمىزنى روناق تاپقۇزۇشتا ئىنتايىن مۇھىم. بولۇپمۇ، خەنزۇ مەدەنىيىتى تەشەببۇسكارلىق بىلەن ھەر قايسى ئاز سانلىق مىللەتلەر مەدەنىيىتىدىن ئۆگىنىپ، ئۇنىڭدىن ئوزۇق ئېلىشى، ئۆزىنى تاكامۇللاشتۇرۇپ بېرىشى كېرەك. ئومۇمەن، تارىخقا قارايدىغان بولساق، جۇڭگو كۆكسى - قارىنىنى كەڭ تۇتۇپ، كەڭ دائىرىدە قوبۇل قىلغان مەزگىللىردە ئىنتايىن

قۇدرەت تاپقان. ۋەھالەنكى، تار بېكىنمىچىلىك قىلىش ھامان ئارقىدا قېلىشنى كەلتۈرۈپ چىقىرىدۇ.

3

ئۇيغۇرلارنى ئادەتتە «ناخشا - ئۇسسۇل مىللىتى» دەيمىز. بۇنداق تەرىپلەش بىر مىللەتنىڭ ئومۇمىي تەرىپى ئۈچۈن ئېيتقاندا، يۈزەكىلىكتىن مۇستەسنا ئەمەس. ناخشا - ئۇسسۇلغا ماھىر بولۇش يامان ئىش ئەمەس، ئەكسىچە ياخشى ئىش بولسىمۇ، پۈتكۈل بىر مىللەتنىڭ ئالاھىدىلىكىنى چۈشەندۈرۈشكە تولىمۇ ئاجىزلىق قىلىدۇ.

جاھاندا مەيلى قانچىلىك ئىرق، مىللەت بولسىمۇ، ئۇلار قايسى دىنغا ئېتىقاد قىلمىسۇن، قايسى خىل دۇنيا ئەنئەنىسىگە ئادەتلەنگەن بولمىسۇن ۋە مەيلى ھەرقايسى مىللەتلەرنىڭ ئىجتىمائىي ھالىتى ھەمدە پسىخىك ئالاھىدىلىكى بىر- بىرىدىن شۇنچە زور دەرىجىدە پەرقلەنمىسۇن، بىزنىڭ بىر ئورتاقلىقنى تېپىشىمىز ئۇنچۇالا تەس ئەمەس، ئۇلارنىڭ ھەممىسىلا ئادەم. ئۇلارنىڭ ھەممىسىدىلا ئادەملىك ۋۇجۇد ۋە ئادەملىك قەلب بار، ئۇلارنىڭ ھەممىسىدىلا ئادەملىك ھېس-تۇيغۇ، ئادەملىك ئەقىل - ئىدراك، ئادەملەردە بولۇشقا تېگىشلىك بارلىق ئالاھىدىلىك بار. مانا مۇشۇ ئاساسىي نۇقتا «ئىنسانىيەتنىڭ چوڭ ئوخشاشلىقى» نى پۈتكۈل ئىنسانلارنىڭ شېرىن ئارزۇسىغا ئايلاندۇرغان.

دەل مۇشۇ نۇقتىدىن، 20 - ئەسىرنىڭ چوڭ داۋالغۇشلىرى يۈكسەك تەرەققىياتنى باشتىن كەچۈرگەن. ئىنسانلار ئىلگىرىكىلەر تەتقىق قىلىش زوراۋانلىقى يوق دەپ قارىغان نۇرغۇن ھاياتلىق تېمىلىرىنى بىلىشكە مۇۋەپپەق بولدى. بۇرۇن يەر شارى بەك چوڭ

ئىدى، هالا بۈگۈنكى كۈندە دۇنيا كىچىكلەپ كەتتى، ئادەم بىلەن ئادەملەرنىڭ ئۆزئارا چۈشىنىشى، ئۇلارنىڭ بىللە ياشىشى مىسلى كۆرۈلمىگەن مۇھىم ئىشقا ئايلىنىپ قالدى.

شۇڭا، ئەدەبىياتمۇ ئوخشاشلا بۇنداق يېڭى تېما ۋە سىناقلارغا دۇچ كەلگەنلىكتىن، هازىر مەۋجۇت بولغان هەر خىل تەشۋىق ۋاستىلىرى ئارقىلىق قانداق قىلغاندا ئادەم قەلبىگە تېخىمۇ ياخشى چوڭقۇرلاپ بۆسۈپ كىرەلەيدىغان شەكىلنى تېپىش جەھەتكە يۈزلەنمەكتە.

شېئىر ۋە شائىرلارمۇ يېڭى قىيىن مەسىلىلەرگە دۇچ كەلمەكتە. مەن بۇ بۆسۈش ئېغىزىنى دەسلەپ ئۇيغۇر شائىرلىرىنىڭ ئارىسىدىن تېپىۋېلىشنى ئىستەيمەن.

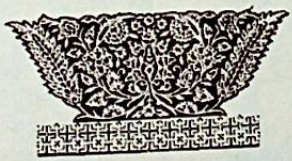
4

ئۆتكەن ئايدا رۇسىيىنى زىيارەت قىلغىنىمدا، پۈشكىنىنىڭ ئولتۇرغان ئۆيى ۋە ئۇنىڭ خاتىرە سارىيىنى ئېكسكۇرسىيە قىلدىم. مەن رۇسىيە پەنلەر ئاكادېمىيەسىنىڭ بىر ئاكادېمىكىدىن مۇناسىۋەتلىك بەزى ئىشلارنى سورىغىنىمدا، ئۇ ماڭا «رۇسىيە ئۈچۈن ئېيتقاندا، پۈشكىن هەممە دېمەكتۇر، قانچىلىك ئەمەس، بەلكى هەممىدۇر!» دېگەنىدى. رۇسلارنىڭ ئۆز مىللىتىدىن چىققان گىگانت شەخسلىرىنى بۇ قەدەر قىزغىن سۆيۈشى قەلبىمنى چەكسىز هاياجانغا سالدى. كېيىن، مەن خاتىرە سارىيىدىن ئايرىلىدىغان چاغدا خاتىرە سارىيىنىڭ باشلىقى ماڭا بېغىشلىما يازغۇزدى. مەن مۇنۇلارنى يېزىپ قويدۇم :«پۈشكىننىڭ نەزىرى ۋە جاۋغايلىرىدا ئىنسانىيەتنىڭ ئورتاق قايغۇ-هەسرىتى هەم غۇرۇرى چوڭقۇر يوشۇرۇنغان» .

هازىر مەن بۇ سۆزۈمدىن مۇشۇ توپلامغا ئەسەرلىرى كىرگەن ياش ئۇيغۇر شائىرلىرى بىلەن ئورتاق بەھرلىنىشنى خالايمەن.

1999- يىل 11- ئاينىڭ 10 - كۈنى

(ئەركىن نۇرتەرجىمىسى)

جىمجىتلىق

ئابابەكرى توختى

جىمجىتلىقنىڭ غەمكىن ئاۋازى
چەكسە تۈندە كۆزنەكلىرىمنى،
شاختا ئۈخلاپ قالغان قۇشقاچلار
چۈشەپ چىقار ئاپئاق تېڭىمنى.

نەي ئاۋازى ئوت قويغان زېمىن
بوشانغاندا ئاچچىق تولغاقتىن،
قاغجىرىغان ياۋا چېچەكلەر
زىيارەتكە كېلەر ھەر ياقتىن.

ئېھ، سۈكۈتلۈك قەلبىمدىكى روھ
كەچمىشلەرنى ئەتسە ئاشىيان،
سەزدىم ھايات جىمجىتلىقىنى،
بۇ جىمجىتلىق شۇنچە بىپايان.

قەسەملىرىم

ئابدۇرېھىم ئابدۇللا

1

كائىناتتا رەڭدار جۇلالار،
نىگاھىمدا شەيتان جىلۋىسى.
چۈمۈلىلەر پىل بولدى بەزەن،
مۇشۇكتىمۇ يولۋاس ھەيۋىسى.
لېكىن مەڭ يىل ياشىغۇم كېلەر،
ھەر لەھزىدە ھايات بەزمىسى.

جان سۆيۈنگەن چاغلارمۇ بولدى،
يىغلىغىنىم ئۆندىن زىيادە.
رەستىلەردە ياۋداق ئات مىنىپ،
باياۋاندا قالدىم پىيادە.
خىزىر سۈپەت ئاتامغا رەھمەت!
بەرگەنىكەن سۈنماس ئىرادە.

سەيلە قىلسام بېغىمنى تاڭدا،
ۋۇجۇدۇمنى گۈللەر پۈرايدۇ.

بۇلبۇل خىجىل بولۇپ ئالدىمدا،
دۇدۇقلاپراق ئېتىم سورايدۇ.
مەڭدەپ قالسام ئەگەر، ماڭدامدا -
يوللىرىمنى يىلان تورايدۇ.

ئىنتىزاردۇر ماڭا لەيلىدەك،
كىرپىكلىرى بەرگى قىياقلار.
زارىقىدۇ ساماداً زۆھرە،
يان - يېنىمدا چولپان سىياقلار.
بىر قارىسام ھەممىسى جاللات،
يەڭلىرىدە خەنجەر - پىچاقلار.

بىر قارىسام سۆيگۈ دىلبىرى،
كۆزلىرىدە ناز بىلەن كۈلكە.
بىر قارىسام جاننىڭ خۇنپىرى،
ھەر كۈلكىسى بىر قىزىل تۈلكە.
ئاھلىرىمنىڭ ئالتۇن ئوقىنى
ئېتىپتىمەن بوشقا، كۆپۈككە.

بىر قارىسام كۆزلەردە ھەۋەس،
بىر قارىسام ھەسەت يالقۇنى.
بىر ئادەمگە يەتمەمدۇ بىر يۈز،
ئىككى يۈزلۈك ئىكەن قالقىنى.

ئىككى يۈزنىڭ يولىمۇ ئىككى،
بىر يۈزلۈكنىڭ ھالال تاپقىنى.

دوستلىرىمنى سېخىي دەپتىمەن،
ئۆزى ئىشلەپ مېنى ئويناتقان.
ئاشقىلىقتا بەھوش بوپتىمەن،
چايان چىقتى باغرىمدا ياتقان.
« ئەييۇھەننا‌س ! » دېدىم بەزىدە،
پايانداز‌نىڭ ئاستىدا قاپقان.

2

تۇلۇن ئايدەك رىزىقى - نېسىۋەم،
ھىلال ئايدەك بولۇپ قىيىلغاچ.
ئۆزۈم تېخى نەۋقىران تۇرۇپ،
تىلەكلىرىم بېشىدا ئاق چاچ.
ئارمانلىرىم مېنىڭدىن ئون يىل -
ياق، ئەللىك يىل بۇرۇن تۇغۇلغاچ.

قىيامىغا يەتكەندە سۆيگۈ،
ساداقەتتىن مەجنۇن تۇغدۇ،
رەشك بىلەن قارىيىپ قۇياش،
ئالەمگە بىر ۋەيلۇن تۇغدۇ.
ۋەيلۇندىكى بەزى مەھكۇملار،
ماڭا ئاتاپ مەلئۇن تۇغدۇ.

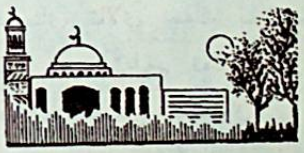
باھاردىمۇ بۇرنۇمدا يانتاق،
پۇرايدىغان قىزىل گۈلۈمدەك .
يۇلتۇزلارغا باقسام ھەۋەستە،
كۆزلىرىمگە تۆكۈلدى قۇمدەك.
ئارزۇلىرىم ئاقتى ياش بولۇپ،
يىغلاش ماڭا خۇددى ئۇدۇمدەك.

ئىشەنگەندە قۇملار تاغ ماڭا،
يۆلەنگەندە پايەمدە تالقان.
چۈشلىرىمدە كۆرگەن ھەقىقەت،
ئويغانسامىلا قىپقىزىل يالغان.
كەچمىشىمدىن ئۆزۈم ئۇيالدىم،
تەقدىر قاچان، كىمدىن ئۇيالغان؟

پال ئاچقۇزماي تالاي چەك تارتتىم،
ھەممىسىدە دەرد - ئەلەم تەگدى.
ھۆكۈملەرمۇ بوينۇمنى ئەگمەي،
خىيانەتلەر قەددىمنى ئەگدى.
رەقىبلەرنىڭ ئۆزىدىن كۆزى -
يامان ئىكەن ماڭا كۆز تەگدى.

ۋاپاسىزغا ئاشىق ئەيلىدى،
بىر بېشىمغا دەردنى ئاز كۆرۈپ.

شاپاق دوپپا بەردی یاز كۆرۈپ.
سۈدىن چىقىپ ئوتقا كىردىم مەن،
ئېزىتقۇنى قۇرئەندا كۆرۈپ.

ئىككى شېئىر

ئابدۇرېشىت ئېلى

شېئىر بىر كېسەلدۇر ماڭا چاپلاشقان

بىر مەنە ئىزدەيمەن جىملىق ئىچىدىن،
ھېسلىرىم زەنجىرگە ئايلانغان تامام.
چېقىلار سەرسان ئاي، قەدىمكى كېچە،
ۋە مېنى قورشىغان مېھرى ئىللىق تام.

ئاڭلىنار باھارنىڭ قەدەم تىۋىشى،
فېۋرالنىڭ پاناھسىز غۇۋا باغرىدا.
قەغەزدەك پارچىلاپ تۇگەتتىم سېنى،
تاش بولۇپ ئۆيۈدى غەرەزسىز نىدا.

ئۆلتۈرمەك بولسەن روھىمنى ئاخىر،
ئاھ، مېنىڭ ئويلىرىم بىر مۇدھىش چايان!
نە ئامال كوچىغا چىقمەن ئېغىر،
شېئىر بىر كېسەلدۇر ماڭا چاپلاشقان.

ئىلاھىي دەرەخ

بىر تالمۇ قۇش ئۇچۇپ كەلمىدى،
بارچە دەرەختىن ئېگىز بولساڭمۇ.
سارغايمايدۇ يوپۇرماقلىرىڭ،
ساڭا بالدۇر يۇز ئاچار تاڭمۇ.

مېۋەڭ پىشىپ تۇرىدۇ دائىم،
كەلمەس ئۇنى يېيىشكە پەقەت
كەچ كىرگۈچە بىرەرمۇ ئىنسان.
تۆكۈلمەيدۇ تۇۋۈگگە زىنھار،
تۆگمەس ھەم زامانمۇ زامان.

ئۈكۈش شەھىر

ئابدۇقادىر جالالىدىن

ھېچكىم يوق

شاۋقۇنلارنىڭ تىلسىمىدا ئۆزۈمنى تىڭشىدىم،
ئاۋازىمنى كەستى ئاپلېسىن رەڭگى.
ئۇنتۇلماقتىمەن ئاۋات كوچا چىرىغىدەك،
كىرىۋالىمەن كەچ كۈزنىڭ تىترەك قوينىغا.

ھاۋا سوغۇق، ئاۋازلارغا ئايلانغان كۈنۈم،
توڭلاپ كەتتىم سايىلەرنىڭ يامراشلىرىدىن.
كالا گۆشى سۈيۈقئېشى تۇرار ھورلىنىپ
قۇچاقلىدى بىر قۇيۇن ئەخلەت دۆۋىسىنى.
شاكىلات ھەم شىرشىم كەمپۇت قەغەزلىرى
نۇر بەھرىدە ئۆزەر ئىدى بېلىجانلاردەك.

مېڭىپ يۈردۇم مېغ - مېغ ئادەم ئارىسىدا،
ئەركىنلىكىم، سۆيگىنىم پەلەك سىرتىدا.
قەلبىمدىكى كۈي قۇشلىرى
تاشتىن يىراق، ئورماندىكى سۆگەت شېخىدا
قەسەملەرگە ئوخشىغان ۋارقىراشلىرىم
پىتنىلەرگە ئەگىشىپ كەتتى ۋاقىتقا.

كىم ئۇ بۇلبۇللارنى مېتالدىن ياساپ
ئېسىپ قويغان بوتكىلارنىڭ ئەينەكلىرىگە؟
كىم ئۇ پەرىشتىنىڭ ھەيكەللىرىنى
ئۇزۇن بامبۇك تايىقىدا كۆرسىتىپ تۇرۇپ
بىر توپ ئالساڭ ئالتە كوي دېگەن؟
يەر ئاستى ئۆتۈشمىنىڭ پەشتىقىدا
كىم ئۇ كۆزلىرىنى يۇمغىنىچە
ئالدىراش ئادەملەرگە غىجەك چالغان
ئاقارماقتا پۇل بىلەن ۋەھشي داغلار
كىتابنى دۇربۇن قىلىپ بىر سەنئەتكار
ساناپ باقتى بانكىنىڭ پەلەمپىيىنى
ئاياللار كۆنمەيدۇ گۈزەللىكىنى
شائىرلارنىڭ پۈكۈلۈپ كۈيلەشلىرىگە
ئۇلار ئۇسسۇل ئوينار ھۆپىگەرلەرنىڭ
پۇلنى كاناي قىلىپ پۈۋلەشلىرىگە
ئەمما، شائىرلار بەك سۆيگۈگە موھتاج
سۆيۈۋەرسە بولماس شېئىرنىلا
شېئىر ئەمەس ئۇ تەكرارلانغىنى
قەدىرلەيدۇ ھەتتا ئۆزىنى ئەمەس
باشقىلارنى بېكەتتە كۈتۈشلىرىنى
پۇلدارلار سورۇنغا بولىدۇ زىننەت
سەنئەت ئۇ دەردلەردىن تۇغۇلغان ھىممەت
ئەمما، دەردمەنلەرنىڭ تويى بىناۋا

بولغاچقا ناخشىچى، سازەندە قىممەت
ئەزەلدىن سەنئەتكارنىڭ سۈپسۈزۈك يېشى
بولۇپ كەلدى زەردارنىڭ ئەيشىگە ربغبەت.
قىزىم
مەن تېخى يازالمىغان يۇمران بىر مىسرا
بىر كۈنى ئۇ ئۆزىنى يازدى توساتتىن
مىنىبۇس ئىككىمىزنى تاشلىۋەتتى
مۇزلىغان ئاغزىغا قېرى كېچىنىڭ
ئاستا چۈشۈۋاتقان قار ئۈچقۇنلىرى
ياپقانىدى يۈزىنى خىرە كوچىنىڭ
چىراغنىڭ ئاستىغا كەلگەندە، قىزىم
ــ دادا، قار بەك چىرايلىق، ــ دېدى.
ــ ھە، قار بەك چىرايلىق.
ــ ئۇنى دەسسىمەسەك بوپتىكەن، دادا ؟
ــ دەسسىمەسەك قانداق ماڭىمىز؟
گەپ قىلالماي قالدىم بىر ھازا
زەي بىر كېچىنى
ئۆتكۈزدۇم مەن تاماكا شوراپ
ئوقۇيمەن شېئىر
ئۇخلاپ ياتقان قىزىمغا قاراپ
ئۇنىڭ قولىدىكى لاتا قونچىقى
تىكىلەر گويا بىرنەرسە سوراپ.
دېرىزەم ئالدىغا كەلگەندە كۈن
ئېرىنىپ تۇرىمەن ئاستا ئورنۇمدىن

ئىتتىكلا تارتمەن تېنىمگە نىقاب.
بۇ بىر شەھەر
خەرىتىدىن تەمرەتكىدەك كۆرۈنەر ماكان
دەرەخلەرنى قومۇرۇپ تاشلاپ
سېمونت بىلەن ياسايمىز ھەيكەلنى
نېمە ئۈ
چۈشەنمەيمىز قۇشلار تىلىنى
دوختۇرخانا ياتاقلاردا
ئىگىرىغان ئاۋازلار سارغىيىپ كەتكەن
«+» بەلگىسىنىڭ كۆلەڭگىسىدە
چىقىم بولۇپ تۇرماقتا پانىي ھاياتتىن
تېلېۋىزوردا قىلىشتى داۋراڭ
گىرىم دۇكىنىنىڭ خوجايىنىنى
ھېلىمۇ مەزمۇت غەربىي چوڭكۆرۈك
سۇلار ئاقماس ئاستىدا ئەمدى
ئۇستىدىن ئۆتەر
تاش بىلەن گىرىم پۇراپ تۇرغانلار
ئاستىدىن تاۋۇتلار ئۆتىدۇ پات - پات
قۇتۇلۇشقا دو تىكىلگەن ھايات.
چۆچۈپ تۇرسامۇ
ھەشەمەتلىك ماشىنىلاردىن
ئاسان ئەمەس ھەمىدىن كەچمەك
ئىللىق بىر تەسەللى تاپالمىسامۇ

يۇرىمەن ئۆزۈمنى ئۆزۈمگە سۆزلەپ
مانا بۇ
گۈللەر ئۆرتەنگەن ئاخشام
كىشىلەر ئۆتامىنغا بولدى ئىنتىزار
كۈندۈزدىن ئۆزىنى قاچۇرۇپ بىرى
مەيخانىغا كىرىپمۇ ئالالمىدى تىن
قېلىنلاپ بارماقتا دىلدىكى غۇبار
رەنجىمە شېئىر
قىلىۋەتمە شائىرىڭنى ئۇنچىلىك نازۇك
كىشىلەرگە نان كېرەكتۇر ھازىر
كۈندۈزدە جاھان كۆرۈنسە گۈزەل
ئاخشىمى ھەسرىتىنى پىچىرلار ئۇنسىز
زامان كۇن ھەققىدە ئوقۇيدۇ داستان
ئاخىر تەمتىرەپ قالغاندا نۇرسىز.

تۇز قەسىدىسى

سىلەر دۇنيانىڭ تۇزى.
«ئىنجىل» دىن

1

باشقىچە كۆيلەيدۇ ئالۇۇن مەپىسى
شاخلاردا تۇنىگەن قانداق بىر ئانار؟

كېلىپلا يوقالدى سىياھ پەنجىسى
پەنجىلەر كۆكىدىن يوپۇرماق ياغار.
تۇغۇلدۇم خىيابان قۇشنىڭ رەڭگىدە.
شاخلارنىڭ ئەڭجىدىن يۇكسىلەر ئاسمان
چۆكۈپ يەر يوپۇرماق قاينىمى ئىچرە،
قۇتربغان ئوت كەبى ئۇزىدۇ ھەر يان.
بىلسەڭلار، باغلاردىن باشلىنار يولۇم،
قېنىمغا ئىبادەت ئەيلىدىم ھەرئان.
يوقالغان چاقماقنىڭ ئېغىر تېشىدا،
ئاھ، مېنىڭ جىملىقىم قىلىپتۇ جەۋلان.
توزۇتسام ئۈيۇمنىڭ كېسەكلىرىنى.
ئۆيلىرىم ئىزدىدى، تۇرۇشتى يوقلاپ،
ئېسىمدە، «خوش» دېدىم ئاداققى بىر رەت
يەنىلا شۇ يەرگە كەلدىم دۇدۇقلاپ .

2

ھەي، قېنىم، تەرتىپلىك قۇشلار سەپىرى
قانىتىڭ مەڭجىدە يالتىرار ساباﺍ،
چاقنىسا دېڭىزنىڭ قولىدا سەدەپ
قىلدىڭمۇ ئۇنى سەن تەڭرەڭگۇ نىشان
كۆرۈنۈپ كۆزۈڭگە شۇنچە دىلرەبا! ؟
سەدەپ!

تۇز ئارا چايقىلىپ سۈزۈلگەن ئالقان.
قەيەرگە كۆچتىكىن بەزمىسى كۈزنىڭ،
ئاقىرىپ كۆرۈنەر شۇ تاپتا جاھان.
ئاق!
ھاۋادەك يامرىغان بابىل مۇنارى.
ئاقنىڭ قىيامىغا چىقتىم يامىشىپ،
تەجەللى بولماقتا سۆيگۈ تۇمارى.
نېمە دەيمەن جەۋھەر رەڭگىنى؟
نېمە دەيمەن سەدەپ رەڭگىنى؟
نېمە دەيمەن تۈزنىڭ رەڭگىنى؟
ئاق!
نېمە دەيمەن ئاقنىڭ رەڭگىنى؟
دېڭىزدا خارامۇش ئۈزگەن ئاق يەلكەن
يىراقتا ئەكەتتى تۈزنىڭ رەڭگىنى.
ساھىلدىن كۆۋرىگەن ئاتەش بىر ئۈپۈك
ئاق قىلىپ تاۋلىدى تەننىڭ بەرگىنى.

3

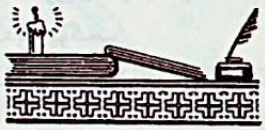
نۇرلارنى سۈمۈرگەن يامبۇنىڭ چەرخى،
ئۆچمەكتە تۇندىكى تويىنىڭ ئەۋجىدە.
كۈي ئۆرلەپ بىر يۈتۈم تۈزنىڭ ئەپتىدىن،
ئوتلارغا سىڭمەكتە زېمىنده زېده.

تەقدىرنىڭ تىترەڭگۈ تارىنى بويلاپ،
تۇزلارنىڭ قۇيۇنى باردۇ ئاققا.
ئاي نۇرى قىروغا ئايلىنىپ تاڭدا
چېچەكنى چىللايدۇ يېپىشىپ شاخقا.
ئەي دەرەخ، پەسىللەر دەۋرىگەن دەمدە
بىر ئوچۇم ئاق تۇزنى سورۇدۇڭ كۆككە.
قاناتلار پەرۋازى تۇزلار ھىدىدىن
يېتىدۇ كۈچلىنىپ ساماۋى چەككە.
قېنى تۇز، ئايان قىل ئەرشىڭ پايانى
رىشتىنىڭ ئەگىزى باشلايدۇ قايان؟
لەززەتنىڭ يېلىنجاپ تۇرغان قاق چۈشى
ۋەزنىمنى كۆرسەتەر ئاچچىق تۇزسىمان.
كۆزلەرنىڭ شەنىگە يىغلىغان دەرەخ
سۈخەنساز ۋەزنىمنى قىلماقتا كۆرەك،
مەڭگۈگە ئوت ئالغان يۈمران لالىنى،
قۇچماقتا توك بىلەن تويۇنغان چۆنەك.

4

ئۇيقۇچان تېنىمگە تۆكۈلۈپ ۋولقان
ھۈجەيرەم سانىدا ئېچىلار روجەك.
سۈكۈنات شەكلىدە ئوخچۇدۇم زىنھار
بەھرىمدىن چۆللەردە ئېچىلار چېچەك.

لەھزىگە ئەسلىمدىن غايىبمەن، ياتمەن -
قاشالىق قەبرىستان بەزمىگاھ ماڭا.
قەسەملەر تېغىدا چاپچىغان ئاتمەن.
ئۇنتۇلغان قەترە تۇز نەزمىگاھ ماڭا.
ۋەھدەتتە ئۆزۈمنى ئەيلىدىم تەقسىم،
ئېيتىدۇ سىرىنى ماڭا ھەرنېمە.
ھاياتقا ھاملىدار قەتلىگاھ ئىچرە،
ئەي، كەپسىز يېزىقلار ئۆڭۈسەن نېمە؟

ئابدۇكېرىم ناسىر

ئايپالتا

قەدىمكى بىر كۆتەك تۈۋىدە
سىرلىق شامال
ياپراقلارنى چۈشەپ يۈرگەندە،
كىيىم كىيىپ
شولىسىدىن ھىلال ئاينىڭ
كۈلۈمسىرەپ ياتار ئايپالتا.

قاراڭغۇ مۇنچا

1

ئۇزۇن - ئۇزۇن چاچلار ساھىلى
ئوينايدۇ يۆگەپ
بارماقلىرىنى نازۇك قوللارنىڭ.

2

ئاۋازىدىن
چۈشتى سويۇلۇپ
ئۇنسىز ناخشىلار
تۇمانلارنىڭ
كىرىپ كەتتى

قارىچوقلىرىغا
بىر ئايالنىڭ .

3

ھەيدەپ باردۇ
سۇ تامچىلىرىنى
تۇپرىقىغا تۇمانلارنىڭ
ئىسسىق شامالىلار
مەنبە قىلىپ كىندىكىنى.

4

شۇڭغۇپ كەتتى
ئىچىگە
تۇمانلارنىڭ
قىزىل يىپ بولۇپ
قىزىل لاكلار
نازۇك پۇتلار بارماقلىرىنىڭ
تىرناقلىرىدىكى .

مۇھەببەت نوختىسى

1

كېچە
تامچىلىدى سىرلىق مۇساپەم
چاكلىرىغا سايەمنىڭ.

2

ئالدىمدىكى يېلىنجىغان بوشلۇقتا
چاقنىغان
يالقۇنلاپ ياتقان مەستِ پېتى
پىر چەكمەن[1] نىڭ ئازابلىق كۈيى.

3

كىچىك ئىدى
پەنجىرىسى چۈشۈمنىڭ
قان ھىدلىرى ئۇچۇپ چىققان ئوقلاردەك
ئۆتكۈر ئېغىزى.

4 :

كېچە
قاشالىق قەبرىستان بولدى بىر قەدەھ
ئۇنىڭدىن
يىلتىزىغا يۇرىكىمنىڭ
بىرجېنىت② تېنىدىن ياسالغان شاراب.

ئىزاھات :

①پىر چەڭگى - ئۇيغۇر ۋە باشقا ئوتتۇرا ئاسىيادا ياشىغۇچى مىللەتلەر ئارىسىغا كەڭ تارقالغان، ئۆلۈكلەرنى ئازابلىغان پەرىشتىلەرنى ئۆزىنىڭ يېقىملىق ناخشىلىرى بىلەن قاچۇرغان رىۋايەتتىكى ناخشا - قوشاق پىرى.

②بىرجېنىت - ئېيىنىنىڭ «بىرجېنىت» ناملىق دراما-سىدىكى پېرسوناژ.

سۆيگۈ

ئابدۇللا جامال

1

خىيال سۈرۈپ ماڭمەن ئاستا،
نېمىلەرنى كۆتكەندۇ يوللار؟
نېمىلەرنى سۆيگەندۇ ئويلار؟
قايسى خىلدا ئۆتكەندۇ تويلار؟
لەۋزە نېمە قالدى سالپىراپ؟
سۆيگۈ ئوتى كەتتى نەلەرگە؟
ئولجا بولدى جانان كىملەرگە؟
ئوتلۇق كۆزلەر يوقالدى قانداق؟
پىغان باشلاپ كەلگەن ئېزىتقۇ
يۈرىكىمگە ئۇرىدۇ چاقماق.

2

خىيال سۈرۈپ ماڭمەن ئاستا،
ئەگىشىدۇ مازار قوينىدىن
كۈلۈپ كەلگەن قىلىچ سۆيگۈسى.
چۆچەك ئىزدەر خادا كارۋىنى،
ئۇچۇپ كەتكەن شەھەرنى ماختاپ،
تۆگىمىيدۇ شۇڭا كۈلكىسى.

تۇمان نېمە، ئاق - قارا نېمە؟
سۆيگۈ سوراپ تۇرىدۇ مەندىن.
جۇدۇن ئويناپ يۈرگەن كېچىدە
كېپەن بىلەن تويلاشقان تەندىن.
بۇلدۇقلايدۇ بۇلاق ئاھ ئۇرۇپ،
جانان نېچۈك كەلمەيدىكىن دەپ.
جانان ئەسلى ئەمەسقۇ ئولجا
ئۇنى كىملەر ئىزدەيدىكىن، دەپ.

3

خىيال سۈرۈپ ماڭمەن ئاستا،
جانان كۆلگەن ئورمان ناۋاسى
تېزىپ چىقىپ يۈرەك - يۈرەكتىن
ئاقار ئەنە يىراق - يىراقتا.
سۆيگۈ يۇدۇپ ماڭغان نار تۆگە
شەھەر تامان ماڭار ئالدىراپ،
پاكىز قولغا ئىنتىلىپ شۇنچە.
ئەنجۇر يېرىپ چىققان مۇھەببەت
پاك سۆيگۈمدىن ياسىدى غۇنچە.

4

خىيال سۈرۈپ ماڭمەن ئاستا،
ئەگىشىدۇ قىلىچ كۆزىدىن
ئېقىپ چىققان مۇقەددەس ئەتىرە.

دەپنە قىلماق ئەمەستۇر ئاسان،
جەننەت، دوزاخ تۇغۇلغان بىللە.
كەڭرى ساھىل ئىزدەيدۇ يۇرەك،
كوچىلاردا ئاقىدۇ ئىلھام.
شاراب ئىچىپ يىغلايدۇ كەچ كۈز،
ماتەم تۇتۇپ قەبرە بېشىدا.

5

خىيال سۈرۈپ ماڭمەن ئاستا،
سۆگەتلەرگە يۆلىنىپ سۆيگۈ
خازانلارغا يازار ئۆزىنى.
قۇملۇقلارغا سىڭىدۇ تەكشى
قىلىچ تۇتقان سۆيگۈ ئېلانى.
قاچان - قاچان كېلىدۇ جانان؟
نەدە - نەدە ئۇزۇلدى رىشتە؟
جىرىڭلايدۇ ئاجىز قوڭغۇراق،
پىنھان مۆكۈپ ياڭراپ ئىچىگە؛
شۇڭا سۆيگۈ رىشتىسى ھەرگىز
ئۈزۈلمەيدۇ، كۆچۈپ يۈرەكتىن
يۈرەكلەرگە تۇراپ تۇتىشىپ.

ئاسمجان ئوبۇلقاسىم

ئاۋاز

ئەزەلدىن ئىچىمدە بىر قورقۇنچ بار،
بىر قورقۇنچ بار.
قاتىلدەك ياكى
قاچاق جەڭچىدەك
بىر ئاۋازدىن قورقىمەن شۇنچە،
قورقىمەن ئۆلۈپ كەتكۈچە تاكى.

سەۋەنلىكلىرىم تۈپەيلى،
قاچۇرۇپ بارچىدىن ئۆزۈمنى
مەنسىز ئىشلارغا بېرىلەتتىم
دەھشەتلىك ئاۋازنى كۈتۈپ
ئۆيۈمگە مەھكەم بېكىندىم.

ئوغرى بولارمەنمۇ؟ . . .
ئالدامچىغا ئايلىنارمەنمۇ؟ . . .
ئىچىمدە قاتمۇقات تەشۋىش.
يېتىشەر ئارقامدىن قارا سايە
ئۆلۈم سايىسى ئىستەيمەنمۇ يا؟

ئەرزىم: تۇغۇلۇپ خاتا قىلغان!
ئەتراپقا ئەنسىز قارايمەن ،
كىشىلەرگە سۇركىلىپ شۇركىنەرمەن ،
ئاھ، بۇ سادا
تەكرىنىڭ بوپقالسا. . .

مۇقەددەس سادالار يىتكەن،
پەيغەمبەرگە يەتمىگەن سادا.

تۇن قوشىقى

شامنىڭ قىزغۇچ تىللىرى
يورۇتماقتا يۈزۈمنى.
نۇر هالقىسى يۆگىشىپ
شورايدۇ ژۇجۇدۇمنى.

قاراڭغۇدا ئىبادەت
داۋاملىشار دەخلىسىز.
كەلگىن، يارىم، تېنىمنى
تاپشۇرىمەن تەخىرسىز.
دەرەخلەرنىڭ سايىسى،
قاراڭغۇلۇق پاك - پاكىز.
قاراڭغۇدا روھىمنى
يۇماقتىمەن تەلتۆكۈس.

تىنىۋاتقان سۈكۈنات
تىۋىشىدۇر تەڭرىنىڭ.
ئىللىق نەپەس ئۇرۇلار
ئەتراپىمدىن، تېنىمدىن. . .

ئۇھسىنماقتا يۈرىكىم،
تەۋرەر قولۇم بەك ئاستا.
ۋۇجۇدۇمدىن ئىسسىق جان
ئاستا - ئاستا چىقماقتا.

يۈماقتىمەن تېنىمنى،
يوتقىنىمدىن سۈغۇرۇلۇپ.
چىقتىم ئاستا يېنىڭدىن. . .
ئاھ، سۈكۈنات، سۈكۈنات!
گىرىمسەنلىك ۋەتەندۇر.
قاراڭغۇلۇق ئاقماقتا،
دەرەخ - كېسەل بىر تەندۇر.

دەرەخ! قولدۇر قۇدرەتلىك،
بوغۇزۇمدىن بوغماقتا.
ئانام يېگەن تولغاقتا،
ۋەتەن مېنى تۇغماقتا.

ئابلەت ئابدۇرېشىت بەرقى

باياۋان

1

چېقىلارمەن تاك قىلىپ چەكسەڭ،
جامالىڭنى كۆرسەتەر ئەمما
تولۇق قىلىپ ھەر بىر سۈنۈقۇم.
ئەگەر ماڭا قىلماق بولساڭ سۆز،
ئېغىزىڭ ھېچ مىدىرلىمىسىمۇ،
نېمە دېمەكچىسەن
ئاڭلاپ بولار ھەممىنى قۇلۇقۇم.
كېلەر بولساڭ
كېلىشنى ھەم قىلساڭ خىيال،
يۈرىكىم
بولار دەرھال يولغا ئايلىنىپ.
كۆرۈشۈشنى ئىستەيمەن
كەلمەيسەن ئەمما.
سۆيۈشنى ئىستەيمەن
سۆيمەيمەن ئەمما.

2

قانچىنچى ئادەممەن بۇ ئالەمدە،
تۇغۇلغان يەنە قانچىنچى بولۇپ؟

بىلمەيمەن كۆكسۈمدىكى
شۇ كىچىك يۈرەك
قاچان قالدى
بۇ ئۇلۇغ ئوتلارغا تولۇپ.
تىكىلمەن ئۇزاقتىن ـ ئۇزاق
ئۇزۇم بىلمىگەن خىيالىمدىكى بىر يولغا.
شۇ يولدا كېلەر
يۈرىكىمدىكى ئوتنىڭ تىلىنى ئۇققۇچى.
تەنلىرى گۈش، بىزگە ئوخشاش
بىر ئادەم تۇرۇپ
شۇ ئوتلارنى يۇتۇپ ئۆتكۈچى.

3

دېيەلمىگەن گەپلىرىم تولا،
سورىسا بەرەرسى دېمەيمەن ئەمما.
ماڭمىغان يوللىرىم تولا،
ماڭ دېسە بەرەرسى ماڭمايمەن ئەمما.
ئېچىلمىغان سىرلارنىڭ ئېچىلمىغىنى خوپ،
كېيىن
ئۆلۈمنىڭ تۇنجى كېچىسى،
چۈشەندۈرگەي مېنى، يۈرىكىمنى
شۇ دېيىلمىگەن گەپ
شۇ ماڭمىغان يول
ئورنۇمدىن تۇرۇپ.

4

سالام خەتلىرىڭنى كۆيدۈرمەكچىدىم،
خەتلىرىڭ كۆيدۈردى ۋە لېكىن مېنى.
كۈل قىلدى كۆز يېشىڭ مەغرۇرلۇقىمنى،
ئاھلىرىڭ ئۆلتۈردى بۇ يۈرىكىمنى.
ئۆزۈمنى كۆيدۈردۇم، ئۆزۈمنى خالاس،
خىيالىمدا سەن يەنە غالىب.
سېغىنىشىم كۆكىدە شاھسەن
مېنى قىينىپ تۇرغان شۇنچە ئاجايىپ.

خوتۇن

يىلانلىقىڭغا ئىشەنمەيمەن، خوتۇن،
نەشپۈت چېچىكى ئەمەسسەن يەنە.
پەقەت
بالىلىق فانتازىيەمدىكى بارسا كەلمەس يول
سەندە ئايان بولۇپ قالار بەزىدە.

ھەر قېتىم سەن ھەققىدە يۈگۈرتسەم قەلەم،
شۇمۇپ كېتەر يۈرىكىمنىڭ بىر پارچىسىنى
رەھىمسىز ئىلھام،
مەن خالىمىغان قۇرلار
ئۆزلۈكىدىن كېتەر تۇغۇلۇپ،

تالانتىمنى قەرزگە بوغۇپ،
خوتۇنۇم
چۈشىنىكسىز بىر ھايۋان ئورماندا ياتقان.
بەزىدە ئاھۇدۇر، بەزىدە
بوپقالىدۇ يولۇاستىن يامان.
كەلمەكتىمەن ئورماندا
خوتۇنۇمغا قاراپ
مەنمۇ گويا بولۇپ بىر ھايۋان.

ھەي خوتۇن،
بىلىمەن گۇناھىڭ يوق
شېئىر يېزىپ تىللاپ يۈرگۈدەك.
لېكىن چۈشەنمىدىم
ئەڭ ياخشى كۆرگەن نەرسىدىن
ئەڭ يامان كۆرگەن نەرسىگىچە
تىللاپ تۇرىدىغان نەرسىكەن يۈرەك.

دەرەخلەر شەرھى

كۆكلەپ كىرىمەن كارۋىتىڭ تامان
يوشۇرۇپ قويىمەن سايەم بىلەن
كېچەكنى
چۈشۈكنى
سەن يوشۇرالمىغان.

ياپرىقسم كۆكلەيدۇ خىيالىڭ بولۇپ،
ياريۈزۈڭ لېۋىدەك شىرنىگە تولۇپ.
ئارام ئېلىپ ئۆتەر ئۇنىڭدىن ھەسەل ھەرىسى
ھەسىلى ئوغرىلانغان.

كارۋىتىڭغا چىقمەن يەنە،
قۇچاقلايسەن يېرىلغان تېنىمنى،
سۆيىسەن قانماستىن سوغۇق لېۋىمنى،
ھېچقانداق بىر قىز بېرەلمەس ئەمما،
ئۇنىڭدىكى لەززەتلەرنى ساڭا.

دەرەخمەن
ھەسرىتىڭدىن كۆكلەپ چىقىدىغان.
قىشتا قەلبىمنى قارلاردا پاكلاپ،
كاچكۇللاردىن باھار يېتىلەپ چىقىدىغان.

يالىڭاچلىق

ئەڭ ئېسىل كىيىملەر، قات - قات بىنالار،
گىلەملەر، ساپالار،
ئورمانلار
ۋە يەنە ھەر خىل رەڭ،
كۈلكە - يىغا

ۋۇجۇدۇمنى تۇرار يوشۇرۇپ.
بىر كۆز باردۇر لېكىن يىراقتا.
توسقۇنسىز ئالدىمغا كېلىدۇ بۆسۈپ.
تۇرىدۇ روھىمنىڭ يولىنى توسۇپ.

ئۇنۇڭ ۋە ھەر خىل پەلسەپە فورمۇلىلىرى
ئارقىلىق ئورنىمەن تېخىمۇ چىڭ يوشۇرۇنۇشقا.
بىر كۆز باردۇر لېكىن يىراقتا
فورمۇلىلارنى تىنماي قىلىدۇ بەربات،
بىر سۇزۇك ئەينەككە ئايلىنار ھايات.
ئوخشاپ قالىمەن بىر بېلىققا،
بېلىقداندا يۇرگەن پىلتىڭلاپ.
دەيمەن نەقەدەر غەيرىي بۇ ئىنسان،
تىنماستىن ئۆزىگە ياسايدۇ زىندان.
ئۇرۇنار ئۆزىنى ئوراشقا قات-قات،
كىمنىڭدۇر كۆزىدىن قويماققا پىنھان.

تەقدىرنىڭ ئالدىدا لېكىن يالىڭاچ ئۇ،
گۈلخانىنىڭ ئالدىدا لېكىن يالىڭاچ ئۇ.
دېڭىزنىڭ ئالدىدا لېكىن يالىڭاچ ئۇ،
شېئىرنىڭ ئالدىدا يالىڭاچ يەنە.

بىر تال ياپراق

ئابلاجان مۇسا

سوغۇق كېچە،
چۆلدەرەپ تۇرىدۇ ئادەمسىز كوچا.
غېرىبلىق
لەيلەپ يۈرەر كوچىدا.
دەھشەتلىك سوغۇقتا زارلىنار ياپراق،
ياپراقنىڭ مۇزلىغان يۈزى
رەتسىلىق ئۇرۇلار
بىھوش شاخلارغا.
سوغۇق كېچە،
چۆلدەرەپ تۇرىدۇ ئادەمسىز كوچا.
ئادەملەر ئۇيقۇغا كەتكەن ئۇشبۇ دەم
لېكىن ياپراق
مۇڭلۇق كۈيى ئىلكىدە لەيلەر كوچىدا،
پەرۋا قىلماس ھېچكىم ئۇنىڭغا.
سوغۇق كېچە،
لەيلىتەر ياپراقنى يىراق ۋە يىراق،
ئۇ بەلكىم كېلىدۇ روھىم يېنىغا.
سوغۇق كېچە،
چۆلدەرەپ تۇرىدۇ ئادەمسىز كوچا.

يېراق شەھەرگە خەت

ئابلىز ئوسمان

ئاسمىنىڭدىن ئۆتتى قۇشلىرىم،
كۆرۈپ قالدىم سېنى مەن غەل-پال.
ئاشۇ خىلۋەت كوچىلىرىڭدىن
ئۇچۇپ كەلگەن تونۇش بىر ئاۋاز
قۇشلىرىمنى توختاتتى دەرھال.
چاڭگىسى بار قۇشۇمنىڭ سەندە،
قەدىم پەينى توزۇتار شامال.
كۆرۈپ تۇردۇم جىلۋىلەر ئارا،
مەڭگۈلۈك بىر چۈشىمەن ئېھتىمال.
مەن بىلمەن شۇ تونۇش سادا
ئاڭا تەبىر بېرەر بىمالال.
كونا ئۇۋا نەقەدەر ئىسسىق،
روھىم ئۇندىن ئىزدەيدۇ ۋىسال.
كۈنلەر ئۆتۈپ يەنە بىر كۈنلەر،
ئاۋاز كەلگەن تونۇش كوچاڭغا
يۇلتۇز بولۇپ چۈشەرمەن بىر تال.

ئابلىكىم ھەسەن

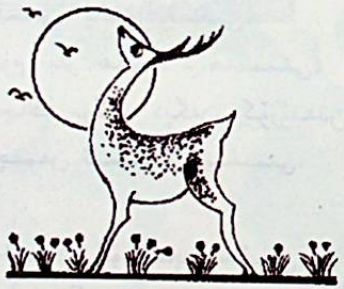
كۈن كۆرۈنەر تۆت چاسا
بۇ يەتتىنچى قەۋەتتە .
ۋاقىت ئېلىشىپ قالغاندەك
ھە دېسە
سول تەرەپتىن ئوك تەرەپكە ئۆتمەكتە. . .

ئەخلەتتەك كىتابلار،
كۆلدان،
قەلەملەر
(يا ئېلىشى بارمىكىن؟)
بارغانسېرى ئەسەبىيلىشىپ
يېپىشتى ھەم ۋۇجۇدۇمنىڭ بىر قىسمىغا
ئايلاندى.
مۇزدەك تىزىمغا ئېڭەكنى تىرەپ
سېغىنىمەن ئۇچىنچى قولنى.
ئۇ بوينۇمنى،
بارماقلىرىمنى
سىيپىسىدى،

بوش چىمدىسىدى،
ئۇ چېكىپ ئاشسىدى روھىمنى تولۇق. . .

گاھىدا ئىلاھىي نەزىرىم بىلەن
قارايمەن چۈننىڭ ئۇچۇشلىرىغا.
ئۇمۇ مېنى ئۆز كۆرۈپ
قونۇۋالار قولاقلىرىمغا.

بويتاقلىقىم كۈل تەكتىگە
كۆمۈلگەن چوغدەك
جىمغىنە ئىللىقلىق تارتىدۇ جاھانغا
ۋە رۇخسەتسىز يىراقتا
پەرىلەرنىڭ ئۈيقۇسىنى بۇزماقتا. . .

خوش قال، دوقمۇش

ئابلىمىت ئابدۇلباقى

خوش قال ئەمدى يېگانە دوقمۇش،
ئاق يېغىندا، ئېھ دەرەخ بىلەن. . .

يۆتكەلگەندە مەيۈس قەدىمىم،
قاراپ قالدىم يېنىش - يېنىشلاپ.
ئەسلىمەمدەك جىمجىت بىر سەھەر،
يۈرىكىمنى پەقەت بىر ساڭا،
قويغاندەكلا مەڭگۈ بېغىشلاپ.

خوش قال ئەمدى يېگانە دوقمۇش،
خوش قال ئەمدى ئازابلىق بەخت.
ئىزلىرىمدا مەۋجۇتسىز سايە،
بىلدۈرەلمەس يالغۇزلۇقىڭنى.
ئەسلىگۈم بار ھەممە - ھەممىنى،
چاك - چاك بولاي دېگەن كۆزۈمدىن،
تۆكمەكچىمەن ئىسىق يېشىمنى.

بەخت نېمە؟ گۈمراھچە سۆيۈش،
سۆيۈش نېمە؟ ئېتىقاد پەقەت.

سەندە قالغان ئوپۇشلىرىمنى،
ئەسلىيەلمەس نۇرسىز مۇھەببەت.

خوش قال ئەمدى يېگانە دوقمۇش،
ئاق يېغىندا، ئېھ دەردىخ بىلەن.

قەشقەردىكى يېڭى شارى

(داستاندىن پارچە)

ئادىل تۇنىياز

قوشلار

ۋەتەنسىز قۇشلار
پەسىللەرگە ۋەتەن دەپ يىغلار.
سەرسان شامال كۆتۈرۈپ يۈرەر
غازىڭنى ئۆز ۋەتىنىڭ.

غېرىبلىقتەك
ئېگىز بىنا.
قوشنا ئۆيدىكى ئادەم.
تام.
ئىككىنچى قېتىملىق ئۆرپ - ئادەت.

توي.
ناتونۇش دەپنە مۇراسىمى.
قۇشلارنىڭ يېشى.
ئەينەك غېرىبلىق.
قول يەتمەس ئىشىك.

كارىۋات.
قاچقان ئۇيقۇ.
ئوچۇق دەرىزىدىكى
ئاپئاق ساڭگىلاپ تۇرغان
ۋەتەنىنىڭ مۇزلىغان قولى.
غەم تولغان كۆلدان.
ئايروپىلان.
دېڭىز.
قۇشلارنىڭ يېشى.
ھەممە يەردە يات ئادەم.

مەيلى تۇر پارىژنىڭ گۈزىلى بىلەن،
يەنىلا ئۆزۈڭنىڭ ئەمەستەك كۆلكەڭ.
ئەسلەيسەن نەم قىلىپ قولياغلىقىڭنى.
ۋەتەندە دەردىڭمۇ ئۆزۈڭنىڭ دەردى،
ۋەتەندە يىغاڭمۇ ئۆز تىلىڭ بىلەن.
مىليونېر بوپكەتكىن بەربىر يەرلىك ـ
قەلەندەر ئالدىدا بىر كەپەڭمۇ يوق.
ھەر كىم باقالايدۇ كۆزۈڭگە سوغۇق.
مەيلى سەن شاراب ئىچ ئالتۇن قەدەھتە،
بىر كۆپۈك چىقسىلا ئۈستىگە لەيلەپ
ئوقۇساڭ يېزىلغان ۋەتەن دېگەن خەت.
بېرلىن ئاسمىنىدا كۆرىسەن ھەر كەچ
جىمىكى يۈلتۈزدىن ئۇيغۇر كۆزىنى.

مۇقەددەس بۇۋى مەريەم چېركاۋى
كۆرۈنەر سەن ئۆسكەن تار كوچىدىكى
كىچىك بىر مەسچىتتەك ئۇيغۇرۇڭ سالغان.
ھەج قىلىپ مەككىگە بارساڭ مۇبادا،
تۇيۇلار يۇرتۇڭدا قالغاندەك خۇدا.
مۇبادا دوراختا بولسىمۇ ۋەتەن،
مەڭگۇ بىر مۇھاجىر جەننەتكىمۇ سەن.
ۋەتەن، ئېھ ۋەتەن،
چىرايلىقتۇر ھەممە نەرسىسى،
چىرايلىقتۇر ئۇنىڭ قايغۇسىمۇ ھەم.
گۆھەردۇر، ئالىمدۇر، خۇش پۇراق گۈلدۇر،
ۋەتەن دالىسىدا كۆرگەن توڭ تېزەك.
ئەيسادۇر، مۇسادۇر يۇرتۇڭ ئادىمى،
يات يۇرتتا تۇغقانمۇ تۇيۇلماس دوستتەك.
ۋەتەندە بىر ناتونۇش بالا
يۈگۈرۈپ ئۆتكەن بولسا ئالدىڭدىن
يۈز يىلدىمۇ چىقماس يادىڭدىن.
تىللاپ سالغان بولسا ئىلگىرى
ئۆز ئېلىڭدە ئۆز تىلىڭدا ئۆز؛
تاپالمايسەن دۇنيادا ھازىر
شۇ تىلدىنمۇ گۈزەلرەك بىر سۆز.
شېئىرىنى ئوقۇساڭ بەزەن
گېزىتلەردىن پاز يا تاگورنىڭ؛
تېتىمايدۇ ساڭا ئۇ قىلچە،

ئۆز يۇرتۇڭدا ئېيتقان قوشاقچە.
ئۇزاتقاندا ئەزرائىل بىر كۈن
دەستە تىزىپ ئۆلۈم گۈلىدىن،
سەن ئۆزۈڭگە توقۇيسەن كېپەن
ۋەتەندىكى خىياللار بىلەن.
يات تۇپراقتا كۆمۈلگەندە سەن
كۆمۈلىدۇ قەلبىڭگە ۋەتەن...

سېغىنغاندا قەشقەرنى
چەت ئەلدىكى ھەر بىر مۇھاجىر
شۇنداق يازار خەت يازسا ئاخىر.

چەكسىز نۇر

قەشقەردىكى ئاياللار
قەشقەردىكى ئەرلەرنىڭ چۈشى.

تاپىنىڭ نۇر، قاناتلىرىڭ نۇر،
كۆلەڭگەڭ نۇر، يوپۇرمىقىڭ نۇر
ئاۋازىڭ نۇر، خۇش پۇرىقىڭ نۇر.
بارچە ئەرلەر چەكسىز سوزۇلغان
قاپقاراڭغۇ تاغ جىلغىسىدۇر.
قەشقەر گويا ئورمانلىق،
سەھەر سېنىڭ ئىزىڭ ئەمەسمۇ؟
ئويغا چۆكسەڭ خىيالىڭ گۈگۈم،
تۇن كېچىلەر چېچىڭ ئەمەسمۇ؟

ئاڭلىنىدۇ خىلۋەت تېنىڭدىن
شىلدىرلىشى بۇلاق سۈيىنىڭ.
تېنىڭ مۇنبەت ئېكىنزار گويا
گۈل ئېچىلغان پۈتلىرىڭ ئارا.
سەن بولىسەن كىچىك ئالمىلىق،
سەن گويا‌كى سۈزۈك مۇزىكا.
سەن ئەرشتىن چۈشكەن پەرىشتە،
مەن ئۇيقۇغا كەتكەن ۋاقىتتا.
سەن گويا‌كى بىر تال چۈمۈلە،
مەنسى يوق خەت يېزىپ يۈرگەن.
سەن گويا‌كى نامسىز چىغىر يول،
ئەرلەر دائىم ئېزىقىپ يۈرگەن.
ئايال، ئەر ۋە كەچتىكى كارىۋات،
يېنىك، پىنھان چېلىنغان بەدەن،
ئۈپرىماس ساز، مەستخۇش مۇزىكا.
ئېھ، يالىڭاچ نومۇسچان خىيال،
ئېھ، ئۆزىنى يوقاتقان دۇنيا،
نەرە تارتقان قىلىچلىق ئەرلەر
قان ئىچىگە يىقىلار بىر - بىر،
قۇل بولمىز ئاستا بەك ئاستا.
ئۇ بىر ئايال مۇلايىم قاتىل،
ئەر ئۆلمىدۇ نەيرەڭ بىلەنلا.
ئايال، ئېھ ئايال،

ئايال، ئايال، يوللاردا ئايال،
ئەبەدىيلىك نۇرلاردا ئايال.
بۇ ئالەمنىڭ غېربىلىقىدىن
قۇتۇلۇشقا تاپالماي ئامال،
ساڭا موھتاج بولدۇم ئېھ، ئايال.
بىر جۈپ گۈزەل ئالتۇن كەشنى مەن
كۆمۈپ قويدۇم شېئىرلىرىمغا.
ۋە ئالتۇندىن ياساپ بىر كىشەن
كۆمۈپ قويدۇم شېئىرلىرىمغا.
غېربىلىقنىڭ سوغۇق نۇرلىرى
چاقناتماقتا مېنى خانەمدە.
ئاھ، جىمجىتلىق،
سەن بەك ئېغىر قىز،
مۇزلىغان تېنىڭ.
رەسمدىكى ئايال چولپانىنىڭ
كىيىملىرى نېپىز بەك نېپىز.
توساتتىنلا مىدىرلاپ تامدا
يېشىۋەتتى باغرىدىقىنى،
ئاندىن، ئاستا - ئاستا. . .
بىر ئوغۇل بالا،
قوش قولىدا سىقمداپ
ھېچ كىشىدىن قىلماستىن ھايا
ئانىسىنى ئەمەكتە تازا.

چەكسىز ئايال.
يات مەدەنىيەت.
ئىشسىز كوچا.
مۇنچىدىكى قىزنىڭ يوتىسى
نۇر چاچىدۇ ئەرلەر شەھىرىگە.

سانسىزلىغان ئىزىمىز قالدى،
تالاي كەچتە ئاشۇ كوچىدا.
بەردىم گۈزەل كۆپ سۆكۈتلەرنى،
بىرلا سۆزنى بەرمىدىم ئەمما.
ماڭغىنىمدا بىرگە سەن بىلەن،
يوق تۈيۈلار ياكى سەن يا مەن.
خىيال دەيمەن ئىشەنگۈم كەلمەي
ئىككىمىزدىن بىرسىمىز جەزمەن.
خىياللىرىم سەن ھەققىدىكى ــ
پارە ـ پارە سۇنغان ئەينەكتۇر.
ئاۋازىڭ بار، يوقتۇر ھېچنېمەڭ،
بار پەقەتلا تالا ـ تالا نۇر.
كۆزۈڭدە لىق بىر كوزا سۇ بار،
قېنىپ ـ قېنىپ ئىچىپ بولۇپلا
چېقىۋەتكۈم كېلىدۇ دەرھال.
بار سېنىڭدە نازۇك بىر يۈرەك،
تەكچىدىكى جانان چىنىدەك.

دەيمەن ھېچكىم تەگكۈزمىسۇن قول،
ئۇ چىنىگە مېنىڭدىن بۆلەك.
سەن مەن ئۈچۈن بىر پارچە شېئىر،
ئىزدەيمەن ئۇنىڭدىن پىكىر،
بار پەقەتلا تاتلىق ھېسسىيات.

قەشقەردىكى ئاياللار
ئەرلەر قۇرغان دۆلەتتە ياشار،
يوق مۇستەقىل پادىشاھلىقى.
چۈشۈرىدۇ تەختتىن ئۇلار،
ۋە شاھ قىلار خالىسا سېنى.
بەرگەن چاغدا ئۇلار ھېسسىيات،
ئايلىنىدۇ ئەرلەر شائىرغا.
ئېرىشىدۇ نوبېلغا ھەتتا.
ئەگەر ئۇلار قىلمىسا ئىنساپ،
ئايلىنىدۇ ئاقىل ساراڭغا.
كىردى ئۆيگە ھارغىن مۇئەللىم،
چايغا ئوخشاش ئىسسىق بىر ئايال
ئېلىپ كىردى پىيالىدە چاي.
قايتتى ئۆيگە كاۋاپچى يىگىت،
ئاغىچىسى چىقىپ خۇش چىراي
قوللىرىغا سۆيدى ئېگىشىپ.
رومان يازار يازغۇچى ئەختەم،

ئورىگىنالنى رەتلەپ خانىمى
كۆچۈرىدۇ ياندا پەم بىلەن.
ھەسرەتلەنسە تارىخچى بوۋاي،
مومىيىمۇ چېكەر بىرگە غەم.

كوچا - كوچا - يەنە بىر كوچا،
بىر توپ ئايال چۈشكەن پاراڭغا.
— ئاڭلىلىمۇ چىرايلىق قوشنام،
گۈللۈك، نېپىز قەغەزدەك ئىشتان
ئەنقەرەدە بوپتۇمىش مودا.
— قىزنىڭ قېشى شالاڭمۇ نېمە؟
باردىلىمۇ ئاخشامقى تويغا.
— چېچەن دېگەن ئاشۇ ئەخمەق خەق،
تەنگە سىڭگەن نېنىنى يېمەي
ئۇرۇش قىپتۇ دەيدۇ يېقىندا.
— ئەر چىقماپتۇ سەنئەتچى قىزغا.
. . .

غەمكىن شائىر يوللايدۇ سالام
پۈتكۈل قەشقەر گۈزەللىرىگە.
ھېيتگاھتا نان تىلەپ يۈرگەن
يۈزى تارىخ مىسكىن مومايغا.
لەڭپۇڭچىغا، ئاشپەز ئايالغا،

ئۆپكە ـ ھېسسىپ ساتقۇچىلارغا.
ئۇيغۇر شىپاخانىسىنىڭ
ئاياللار بۆلۈمىدىكى
ھەر بىر بىمارغا.
توپا باسقان يوللاردا كېتىۋاتقان
تۆت پەسىلنىڭ باغچىسى بولمىش
گۈزەل بەدەنلىك قىز ـ جۈۋانلارغا.
سالام بېرەر ئوتتۇرا ئاسىيا،
سالام يوللار بىپايان دۇنيا
قەشقەردىكى قىز ـ ئاياللارغا.

مەپە ۋە شەھەر.
ئاق قاشقىلىق ئاتنىڭ كۆزىگە
چۆكۈپ كەتتى قۇياشلىق شەھەر.
ئادەم ۋە ئالەم
ياريتىدۇ ئۆز تارىخىنى
ئېقىپ كەتكەن يۈلتۇزغا قەدەر.

يەر شارىنىڭ بىر بۇرجىكىدە
نۇرلانماقتا قەدىمىي قەشقەر.

تىپتىنچ سەيلىگاھ، باغنىڭ ھۆسنىدە

ئالىمجان ئازات

تىپتىنچ بىر دۇنيا
قۇشلار ئۇزىغان،
ياپيېشىل پەرەنجە ئاستىدا بىر چۇش.
زەررىچە جىلۋىسى چىرماپ ئىزىمنى،
سىڭدۇرەر تېنىمگە تەلۋە بىر كۆيۈش.
قايتقىنىم ئېسىمدە بىر چاغ يار بىلەن،
مۇشۇ باغ، چىمەندىن ھاياتنى سۆيۈپ،
تۇرىمەن ھازىرمۇ
تەنھا مەن بىراق،
بىر ئوتقا باغلىنىپ
يالقۇنلاپ كۆيۈپ.
قالدىمۇ باغرىڭدا قۇشلارنىڭ ئۇنى،
قالدىمۇ ھۆسنىڭدە چوغلانغان قۇياش؟ . . .
بىقارار ئارمىنىم تەلپۈنۈپ ساڭا،
ھەر تۇندە كۆزۈمگە تولدۇرىدۇ ياش. . .

تىپتىنچ سەيلىگاھ، سۇزۇك ھۆسنىڭدە،
سۆز بېرىپ ئۆزۈمگە
ئىزدەيمەن سېنىڭدىن ئۆزۈمنى شۇنداق.

كۆنلەرنىڭ بىرىدە
بېرەرسەنمۇ يەنە بىر تۈز يول،
دىلدار ئىككىمىز
بوسۇغاڭدا تەلمۈرۈپ تۇرساق؟ . . .

تىپتىنچ دۇنيا، قۇشلار ئۈزىغان،
ياپيېشىل پەرەنجە ئاستىدا بىر چۈش. . .

يوچۇن شەھەر خاتىرىسى

ئالىمجان ياسىن

كەڭ، پايانسىز كەتكەن چۆللۇكنىڭ
ئوتتۇرىسىدا بىر سۇ تۇگمىنى
چۆرگىلەيدۇ قۇرۇق ۋە قۇرۇق.
ھېچكىم بارماس ئۇ يەرگە پەقەت،
ئۇن تارتقىلى ھەتتا دېھقانمۇ
ئەمما تۇگمەن قۇرۇپ قويۇقلۇق.

ئۇگۇت بارەڭ قىلىدۇ ئەمما
ئەتراپىدا دۆڭە - دۆڭە قۇم
كۆپىيىدۇ كۇندىن - كۇنسېرى.
دەريا يوقتۇر ئۇ يەردە لېكىن
بۇلاق يوقتۇر كۆلمۇ، ئېرىقمۇ
توختاپ قالماس ئۇ سۇ تۇگمىنى.

ئۇچۇپ ئۆتمەس ئۇ يەردىن بىر قۇش،
بېرىپ قالماس ياۋا توشقانمۇ،
ئۆتۈپ قالماس ھەتتاكى كارۋان.
مەڭگۈت پەقەت بىر سۇ تۇگمىنى
ئەسىرلەردىن بۇيان توختىماس
ئۇچراتمىغان ھەتتا ماگىلان.

كەڭ، پايانسىز كەتكەن چۆللۇكنىڭ
ئوتتۇرىسىدا بىر سۇ تۇگمىنى
چۆرگىلەيدۇ قۇرۇق ۋە قۇرۇق.
ھېچكىم باراس ئۇ يەرگە پەقەت،
ھېچكىم بىلمەس گۈزەل شەھەرنىڭ
ئۇستىگىلا قۇرۇپ قويۇقلۇق. . .

ئىلگىرى بۇ جايدا ئاققان بىر دەريا

ئايبېك ئۆمەر

ئىلگىرى بۇ جايدا ئاققان بىر دەريا،
چۆلدەرەپ قاپتۇ بەك سۈيى تارتىلىپ.
سۈكۈتتە ياتسىراپ يانقان ساھىلىمىڭ،
ئاھ ئۇرغان تىنىقى قالدى ئاڭلىنىپ.

چايكىمۇ تۈيۈقسىز كەتتى يىراقلاپ،
سىردىشى پەقەتلا سەرگەردان شامال.
ئۇ ئۇزاق مۇزلىدى باغاشلاپ ھىجران،
قىلماقتا رەھىمسىز شۇنىرغان قامال.

تۈنجى رەت سۆيگۈنىڭ ئىزنالىرى يوق،
قاراقلار بولدى نەم تۇرىمەن تەنھا.
سۆيگۈنىڭ دەرياسى ئاققان ئىلگىرى،
دولقۇنلار يېنىشلاپ سۆيگەن قىرغاقتا.

شېئىرلار

ئەخمەتجان ئوسمان

يىلان مېھرى

(نەسرىي شېئىر)

بۇگۈن يەكشەنبە.

پۈتۈن كىتابلىرىم كۆيۈپ كۈلگە ئايلاندى، ئەسلى بۇ ئىش مەن تۇغۇلۇشتىن بۇرۇن يۈز بېرىشى كېرەك ئىدى، ئىرسىي كېسەللىكلىرىم شۇنىڭدىن بولغان. ئېسىم مېنى ئۆزىگە مەجبۇرىي تاڭغان كۈنى ئاۋاق كۆلەڭگەمنىڭ تاكى ئەڭ يىراق يۇلتۇزنىڭ قارا ئاغۇ بۇرجىكىدە سەكرەپ يۈرگەن چېكەتكىگىچە سوزۇلغانلىقىنى بايقىغانمەن. پۈشايمان قىلىشنى ماڭا دادام ئۆگەتكەن، چۈشۈمدە ئۇنى ئۆلتۈرگەندىن كېيىن ئۆزۈمنى ئانامنىڭ تۆشكىدە كۆرۈپ، ئىككى كۆزۈمنى ئويۇۋالدىم. ئانامنىڭ يىغلىغىنى ئېسىمدە يوق، گۈناھ قوتىغۇرىقىنىڭ قۇلىقىم تۈۋىدە چېقىلغانلىقىنى ئاڭلىدىم.

ئىككىنچى رەت ئېسىمگە كەلسەم —

تۈتۈق روجەكتىن سىرغىغان گەۋدە،
سانجىلار ئاڭا يالقۇننىڭ تىلى.
كۆيەر نىقابىم ئۈستىدە مازار،
ئۇنلەپ ئاغزىمدا ئىلاھىي زىلى
قەدىمىلەر ئۆلگەن پىنھان رەستىنى بويلاپ.

شەھەرگە كىرىپ كەلدىم. تېنىمدىكى جاراھەتتىن ئۇركۈپ تىرىلگەن ئاشىقتەك بېھىشكە قاراپ ئۆرلىگەن ئىمارەتلەر، مەيدانلاردا توزان باسقان مىس ھەيكەللەر، مەرمەت باغلىرىدىن ئۆچۈپ چىققان مېتال قۇشلار، بىر ـ بىرىنى قولتۇقلىشىۋالغان سايىلەر، رەستىلەردە، فابرىكىلاردا، شېئىرىيەت كېچىلىرىدە، ياشلار باغچىسىدا، شاھ ئوردىسىدا قەبرىسىز قالغان ئىشچان مۇرىدىلار مېنى قايتا ئېسىمگە كەلتۈردى. توساتتىن كەينىمدە ئىككى نەرسىنىڭ سۆھبىتىنى ئاڭلاپ قالدىم.

مۇرىدا: (ئەخمىقانە كۈلۈپ قويۇپ) ئالدىمىزدىكى بۇ مەخلۇق ساراڭمۇ نېمە؟ ۋوگزالدا تۇرغىنى بىلەن نېمە خىيالدا ئىكەنلىكىنى بىلگىلى بولمايدىغۇ؟!

ئىككىنچى مۇرىدا: تېز كېتەيلى (سەپدىشىنىڭ قولىدىن تارتىپ). پويىز ۋوگزالغا كىردى، بۇ پويىزدىكى بىر كۆتۈۋالماقچى بولغان مېھمان بىزنى ئۆيىدە ئۇزاق ساقلاپ كەتمىسۇن يەنە!

ئىككىسى ۋوگزالدىن پەرۋانە ئاتەشكە ئېتىلغاندەك چىقىپ كەتتى، بېشىمنى كۆتۈرسەم تۆۋرۈككە ئېسىلغان چوڭ سائەت كۆزۈمگە چېلىقتى. مەنگە ئوخشاش كېلەكسىز ئىستىرىلكىسىغا مەن ئانچە پەرق ئېتەلمەيدىغان م ۇ د ۇ ن ئى ي ۇ ت دېگەن ھەرپلەر چاپلىشىپ قالغان. مېنىڭ غەزىپىمنى كەلتۈرگەن بۇ سائەت —

ئېسىمگە سالدى شەيتاننىڭ لاۋالىق چېھرىنى قايتا،

قۇياشنى تۇن بىلەن يۇيغان يىلاننىڭ مېھرىنى قايتا.

مەن سائەتنىڭ ئىچىگە كىرىپ قېلىشىمنى نەدىن بىلەي؟ توختىماي يۇگۈرىمەن، ئىستىرىلكا كەينىمدىن قوغلايدۇ. . ئادەم ئاتامنى

نېمىشقىمۇ يارانقان بولغىيدىك، ئەي تەڭرىم؟ توختىماي يۇگۈرىمەن، ئىستېرىلكا كەينىمدىن قوغلايدۇ، ھابىلنىڭ ئۆچى بوغدىمۇ سېنى، ئەي قابىل؟ قوينى بوغۇزلىغۇچە ئىسمائىلنى بوغۇزلىساڭچۇ. ئەي ئىبراھىم؟ ئەيسانى كرېستتىن كىم چۈشۈردى يەھۇدانىڭ خائىنلىقى بىكارغا كەتتىمۇ؟ توختىماي يۇگۈرىمەن، بۇرە قانداق قىلىپ ئىتقا ئايلىنىپ قالدى؟ ئىستېرىلكا كەينىمدىن يۇگۈرىدۇ. . . مەست كىمە قانداق قىلىپ دېڭىز قەبرىستانىغا كىرىپ قالدى؟ ماياكلار يانايدىغۇ؟ يۇگۈرىمەن ئەسرلەر سازلىقىدا پاقىلارنىڭ تۇگىمەس ناخشىسى مايمۇنلارنى ئۇسسۇلغا سالمدۇ، مېنى نەچچە مىڭ يىل ئۆمۈرگە مەھكۇم قىلغان تەقدىرنىڭ ئانىسىنى خەپ، ئىستېرىلكا قوغلايدۇ، زەردۇشت شۇنداق دېگەن بولسا، مېنىڭ نېمە كارىم؟ فرېئود بىلەن ئىشچىلار سىنىپى ياشىسۇن! ئىستېرىلكا، چىدىيالمىدىم، يۇگۈرىمەن، كەينىمدىن، توختىماي. . .

تاماكامنى تېخى چېكىپ بولالمىدىم، نېمانچە ئالدىرايمەن؟ ئۇ مېنى چوقۇم كۈتىدۇ، ياق، ئىستېرىلكا ئەمەس، مېنىڭ سۆيگىنىم كۈتمىسە مەيلى، شېئىر يازمەن، شېئىر دېگەن نىمە؟ بۈگۈن نورۇز بايرىمى، ياق، راسا موخۇركا چېكىۋالمىدىغان كۈن، ئۇنى كۈتمەيمەن، ئۇنتۇپ كەتتىم، ھەممىنى ئۇنتۇش كېرەك، ھاياتلىق ئىشكىدىن ماماتلىقنىڭ بېپايان دالاسىغا چىقىپ كەتسەم تېخى ياخشى بولاتتى، نەچچە قېتىم چىقىپ كەتسەم يەنە كىرىپ قالدىم. كىمدۇر دۇنيانى كەيمە تاز دەيدۇ، تەنھا قېيىققا چىقىۋالغان دوستۇم كۆيگەن دېڭىزنى سەيلە قىلماقتا. تاماكامنىڭ ئوتى ئۆچۈپ قالسا غەزىپىمنى باسالمايمەن، كوچىدىكى ئىشكتىن كىرسەم قىسقۇچپاقا بىلەن

ئايپالتا سۆھبەتلىشىپ ئولتۇرىدۇ، ئېسىمنى بېسىقتۇرمىسام موخۇركىدىن ھۆزۈر ئالالمايدىغان ئوخشايمەن.

ئۆزۈمگە ئوخشىمىغان ئۆلۈم شەنىگە ناخشا توۋلاپ،

مەن ماڭغان چىغىر يولنىڭ ئاخىرىدا جىمجىت بۇلاققا.

پەيلىرىنى تۆكمەكتە كېچە. . .

ئەي كېچە، سەن چۇقانمىغا ئۆرلىگەن دەريا!

ھەر قېتىم يايغىنىمدا يۈلتۈز تەشكەن يەلكىنىمنى

قۇياش جەرىنى يىتكەن دېگىز ئىقلىملىرىدا،

سۆڭەكلىرىمدە تۇنىگەن قۇشتەك

پەرىشان ۋۇجۇدۇمنى ئەكېتەر دولقۇن. . .

يەنىچۇ. . . ؟ ياق، مېنىڭ تۇيغۇلىرىم بۇ ئەمەس، سۆزلەر ماڭا ئاسىيلىق قىلىۋاتىدۇ، شېئىر تۇيغۇنىڭ نىقابلانغان خائىنى، بۇ نىقابنى يىرتىپ تاشلاش كېرەك، شۇ چاغدىلا شېئىر يوقىلىدۇ، تۇيغۇ نىقابسىز مەۋجۇت بولۇپ تۇرالايدىغان نەرسە ئەمەس، شېئىر بولمىسا تۇيغۇ، تۇيغۇ بولمىسا شېئىرمۇ بولمايدۇ، تۇيغۇ تىلىنىڭ جېنى، تۇيغۇسىز شېئىر ئۆلۈك تىلدىن ئىبارەت، تىل تۇيغۇنىڭ تار تېنى، شېئىر تۇيغۇنىڭ ئەركىن پەرۋازىغا ئاسىيلىق قىلىدۇ، تۇيغۇ سۆزلەردىن يارالغان، مەن نېمىلەرنى جۆيلۈۋاتىمەن ؟! تۇيغۇ نېمە، تىل نېمە ، شېئىر نېمە، بۇلار بىلەن نېمە كارىم؟ ئەڭ ياخشىسى ھاراق ئىچەي، تاماكا ئادەمنى قۇرۇق خىياللارغا بەند قىلىپ قويمىدىكەن، تېخى ھېلىلا كىتابلىرىم كۆيۈپ تۈگىگىنىغۇ! ؟ مېنىڭ تىل بىلەن نېمە ئالاقەم؟ جاھاننىڭ باش ـ ئايىغى بولمىغىنىدەك

تىلىڭمۇ باش ـ ئايغى يوق، ئۇ ئالۇۋۇن، سېنى ئېلىپ كەتسە قايتىپ كېلەلمەيسەن، ئۇ پەقەت دۇنياغا قانتىق تەلەپ قويىدىغانلار ئۈچۈن يارالغان، بۇ رومكا قالتىس جۇمۇ. ئاڭا قۇيۇلغان ھاراق ـ

تاڭ نۇربدا يۇيار ئۆزىنى
گۈل بەرگىدە شەبنەمدەك گويا.
ئۇ بالىلار كۆزىدىكى نۇر،
قەبرىلەردىن دەس تۇرغان دۇنيا!

ھاراق شامالىلىرى ئۇچۇرغان ئادەم قىيامەتتىن ھالقىپ كېتەرمىش؛ ئەتە قىيامەت قايىم بولىدۇ، ئۇيقۇنىڭ ئىللىق قوينىدىن سىيرىلىپ چىقىپ، خۇدانىڭ پەرھىزلىرىدىن بىرى بولغان ناشتىغا ئۇلگۈرەلمەي، خىزمەتكە يۈگۈرىدىغان گەپ. تۇرمۇش ـ ئەي، سەن ھايات ئوغرىسى!

سادىر يېتىم قالغان بەش بالىسىنى ئىزدەپ

سادىر دەپ ئېتىم قالدى،
داڭزىدا خېتىم قالدى.
خېتىمنى ئوقۇپ باقساڭ،
بەش بالام يېتىم قالدى.

1

چېقىلدى زېمىن
ئالقىنىدا تەڭرىنىڭ.
شۇ مۇقەددەس توزان ئىچىدىن
قوپتى سادىر.

2

— سەجدە قىل . . . !

يۈكۈندى سادىر،
ماڭلىيىنى ياقتى توزانغا.
كۆتۈرگەندە بېشىنى
غايىب بولدى تەڭرى شۇ ھامان،
چاقتى چاقماق،
گۈلدۈرلىدى ئەرشئەلا.
پەرىزاتلار
ئۇچۇپ ئۆتتى ئالدىدىن.
ئايىغىغا تۆكۈلدى نۇرلار،
كۆزلىرىنى يۇمدى بىر ھازا.

3

— ئاچقىن كۆزۈڭنى. . .
سالام بەردى ئاڭا جەبرائىل،
ئېگىلدى سادىر
قوللىرىنى قويۇپ كۆكسىگە.
يايدى جەبرائىل ھەسەن ـ ھۈسەننى،
يۈرۈپ كەتتى سادىر ئۈستىدە
بىلدۈرۈپ ئاڭا
مىننەتدارلىق.

4

ھەسەن - ھۈسەندىن
چۈشتى مىڭ ئۆيگە.
كارۋان
غايىب بولغان ئاللىبۇرۇنلا.
مىڭ ئۆي —
چۈشۈپ قالغان مىڭ قوڭغۇراق،
تۇرار ئىدى جاراڭلاپ.

5

ئۇگدىدى
قويۇپ بېشىنى گۈگۈمغا.
ئۇچۇپ كەتتى كېپىنەك
كىرپىكىگە قونۇپ بىر ھازا.
تېمىپ كەتتى ئۇنىڭ رەڭلىرى
قارىچۇقىغا سادىرنىڭ.
رەڭلەر:
باھار،
ياز،
كۈز،
قىش،
بەشىنچىسى —
پەسىللەرنىڭ پىنھانلىرىدا
يىتكەن پەسىل.

6

ــ بالىلىرىم
چاچراپ تۇردى سادىر ئورنىدىن
تۆكۈلدى ئالقىنىغا
شاخلىرىدىن كېچىنىڭ
بەش يۇلتۇز.

7

مولىلىتوختىيۇزىدە
ئۇچراشتى ئاڭا
قەبرە تۇسلۇق بىر بوۋاي.

ــ سادىرمۇ سەن؟
كەل، ئوغلۇم
بالىلىرىڭنى كۆرسىتەي ساڭا.
بوۋاي
يېتىلەپ چىقتى ئۆيدىن
بەش ۋاخ نامازنى.

8

ئۇستىدە
سادىر يۇزىنىڭ
چېقىلدى بوغدا.
توۋلار ئىدى ئۇ:
ــ بالىلىرىم... !

9

— دادا. . . !
يۈگۈرۈپ كەلدى ئالدىغا
كاۋاپدان.

كۆيدى زىختا پىژىلداپ
سادىر يۈرىكى.

قوشاق:
سادىر دەپ چۆچەك قالدى،
بىر ئوغلۇم گۆدەك قالدى.
ئوغلۇمدىن سوراپ باقسام
بىر زىخلا يۈرەك قالدى.

10

— دادا
ئۇچۇپ كەلدى ئالدىغا
شەپەرەڭ.

ئاستا - ئاستا ئۆچتى نۇرلىرى
سادىر كۆزىنىڭ.

قوشاق:
سادىر دەپ چىراغ قالدى،
بىر ئوغلۇم بوۋاق قالدى.
كۆزىگە قاراپ باقساڭ
بىر جۈپلا كاۋاك قالدى.

11

— دادا. . . !
يۈگۈرۈپ كەلدى ئالدىغا
جۇدۇن.

تامچە - تامچە مۇزلىدى
سادىر قانلىرى.

قوشاق:
سادىر دەپ باھار قالدى،
ئوغلۇمغا تۇمار قالدى.
ئوغلۇمنى كۆرۈپ باقساڭ،
بىر قاقشال چىنار قالدى.

12

— دادا. . . !
يۈگۈرۈپ كەلدى ئالدىغا
قەبرە

قەبرە تاشتا يېزىقلار:
«مىراس. . . مىراس. . . مىراس».

قوشاق:
سادىر دەپ نىدا قالدى،
بىر ئوغلۇم جۇدا قالدى.
ئوغلۇمدىن سوراپ باقسام،
بىر ئەكس سادا قالدى.

13

— دادا. . . !
لەرزان باردىم ئالدىغا،
غۇۋا لەپىلدەپ.
چۈشۈپ كەتتى قەبرە
چوڭقۇر ئىچىمگە.

قوشاق:
سادىر دەپ ئېتىم قالدى،
بىر بالام يېتىم قالدى.
بالامدىن سوراپ باقسام،
تېنىمدە تېنىم قالدى،
جېنىمدا جېنىم قالدى.

14

چېقىلدى قەبرە
سۈكۈتىمنىڭ تېرەن تەكتىدە.
تۈتەكلەرنىڭ ئىچىدىن
قوپتى سادىر.

15

— سەجدە قىل . . . !

تۇنجى ناخشا

كىمكى ئۇ مەرسىيە كۈيىدەك قوپقان
كەڭ كۆلەملىك ئۇيقۇدىن؟ !
كىم ئۇ
توساتتىن
بۇ كېچىدە

تەسلىم بولۇپ تەن پاكلىقىغا،
چۈقانىغا ھەيرەتتىكى چېچەكنىڭ،
روھ سۈيگە شۇ دەم چۆككەن ساپ ئالتۇننىڭ
يېشىللىنىشىنى تىڭشىغان ھالدا
دېڭىزنىڭ تاڭ شەپىقىگە قاراپ ماڭغان؟ !
كۆرمىدىم نۇر جۆيلۈشىنى سىر ساھىلىدا،

ئېيتمىدىمكى:
زۇلمەتلىك چوڭقۇرلۇقىمدا
سايرار ئۆلۈم تەسەۋۋۇرى تاڭ سەھەردە، دەپ،
دەرد مەستلىكىدىن
ئېلىپ ماڭدى مېنى غۇرۇر مەپىسى،
سۈكۈتىمگە شەپقەت قىلدىمۇ
ئۇلۇغلىدىمۇ ئۇ مېنى ياكى؟
يۈرمەكتىمەن دەلدەڭشىپ بىراق
قۇياشنىڭ گۈڭگالىقىغا ماڭغان يايلاقتا
ھەم دوزخىم گۈللەنمەكتە سەرخۇش تاجىمدا.
گۈمانلىق نىقابىمنى تارتىپ يۈزۈمگە،
بېزەكلىنىپ توزنىڭ قېنىدا،
ئەي، تويلار پەرىشتىسى مېنىڭ پەرىشتەم،
كۆيلەيمەن سېنىڭ پارلاق سىرىڭنى!

ياۋايى كاھىن

ئەي، ئوغرى. . .
يىراق شارابتا
كاپىتانىنىڭ زىياپىتىدىن
سەدەپلەر بىلەن بېزەكلەنگەن ۋەھىي ئوغرىسى!
ئۇنى قانداق قويدۇڭ يىتتۈرۈپ
پۈتۈن ئەللەر سەردارلىرىغا سەن ئىمان بەرگەن
ئارقا دەريادا؟
سادىق ئىدىڭ ئەڭ بۈيۈك يالغانچىلىقتا. . .

ھەم دېڭىز يىلتىزلىرىدا شائىلىق ئۇۋاڭدىن
ئۇلۇغلىنىپ كەلگەن ئاشۇ گۈزەل بۇقىنى
قوغلاشماقتا شۇ دەم شەھەر، باغچىلاردا،
رېئالىست ئەپەندىلەر
پارلامېنت قىزلىرى
سىرىنكا پۈختا تەبىرچىلىرى
قەسەدىنكا ئاستا ئۆلۈمى جەلپ قىلغان شائىرلار. . .
كۈنلەرنىڭ بىرى،
ئەينى شۇ كۈنى،
ياۋايى كاھىنغا بەكمۇ ئوخشىغان،
گاچا جەۋھەردەك،
ساپ ئاتەشكە ئورالغان يىلان
سېنىڭ ئۆلۈغ جىملىقىڭدىن چىققاندا ئېقىپ،
سوراقتا تارتىلىسەن تەڭرىلەرنىڭ سوتىدا،
سېنى كەمستكەن ئۆلۈكلەر ئارا،
كۆرۈنمەس تەخت ئالدىدا.

سۇغا تەقلىد

بۇ خورلۇق دەرگاھىدا،
چېچەكلىگەندە پۈشايمانىم ئۇچراتتىم ئۇنى.

قىلىچلار دېتمدىن ئۇچۇپ چىققان كۆپكۆك قۇش ئىدى،
پەرۋاز قىلار ئىدى ئۇ ئاشۇ يەردە،
ئەھدىلەر كىتابلىرىنىڭ ئىككىنچى ساھىلىدا،
چاقىردى مېنى، تاشلىدىم گۈمانلىرىمنى
مۇز دەريانى ساھىللىرىدا
بوران تەشكەن نۇر بۇتلىرىغا ئېرىپ كەتكەن شامىلاردەك،
ئۆز يېنىغا چاقىردى مېنى . . .
ئامان بولغاي پادىچىلارغا!
يۈرەكلىرىدە شەپقەت چېچەكلىدىمۇ؟
ياكى مېنىڭ ۋەزىپەمنىڭ سادىقلىقىدىن
خەۋەر بېرىشچۇن بۇ بىتەلەي دۇنياغا
قەبرىلەردىن قايتتىمۇ بىراۋ؟
ئىستەيمەن بۇلارنى ئەمدى بىلىشنى،
ھەممىسىنى ئۆز قوينىغا ئالدى ئۇنتۇش.
ھە. . . ۋۇجۇدۇم سۈسماندۇر، ياق،
قان ۋاقتىدۇر، ئاشۇ يەردە، نۇر بۇرجلىرىدا،
دۇشمەنلەشسە مەن بىلەن زامان سۈلىرى
چىراغلار كەبى ئۇچۇشىدۇ سۇدا جىسىملار.
مەرپەتنىڭ ساپ يالتىراق ئالتۇنى
تەنها ئاددىي تەنلىك تەڭرى ماتەملىرىدە
ئېرىمەكتە قوشۇلۇپ چۇشكە،
قېنى دۇنيادا سۈبيېكتىنىڭ پەرۋازى؟ !

ھەيران قالغان كۆزلەر بىلەن بېزەلگەن ئوقيا
زورلايدۇ كۈچلۈك
مەڭگۈلۈك پارتلاشقا سۇ مەنبەلىرىنى،
ئەي، سەن خۇددى بۇقىدەك كاج پەرىشتە،
ھېلىغچە جەلپ قىلارمۇ ئۆز قوينىدا سېنى ھىجران
خوجا بولۇپ ئۆزىگە ئۆزى
ھەمدە ساڭا ياندۇرغانچە ھايات سۈيىنى؟
تۇنجى دەمدۇر مېنىڭ بۇ تىلسم
كۈپۈرلۈق چېچىكىنىڭ پۈتمەس ئەۋجىدە،
خۇشتار سۇنىڭ بىمەنىسىدە سىرلىرىنى ئاچار بۇ چېچەك.
ئەمەس ئىدىم ئۆزگىدىن باشقا،
رېتىملىقتۇر پۈتۈنلەي
دېڭىزدىكى كرىستال يەلكەندەك گويا. . .
ھەم تىمتاسلىقتا. . .
خالىسانە ئاددىيلىق بىرلە
پەرەز ئاڭغا ئايلانغان شۇ تىمتاسلىقتا
ئازابىم سۇ ياپراقلىرىدا شىرنىلەشكەن بىر مېۋە،
ئەمەس
ئىدىم
ئۆزگىدىن
باشقا. . .
ئەلمىساقتا سىر ئىدى ئۇ چەكسىز زوراۋان،
قاچقۇن لەھزىدە لەززەتنىڭ يالتىرىشى

ھەم كەلگۈسىدە
ئىستىلىستىك ئۇلۇغلۇقتا پاك مەرسىيە.

يالقۇندا تاج

بۇيۇك ئاپەت يۈز بەرگەندىكىن
ھەمدە بۇ يەردە
بىزنى پۈتۈن بۇ غەپلەت ئوربغاندىكىن،
لەززەتنىك ئېغىر قەدەم تەشرىپى چوقۇم،
چوقۇمدۇر كۆيلەش.
كۆزىمىزدە پىغانىنىڭ تەمى،
پەرۋاز قىلسا بولۇر ئۇ كەڭ شەپەرەڭلەر سايىسى،
نېمىدېگەن سارغايغان تاڭ سەھەر بۇ،
ئۆزىمىز ئۈستىدە ئۇ ئۆرلەيدۇ شۇ دەم،
باغرىلار ئاۋازى ھەم ئاجىز نېمانچە!
قاقشالدۇر تەكلەر،
دېرىزىدە جان تالىشار كۆي،
لەززەتكە تەشنادۇر ھەم ئۇگدىگەن ئاياللىرىمىز. . .
ئەي، ئىنسان!
ئەي، تاشلاردا چېچەكنىڭ مۇشەققىتى. . .
سەن
ئۆتۈشكە،
ئوتتۇز تەڭگىنىڭ جىرىڭىغا تولغان ئەي جاپا.
ئىشەن،

بارکی یەر باغرىدا ئېچىرقاشنىڭ قاغىسى،
ھەمدە يىراق ئەتراپىنىڭ ئۆمۈچۈكى
چۈشلەردىن تورلار ئاسار قۇياشقا.
تۈيۇقسىز گۈركىرەپ سوقماقتا كۈللەر،
ئاشۇ شۇملۇق باسقان كاھىن،
بۇتلار شامىلى،
سوقماقتا ئۇ كۆكۈم - تالقان يەلكىنىمىزنى
قۇرغاقچىلىق ساھىللىرىغا،
ئۇچۇرۇپ بىردە
ئۇسسىغان چاقماقلارنى ئورمان شاۋقۇنى.
ئەي، سۈكۈنات،
ئاھ. . . سەن سۈكۈنات،
ئەي، سەن يېرىم كېچىنىڭ سۈكۈناتى.
ئەي، سەن ھىجران قوڭغۇرىقى باسقان يىراق تاڭ. . .
ياق، ئۇلۇغ قۇياش
ھەم ئاتەشتە قىزارغان ئالتۇن
(ئۇستىدىن ئۇچۇپ ئۆتەر زۇلمەت قۇشى) ،
ھەم بۇلاقنى ئورىۋالغان چېكەتكىلەر،
دەرەخ غولىدا ياتقان يىلان ھىيلىسى ھەم
ھەم قويلارنى، پادىچى كۆيلىرىنى
ھودۇقتۇرغان بۇركۈتلەر ئاۋازلىرى،
ھەم غۇۋا شادلىققا يار كونا يىغا. . .
ھەممىسى تېپتىنچ ياتار قاتلاملىرىمدا.

كۆي، ئاسمان،
يان، سەن ئەي ئابىدە ئاسمان!
چىق، سەن ئەي قوڭغۇراقلار، بولغىن پەيدا!
تۇرۇش يوق نۇردا، زادى مۇمكىن ئەمەس ئۇ،
كۆزلىرىمدە دېڭىزلارنىڭ ئۇسۇلى،
سىرلارنىڭ پەرۋازلىرى كۆزلىرىمدە،
زادىلا ئۇنى بىلىپ بولالماس نۇر،
سۈكۈتۈم، ئەي ۋەتىنىم، ئەي قەدىم كەپەم،
ئۆلمەكتە سەندە بارلىق ، ھاياتتۇر بارلىق!
نېمىدېگەن يالتىراق كىرپىكلەر بۇ،
پۈتكۈل بۇ يوقلىشنى كۆتۈرسىمۇ!
بەر ھەق، پۈتۈن كامالەتلىك ئاجايىپ ھېكمەت -
ئارىمىزدا، بۇ زېمىندا بولمىقىڭ ئەي چۈش،
ئەي، سەن كەپتەر تۇسىدىكى ئوقيا
ئەلمىساقنىڭ كونا ياسى قويۇپ بەرگەن.
ئەي، سەن يانىڭ ئۆجىدىكى يۈكسەك يۈلتۈز
شۇ بىر جۈپ پاچاققا بەك ئوخشىغان يا،
ئەي، سەن قان پەيتى،
ئەي، سەن دېڭىز تەپسىلاتى ئىچرە ياشار شىر،
ئەي، كۆزلەرنى ئويۇڭالغۇچى ،
ئەي، سەن يالقۇن ئىچرە تاجنىڭ مەڭگۈلۈكى،
ئەي، ئۆرتەنگەن پانىيلىق!

زامانىنىڭ يىلتىز سۆيى

قۇياش. . .
ئەي، سەن ئىسيانكار يارا!
يىلتىز سۆيۈڭ چۈش ئېرۇر،
چۈلغار جاھاننى،
گويا دېگىز جۆيلۈگەندەك، قايتىدىن يەنە
ئويلاپ قالدىم بىئىمكانلىقنى مەن.
پۈشايمانخور قەلبىم پەيلىرى
سىزغانىدى سۈزۈك جىنايەت،
ئۆرتەپ ئۇنى يوچۇن ئىشتىياق.
سىرتتا. . .
سىرتتا داۋاملىق ئەينى شۇ ئاۋاز،
ئۇنىڭ خورلانماس چېچىلغاق ئويى ـ كۆيلىگىنىم.
ئىچىمدە يوقالماس بىر قىزىتما،
تەسەۋۋۇرۇم ياۋايى ئۇسسۇل،
ئېقىپ كېرەر دۇنياغا قاراڭغۇ تۈتەك
ئۇ بەلكىدۇر ئۇمىدسىزلىكىم،
قېنى مەندە سەن، ئەي قۇياش ، مەڭگۈلۈك جانان؟ !
تۇغماس دەيمۇ ئۆزۈمنى مەن،
مۇردىمدۇ شامال ئىچىمدە،
ئېيتالماسمۇ مەندىن يۇكسەك جان سۆيى؟ !
چېچەكلەمدۇ بېشارىتى پەيغەمبەرلەرنىڭ،

پارتلاپ قىيامەت تىمتاسلىقى
ئاخىرقى دەۋە؟ !
بەقىنىدۇر بۇ يەرلەر
ئېتىقادنىڭ سايىلىرى ئاستىدا،
ئېتىقادتۇر ئۇ شۇنداق
ئۇنى ئالغان ئادىل مەنبە ئۆز ئىلكىگە،
ئادىل مەنبە دەپ ئاتالغان ئاشۇ مەركەز،
ئاشۇ بىگۇمان يوقلۇق،
ئاشۇ ئەڭ پاك ئەركىنلىك. . .
يوقات كۆزۈمدىن، ئەي قۇياش،
بىلىش ئۆتكىلى ئۇ چۈنكى!
شېئىر دېيىلگەن ھەق زېمىندا سۈرگۈنمەن ئۆزۈم،
چىققانىكەنمەن جىمى شەكىلدىن.
كۆردۈم يارقىن بىلمەسلىكنىڭ ساماسىنى،
ئۇندا پەرۋاز قىلار ئالتۇن قۇش،
كۆردۈم تەن ھىدى قۇچقان دولقۇن چۈقانى،
كۆردۈم يەنە، ئەي شائىر،
قورقۇنچلۇق سەۋدايىگىنىڭ ئەگىشتىرىنى،
ئەگىشتەركى ئۇلۇغ بايلىقىنى،
پەرىشتە قەدەملىرىدە تىترەپ تۇرغان غۇنچىنى. . .
ئەيسا شائىر، سەن ئۆز پادىشاھ،
كىيگەن ئۆزۈك نۇرلۇق ھەسرەت تونىنى،
بولۇپ يۈكسەك ئارمىنىگىنىڭ قۇربانلىرى
قۇتلۇقلىغاي سېنى ئۇتۇق تاپقان خەلقەر،

يوقىلىش زېمىنىدا ئۇزاپ كەتكەن خەلقلەر،
ئۇيقۇسىدىن تۇرغان خەلقلەر. . .
شائىر، ئىزدەپ يۈرمەكتىسەن سەلتەنەتلىك تاجىڭنى
ئۇلۇغۋار چۈش پەيتىنىڭ ئارقىسىدا،
ئاشۇ يەردە،
يالقۇنجىغان شەھەرلەردىن يىراق يەردە،
خارابىلىق ئۈچۈرغان ئاڭنىڭ
قورقۇنچلۇق
سايرىشىدىن
يىراق
يەردە.

تويلار سىرى

شۇ كۈنى،
سۈرگۈنگاھ زىياپىتىدە،
دېڭىزلار تاۋۇسى بولغان ئىدى مەي،
كەچكى شەپەقتە دائىم يېتىپ كېلىدىغان قار
مەرمەر تاشتا نۇر سۈنغاننى كۆرەر يېقىملىق
قۇچار يىراق قاغىلارنى تويلار سىردا.
قار. . .
ئەي، سەن سۈزۈك ئۆزگىرىشىڭ ئەتىرى!
بۇ يەردىكى قايسى ئاتەش ئۈ،
ئاڭا ساماۋى چۈشكۈنلۈكىڭ جېنى چاپلاشقان،

ئۆرلىمەكتە ئۇ
ناغرىلار ئۇسسۇلىدا
ھەم كاھىنچە ئىشتىياقىنىڭ تېخىمۇ يۇكسەك
مۇساپىسىدە ئۆرتەنگەن ناخشىمىزغا.
ئاپەتلىرىمىز زامان دەرىخىدە ئاچچىق مېۋىلەر،
شۇنداقلا بىز نېمىدېگەن گۈزەل - ھە،
زېمىن ئۈستىدە مەڭگۈلۈكنى چۈشمەكتىمىز،
دولقۇن بىزنى سۆلالە بايراملىرىدىن
كېتەر ئوغرىلاپ،
چاچار شامال ئېتىزلارغا يۇلتۇزلىرىنى.
ئەي، سەن مەڭگۈلۈك،
بۇ پۈتكۈل پارلىنىشقا بولغىن خاتىرجەم،
پەيغەمبەرلەر ئازابىدىن بىر پاكلىق ئۆرۈڭ.
پەقەتلا بىز، بىز ئۆلۈم سۆلالىسى
مۇمكىنسىز تۇز تېخىمۇ تەجەللى قىلغان
شۇ ساما يوللىرىدا يۈرىمىز سەرخۇش،
كۆتۈرىمىز ھەمدە زېمىننى
زىل ئاۋازى قىلىپ تۇنجى ئۇچۇكتەك،
ئەي، تەڭرىلەر!
ئارىمىزدا
كىم بار بۆرە كۆيلىرىدىن ھۇزۇر سۈرمىگەن؟ !
ھېچ ئامال يوق قولىمىزدا داۋاملىق ئەمما،
سىر مېۋىسى ۋە تۇپراق ئارا

كۆتەرسەكمۇ ئاسما كۆۋرۈك قىلىپ ئۇمىدنى. . .
گۈناھ سېنىڭ گۈناھىڭ ئەمەس،
ئەي، يامانلىق پەرىشتىسى!
تۆلپارلارنىڭ قاينىمىدىن يۇلۇپ بايانىنى
سېھىرلىدىڭ بۇلبۇل قىلىپ ئاڭ باغلىرىدا.
ئەي، تۈز كۆزلۈك يۇلتۇزلار!
بىزگە دۈئا قىلىڭلار تاڭ ئاتقۇچە.
ئەي قۇشلار،
سۈسىمان بايرىمىدىكى قۇشلار!
ئۆچۈرۈڭلار سايىمىزدىن ھاماقەت قانىنى. . .
تەزىيە چېچەكلىرى ئېرۇر يوقلۇق ۋەھىمىلىرى.
شاھادەت قىل ئۇلارغا ئەي، روھ پاكلىقى. . .
يىقىلماقتا ئۇلار سىرتتا، تۇنده جان ئۈزۈپ،
ھەسرەت ۋاقتى يوق ئۇلارنىڭ كۆرۈشكه
سۇ تۇتۇق ھەم ئىككى كۆزى ئويۇق زامانىنىڭ
بىر كۈنى ئالتۇن باغلىرىدىن ئۆتۈشنى.
ھېس قىلغاندۇر ئۇلار پانىينى
ئەلمىساقنىڭ ساتارىدىن ئاققان كۈي كەبى،
بىزگە، بىزدەك تىرىكلەرگە مىراس قالدۇرۇپ
ئەتىدىنمۇ، قاندىنمۇ پاك شۇ چۈشنى،
ئاتا قىلغىن بىزگە سەن، ئەي قار.
ئەي، سەن نۇرلۇق ئالتۇن تەنلىك دېڭىز قۇشى!. . .
ئاتا قىلغىن بىزگە، ئاتا قىل

ئۆلۈكلەر تىمتاسلىقىدەك
بۇ تىمتاس ئاتەشلەرنىڭ ئۈستىدە
ئۆرلەۋاتقان دولقۇن نېمىتى!

1989- يىل، دىمەشىق

بوۋام

ئەركىن ئەبەيدۇللا

قويۇپ قوي،
قولۇڭدىكى چالمىنى ئاستا.
ئۇ مېنىڭ بوۋام بولۇپ قالمىسۇن،
تۆكمە رومكاڭدىكى سۈزۈك مەينى.
بوۋامنىڭ كۆز يېشى، تەرى ئۇ بەلكىم
سۆزمەن قۇشقاچلار ئىچىۋالمىسۇن.
ئاچما گۈللۈك ئىشىكنى سەن
پورەك گۈللەر،
ناياق چوكانلار،
بەڭۈاش بالىلار ئۈزۈۋالمىسۇن.
كۈلگىلى قوي، مېنى بىر رەت
شادلىقىم،
ئارمىنىم،
ھەسرىتىم ... نى
ئەنسىز يانقان بوۋام ئاڭلىسۇن.

ئىككى شېئىر

ئەركىن ئىبراھىم

ئۆزۈمگە مەرسىيە

1

مەن ئۆزۈمنىڭ ئاخىرقى چېكى—
ئەمەس، شۇ دەم مېۋىسى گويا.
فونتاندەك تىك تېنىم تەسۋىرى
ئاقار يالقۇن تاڭلىرى ئارا.

دېڭىز دەمسەن، دېڭىز بىل مېنى،
خىيالىڭغا كەلگەنچە ياكى.
كۆپۈك كەبى ئۆرلىدىم، چىقتىم،
ھەرنېلىكىم ئۆزۈمگە باقى.

ئاشۇ تاشتەك كۆلرەڭ ھۇجرىدا،
قۇچاقلىدىم كۆكلەرنى تىمتاس.
سۇ، يالقۇن، كۆك، قۇش ۋە قۇرتلار
ئۆز - ئۆزۈمدە ياقتى ئېھتىراس.

2

غايىبلىقىڭ لېۋىدە مەيدەك
ئېرىمەكتە قېنىم زەنجىرى.

زىكرى قىلسام نامىڭنى نەيدەك
سەدەپ بولدى كۆڭۈلنىڭ كىرى.

قۇش كۆزىدە ئۇنلىگەن كۆكتەك
جامالىڭغا ئۆرلىدىم، باقتىم.
ئاسما كۆۋرۈك قىلىپ تېنىمنى
ھىجرانىڭدا شام بولۇپ ئاقتىم.

پۈكۈلگەندە تەندە بارماقلار،
بۇلۇتلاردا يۇلقۇنار سايەم.
مەي مەۋجىدە يوقالسام تەكرار
كۈللەر ئارا دەس تۇرار پايەم.

3

ئاسمىنىمدا لەۋھەسەن، ئۇچتۇم
پىراقىڭدا سەرسانە پەردەك.
بۇلۇتلارنىڭ سايىسى ئۆچكەن
كۆزلىرىڭدە ئۇزۇلدۇم تاردەك.

چېچەكلەرنىڭ ئاۋازى قېنىم
سۇلىرىڭغا تاشلايدۇ كىرە.

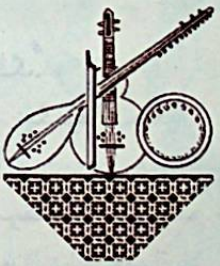
تاش ئۆركەشى، پۇچۇلغان قەنىم،
جامالىڭنى كۆرسەتتىم خىرە.

ئاۋازىڭدىن ئۇنتۇلغان يەرمەن،
ئۇپۇقلاردا كۆتۈرگەن مېنى.
ئەينەكلەرگە قورشالغان شامەن،
بىر دەقىقە ئۆچۈرگەن مېنى.

قىيامەتلىك ھىجران

پىنھاندىن
ئۇچۇپ چىققان تامچە زۇلمەت
ۋۇجۇدۇمنىڭ پارچىسى پەقەت ...
كېلىمەن
كۈلدان رەڭگىدە
تۆكۈلمەن دېگەنغا
تۇلىگەندەك
كۈندۈز قاسىرقىدەك ،
ئەمما نۇرمەن
شەپەرەڭنىڭ كۆزىدىكى
كۆرەلەيمەن
سەن كۆرەلمىگەننى
كۆرمەيمەن لېكىن

سەن كۆرگەننى.
ئېيىلداشىمىز
قوشۇلالمايمىز شۇڭا
قالغانلىرى
قىيامەتلىك ھىجرانىمىزدا
لەيلەپ يۈرگەن بىر چۈشتۇر گويا.

يۈرىكىمنى يىغلايدۇ ئۆكسۈپ

ئەركىن مۇھەممەت كامالى

سېغىنىمەن سېنى،
سېغىنامسەن مېنى
يىراقتىكى ئەي گۈزەل قىزچاق.
تونۇشمايمىز ئىككىمىز ئەسلا،
بىلىشمەيمىز ئىسمىمىزنى ھەم
بىلىشمەيمىز ئۆيىمىزنىمۇ.
مەن بىلمەيمەن كىمنىڭ قىزى سەن
سەن بىلمەيسەن كىمنىڭ ئوغلى مەن.
مەن ئاڭلايتتىم سېنىڭ ناخشاڭنى،
سەن ئاڭلايتتىڭ مېنىڭ ناخشامنى.
سەن دەريانىڭ ئۇ قىرغىقىدا،
مەن دەريانىڭ بۇ قىرغىقىدا.
سۆيۈشەتتى قاراقلىرىمىز
تولۇن ئايىنىڭ يورۇقلۇقىدا.
يۈرىكىمنى يىغلايتتى ئۆكسۈپ،
كېلەلمەيتتىڭ قېشىمغا مېنىڭ.
كىرەلمەيتتىم قوينۇڭغا مەنمۇ،
شىددەت بىلەن ئاقاتتى چۈنكى،

لاي - لاتقىلىق كۆڭرۈكسىز دەريا
شۇنداق دەھشەت، شۇنداق كۆرۈمسىز،
ئەجدىھاغا ئايلىنىپ دەريا
يۇتۇپ كەتتى مېنى بىردىنلا.
توۋلاپ - توۋلاپ ئويغىناتتىم مەن،
قاباھەتلىك شېرىن چۈشۈمدە.
يىراقتىكى ئەي گۈزەل قىزچاق،
كۆرگەن بولساڭ چۈشۈڭدە مېنى
ئېچىنارسەنمۇ ،
سەن ئىسمىنى بىلمىگەن يىگىت
كىرىپ كەتسە تۇپراققا ئېرىپ،
تەبەسسۇمىڭ ھارارىتىدىن
ياكى كۈتۈپ تۇرامسەن ئۇنى،
شاۋقۇنلۇق شۇ دەريا بويىدا
يۇلتۇزلاردەك جىمىرلاپ كۈلۈپ.
چىقىشىنى سۇنىڭ ئىچىدىن،
ئاغزىدا چىشلەپ قىزىلگۈل،
يۈرىكىڭدە ئوتلۇق قۇياشنى
ئالىقىندا ئېگىز كۆتۈرۈپ.
يىراقتىكى ئەي گۈزەل قىزچاق،
ئېيتىپ بەرگىن ئىسمىڭنى ماڭا،
ئۆيۈڭ قايسى خالتا كوچىدا. . .

جۇش ئارىلى

ئەركىن نۇر

ساھىبجامال بېلىق

مەن باقمەن ساڭا ھەرقاچان
مۇھەببەتنىڭ كۆزىدە

ئى، بېلىق تەنلىك ساھىبجامال قىز
سەن مېنىڭ باغرىمدا، ئىچكى قىسمىمدا —
ئىزدەمسەن چوڭقۇرلۇق چۇقۇرىنى ئەڭ؟
قۇچاقلاپ ياتقىنىم سۇ ئەمەس، بەلكى
بىپايان تەنھالىق، زۇلمەتكە تولغان
دېڭىزمەن، سەن ئۈچۈن چەكسىز بىر دېڭىز

جىسمىڭدا يانغاچقىمۇ ئالەمچە سۆيگۈ
سەن يارالغان قىزىققان بىر مەخلۇق بولۇپ
سالقىندايسەن دائىما
چوڭقۇرلۇقۇم دەريىنىڭ سايىسىدە
زىمىستانغا تولسىمۇ ئىچىم
توڭلىماستىن زەررىچە
ئۈزسەن، يايرايسەن لەززەت دېڭىزدا شۇ پېتىم

قاپقارا ئۈگۈ زۇلمەتلىك
مېنىڭ ئىچىم شۇ قەدەر
سەن ھېرىسمەن بولغاچقا
ئىچىمدىكى كېچىگە
قىلىسەن سەپەر

مەيىن دولقۇنلارغا ئايلىنىپ
سىلايمەن، سۆيمەن سېنى قانغۇچە
چۆكسەن چوڭقۇرلۇقىمغا، تاپالمايسەن ھېچ
چوڭقۇرلۇقىمنى كەزسەڭمۇ قانچە - قانچە

باغرىمدا ئۇخلايسەن تاتلىق
شېرىن چۈشكە ئايلىنىپ
كېزىمەن روھىڭنى، تېنىڭنىمۇ ھەم
شۇندا، بېلىق بولۇپ مەن ساڭا
ئىچكىرىلەپ كىرىمەن
چوڭقۇرۇڭدىكى ئۆلۈم قۇلۇلسىنى ئويىنىماق ئۈچۈن

شۇ پەيت، سوزۇلۇپ ياتقان بىر دېڭىز سەن ئەركەم
ئىچىمنىڭ ئىچىدىكى مۇز تاغلار ئارا
سەن ياشايسەن ئېسكىموسلاردەك
ئى، بېلىق تەنلىك ساھىبجامال قىز
ئىشىكىڭنى ئاچ، مەۋجۇدىيىتىمىز ئايلانسۇن بىر- بىرىگە

غەربىنە، مەنسىز ھايات
كۆيسۇن
ئىچ - ئىچىمىزدىن پاراسلاپ چاچرىغان قىزغىنلىق چوغىدا

مەن باقمەن ساڭا ھەرقاچان
چوڭقۇرلۇقۇمغا شۇڭغۇ
شۇڭغۇغىن چاپسان.

چۈشۈمدىكى ئات

ئۇرۇش پەيتى، تۇشمۇ تۇشتىن قوغلاشماقتا
قوراللانغان ھەممىلا كىشى
دوقمۇش - دوقمۇشلارغا چاپلانغان
مېنى تۇتۇش بۇيرۇقى

جىنايىتىم نېمىدۇر مېنىڭ؟
بىلمەيمەن، بىلمىدىغىنىم:
قېچىش كېرەك توختىماي شۇ تاپ

شەھەردىكى خالتا كوچىدىن
پىنھان، قاراڭغۇ
ئاڭلاندى تۇيۇقسىز ئاتنىڭ كىشنىشى
پاھ، بۇ مېنىڭ ئېتىمغۇ!

ئىسقىرتتىم چۈرتتىدە، ئاشىقىمدەك
پەيدا بولدى ئالدىمغا
دەررۇ ئۇ چاپچىپ
باش - كۆزىنى سىلىدىم
يۈزۈمگە يېقىپ يۈزىنى
ئاق يايلىنى تاردىم
شۇندا بىردىن زۇۋانغا كېلىپ
ئات دېدىكى:
- تونۇدۇڭمۇ سەن مېنى
مەن ئوڭۇڭدا سۆيگەن بىر قىزمەن. . .

- ھە، بۇ قانداق گەپ؟
ھەيرانلىقتا ئاڭا قاردىم:
قايسى قىزدۇر بۇ، مەن سۆيگەنلەر ئارىسىدا
ئىنچىكە سەپسالدىم، ئاۋۋال
تازا تولغان ساغرىسى
ئاندىن كۆپكۆك نۇر چېچىپ تۇرغان بويىغا. . .

ئۇ ئوخشايتتى راستىلا بىر قىزغا
ئەجەبلەندىم، ئۇ ئۆلگەن قىزىڭ روھىمۇ يا؟ !
— كىمنىڭ روھىسەن؟
سورىدىم ئاتتىن
ئۇ ئېيتتىكى:
— سورا روھىڭدىن!

شۇ قەدەر ئەسەبىي، ياۋايى ئۇنى
مېھرىم بىلەن سىلىدىم، ئاندىن
شىپىدە
مىنۋالدىم پەم بىلەن

ئۇ ئۇچاتتى دولقۇن كەبى ئۆركەشلەپ
يۈرىكىم ئاغدى، يايراپ ۋۇجۇدۇم
پورەكلەپ ئېچىلدى غېرىبلىقىمنىڭ بىر گۈلى
تۇنجى رەت
قۇتقۇزدۇڭ سەن مېنى
ئەي ئاق بوز ئېتىم
چاپماقتىسەن دۇلدۇلدەك
قاناتلىنىپ
كۆتۈرۈلدۇق ئاسمانغا
بارا - بارا يېقىنلىماقتىمىز
بەلكىم تەڭرىگە

ئاستىمدا ئاق ئات
قانىنىڭ زۇلمىتىگە چۆككەن ئىككى تەن
تېگىشىپ - چىلىشىپ تۇرماقتا شۇ پەيت

مەن يايلاقتا باققان بىر زامان
ئۇنى تاراپ، يۇيۇپ، ئاۋايلاپ.

سىلاشقا ئامراق ئىدىم نېمىشقىدۇر
تولغان قىزنىڭكىدەك يوغان ساغرىلىرىنى

كىشنىمەكتە جۇپ بەدەن
سەرسان يۈردۈم، كەزدىم جىسمىڭنى
ئاسمانمۇ ۋۇجۇدنىڭ يەنە بىر شەكلى
چاپماقتىمىز ئۇندا نىشانسىز
ئەي ئېتىم
سەن نەگە ئەكەتسەڭ ئەكەتكىن مېنى
قاراڭغۇ ئاسماننىڭ كەينىگە كەتسەڭمۇ مەيلى
ۋەجى شۇ، مەن سۆيىمەن ئەبەدىي سېنى
ئاسماننىڭ تارتىش كۈچىنى سۆيگەندەك
سۆيىمەن تەر ئارىلاش بەدىنىڭدىن تارقالغان ئىللىق ھىدىڭنى

ھارماي چاپقىن، چاپ ئېتىم
بارايلى بىز
ھاۋا ئانا، ئادەم ئاتا قوغلانغان شۇ جەننەتكە،
دەرد كەلمەسۇن سۆيگۈ شىرنىسىگە تولغان پۈتۈڭگا
قايرىلمەسۇن، سۇنمەسۇن مۇھەببەتتىن پۈتكەن قاناتلار

قوغلىماقتا تۇشمۇتۇشتىن
مۇدھىش ئاپەت توپاندەك بىزنى.

سۈمۈرغ

مۇدھىش قېنىم چوڭقۇرلۇقىدا
چوڭقۇرلۇقىدا سەن
ئىلاھىي بۇرە، ماڭا يول باشلىغان ھالاكەتنىڭ غاربىدا
سەن ئەيسا‌غا، ئوسرىسقا ھەم
ئۆگەتكەندەك ئۆلۈشنى
ئۆگەتتىڭ قايتا تۇغۇلۇشنى
روھىم قۇشلىرى ئۆلۈم شېخىدا
تېۋىنىپ سايرايدۇ ساڭا، سەن چۈنكى
نەبىسەن، جىمى قۇش ئارا

ئېسىمدە، گۈزەك چېغىم
<< قېقىنۇسلارنىڭ پاراغىتى>> دىن
تۇنجى بولۇپ كۆرگىنىم:
سېنى —
ئەسرلەپ ياشاپ، ئۆلۈش ئالدىدا
ئۆلۈش زۇۋۇرىيىتىنى سەزگەندە، پەيلاسوپلاردەك
زەيتۇن شېخىنى چىشلەپ ئۇچقان كەپتەر تىمسالى
توشۇپ سەندەل دەرىخىنىڭ شاخ ـ شۇمبىلىرىنى
بىر يەرگە دۆۋىلەپ ئوت قويۇپ
ئوت بىلەن ئۆزىنى كۆيدۈرۈپ ئۆلتۈرگەن

ھەم ئۆز كۆلىدىن قايتا تۇغۇلغان
مەڭگۈلۈك باغرىغا ھەرگىز ئۆلمەس بوپ. . .

ھە ، مانا
بۇگۈن كۆردۈم مەن سېنى
چۈشۈمدە
سۈمۈرغقا ئايلىنىپ كەتكەن
لاۋرېنىس، ئەيسا ۋە ئوسرىسنى بىردىنلا

چۈشەندىم
ئۇلار دېمەك سۈمۈرغ ئىكەن ئەسلىدە
ھەزرىتى ئەيسا
قوينىڭ قېنى بىلەن يۇماق بولۇپ ھاياتتىكى جىمى داغلارنى
ئۆلۈم چېچىكىگە قوندى ھەسەل ھەرىسى كەبى
ئوتتۇز ئۈچىنچى باھاردا
بىراق مەنچۇ! . . .
ئوسرىس
باغاشلىماق بولغاندەك ئۆلگىنىدە بولسىمۇ
قۇچاق يەتمەس، تەبئەتنى بىپايان
بىر قورساق قېرىندىشىغا ئۆلتۈرگۈزدى ئۆزىنى
ئون تۆت پارچە قىلىپ
ۋەتەنىڭ كۆللى تۈپرىقىغا ئايلاندى ئاخىر
بىراق مەنچۇ؟ . . .

لاۋرېنىس

تەن ۋە روھنىڭ چەكسىز چۆللۈكلىرىدە
زۇلمەت توپانىغا غەرق قىلىپ ئۆزىنى
يەتمەك بولدى قارشى قىرغاقتا، كېزىپ دۇنيانى
بىراق مەنچۇ؟ . . .

توخۇ يۇرەكمۇ مەن
ئاياللار ئارقىلىق تىرىلمەكنى ئىستىگەن؟
دۇئانىمۇ مەن
ئاياللاردىن سۆيگۈ، بەخت تىلىگەن؟
تەمەخورمۇ مەن
ھەممە خەقنىڭ ياخشى كۆرۈشى، چۈشىنىشى
ئۈچۈن ياشىغان؟

ياق، ياق
جاھىل ئۇنسۇرمەن شۇنداق
يىرتقۇچ كەبى باش ئەگمەس
مەن ساراڭمەن، ئەسەبىي
ئۆز ئىچىمدە ياشىغان
ئۆزۈمگىلا تەئەللۇق پېتى
ياق، ياق
ياشاپ باقمىدىم مەن تېخى
ئۆزۈمگىلا تەۋە ھاياتنى.

ياشاپ باقمىدىم تېخىچە سېكۇنت
ياشىدىڭ دېسە خەق مېنى
ياشىغىنى مەن ئەمەس، ئۆزگە
ناتونۇش بىر كىشىدۇر يوچۇن
ئۇزۇن مۇددەت تارتقاچقا نىقاب
ئۆزىنىڭ كىملىكىنىمۇ بىلمەس بوپقالغان

ئۆزگەرمەكتە كۈللى شەيئىلەر
ئۆزگەرمەكتە زامانمۇ
مۇشۇ ئالتۇن دەۋردە
ئەي سۇمۇرغۇم قانىتىڭ ھەتتا
ئايلاندىمۇ ئالتۇنغا
سەزمىگىلى قاي زامان

قاناتلىرىڭنىڭ قېقىلىشىدىن چىققان شامالنى
مەن مۇشۇ سۇمۇرغ ماكانىدا تۇرۇپمۇ.
مەدەنىيەتنىڭ ئالتۇن كېرىستى
مىخلىمىدى قايسىبىر زاتنى؟

جەنۇبىي قۇتۇپتىمەن
ئاتەش - ئوتسىز كۈنلىرىم
مۇزلىماقتا يۈرىكىم
ئۆلگەن قۇشنىڭ تېنىدەك

قار - مۇز بىلەن قوپۇرۇلغان ئۆيۈمدە
قايدىسەن، ئىنسان ئۆچۈن ئوت ئوغرىلىغۇچى پىرومىتى؟

مۇزلىماقتا قېنىمۇ تامام

يانغىن، يانغىن ئەي ماماتلىق گۈلخىنى
سۈمۈرگەن، باغرىڭ تامان ئاتاي ئۆزۈمنى
ھاياتىم، تۇرمۇشۇم تولىمۇ خەتەرگە
مەن غۇلاي ھاڭلارغا، تاللىغىنىم بولغاچ بارسا-كەلمەس يول

ھېلىھەم سۆيىمەن سېنى —
ئەي ھاياتىمنىڭ پىنھان قاتىلى — يىرگىنىپ
ئۆزۈمدىن شۇ قەدەر بولۇپ كۆڭۈلسىز
ئۆزۈمگە ئايانداۋۇر بۇنىڭ ھەممىسى
قايتا تۇغۇلۇشقا ئىشەنگەچ چەكسىز
مەردانە قەدەم تاشلايمەن قورقماستىن
ھالاكەتنىڭ ئەڭ خەتەرلىك غارىغا

ئويلايمەن، خورازمۇ بىر خىلدۇر سۈمۈرغىنىڭ
قۇياش بولسا تاڭدىكى خورازنىڭ ئۆزى
ۋە لېكىن مەن كۆرمىدىم قۇياشنى
ئىچىمدە جىنسىيەتتەك پارلاق نۇر چاچقان

يىلان

مەنمۇ ھەم بىلمەيمەن يىلانلارنى سېنىڭدەك
بەلكىم، ھازىرقى يىلاننىڭ ئەجدادى شەيتاندۇر ئەسلى

ئېزىقتۇرغان ھاۋا ئانىنى
قۇلىقىغا نازۇك پىچىرلاپ
چەكلەنگەن مېۋىنى ھايانلىق مېۋىسى قورقماي يېگىن، دەپ
ئاشكارىلىغان تەكرىنىڭ ھىيلىسىرىنى

يىلان ئېزىتقۇ
ئۇ باشلايدۇ بىزنى ھايات ئىچىگە —
ھەقىقەتنىڭ قورقۇنچلۇق ئۆڭكۈرلىرى، رەزىللىكلەرگە

بەلكىم، ھازىرقى يىلانىنىڭ ئەجدادى پەرىشتە ئەسلى
قۇتقۇزغان توپاندىن نوھنى، كېمىنى
تېشىلىپ ئەبجىقى چىققاندا كېمە
نىقتاپ كىرىپ تۆشۈككە مەھكەم
ھالال ـ ھارام، ئەركەك ـ چىشى جانلىقلارنى — ھاياتنى
ھالاكەتنىڭ گىرۋىكىدىن قۇتقۇزغان تامام

يىلان تەكرى
ئۇ يارىتىدۇ بىزنى قايتىدىن
خارابىدە يېڭى ھايات قوينىغا

بەلكىم، ھازىرقى يىلانىنىڭ ئەجدادى قاناتلىق ئەسلى
تۆشۈكلەرگە — ھالاكەتنىڭ زۇلمىتىگە ئامراق بولغاچ، ۋەتەن قىلغاچقا
چوڭقۇر، قىستاڭ تۆشۈكلەرگە كىرەر چېغىدا
قاناتلىرى، ھەتتا پۇتى پاتماي قالغاندۇر سۈنۈپ. . .

يىلان ماي قوڭغۇزى
ئۇ قۇپقۇرۇق، زۇلمەت باسقان تېنىمىزنىڭ چوڭقۇرلۇقىدا
قۇياش كەبى يورۇتقانچە ئىچىمىزنى سويلاپ بارار مەڭگۈگە

بەلكىم، ھازىرقى يىلانلىنىڭ ئەجدادى روھتۇر شەكىلسىز
يىرگىنىپ يىزلەردىن
سۈغۇرۇلۇپ چىققانچە تېنىمىزدىن يىراق - يىراقتا
ئادەمزات ئاياغ باسماس چۆللۈكلەرنى قىلغاندۇر ماكان
تەنھالىقنى دەرەخ كەبى باغاشلاپ

يىلان بوۋىلارنىڭ ئەرۋاھى
قولدىن بېرىپ قويغان جەننەتنى
ئۇ قوغايدۇ شۇڭا ھاياتلىقنىڭ تىلسىم بۇلاقلىرىنى باغرىغا بېسىپ
(ياتلارغا ئەجەللىك زەھىرىنى چېچىپ)

بەلكىم، ھازىرقى يىلانلارنىڭ ئەجدادى مۈڭگۈزلۈك بۇقا
يەتتە قات يەر تېگىدە جاھاننى تۇرغان كۆتۈرۈپ،
بۇزغۇنچى ئىنسانىنىڭ گۇناھى كەتكەچ ئېغىرلاپ
كۆتۈرەلمەي سۇنۇپ كەتكەن مۈڭگۈزى
ئورۇقلىغان، سۇنۇپ كەتكەن پۇتى، سۆڭىكى
ۋە زېمىننىڭ ئاستىغا قالغان كۆمۈلۈپ. . .
ئۆملەپ چىققاندۇر ئۇ زېمىن ئۈستىگە، تۆشۈكلەر تېشىپ
يىڭنىنىڭ كۆزىدەك تۆشۈكمۇ بەرگەچ ئاڭا نىجاتلىق ــ ھايات
تۇشۇكلەرگە ئەلمىساقتىن ھازىرغىچە تېڭىندىغاندۇر. . .

يىلان تەندۇر
ياكى بىر ئەزادۇر ــ تەننىڭ مۇھىم بىر قىسمى
ۋە لېكىن ئۇ خالىمىغاچ ئەنجۇر ياپرىقىدىن كىيىم كىيىشنى
نومۇس قىلىپ نومۇسچان ئادەمزاتتىن

ئايرىلىپ چىققاندۇر تەركىدۇنيا بوپ
ھەم ياشايدىغاندۇر كىيىمسىمان تېرىسىنى سېلىپ، ئۇزلۇكسىز

يىلانىنىڭ تۇخۇمى شىپادۇر بىزگە
ئەپسۇسكى، قۇرۇماقتا يىلان تۇخۇمى
مەدەنىيەتنىڭ بىپايان چۆللۈكلىرىدە

سەن ئەمدى سوريساڭ يىلان نېمە دەپ،
مەنمۇ ھەم بىلمەيمەن يىلانلارنى سېنىڭكىدەك. . .

تەنھالىق

ئاياللارسىز ھايات ھېچنېمە

ھەي ئاياللار، ئاياللار
ئەسلى تەۋە ئىدىڭلار بىزگە
بىر جان ئىدۇق، بىر تەن ئىدۇق ھەم
بىر ئادەم بوپ يارالغان باشتا.

يۈرەكلەرنى ئالغان كەبى سۇغۇرۇپ
ئايرىۋەتتۇق تېنىمىزدىن سىلەرنى.
قوۋۇرغىدىن بەرپا قىلدۇق سىلەرنى
يالغۇزلۇقتىن ، تەنھالىقتىن قورقماڭ بىز چۈنكى.

ئەمدىچۇ؟
تاشلاپ كەتتى ئاياللار بىزنى
ياشىساقمۇ بىر ئۆيدە بىللە
يوچۇن بىزگە، تونۇماسىمىز ئۆلارنى

نە ئۇلارکى، ئۆزىمىزنى ئەسلىدە. . .

ئادەم ئاتا
تەنھالىقتىن قورقمىنىڭدا، نېمىشقا
ئويلىمىغان بولغىيدىك بىزنى؟
سەندىن ئۆتە بولۇپ قالدۇق يېگانە - تەنھا!
ئۆيىمىزدە پىستىمىز يوق ياكى بىر مۇشۇك
چۈشەنمەيدۇ تاملار بىزنى، چۈشەنمىگەن كەبى ئايالار.
تاپالمايمىز سىرداشقۇدەك بۇ دۇنيادا ھېچنېمە
بىز تاپالماي ئۆزىمىزنى ئىزدىگەندەك مەڭگۈگە.

ئەڭ بەختسىز ئىنسانمۇ بىز دۇنيادا؟
ياق ، ياق!
بەختسىزدۇر ئايالمىز بىزدىنمۇ چوقۇم
يارالدۇق بىز نېمىشقا ماتكىسىغا ئازابنىڭ؟
كەلگىن دىلبەر، ئالتۇن بالىخان
سەن مېنىڭ يېرىمىم، مەن سېنىڭ
قوشۇلساق گەر بولارمىز پۈتۈن
يەلكىمىزدىن چۆرۈپ، ئۇنتۇپ ھەممىنى
مۇھەببەتنىڭ تەپتىدە ئېرىيلى تامام.
قوشۇلايلى ئاجراتقۇسىز، ئۆلسەكمۇ ھەتتا
بىر ئادەم بوپ ياشايلى، قالمىسۇن ئارمان
ئايلىنىدۇ جەننەتكە شۇندا بۇ جاھان.

ئاياللارسىز ھايات ھېچنېمە
ئەمدى قايتىپ كىرىڭلار بىزگە!

سُككى شېئىر

ئەزىزى

قىزلار

1

ئۇچرىشىپ قالىمەن
سۆيگۈ ئاتلىق شوخ قىزلار بىلەن
خىلۋەتتىكى ھىجران تۇيۇدە.
سىردىشىمەن ھەسرەت توغرۇلۇق،
ئېزىقىشنىڭ ئاپىئاق تۈنىدە.

ھەدىيە قىلىمەن
مەن ئۇلارغا تاشلاپ كېتىشنى.
ئۇلار ماڭا سوۋغا قىلىدۇ،
ئۆلۈكلەرنىڭ چۈشىدەك ئۇزۇن
كۆز پەسلىدەك مىسكىن كۆتۈشنى.

بىراق
قىزلار تاشلاپ كېتەلمەس مېنى،
كۆتەلمەيمەن مەنمۇ قىزلارنى.

2

كېچىنى
كۆمۈپ قويدى ماتەمگە،
گۈلنىڭ يىغىسى.
ئېرىمەكتە قاۋاقخانىدا،
قاناتلىرى توزۇغان يۈرەك.

خىيالچان شەھەر
بۇ دوقمۇشتا دېرىزىسىز ئۆي
ئۇ دوقمۇشتا. . .
ئۇ دوقمۇشتا شامال ھەيكىلى.

رەڭسىز چىراغلار
كۈلۈپ تۇرار غەمكىن كوچىدا،
چىراغلارنىڭ كۈلكىسى قىزلار.

3

سىزماقتا قىزلار
ئاقارغان تاڭلارنى دېرىزىلەرگە،
ئاھۇنى ئازدۇرغان كۆزلىرى بىلەن.

قۇياش بىر سايە
ئالۇندىن ئوخچىغان بۇرۇنلار ئۇچۇن،
يورۇقلۇقتىن تۆرەلگەن .

سىزماقتا قىزلار
ئاقارغان تاڭلارنى دېرىزىلەرگە ،
ئاھۇنى ئازدۇرغان كۆزلىرى بىلەن.
قاردىكى چېچەك
كېپىنەكنىڭ قەبرىسى پەقەت،
ئىنتىزارلىق چېكىدە كۆيگەن.

سىزماقتا قىزلار
ئاقارغان تاڭلارنى دېرىزىلەرگە،
ئاھۇنى ئازدۇرغان كۆزلىرى بىلەن.
يوپۇرماق -
ئوتلۇق سېغىنىش
مۇمكىنسىز كۈتۈش
ئۇمىد يېشى بىلەن نەملەنگەن.

قۇياش ساھىلى

تۇتەپ بارار
تۇتۇنىگە ئالەمنى ئوراپ،
ئۆچەي دېگەن موخورکىغا ئوخشىغان زاۋال.
جىمىرلايدۇ

قەدەھلەردىن ئەكسىنى ئىزدەپ،
ئەسنەكلەردە چارچىغان خىيال.
ئۆزاپ بارار
تىمتاسلىقنىڭ بۆشۈكى تامان،
قارىچۇقلاردىن قوغلانغان سوئال.
خەيرلەشتىم
قىزىل، يېشىل چىراغلار ئۆچكەن،
ئۆزۈم كەبى تەنھا رەستىدە
بۇگۈن بىلەن قەدەممۇقەدەم.
قېنى بىر سۆيەي
ئۇمىد، ئازاب، تەنتەنە قىلغان،
قىلچ بىسىدەك يارقىن لېۋىگە
مەرھابا ئەرتەم

مېنىڭ ئويغاقلىقىمغا تېخى ھېچكىم، ھېچنېمە ئەكسىنى تاشلىممىغان غۇبارسىز ئەينەك گۈزاھ. بۇ ئەينەككە قاچاندىن باشلاپ، قانداقسىگە مەھلىيا بولۇپ قالغىنىم ئېسىمدە يوق، ئەمما ئۇنىڭدىن كۆزۈمنى ئۈزەلمەيمەن. ئۇ ھامان بىر خىل ھالەتتە مەنىسىز تەبەسسۇم بىلەن ماڭا تىكىلىپ تۇرىدۇ. كىم بىلىدۇ، بۇ تەبەسسۇمغا نۇرغۇن مۆجىزىلەر يوشۇرۇنغان بولۇشى مۇمكىن. ئەمما بۇ ماڭا نامەلۇم، مېنىڭ بىلىدىغىنىم

نىم پەقەت ئەينەك ۋە ئەينەكنىڭ يۈزىدىكى ھەسرەتنىڭ جىلۋىسىگە ئوخشاپ كېتىدىغان يالتىراقلىق.

ھەسرىتىدە ئۆزىنى ئۇنتۇپ
زەردە قىلار
سۇ سۇراپ كەلگەن شامالغا
ئۆركەشلىرىن ئايرىلغان دولقۇن.
ساھىلنى كېزەر
سوراق قىلىپ قۇلۇللىرىنى،
ساداسىنى يوقاتقان شاۋقۇن،
ئازاب يەلكىلىرىگە ھامىلدار دېڭىز
قورام تاشقا مىنگىشىپ،
كۈتىدۇ
ئەينەك كەبى قاتقان ئەكسىدە
ئاق ھەۋەسنىڭ چېچەكلىشىنى.
شۇنىڭدەك
چايكىلار ئۇنى ئەگىپ ئۇچۇشقا مەھكۇم،
بېلىقلار ئۇنى سۆيۈپ قۇچۇشقا مەھكۇم.
مەھكۇمدۇر ھەتتا تۆكۈشكە
بۇلۇتلارمۇ ئاڭا يېشىنى.
مەن دولقۇن ئەمەسمەن،
مەن شاۋقۇن ئەمەسمەن،
مەن دېڭىز ئەمەسمەن،

قادىر ئەمەس مەن ئەمما
چايكا بولماسلىققا،
بېلىق بولماسلىققا ،
بۇلۇت بولماسلىققا.
ھەۋەسنىڭ چېچەكلىشى ئۈچۈن،
ئەينەككە قارىماسلىققا.

قاياقتىندۇر سائەتنىڭ بىر خىل رېتىمدا چىكىلدىشى ۋە ئارقىدىن خورازنىڭ زىل ئاۋازدا چىللىشى دىققىتىمنى بۆلدى. دېمەك، كېچە بىر يەرگە بېرىپتۇ، ئەمدى ئۇخلىشىم كېرەك. ئۇخلىغاندىن كېيىن چۈش كۆرىدىغان گەپ.

مەن ئۇخلىدىم، دېگەندەك چۈشمۇ كۆردۇم. ئاجايىپ بىر چۈش. چۈشۈمدە مەن كېرىستقا مىخلانغان ھالەتتە تۇرغۇدەكمەن، ئەتراپىمدا نۇرغۇن ئاپئاق كەپتەرلەر ئۇچۇپ يۈرگۈدەك. كەپتەرلەرنىڭ كۆزىدىن ساقمغان ياش تامچىلىرى يەرگە چۈشۈش بىلەنلا يەردىن ئاپئاق ئېچىلغان ھەيۋەتلىك ئەتىرگۈللەر ئۇنۇپ چىقارمىش. شۇ چاغدىلا مەن ئۆزۈمنىڭ ئۆلۈم ئالدىدا تۇرغانلىقىمنى سېزىپ خۇشال بولغۇدەكمەن. ئەمما خۇشاللىقىم كازىزاپ دەقىقىلەرنىڭ خىيالىغا ئەسىر بولۇپ، ھەممە نەرسە، كەپتەرلەرمۇ، ئەتىرگۈللەرمۇ، مەن مىخلانغان كېرىستمۇ غايىب بولغۇدەك، مەن بىر قۇشقا ئايلىنىپ قالغۇدەكمەن.

ئاسمانىنىڭ ئىسىدەك
زېمىنىنىڭ بىسىدەك

ئويچان ئۇيۇقىنىڭ ئۆركەشلىرىدە
تېپىرلايدۇ چۈشىسمان بىر قۇش.
قۇربى يەتمەس ئۇنىڭ ھاياتقا،
قۇربى يەتمەس ئۆلۈمگە
ئۇ بوشلۇقتا بەخشەندە ھەسرەت،
مۇمكىن ئەمەس ئۇچۇش يا قونۇش.
تاشلاپ كەتتى
غەم كۈيىگە ئۇنى قانىتى.
بېزەك بولدى
بەھوشلۇقىنىڭ روجەكلىرىگە
ياپراق كەبى ساقىپ چۈشۈپ ئامىتى.

غەپلەت بۇرجىدا
ئۆزىنى ئۆرتەپ قېقىنۇس كەبى،
قارايماقتا قۇياش ساھىلى.
ئەللەيلىتىپ تەگسىز تۆشەكتە
تىمتاسلىقتىن چېقىلغان قايغۇ،
زېرىكتۇردى قۇشنى ئاخىرى.
چېچەكلەرگە ئوراپ قايغۇنى
قىسمەتلەرگە باسماقتا مۆھۈر
سېھىرگەرگە ئويۇنچۇق زامان.

تەقدىرگە تەسلىلى سوراپ
خىيال سۈردى قۇش .
خىيالىدا قاناتلىرىنى
ئىزدەپ كەتتى چەكسىزلىك تامان .

توساتتىن چۆچۈپ ئويغىنىپ كەتتىم، چۈشۈمنىڭ كەيپىچىلىكىدە ئەينەككە قارىسام، ئەينەكتە بىر قۇش جۈپلۇپ تۇرۇپتۇ:

مۇھەببەت ئاتالمىش بۇ قەدىم ھەسرەت،
يارىلارمىش
ئېتىقاد كۆيگەن ،
گۈناھ گۇللىگەن شورلۇق نەپەستە.

ياشارمىش
گاھى چوغ بولۇپ ،
گاھى مۇز بولۇپ،
يۈرەك شەكىللىك نازۇك قەپەستە.
ھىجران دەشتىدە
ئالۇۋۇن كەبى چاقناپ
چاراقلاپ،
شاھلارنىمۇ سەرسان قىلارمىش.
ئۇيقۇچان ئورمان
ئالجىغان دېگىز،
ھەتتا تەڭرىنىڭ قەدىمى يەتكەن
تاغلارنىمۇ يەكسان قىلارمىش .

بەخت دەپ ياشارمىش ئاشۇ ئازابنى،
ئامەتنى ئەينەكتىن كۆتۈپ
ناتۇۋان ئىنسان.
شۇڭلاشقا ئۇلار
تۇغۇلماستا، ھايات سۈيىدە
يۇيۇنماستا، ئۆمىد كۈيىدە
ئۆلۈمنى يەتتۈرۈپ قويغان.

مەن مۇشتۇمنى چمكۈپ قۇشنى غەزەپ بىلەن بىرنى سالدىم.
جاراڭلىغان ساداسىدا بىلەن تەڭ بىر تۇتام قۇش قانىتى ھاۋاغا ئۇرلىدى.
قارىسام، ئەينەكسىز رامكىنىڭ ئىچىدە يۈز - كۆزۈم قانغا بويالغان
ھالەتتە تۇرۇپتىمەن.

ئەسقەر داۋۇت

دېرىزەڭنى چېقىپ كىرىمەن

مەيلى لۈكچەك شائىر دە مېنى،
مەيلى يىرتقۇچ ياۋايى ئادەم.
دېرىزەڭنى چېقىپ كىرىمەن،
مەيلى قاتىل دېگىن پەرىشتەم.

ھاجەت ئەمەس ئەمدى تەلمۈرۈش،
ۋە نادامەت يېشىنى تۆكۈش.
ئىمكان يوقتۇر كۈتۈشكە قايتا،
ھاجەت ئەمەس قىلىش ئىلتىجا.

مەيلى لۈكچەك شائىر دە مېنى،
مەن ئاشۇنداق ۋەھشىي بەندىمەن.
سۆيگۈڭ مېنى قىلدى بىتاقەت،
دېرىزەڭنى چېقىپ كىرىمەن.

ئايال

سەن دېگىز دولقۇنىدەك ئەۋرىشىم گويا،
ۋە لەرزان سەلكىندەك يېقىملىق بۇندا.

سەن بۇيۇك ئەسەرسەن، بىباھا تاشسەن،
گويياكى قەلبىمگە بەتلەنگەن ئوقيا.

دېرىزەم تەكچىدە ئېچىلغان گۈلسەن،
بەك گۈزەل رىۋايەت، ھېكايەت ھەم سەن
باراقسان دەرەخسەن، ياپيېشىل چىمسەن،
بىر پارچە تەڭداشسىز مەنزىرىدۇر سەن.

ئۆزگىچە بىر پىكىر، ئىدىيە ھەم سەن،
بىر سىرلىق ۋەقەسەن، مۇشكۈل جەريانسەن.
مۇرەككەپ مەسىلە، خىيالسەن تاكى،
مۇمكىنلىك ھەمدە سەن چەكسىزلىكتۇرسەن.

بىر دانە نازۇكقىنا سەنئەت بۇيۇمسەن،
ئۆزۈلمەس بىر يۇرۇش شانلىق مۇقام ھەم.
ئاھ! سەنكى تۈگىمەس ئۇزۇن كوچىسەن،
ماڭمەن ئەبەدكە، ماڭمەن ھەردەم.

ئۇچ شېئىر

ئەسقەر ياسىن

يوپۇرماق

تۇرىدۇ پاك روھىم نۇرغا چىلىشىپ،
ئېھ، مۇشۇ زېمىندۇر مېنىڭ يۇرتىم! . . .
يوپۇرماق،
سۆيمەكتە زېمىننى قۇچاقلاپ ئاستا. . .

پىنھاندا تىت - تىت بولۇپ تۇرغان ئەي ئادەم،
ئۆچ كۆزۈپ قالدىڭمۇ كۈننىڭ نۇرىنى؟
ئۆزگەرتىپ قويالماس ئەسلا سايىگە،
يوپۇرماق شەكلىگە ئۆزگەرگەن خۇدا،
تەشۋىشلىك كۆڭلۈمدە يىللارمۇ مېنى.
يوپۇرماق،
ئاستاغىنا باشلىدى ناخشا
گويا كى ياش قىزنىڭ ئۆكسىگىنىدەك.
بۇلۇتلار لەققىدە نۇرغا چىلانغان،
كىم ئۇنى ئەكېتەر بۇندىن ئاۋايلاپ؟
تەبەسسۇم تارقىتار يەردە گۈل - چېچەك. . .

ئايلىنىپ كېتەرمەن يات بىر ئادەمگە،
كىم سۆيسە ياش تۆكۈپ مۇزدەك تېنىمنى.
ئۇلۇغۋار ھىجرانىڭ تۆككەن يېشىدىن،

ياسىدىم شادلىقنىڭ مۇنارىسىنى.
روھىمنى ئۇچۇرۇپ كەتتى مەيۇسلۇك،
ئېھتىمال دۇنياغا تۆرەلدىم خاتا.

يالىڭاچ تەن

سوغۇققان ھالەتتە كۆيلىنەر گۈگۈم،
ئاي ئۇنى ئاستىلا ئەكەتتى يىراق،
نومۇسنىڭ تۇنلىرى ئېقىتتى مېنى،
كۆرۈنمەس ئەتراپتا نۇر ياكى قىرغاق.

خىياللار ئىچىدە يېشىندىم جىمجىت،
يات كۆزلەر تاڭ قېلىپ باقىدۇ ماڭا.
يىراقتىن ماڕشار قىزلار تىترىشىپ،
ئاجايىپ مۆجىزە كۆرگەندەك گويا.

جىمغۇر - ھە، نەقەدەر ئاي ۋە يۇلتۇزلار،
پەسلىگىن! قەلبىمدە دومىلا ھەر يان.
رەڭلەرنى سۈرتىمەن تېنىم، روھىمغا،
يالىڭاچ ھاياتىم ئۆزۈمگە ئايان.

سەبىيلىك نۇرىدا يورۇيدۇ ئاسمان،
يوق قىلىش مۇمكىنمۇ؟ ئۇڭا نە چارە. . .
شۇ قەدەر كىشىنى تارتار ئۆزىگە،
گۈگۈمدا چايقالغان يالىڭاچ سايە.

ئايرىلىش

گۈل دۈكىنى ئىزدىدىم ئۇزاق،
ئۇچرار پات - پات تونۇش ئادەملەر.
ئۆگزىسىنى بويلاپ يات ئۆينىڭ،
ئۇچۇپ كەتتى ئاپئاق بىر كەپتەر.
گۈل دۈكىنى تاقىلىپ قاپتۇ،
بىز جىمجىتلا ئايرىلغان.
ۋاقىت خاتا.
ئالداندىم شەكسىز
كىم، ئارقىغا مەيۈس قايرىلغان؟
(ئايرىلىش. . .)
ئايرىلغىنىم نېمىكىن ئەسلى،
ئايرىلىشنىڭ ئارقىسى بوشلۇق.
گۈل دۈكىنىدىن ئىزدەيمەن ئۇنى،
ئاق كەپتەردىن سورايمەن ئۇنى.
گۈل دۈكىنى ئەسلى قۇرۇق ئۆي،
ئادەملەرمۇ ئەسلى ناتونۇش.
شەكىلسىزمەن ئېھتىمال ئۆزۈم،
يۈرگەندىمەن ھەممىلا يەردە
يوقتۇر بەلكىم ئازابلىق تۇرمۇش.

ئەكبەر داۋۇت تەنھايى

گۈگۈمدىن كېيىن

دۈانە تۇن يېتىپ كەلدى كوچامغا، كۆزى -
مەن تېلېفون كۈتكەن ئوخشاش بولۇپ ئىنتىزار.
ساقلاپ قويغان مەنىلەرنى تۆكتى گۈگۈمغا،
سىغدۇرالماي قالدى بالكون بولغاچ بەكمۇ تار.

سىرداش بولۇش ئۆز-ئۆزىگە تەسمىدۇ شۇنچە؟
ئېچىرقىغان سەيلىلەرگە، تىنچىق كەچ ئوخشاش.
بوتكىلارنىڭ چىراغلىرى ئۆچتى بىر-بىرلەپ،
پارلىماقتا قەلبىمدىلا ئازابلىق قۇياش.

غېرىب كۆڭلۈم بېكەت، ئۇندىن ئۆتەر كەچمىشلەر،
ئۇزىتارمەن، ساقلاپ سېنى ئاچچىق خورسىنىپ.
يۇلتۇزلارمۇ ئاستا-ئاستا يىتتى كۆزنەكتىن،
تەشتەكتە گۈل ئۇخلار هالسىز دەردكە چىلىشىپ.

شېئىر دېگەن ئۇقۇم مېنى قىينار توختاۋسىز،
يۈز ئۆرۈسەم تېخى ئەمدى تۇرمۇش غېمىدىن.

شامال يالپۇز هىدى ئوخشاش ئەپكەتكىن مېنى،
ۋىسال يوقمۇ بىزگە بۆلەك تەمسىز ئۈيقۇدىن؟

ئۇزاپ كېتەر سۆيۈش پەيتى ۋىسال چېغى ھەم

شادلىق ئىچرە تېپىرلىغان ئوماق باچكاسەن،
كۆۋزۈكلارغا ئايلانغاندا سوغۇققان قوينۇم.
يۈمران بىخىك ئۇنۇپ چىققان روھىم تەشتىكى،
ئاپئاق پېيىك جەۋلانىغا ئەگدۈرەر بوينۇم.
يېيىلماقتا مارت نۇربەدەك كۈلكەڭنىڭ سىنى،
باراڭ ئارا لەرزان ناخشا، ئېيتىلغان كۈيسەن.
يۈزلىرىڭدە ئاقار ئەگىز، تىترەيدۇ بەرگىڭ،
كۆز گۈلخانىڭ بولار يەنە ئازابقا ۋەتەن.
قۇچمىدا مەستخۇش ھىدىڭ، ئۇندا سوغ شەبنەم،
تامچىلايدۇ ۋاقىت ئۈزرە تىترىتەر مېنى.
ئۇزاپ كېتەر سۆيۈش پەيتى ۋىسال چېغى ھەم،
قېتىپ قالار تەنھالىقتا سۆيگۈنىڭ تېڭى.
ئوي ئېچىلىپ ئۇزاقلارغا سوزۇلدى قۇرلار،
بەخت نېمە؟ ھىجران بىلەن ئېزىتقۇ ۋىسال.
ئىلاھ نېمە؟ بەخت ئوخشاش كۆرۈنمەس تۈيغۇ،
دېمەك، ۋاقىت ــ سوئال ئارا سوزۇلغان خىيال.

چارچاش

ئەكبەر سالەم

قار ياغماقتا بۇ كەچ شەھەردە،
مۇزلىماقتا يوللار، بالىلار،
ئېرىمەكتە يالغۇز ئاياللار.

كۆبجۇپ تۇرغان لەۋلىرىم بىلەن
سۆيمەكتىمەن سېنى ئېھ تۇرمۇش.
مېنىڭ بارلىق ئېرىشكەنلىرىم
بولۇپ قالار قايتا يوقىتىش.

بىر سەرسانمەن، سېنىڭ غەملىرىڭ
بەك چارچاتتى نېرۋىلىرىمنى.
چەكسىزلىكتە ئاققۇ پېيىنىڭ
پەرۋازىدەك ئەركىن - بىمالال
لەيلەپ باقسام توپانىدەك گويا
ئېقىپ باقسام ئالەمگە پاتماي.

ئىشخانا، ئۆي، يالغۇزلۇق
بوغماقتىدۇر، قىستىماقتىدۇر
قانىتىمنى، ھېسسىياتىمنى.

يەنە بىر غەملەر
ياراتماقتا يېڭى ئەنسىرەشلەرنى.

چىلاشقۇدەك ئىچۈپلىپ شەھەرلەردە
پاچاقلىساق ماشىنىلارنى.
يالىڭاچ بولۇۋالساق بىر مىنۇت
... ...
چەكلىنىش
ئىمكانىيەت يارىتىش - ياراتماسلىق
شەھەرلىشىشىمىزنىڭ بەلگىسى.

يامغۇرلۇق كېچىدە بويتاقلىق دەردى
بولىدۇ بەك ئاچچىق ۋە شۇنچە تاتلىق.
ئۆگىتىسەن تۇرمۇش ھەممىنى
ھەم تاڭىسەن بىزگە ئۆزۈڭنى.

توڭلاپ كەتكەن قوللىرىم بىلەن
چەكمەكتىمەن ئىشكىلىرىڭنى.
ئاچ، تۇرمۇش
ئىسسىناي مەن سېنىڭ باغرىڭدا.
ئېقىپ كېرەي تومۇرلىرىڭغا
مەست قىلغۇچى سۈزۈك شارابتەك.
قار ياغماقتا بۇ كەچ قەلبىمدە
سۇۋۇماقتا ھېسسىياتىمىز
سۇۋۇماقتا مۇھەببىتىمىزمۇ.

كىم ئۇ تۇرغان چېچىمنى سىلاپ

ئەكبەر نىياز پەتتارى

سۇكۇتتەك بىپايان، ئازابتەك چوڭقۇر
قەلبىمدە بىر شېئىر تۇرىدۇ پارلاپ.
مەيلىمگە قويۇۋەت مېنى، مەيپۇرۇش،
ئىچكۈم يوق ئۇشبۇدەم قەدەھتىن شاراب.

ۋەھىمە ياغدۇرۇپ يىراقتا تەگسىز
كېلىشنى خالىماس بەخت، تەلىيىم.
ئەتىنىڭ بوسۇغى ئالدىدا يوچۇن
سايىلەر كۆڭلۈمنى قىلىدۇ يېرىم.

بىلمىدىم تۇرغان كىم چېچىمنى سىلاپ،
چۈشۈمنىڭ گۈل قۇچقان باغلىرى ئارا.
ھېچكىمگە ھېچنېمە دېگۈم يوق نېتەي،
كىم بولار شېئىردەك ۋاپادار ماڭا؟ !

بۇ غېرىب روھىمنى سوئاللار بىلەن
ئايماي تىنىمسىز تۇرمەن سوتلاپ.
لېۋىمگە لەۋ ياقماق ئىستىسە نىگار،
ياتقۇم يوق خانىمدە يەنىلا ئۇخلاپ.

ئاھ، قەلبىم ئىشىكسىز، يېگانە قەسىر،
كىرىۋەر ھېيىقما، كەل، ئۆلۈم، ئازاب.
ئۆزىنى بىلمىگەن بىلمەس ئۆزگىنى،
سەن بولۇت، مەن قۇياش تۇرىمەن چاقناپ.

یاپیراق ناخشىسى

ئەكرەم ئابدۇمجىت

كۆز شارابى ئىچتىم بىر قەدەھ،
كەچكى شەپەق بولدى جامالىم.
كەل، بۇرادەر، بولغىن ھەمنەپەس،
باشقا ئىشقا يوقتۇر ئامالىم.

سۆڭۈپ قالدى يامغۇر تامچىسى،
سۆيەلمەس ئۇ باھار پەسلىدەك.
بىر چاغدىكى مەيىن شامالىلار
ئەمدى مېنى تاشلاپ كەتكۈدەك.

سۇبھىلەردە قاتقان ئېقىنلار،
سۇڭغا قىلار ئارمانلارنى بەس.
گۈگۈملارغا قويدۇم بېشىمنى،
كەل، بۇرادەر، پېقىر مەست ئەمەس.

ئەمەتجان قۇربان

ئەسلىمنى بويايمەن ھەرخىل بوياقتا،
مېنىڭدىن ۋاز كېچىپ زارلىنار ئۆتمۈش
شەيتانىنىڭ قېنى ئاقار تومۇرلىرىمدا
خىزىر بەركاتىدىن مەھرۇممەن،
ھېچكىممۇ سېلىشتۇرماس ئۆزىنى ماڭا،
مېنىڭدەك بىر غالىب ئىنسان بار يەردە.

قۇشلارنىڭ تىلىنى ئۆگەنمەك بولۇپ،
سوردىدىم سۇلايماندىن قۇشلار لۇغىتى.
روھىمغا دەز كەتكەن كۈندىن باشلاپلا
ماختاندىم ئۆزۈمچە
يالغۇزلا پېقىرنىڭ بار دەپ قۇدرىتى.
ئەسىرلەر داۋامىدا
شامالغا يەمچۈك بولۇپ كەلدى ئىزلىرىم
كۆلەڭگەم بارا-بارا كەتتى قىسقىراپ.
ئالدىغا سىلجىماس ئالغان قەدىمىم،
يەلكەمگە يۈك بولار، پۈتۈمغا كىشەن،
قەدەمسىرەپ كەتكەن شۇ يوللار
تۈيغۇمدا شۇمشەيگەن ئەقىدە گۈلى،

ياراشماس چېكىسىگە بەختلىكلەرنىڭ.
قان تەپچىپ تۇرغان مەڭزىم
نە هالكى كەچ كۈزنىڭ ياپرىقى گويا.
ئەگەردە
ئەڭ چىرايلىق ناخشىنى توۋلىماق بولسام،
خىرقىراپ قالىمەن بىر بوغۇق ئۈندە.

ياۋروپالىقلار ماڭا
پوچتىدىن هەقسىز پېرىۋوت قىلىپ يوللاپتۇ
مەن ياقتۇرغان مەدەنىيەتنى.
شۇندىن بېرى، تا هازىرغىچە،
ياۋروپاچە شوخلۇق بار قىلىقلىرىمدا.
شالغۇتلاشتى
نەسەبىم، ئادىتىم، دىنىم، تىللىرىم،
مىجەزىم، مەنسىپىم، بۇيۇك مىللىتىم.
دېمەككى،
ئۇيغۇرنىڭ هىدى يوق تىنىقلىرىمدا.

* *

ئاقتۇردۇم ئالەمدىن
نامرات تېنىمدىن قاچقىچە كەتكەن ئەسلى روهىمنى.
ئوخشاتمىدىم ئادەمگە هازىر
يېتىم بالىدەك غېرىب قالغان ئۆزۈمنى.

ئىككى شېئىر

ئەنۋەر ئەخمەت

ئەسىر قەسىدىسى

دېڭىزدىنمۇ قەدىم مۇھەببەت
قايىتتى بىزگە قۇياش نۇرىدەك
نۇرغۇن سەۋەنلىك
بولساقمۇ گەر گۇناھسىز
بارمۇ يۇزىمىز
ياشىغۇچى سالاھىيەت بىلەن قول ئېلىشىشقا
بىزدىن بۇرۇن ئۇ ئالەمگە يول ئالغانلارغا.

تىنچ، ئەنبەردەك ماينىڭ ئاخشىمى
تىرىكتۇر ئاتىلار
ئون ئىككى مۇقام كۇيلىرى ئارا
كۆمۈشتەك ساقالدىن باشلانغان بىر يول
كېتەر، كېلەر نۇرغۇن كىشىلەر
ئېلىپ بوغدا چوققىسىدا قاتقان قار-مۇزنى
مەنزىلنى تاپالمىغان ئازغۇن تارىمنى.

ياشاش بىر پۇرسەت قىسقا نەھايەت
ئۇ قولىمىزدا كىرىسقا تولغان بىر قەدەھ
ياشاش تامام دات باسقان كەتمەن
كونىراپ بۇرجەكلىرى تىتىلغان دەستۇر
ئۇ ھەم نەچچە ئەۋلاد سىيرىپ تۈگىتەلمەي
ئەۋلادلارغا قالغان بىر تەسۋى
تەنھا كەپتەر
چاقنار شەھەر بوشلۇقىدا يۇرەكئالدى ھەم
ياردار قۇياش بۇلۇت ئارا كۆرىستەر تەلەت
سانسىز قېتىم يامالغان ئاسمان ئاستىدا
سوزۇلغانمۇ بارچە يوللار يامانلىق تامان
بۇندا پەقەت قۇياشنىڭ نۇرى
جىمجىت قاراڭغۇلۇققا سىمۋول بولغان.

ئاقساقاللار- بوۋامدەكلا تولغان مېھرىگە
خۇددى سۇزۇك خرۇستالدەك ئوغۇل- قىزچاقلار.
چاقناق تەكنىڭ ئاستىدىكى ئەي گۈلگۈن ئايال
سىلەر ئۇچۇن يىغلاۋاتقان ئەمەس بىر مەنلا
دېڭىز- ئوكيان تەرك ئەتكەن يىراق ئۇرۇمچى
قەشقەر، خوتەندە، ئىلىدا
چۇش
كۆپتۇر بەك كۆپ
تارىخ تەرىپىدىن ئوقۇلغان كىشىلەر

تارىخ ئۇچۇن بارلىقىنى ئەيلەيدۇ بەربات
كېتەي دېسەمۇ دۇنيادىن بېپەرۋا بەڭگۈش
ئامالسىز قېچىشقا ئۇلار تارىخ ئالدىدىن
ياشار ھەر ۋاقىت تارىخنىڭ تاللىشىغا باب.

ئىزى ئۆچكەن قەدىمىي قاغجىراق دەريا
زەڭگەر ئاي نۇرىغا چۆمۈلگەن راسا
سۇ ئالار ئانام سايىسى دەريادىن تىنماي
بۇغدايدەك تازا
توغراقلىقتىن سادا بەرگەن قەدەم تېۋىشى
ئاشلىق ھەمدە يۇلتۇزلۇق كۆكنى باسقان ئېشەك ھارۋا.

يۇرەر يەنىلا شۇ ئاۋۋالقى چىغىر يولدا
باقار چوپان پادىسىنى قىزىل گۈگۈمدا
تۇن-كېچىدە چېكىلگەن ئىشىك
ئويغاتتى ئەنسىز بالىنى چۈشىدىن
دادام سەپەردە، يامغۇرلارغا ئايلاندى يېشى
تا ھازىرغىچە يوقتۇر ھېچ خەۋەر
قەيەردىندۇر كۆتۈرۈلەر ئىس
يىراقتا كارۋان
يىللار ۋە گاڭگىراشنى يۇك قىلىپ
يۇرەر جېدەللەپ نىشان تامان

يىپەك، قاشتېشى، ئالتۇن، كۈمۈش
ھەم قۇپقۇرۇق قول
گاچىغا ئايلانغان توزان
تاۋاپكارلار كەتتى ھەر تەرەپ
قالدۇرۇپ ئۇزۇلمەس نەزىر-چىراغنى
ئاي-يۇلتۇزنى، سەرسان بۇلۇتنى
باھارنىڭ شالاڭ ئوتلىرى
ئالغان قەدىمي چۆللۈكنى چۈمكەپ
شامال ئۇن-تىنسىز ھۇشقىتار
ھەممە قىسمەتكە ئايلانغان تامام
پاكلىق، رەزىللىك، شۆھرەت، چۈش-خىيال
ئەسەبىي شادلىق ئېتىقاد
چۆل تاشلىرى يىرگىنىچلىك گۈزەللىك ئارا
قاقاس دالانى تۇرۇپتۇ پۈركەپ.

كۆيەر گۈگۈم قارا كۈلگە ئايلىنىپ
بىز سۆيۈشكەن ھەم يىغلىغان شۇ يەردە
ئېغىر توزانلار تۇن كۆكسىنى ئۇچار بىر ئېلىپ
ئاياغلاشقان قايتا ئويىنىلار، قايتا باشلىنار
تۇنۇگۈن، بۈگۈن، ئەتە
بىر توپ ئادەم ئوخشاپ گۈگۈمغا
توقار خارابلاشقان گۈزەللىكنى
ئەمما تەڭرى

ئاڭلاپ بولۇپ مەدھىيىسىنى ئۇلارنىڭ
ھەيدەر تامام ھەممىسىنى دوزاخقا
زەڭگەر ئاسمان مۇنبەت يەرنى ئىگىلەپ ئۆزى
ئۇلۇغۋار ئۆزۈلمەس غۇۋالمىش ئىچرە
ئىشلەيمىز
تەپەككۇر قىلمىز
يارىتىمىز
ئۆزگە بىر دۇنيادىن بېرىپ بېشارەت
تەنھالىقىمىز
ھەرە چىشىدەك نۇرلىرىدا چاقار كۆزلەرنى.

بۇ كېچە

بۇ كېچە
سۆزلىمىگىن ئاتام ھەمدە ئات ھەققىدە
ئاتام ئات
ئىسسىق-سوغۇقنى كەچۈرۈپ باشتىن
چاپماقتا مېنىڭ قۇرۇق بايا‌ۋىنىمدا
چېكىپ زېمىننىڭ يۈرىكىنى
چېكىپ مېنىڭ يۈرىكىمنى.

سۆزلىمىگىن ئازاب ھەققىدە
ئوخشايدۇ ئۇ كۆلنىڭ سۈيىگە
سۆزلىمىگىن قېرى ئاي ھەققىدە

يورۇق بەرمەس بۇ كېچىگە
سۆزلىمىگىن زۇلمەتتىكى گاراڭ يىللار ھەققىدە
بۇ كېچە
مەنسۇپ پەقەت ئۆزىگە
قارىغىنا ئاققان سۇلار
غايىب بولار بۇ كېچىنىڭ چۈشلىرى ئارا
يىراقتا پەقەت جىمجىت كەنت
ئاتا نېمە سېنى
ئىگە قىلدى مۇشۇنداق مول ئېتىقادقا.

چېچىۋاتقان گۈلدەك يالقۇندەك
روھ جاراھىتىنى چېكىدۇ ئات
بۇ كېچە
سۆزلىمە تەنھا مەن ھەققىدە
سۆزلىمە قاغجىراق دەريا بويىدا
سۆزلىمە. . .
دۆڭلەنگەن بارچە ئىشلار يىللار يىراقتا
ئاتامنىڭ ئاشلىقىدەك، يالقۇندەك
داۋاملىق يورۇقلۇق ۋە زۇلمەت
بىلدىكىمۇ ئاتنىڭ چاپقۇرلىقىنى
بۇ كېچە مېنى
ئالدى چوڭقۇر ئىلكىگە ھەسرەت.

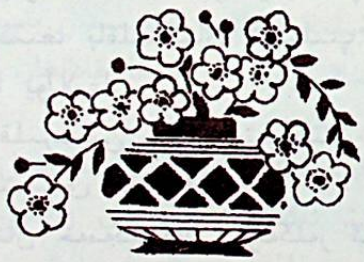
(جېلىل خېلىل تەرجىمىسى)

نەگەر دوستۇمغا خەت

ئەيساجان تۇردى ئاچچىق

ئەزرائىلغا نېمىلەر دېدىڭ؟
خۇدا بىلەن قانداق كۆرۈشتۇڭ؟
كىم كۆرسەتتى جەننەت يولىنى؟
پىلىسراتتىن قانداقچە ئۆتتۇڭ؟

يۈرىكىمدەك ئىسسىق بىر جايدا
روھىڭ بىلەن ئۇچراشتى روھىم.
بولساقمۇ گەر ئىككى قىتئىدە،
بىز ئەسلىشىپ قالىمىز بەلكىم.

ئايسىز ئايدىسى

باتۇر روزى

ئايسىز ئايدىڭسەن
دۇنيانى
كۆرسەتكەن كۆزۈمگە ئوغۇز رەڭگىدە؛
دولقۇنلىرىڭ قۇيۇلماقتا باغرىمغا،
چۈشۈرگەمدىن تاشتى شامالار. . .
كېپىنلەردىن تاشلىدىم قاسراق،
قاڭقىپ چىقىپ يالتىرىغان ئاسماندىن
شۇڭغۇپ كىردىم بوغۇزىغا بوراننىڭ،
قوغلاندىم
ئامانەتكە بەرگەن ئۆيۈڭدىن،
يېيىلدىم
نۇر بەرقىگە ھامىلدار غايىبانە چېھرىڭنىڭ -
شولىسىغا باغلىنالماي تىتىلىپ تۇرغان
يورغا يوللارغا. . .
بارماقلىرىمدىن قاچتى تېيىلىپ
شىلىمشىق قۇببەڭ،
شەيتان خەمەكلىگەن چۆنەكلەر ئارا
ئۇرۇقلارنىڭ بۆكتۈرمىسىدىن

بىخلىماقتا پېلەكلىرى ناخشاڭنىڭ؛
غوزەكلەرنىڭ ئارامگاھىدا
نۇر پىلىسى ئىشلىمەكتىسەن،
يىپەكتەك ئەۋرىشىم قەددىڭنى سوزغانچە
سۆكۈناتنىڭ بۇرجەكلىرىگە.
سەن كىمنىڭ كۆكتىكى قەبرىنامىسى؟
ئايسىز ئايدىڭسەن ،
كۆكسۈڭدىن باشلانغان رەڭلەر بەزمىسى.
نەپەسلەرنىڭ كاۋاكلىرىدىكى پايانسىز يايلاقلاردا
پىنھان قىيغىتىپ تۇرغان دېڭىزلار پادىسى،
دەملەر تۆشۈكىدىن نەي ئاۋازىدەك
جاھاندا پاتمىغان ئىشرەت نەغمىسى.
خۇش پۇراق شەھۋەت قىيانلىرىنى
نازاكەت سەھنىسىدە لەرزان ئۇسۇلغا سالغان
ئەي ، ئوغۇز رەڭ ئەپسۇن!
جان دەرىخىنىڭ ئوق يىلتىزىدا ئېقىپ يۈرگەن چوغلار ئېقىنى
ئەي ، ئۆلۈمنىڭ خىلۋەت ئوردىسىدىن يامرىغان شاراب توپانى؛
ساقىيلارنىڭ بۇزرۇكۇار تاجىغا قادالغان ئەڭگۈشتەردىن
مەن كۆرمىگەن
تۆرەلمىگاھىمدىكى غەيرىي دۇنياغا غىل- پال كۆرۈنگەن
ئەي، كۆز تەگكەن قۇيرۇقلۇق يۇلتۇز،
قېقىلغان يوقلۇقنىڭ بوغۇزلىرىدىن
پارتلاپ چىققان ئىستەك بومبىسى!

كۆزلىرىمگە كۆرۈنگەن
ئوغۇز رەڭ ئايدىڭ،
سەن ـ
تىلسىملارنىڭ رەڭۋاز ئەينىكى!

باغرىمدىكى دۇتارنىڭ تارى
ئويناتماقتا بارماقلىرىمنى،
دولقۇنلۇق كۆيلەر قايمىسىدا قايماقتا شۇدەم
تاۋۇشلارنىڭ ئىشكىسىز ئۆيىدىكى بەزمىسىدە جىنلارنىڭ
دەرمەكلەردىن مەست بولغان جەسەتلىرىم،
لاتقىلاردا بىخسىمان نەپەس
ھاۋا چىملىقىدا قاتقان كۆپۈكلەرنى توزۇتماقتا ھەم؛
نۇرلارنىڭ توز قانىتىدەك يېيىلغان كۈلكىسىنى كۆردۈم
تىتىلغان ئۈپۈقنىڭ رەڭدارلىقىدا سەجدىگە چۆككەن
قۇلۇپلانغان شامالىلارنىڭ ئاھىغا يۆگىشۈالغان كېچىلەرنىڭ
گۈركىرىگەن ئوت ئەينىكىدە.
كۆزۈم بۇلاڭچىسى ـ ئاسمانىنىڭ تېپىكلىرىدە لەرزىگە كەلگەنچە،
چۆكتى ئاسمان
ئاتەش قاينىمىغا تونۇرۇمنىڭ؛
دۇنيا
تولغاندى قىلدەك
كۆيدۈرگىلەر داپخانامدا ياسىغان مەشرەپتە.
كۆردۈم

ئەسلىمىلەرنىڭ
قەبرىلەردىن پاناھ تىلەپ قاچقانلىقىنى؛
يالقۇنلۇق تاجىنى تاشلىدىم بىر پەس،
قوۋۇرغىلار قورشاۋىدا يالىڭاچلاندىم
تۆتۈنلەردە لەيلەپ يۈرگەن ئۇچقۇنغا ئوخشاش؛
بارلىقىنى سېلىپ تاشلىدىم،
قايتىپ كەلدىم ئوغۇز رەڭگىگە
ئايدىڭغا قوشۇلدۇم بىر تامچە سۈتتەك. . .

ئايسىز ئايدىڭسەن،
غايىب بولغان تاغلار ئورنىدا
قىياسىمدا لەيلەپ يۈرگەن ئەي سۈزۈك مانان،
بەھەيۋەت ئۆركەشى ھۇجەيرىلەرنىڭ
قانداقمۇ پاتقاندۇ ئاراشلىرىڭغا؟
بولمىغىنىمدا
سېنى تۈزگەن بىر تال يىپ ئەگەر،
يورغىلاپ تۇرغۇچى بارماقلىرىمدا
سىغدۇرۇۋالامتىم ئۇپۇقلىرىڭنى
شەرەتلىرىم قىرغاقلىرىغا؟
غايىب بولغان تاغلار ئورنىدا
دۈتارنىڭ قارنىدەك پومپىيىپ تۇرساڭ،
تەۋرەش بولۇپ ئۇنەرمەن بىر كۈن
تارلىرىڭدا مۆكۈشمەك ئۈينىپ

پىلدىرلاپ ئۇچقانچە ھەتتاكى-
كۆيلىرىڭنىڭ كەڭلىكتىكى قورشاۋلىرىدىن
بۆسۈپ چىققىنىچە چەتنەپ كەتكەن ئايدىڭدا.
تىترەڭگۈ كىرپىكتە توختىغان ياشتەك
ئەلەڭگىپ تۇرغىنىم ئېسىمدە پەقەت،
كۈن نۇرىدەك سوزۇلسىمۇ كۆزلىرىم
بېغىرلاپ قايتالماس ئەلەڭگۈچىكىنى؛
ئۇنىڭ تېرەن تۇگۈنچەكلىرىگە
دېڭىزلارنى بويلاتماقتىسەن،
ئۇنىڭ يۈكسەك بالداقلىرىغا
جاپاكەش قۇياشنى سەكرەتمەكتىسەن،
كىشىنىمەكتە ئالەملەر
ئاياغلاشماس مۇساپەڭ ئارا ...

ئايسىز ئايدىڭسەن،
بىر چېتى قارايغان پايانسىز خىيال
تىمسىقلاپ كەلمەكتە بۇرجەكلىرىڭدىن،
ئوغۇز رەڭلىك بۇڭۇندەك؛
دەم يوقاپ كەتمەكتە ئەمچەكسىمان ئايدىڭدا،
دەم ئۇنمەكتە چاقماقلارنىڭ يالتىرىشىدا؛
قەدەھلەرنىڭ قىسلاچلىرىدا
ئۆكسۈپ - ئۆكسۈپ يىغلىغان شاراب
چاقماقلارنىڭ يىرتقىلىرىدىن

تاش يامغۇرى بولۇپ تۆكۈلەر،
ئالۇۋنلارنىڭ ئۆركەشلىرىدە
دولقۇندىن ـ دولقۇنغا سەكرەيدۇ شۇ دەم،
قاناتلىرى ئۇستىدىن
ئىرغىتىپ تاشلايدۇ تۆرەلمە پېتى
بىسى قايرىلغان قىلىچقا ئوخشاش
ئالۇۋنلار ئۆركىشى ئۇستىگە مېنى.
ئايدىڭنىڭ پايانسىز ئىقلىملىرىدا
ھىجران ئوردىسىدا سەرسان بىر شاھمەن،
شوللار شاۋقۇنى سىڭگەن ناخشامنىڭ
ئاۋازىغا ئالدانغان ئۆزۈم؛
خانىشنىڭ نازاكەت بەزمىسى ئارا
ناخشىلار ئوقۇيدۇ ئېزىققان كۆزۈم:
ئوغۇز رەڭ ئەي دەرەخ،
ياپرىقىڭ يېشىل،
ئوغۇز رەڭ جۇپ يىلتىز ئاچماقسىمان؛
ئاغزىڭدا ئىككىگە بۆلۈنگەن قۇياش،
يىغلىغان ئايدىڭسەن قۇيۇنغا ئوخشاش،
ئاتەشلىك ئورداڭدا قىزارغان چوغلار
ئوغۇز رەڭ نۇرلارنىڭ پاتقاقلىرىغا
چىلىنىپ ئۆگەنگەن چىملىقلار ئارا
جانلار يولۇسىنى چىللايدۇ شۇئان!
ئەي، يالقۇن قاينىمى،

ئەي، گۈلگۈن باشاق،
ئەي، بىر يول يېڭىنگە مۇجەسسەم ئايدىڭ،
جاراھەت ئاغزىدىن تاشقان ئەي، چېچەك،
يىغلار شەھىرىنى ئۇۋلىغان كۈلكە،
كۈلكىلەر ھۆسنىگە قان تەپكەن ئارمان!
ئارمان تۈنلىرىنى ئالدىغان سەھەر،
سۈبھىدىن مەي تىلەپ ئالجىغان شامال؛
قەبرەمنى كۆردۈم مەن:
دېۋىلەپ كېلەر
شامالىلار ئايدىڭنى بېغىرلاپ شۇ دەم
يىقىلغان ئۆگزەمدىن يايغانچە قانات
جەستىم ئۈستىدە سىلكىگەندە پەر. . .
ئوغۇز رەڭ نۇرلارنىڭ پاتقىقى ئارا
ئايدىڭغا يامرايمەن،
ئانا ئايدىڭغا؛
ئايدىڭدىن ـ ئايدىڭغا سوزۇلغان دەملەر
شاراب كەل كۈتمەن تەشنا باغرىڭغا.

بۇرە[1] ئەرۋاھى ناخشىسى

بەگمەت يۈسۈپ

سىلەر مېنى ئۆلتۈردۈڭلار قان قىلىپ
ئەرۋاھىمنى يادلايسىلەر نېمىشقا؟
نىقابلانغان نەسىھەتكە ئالدىنىپ،
كۆڭلۈڭلارنى بەزلەيسىلەر نېمىشقا؟

سىلەر مېنى ئۆلتۈردۈڭلار قان قىلىپ،
ئەقىدىگە قىلىپ يەنە خىيانەت.
ئۇشۇقۇمنى ئېسىپ قويۇپ بۇشۇككە،
بوۋاقلارغا سۆزلەيسىلەر رىۋايەت.

ئىدىم ئەسلى روھىڭلارغا ھېكمەتداش،
«رىۋايىتىم» بۇنىڭ قۇتلۇق مىسالى.
كىم بىلىدۇ ئۇنتۇلامدۇ بۇمۇ ھەم،
ئېزىقماندا بوۋاقلارنىڭ خىيالى.

---

[1] بۇرە - بۇرە ھەققىدە رىۋايەت كۆزدە تۇتۇلىدۇ.

سالغا تەشنا

بوغدا ئابدۇللا

1

يۇلغۇننىڭ ناخشىسى ئاز ئەمەس،
كۆنۈك سادالار ئىچىدە لەيلىمەس،
ئەركىلىتەر ئۆزىنى توقاي، ساھىلدا،
بىزارلىقتىن يىراق، غېرىچ چەتنىمەس.
رەڭلەر يوقاتسا بارغانچە بەلگىسىنى،
چاڭ-توزاندا بۇرۇقتۇم بولسا بۇ ئالەم،
ھەيھات، نېمە كۈچكىن ئۇنى ساقلىغان،
دەقىقىلەر ئۆلەر، ئۇ تىرىك ھەر دەم.
دىنوزاۋرلار قالدى قاياقتا،
غار ئارا تۈخۈملىرى پولتىيىپ قاتقان.
بىنەپشە رەڭلەر ئەسرار ئەلۋەتتە،
دېرەك ئالدىدا ئەمەس ئاغمىخان.
نىل ۋە دوناينىڭ كۆك شاۋقۇنىغا،
تەڭشىلىپ تۇرىدۇ تۇنجى مەرغۇلى.
ياۋايى ۋادىدا تۇغۇلغان رىزقى،
بوراندەك ئېچىلىپ باردۇ يولى.

مىلادى دەم تۇرۇشتىن بۇرۇن،
ئوتنى تېڭىپ كەلگەن باغرىغا.
ئۇ گىياھلارنىڭ پىرومىتسى،
چۆللەر كىرىپ كەلگەن ئىختىيارىغا.
بوشلۇق ئىچىدە قايتماس ۋاقىت،
دەشت ھاياتى باش ۋە ئاخىرسىز.
تىرىكلىك ئۇرغۇيدۇ قېنىدا،
يارمايدۇ تاش ئۇرۇقمۇ روھسىز.
تەقدىرنىڭ سالغا تېشىغا،
ئوخشاپ قالىدۇ چۆل بىلەن ئىنسان.
ئۇنىڭدا بار ياربلىش، ئۈدۈم،
كەلدى ياشاپ مۆجىزىسىمان.
ئىنتىلىش كۈچى ـ توتېمىدىمۇ ؟
سۆيۈنۈش كۈچى ـ يىلتىزىدىمۇ؟
ھاياتىي كۈچى ـ شور تۈپراقتىمۇ؟
بايلىق كۈچى ـ ئوغلان - قىزىدىمۇ؟
بەدەل، تارتىشىش، ئۇنتۇلۇش،
ھالسىراش، سېغىنىش، كۈچەش،
ئەسلەش، سوزۇلۇش، ئۆرلەش،
كۆيۈش، تېڭىرقاش، تىرەجەش.

2

مۇقەددەس دەرەخكە چىگىلگەن لاتا،
ئارزۇ - ئۈمىدنىڭ ياپراقچىسىدەك.
قوچقار مۇڭگۈزى شامالدا ئۆڭگەن،
ئەپسۇنسىز دۇنيانىڭ جاكارچىسىدەك.
قايتار ئادەملەر تۇغ - شادىغا،
روھ يۇيۇلۇپ تۇرىدۇ قۇملۇقتا.
سەبىيلىكتىن باشلىنار نەپەس،
گۈلخان ئايلانغاندەك ئالتۇنغا ئوتتا.
كېچە، قۇملۇقنىڭ قاراڭغۇسىدا،
كېلىدۇ ياۋايى جەڭلەردىن سادا.
بۇ ئەقىلدىن غەيرىي كۆرۈنۈش،
كۆرسەتمە خۇدا!
ساينىڭ تېشىدەك قاقشال باش سۆڭەك،
مىڭ گەز كۆمۈلسىمۇ گۆھەر بولالماس.
بوراندا ئېچىلىپ كۆكلەيدۇ توپىتەك،
(بەلكى شۇ، بەلكى ئەمەس ئاداۋەت، قىساس!)
بىر - بىرىگە سوقۇلار دەھشەت،
ھۆۋلاشنىڭ ئىچىدە چاچرار ئۇستىخان.
بۇ يۇلتۇز ئەمەس ئاققان،
بۇ ئەمەس يەكمۇيەك مەيدان.

بۇ تارىخنىڭ كۆلەڭگىسىمۇ؟
بۇ ئىنكارنىڭ خۇلاسىسىمۇ؟
بۇ تۆرىلىشنىڭ جازاسىمۇ؟
بۇ غالىبىيەتنىڭ تەنتەنىسىمۇ؟
بۇ مەغلۇبىيەتنىڭ مېۋىسىمۇ؟
ھەممە كۆمۈلىدىكەن تەبىئەتكە،
ھەممە سىڭىدىكەن تەبىئەتكە.
ياتلىشىپ، داۋاملىشىپ،
ئۈلىشىدىكەن ئەبەدىيەتكە.
بوران توختار، جىمىيدۇ ھەممە،
ئاقار قۇملۇق لايلانماي پاكىز.
يۈلغۇنلارنىڭ چۈشلىرىمۇ ئوڭ،
بۈلغىنىشنى بىلمەيدۇ ھەرگىز.
تەبىئىيلىك ماسلىققا چۆپقەت،
بەلگىسىز يانتاققا ياقماندەك شېكەر.
كەم-كۈتسى يوق يا ئارتۇقى،
جۈلالانغان ياقۇتتەك بۇ يەر.
مۇڭگۈزلەرنى مەشئەل قىلغان يۈرت،
رىۋايەتلىرى بىر ئالتۇن ئاچقۇچ.
ساقلانغان چىشلارنىڭ ئاراشلىرىدا،
يېڭىلانغاندەك خېمىرتۇرۇچ.
تىڭشا زېمىننى قۇلاق يېقىپ،
بايقىلىدۇ داپ ئارا رىتىم.

هالسىز ئەمەس، تۇلپار يورغىسى،
كەمتۇك ئەمەس، بېجىرىم.
ياۋايى تاش ئۆڭكۈرلەر ئۆچكەن،
كۆرۈنەر مىڭ ئۆيلەرنىڭ بويىقى ئارا.
كۆچەر ئاندىن كېيىكلەرنىڭ كۆزىگە،
نوھقا تۇتىشىدۇ بارا-بارا.
ئۆتىدۇ ئۇ
مىڭ پاتمان كەتمەننىڭ كۆزىدىن،
ساپانلارنىڭ قۇلىقىدىن،
يالاڭ ئاياغلارنىڭ تىنىقىدىن.
ئۇلىشىپ تۇرىدۇ بىر ئۇچى،
بۇرۇجدىكى سەييارىنىڭ ئايلىنىشىغا.
قوغلىشىدۇ ئاۋازنى ئاۋاز،
بېلىق ئاققاندەك سۇنىڭ بېشىغا.
پارقىراق كۈمۈتا، پەرۋانە ھەتتا،
شۇ سىزبقتىن ئەمەس تاشقىرى.
تومۇزغىنىڭ نەپىسى تىرىلەر،
شۇ ھېكمەتنى بىلگەندىن بېرى.
چوڭقۇر بىر سۈكۈت،
ئۇنىڭ ئىچىدە بىر سۈزۈك تامچە
ئۆسۈپ - ئۆسكەندەك سەدەپتە
بىباھا بولىدۇ بارغانچە.
ئېقىن بويلىرىدا ئاۋۇدى كۈن - تۈن،

يېپىنىپ يۈرگىنى قوي تېرىسى.
ياۋايى توڭگۇزنى مىنەر كالىدەك،
ھايقىرىپ توۋلىغىنى مۇقام - ناخشىسى.
مۇقەددەسلىك تۇغۇلىدۇ نېمىدىن،
يا قان - تەردىن،
يا خىلەتنىڭ خاتىمىسىدىن،
يا ھاتەملەر كۆكسىدىن.
سۇ ـ يورۇپ تۇرغان قاشتېشى،
دەشت ـ ئۇسساپ تۇرغان بىر قاپاق.
بوران ـ ئۆرۈپ - چۆرۈگۈچى؛
ۋاقىت ـ پاختىسى ئۈچار بىر قامغاق.
قەدىم ئىزدا ئاقىدۇ تۈپراق،
قەدىم خۇشبۇيلۇق كەتمەيدۇ ئېرىپ.
يۈكسەكلىك بار خىيابانىدىمۇ،
كۆك قىياق ياشايدۇ مەغرۇرلىنىپ.
ئاققان، قوشۇلغان، يۇغۇرۇلغان،
تىكلەنگەن، ياشىغان، گۈمۈرۈلگەن.
تۇغۇلغان، سۆرىگەن، سۆرەلگەن،
تىرماشقان، قىر ئاشقان، نان يىگەن.
قارا قۇرۇمدىن - ئىدىقۇتقىچە،
خان سارايلىرى، ئىبادەتخانا
ئالتۇن مەبۇد ۋە ئالتۇن چىراغ،
بىلگەن راست دەر، بىلمىگەن ئەپسانە.

ئۇرخۇن ئاققان يىراق - يىراقتا،
تارىم دەريا ئاققان بۇ ياقتا،
تەڭرىتېغى بۇيۇك ئومۇرتقا،
بۆشۈك بىلەن ھەپىلەشكەن ئانا.
ئانا تىلىنىڭ شەربەتلىرىدىن،
تامشىپ - تامشىپ ئالغاندا لەززەت،
دېڭىز بۇلۇتىدەك تۇرغان مېڭە
ئېچىلىپ ۋىلىقلاپ كۈلەتتى پەرزەنت.
ئاق ئارغىماق ئۈستىدە مەھمۇد،
ئارىلاپ يۈرگىنى يۈرت - قوۋۇم.
پەي قەلەمدە قوناتتى سۆزلۈك،
چۈشەنچىلەر ئەمەس ھېچ مەۋھۇم.
«قۇت» نى قوشار «بىلىك» كە يۈسۈپ،
كېلەچەك يىللارغا كىرىپ ئالدىدىن.
ئايىغىدا ئوتقاش پايانداز،
چاچقۇلار ئايلىنار ئۈستۈېشىدىن.
بىرى مۇنەججىم - يۇلتۇز سانار،
بىرى كىمىياگەر.
بىرى مۇھەندىس،
بىرى مومياگەر.
قەدىم دېگەن سىرلىق بىر ئۇقۇم،
تەلەپ قىلماس ھېچبىر ئىزاھات.
بەلكى قالغان يىلىكلەر ئارا،

كۆچى بىلەن ئىرغىيدۇ ھايات.
ياۋايىلىق قەدىمىيلىكمۇ؟
زامان بېسىپ كېلىدۇ ئىنسان.
ئۇ ئۆزىنى بىلەر ھەم بىلمەس،
خۇددى مۇجمەل بىر تەبىرسىمان.
قالىدىكەن ئەپسۇس يەپ ئاخىر،
بۇ تۇغۇلۇش - ئۆلۈش ئارىسى.
قىزىرىپ ئۆچكەندەك تۇمۇر ئاتەش،
ھالىدىن كېتەر كۆزىنىڭ قارىسى.
يا جاۋاھىردىمۇ قىممەت؟
يا كىبىردىمۇ قىممەت؟
يا يالغاندىمۇ قىممەت؟
يا سىردىمۇ قىممەت؟
يۈمرانلىق تۇرىدۇ كۆكىرىپ،
خاتىرجەملىك كۆتۈرىدۇ باش.
ئوچۇقلۇق - يىللارغا بەرىكەت،
ئېزگۈ نىيەت - يول، قاياش.
تىلسىم ئۈستىدە ئۇچار لەيلەكلەر،
نېمىگىدۇر يېقىنلاشقاندەك،
كەكلىك ئېدىرغا سىڭەر بولغاندەك،
نېمىدىندۇر ئۈزاقلاشقاندەك.
خىزىر يۈرەرمىش چەت - ياقىدا،
كۆمەرمىش ئېچىلىپ قالسا زېمىن.
تۈلكە تۆشۈكى بويكەتمىسۇن دەپ،

سەھەر - تاڭلاردا قىلارمىش ئامىن.
بۇ يەردە مەنزىلدىن مەنزىلگە،
كۆچكەن يىلانلار ئىلگىرىلەپ.
گۈلدۈرلىگەن ئاۋازلار،
غەلىتە نەرسىنىڭ ساداسى،
لەرزىدە زېمىن - زامانە،
ماكان - ماكانە،
قورققان ئادەملەر دەرەختە،
تاڭ قېتىپ تۇرۇشقان سەھەرلەپ،
ئۇزاپ كەتكەن شۇ يوسۇن بىلەن،
سىرلىق غەلىتە ھەممە - ھەممىسى.
بۇ بىر قۇيۇنسىز قۇيۇن،
ۋاقىت - سائىتىنى بولمايدۇ بىلىپ.
تەبىئەت بىر مەۋھۇم تاردەك،
تۇرىدۇ ئېيتاۋۇر
تەڭشەكسىزلىك ئىچىدە تەڭشىلىپ.

4

تۇن بويى توختىماي يېغىپ تۇردى قۇم،
(توشقان يىلى دەر بۇنى رىۋايەت.)
كېتىك شەھىرى، سېپىل، قەلئەلەر،

رەستىلەر، خەزىنە، باغۋاران پەقەت،
قالدى ۋەيرانلىق، قاراڭغۇلۇقتا،
مەسچىتلەر، مۇنارلار، گۇمبەزلەر،
ئۆيلەردە ئۆلۈكلەر قاتقان غارايىپ،
(شامالدا ئېچىلار بەزەن - بەزىلەر)
قۇشنىڭ بېشىغا كەلگەندەك ئەجەل،
چۆككەن بىر ھايات قالدى ئارقىدا.
ئامان قالغانلار كۆچتى جان ئېلىپ،
تاغلار كەل - كەل دەپ تۇردى شىمالدا.
نېرىسىدا گۇرۇلدەيدۇ قۇم،
خىيال يەتمەس بىر تىلسىمات.
قانچە چۆشلەر قالدى قەيەردە،
ئىزدەپ قويۇشار پات - پات.
ئېگىزلىكتە مىنگىشىپ تۇرغان،
زەدىۋال تاغ، تاش قوۋۇق تېغى،
نامسىز ئوتلار كەچ كۈزگە ھۆسن،
تۇلپارلارنىڭ قىزار تۇۋىقى.
سۇ ئىلاھى قۇدرەت كۈچىنى،
كۆرسىتىدۇ فىروزەسىمان.
لاچىن كۆڭلى ئۆسەر قىيادا،
قانىتىنى بۆلەيدۇ ئاسمان.

5

تەكلىماكان ــ ئەمەس ياۋايى ئۇقۇم،
ئۆزىگە سىڭگەن نام سۇ تامچىسىدەك.
ئۆزىگە ياراشقان ئالتۇن تاجىدەك
ۋە يا زەر باسقان دوپپىدەك.
قۇم چېپىپ يۈرگەن ياۋايى تۆگە،
تۆگە يەنە بىر سالغا تېشى،
بۇ يەر ئۇچۇن چۇشۇشى،
بۇ يەر ئۇچۇن كۆيۈپ ــ پىشىشى.
ئۇتتۇرۇش ئەمەس زۇۋانسىزلىقى،
چۆلدە يۈرگىنى ئەمەس غاپىللىقى.
ئىزىنى كۆمۈمەن دەيدۇ شامالار،
باتۇرلۇقى ــ جاھىللىقى،
ئۇ تىرىلىدۇ دەشتتىن،
ئات تىرىلگەندەك شامالدىن،
كالا تىرىلگەندەك سۇدىن،
قوي تىرىلگەندەك شوردىن.
كۆز نۇرى توشقان يۇڭىدەك،
ئاتەش قۇم بىلەن بولغان بىر گەۋدە.
ئۇ باغرىنىڭ ھېكايىسىدەك،
تارالغۇسى بۇگۇن ھەم ئەتە.

بىز ئىنسان، بىز كىبىر ئىچىدە،
روھى بىلەن كەلدۇق ئېتىشىپ.
كىم ئەيىبلىك سۆزلىسۇن زامان،
ئۇ ئەرشتە بولماس تەڭشىلىپ،
ئۇ بۇگۈنگە ئايلانغان قەدىم،
يىراق دېڭىزغىچە بارغان، راست.
يېرىم ئۇخلاق ياۋروپاغا
يىپەك يېپىندۇرغان، راست.
ھومىرنىڭ كۆيلىرى ئەمەس ناتونۇش،
ئەپلاتوننى ئېلىپ كەلگەن ئۇ.
سورۇنلارغا ياقا تۇتتۇرۇپ،
سۇنماس كۆڭۈلۈك سېلىپ كەلگەن ئۇ.
ئاڭا ئارتقان ئومىد يۈكىنى،
يەنە ئەجداد قىلىپ ئىلتىجا.
دېڭىز ئاتلاپ دېڭىزغا چۆككەن،
بېلىقلارغا يەتكەنىدى ئاھ.
قالدى سۆڭەك، غېرىب قەبرىلەر،
بۇ ئالەمنىڭ نېرىقى چېتىدە.
بارسا كەلمەس يوللار، گۈناھى
ئانىنى قاتتىق ئەمگەنلىكىدە.
ئايىغىدا چۆرگىلەر ئالەم،
رەنجىش - رەنجىتىش ئىچىدە دۇنيا.
زامانلار تەگكەن چىشىغا بەلكى،

«ئال شەھەرىڭنى! ...» دېگەندەك گويا.
قىسمەتلىرى شېرىكسىز تاكى،
دۇنيا پاتقان ئېغىر گۇناھقا،
شۇ ۋەجدىن توۋا - ئىستىغپار
بولۇپ يەنە يۇيۇلۇپ تۇرار،
ئۇ ساقىتتۇر تەكرار ۋە تەكرار.
ئەي بابا تۆگە،
ساڭا تونۇش ھەممە - ھەممىسى.
دەيدىغۇ سېنى چۆل كېمىسى،
سەپىرىڭنىڭ بارمۇ پەللىسى.
سەن كۆمۈلگەن كىچىك ھەيكەلچاق،
قۇم تېگىدە پەريادلىرىڭ بار.
جۇپ ئۆركىشىڭ نومۇس كۆچۈڭمۇ؟
تاپىنىڭدا ئاق نىيەتلىرىڭ بار.
تىكىلىسەن يىراق ۋە ئۇنسىز،
غايىب ئاۋازلار ھەمراھىڭمدۇ؟
قەدىمكى قاياس شەھىرى،
كىم بىلىدۇ بارگاھىڭمىدۇ.
قۇلىقىڭدا دەريا شاۋقۇنى،
ئارقا دەريا پاتقان ئۇيقۇغا.
يەنە تۇرۇپ سىلجىغۇڭ كەلمەس،
يارداڭلىقتا، توقايغا
ھاياتبەخش شامالنى چىللاپ

هەم مەست بولۇپ ئۇنىڭدىن كۆندە،
ياشاۋەرگىن ئاققان يولۇڭدا
سېنىڭمۇ بىر خۇدايىڭ بار - دە!

6

چۆل ياتىدۇ ھەسەتسىز،
مىڭ تاۋلىنىپ تاۋۇستەك.
مەستخۇشلىقى سوئالسىز، جاۋابسىز،
كۆرۈنەر ئەسىر لەھەڭ قۇيرۇقىدەك.
بۇ تارىم
ئىنسان تېرىسىنى تۇسلەتكەن،
بۇ يەر قۇرۇق قەلەمچىنى تا
سانجىپ قويسا كۆكلەتكەن!
ئابىھايات تامغان توغراقلارغا
مىڭ يىل ياشايدۇ تىك تۇرۇپ،
مىڭ يىل ياشايدۇ يانچە يېتىپ،
مىڭ يىل ياشايدۇ قىغى، تۆرىلىپ. . .
توغراق، توغراق يېشىل روھىمكىن،
لەيلەشلىرى كۆركەم ھەم نازۇك،
ئۇ تۆلىدى قانچىلىك بەدەل،
يېشەلمەيدۇ خىيال ھېچ تۈزۈك.
قانچە بىرى يەر بېغىرلىغان،

تەسەۋۋۇر قىلغاندەك تۇغۇلۇشىنى؛
ئانا دەرەخنىڭ تولغىقى ئاچچىق،
كۆرۈپ ئالىقىنىدا جانىنىڭ ئويىنىشىنى،
ھەر ھاسىراشنىڭ تىكەنلىرىدە،
بۇڑ - بۇڑ تەرلەر بولىدۇ ئېرەن.
چەكچەيگەن كۆزىنىڭ چاناقلىرىدا
توختاپ - توختاپ قالىدۇ سۈرەن. . .
تەقدىر كېمىسىدە گىياھ ھەم ئىنسان،
تاللىنىش ئىچىدە تۇرىدۇ ھامان.
قىسمەت ۋەھىمىسى: زامان ئادىمى،
ئەقىل بالاغىتى بىر تەلۇسمان.
يوپۇرماقلارغا نە كېرەك كانار،
تۇرسۇن ئېگىزلىك، كەڭلىكتە.
ساددا بىر ھايات تاكامۇل،
جېنى تىرىلمەيدۇ تۇڭلۇكتە.
سېخىينىڭ قولىدىن چىققىنى،
ماي يېغىپ قويىدۇ بۇرەككە.
ئۇنىڭغا ئاش تارتساڭ لېگەن ئال،
بىراق ھېچ زورلىما كومزەككە.
بۇ يەردە تۇرۇلۇپ قالمىسۇن،
گۈزەللىك ئىلاھىنىڭ قاپاق - قاشلىرى.
قويىنىدىن تۆكۈلۈپ تۇرار دۇردانە،
ئەمەس خۇنۇكلۇكنىڭ داشقاللىرى.

ئافتنا قەزىنى ياراتقان گەرەك،
گۈلياندا جانان ياراتتى ئۈيغۇر.
قۇم ئارا يەلكەن چىقارسا كېمە،
بايرون داڭقېتىپ قالاتتى بىر قۇر.
قەز – تاربەدىكى ئاققۇسمان،
جەننەت – تەڭرى ئۆزىگە قالدۇرغان.
پەرىشتىلەر – يۇلغۇندىن كۆكلەر،
قاناتلىنىپ كېتىشكەن ھەر يان. . .
باباللار بىلىپتىكەن بىرنېمە،
قۇملۇقنىڭ ئىچكىرىسىگە پاناھلىنىپ.
ئەدىكى كۆز بىلەن قارىساق،
يۇرمەپتىكەن خاتا قىلىپ.
روھى رەھمەت قىلمايدۇ تەمە،
كەتتى تامام تۆپراققا ئايلىنىپ.
چاڭ زەررىسى باش ئۈستۈڭدە تاج،
كەبىتۇللاھ بىل، سەجدىگاھ قىلىپ،
ئەزدىشەر، ئەزدىگەن ئۆزىنىڭ ئەزى،
قوچقارغىمۇ شەرەپ مۇڭگۈزى.
مۇنارنىڭ تۈۋى يوق ئاسماندا،
ئۈچى ئۈچ، تۈۋىدە يىلتىزى.
بويۇن ئاسقۇمۇ كۆرۈنگىنىلا،
مەنزىلمۇ يەتسەم دەپ تەلپۈنگىنىلا،
چۆل مەجەزى جەمجىت دەريادەك،

بىلمىسەن شىر بولۇپ تۆرەلگەندىلا.
مېڭىسى ئالتۇن، ياپىرىقى كۈمۈش
جىگدە دەرىخى گۈپۈلدىسە،
« يەتتە قىزلىرىم » تۇرىدۇ ھايات،
ياندۇرغان مەشئىلىنى تەڭرەتمىسە.
قۇرمىش ئاتا، تۆلەمىش ئاتا،
پالۋان ئاتا – بىر ئاق كېمە مالىخاي.
ئۇرۇلدى قايسىبىر قىياغا،
مۇمكىنمۇ جىيەكتە ئىستەك بولۇنماي؟ !
چۆچۈيدۇ تەسۋىر ئىبارىسىدىن،
ئۇنداق قىلسا گۇناھ بولىدۇ.
ئوغلانلارغا بۆرە ئوشۇقى تۇمار،
داۋان داۋىسا ھەمراھ بولىدۇ.

7

ئايدىڭدا بارخان - بارخان قۇم،
كۆرۈنىدۇ بەك غۇۋا، سوغۇق.
غارلاردا پەقەت مۇز بىلەن شامال،
ئاھاڭلار تىنىق، ئىلاھىي، تولۇق:
ئالتۇن قوڭغۇراقنى ئەسلىتىپ،
چىرىسلىغان ئارچىنى ئەسلىتىپ،
مەڭگۈلۈك نۇرىنى ئەسلىتىپ،

ھاۋا رەڭ بويىقنى ئەسلىتىپ ،
تارسىزلىقى مۆجىزىدەك ،
قارارسىزلىقى مۆجىزىدەك ،
تۇرىدۇ ئۇ سۈغا ئايلىنىپ ،
تۇرىدۇ ئۇ يىلتىزغا ئايلىنىپ ،
ئۇ نىيەت ،
ئۇ توزۇماس رىۋايەت .

ۋىسال بەيتى

پاشاگۇل ئىسمايىل

ھىجرانغا چىدىماي يىقىلساڭ ، مەڭگۈ-
ئالدىراپ كۆز يۇمما، كۈتۈپ تۇر مېنى!
قەلبىمدە ئالەمچە ئاتەشلىك سۆيگۈ،
تاشلىناي يۈرەككە، يېقىپ يۈرەكنى.

ئېرىسۇن مۇزلىغان يۈرىكىڭ قايتا،
كۆز ئاچقىن ھاياتقا سۆيگۈم تەپتىدە.
ئورۇن يوق ئەزەلدىن قايغۇ، ماماتقا،
تىرىلگەي ھەر كىشى ۋىسال پەيتىدە.

ئىككى شېئىر

پەرھات تۇرسۇن

ــ ناسترا داماسقا

بىر دەھشەت ئەكەلدى قۇيرۇقلۇق يۇلتۇز،
شۇم خەۋەر مۇنچىدا يۇرەر يالىڭاچ.
ئاھ، نۇرلۇق قۇيرۇقى ئەجەب گۈزەل، ئۇز،
چۈنكى ئۇ ئېچىرقاپ كەتكەن بەكمۇ ئاچ.

يوپۇرۇلۇپ كەلمەكتە مېنىڭ روھىمغا،
ئەجەلنىڭ ئۇنىدە ئۇنلەپ كۆچمەكتە قۇم.
مەنمۇ ھەربىر گەۋدە بولۇپ ئۇنىڭغا،
يىراقلاپ كېتىمەن بۇ يەردىن چوقۇم.

غايەت زور كېمىدە تەنھا قولۇمنى،
بىلمەيمەن كۆتۈرۈپ كۆتكىنىم نېمە.
ئۆلۈمنىڭ قولىدا كۆرۈنگەن يولۇم،
بىلمەيمەن قەيەردىن يۈرگەن قەيەرگە.

ئاخىرقى موخورکام كۆيدۈردى لەۋنى،
ئۆلۈمدەك قاپقارا چىقتى تىنىقىم.

ئازابلىق كۆيۈشىگە چالما پىرجەشىگى،
مۇنكىرلار ئازابى يۈتتى كۆڭ ئارا
ئۆرتىنەر ئۆلۈكلەر لېكىن بىتىنىم.

يالىڭاچلىنىش

سىمۇوللۇق مەنىسى يېتىپ دېڭىزنىڭ،
ئاقماقتا زۇلمەتنىڭ چوڭقۇرلۇقىغا.
مەنىدىن قۇتۇلدى، بىر سەزگۈ - سۆيۈش -
سىڭىشىپ دېڭىزنىڭ شاۋقۇنلىرىغا.
تېنىمدىن ئاقماقتا تېنىگە يارنىڭ،
يۇقۇملۇق كېسەلنىڭ مىكروبلىرىدەك.
سىڭمەكتە يارغا ھەم ياردىن دېڭىزغا،
مەۋجۇدات مەۋھۇمات بارچە كېسەلدەك.
قۇتۇلۇپ شائىرنىڭ نېرۋا توربىدىن،
نازلىنىپ يالىڭاچ ياتقان ئايالدەك.
سۇرمەكتە پەيزىنى يالىڭاچلىقنىڭ،
سىمۇوللۇق مەنىسى يىتكەن دېڭىزنىڭ.

پەرھات ئىلياس

شائىر ۋە كېچە

كۈندۈزى
شائىر ئوخشار مويسىپىت چالغا،
لېكىن تۈن - كېچە
ئايلىنىدۇ گۈدەك بالىغا.

كۈندۈزى ئۇ
بەڭگىلەرچۈن سەرەڭگىدۈر بەس،
لېكىن تۈن - كېچە
ئايلىنىدۇ ئۇ يانار تاغقا.

كۈندۈزى
ھېچنېمىسى يوقتۇر شائىرنىڭ،
لېكىن تۈن - كېچە
جىمى ئالەم قالار ئۇنىڭغا.

كۈندۈزى
سەرسان يۈرگەن خازاندۇر شائىر،
لېكىن تۈن - كېچە
ئايلىنىدۇ ئۇ بىر تەڭرىگە.

ئۆتەك

يولدا قالغان يولۇچىلارنىڭ
غەمگۇزارى ئۇ،
بىراق ھېچكىمنىڭ ۋەتىنى ئەمەس.

كېلىدۇ. . .
كېتىدۇ. . .
ھېچكىم ئاڭا بىرەر گۈل تىكمەس.

ھەممە ئادەم ئۇخلايدۇ ئۇندا
قىزىق - قىزىق چۈشلەرنى كۆرۈپ،
لېكىن ئۇنى ھېچكىم چۈشىمەس.

قەدىمكى بىر كارۋاننىڭ
چۈشۈپ قالغان كولدۇرمىسى ئۇ. . .

چوغ سورىغان بالا

قاق سەھەردە
لاخشىگىرنى كۆتۈرگەنچە بىر بالا
چوغ سوراپ كەلدى ئۇيۇقتىن.
كۈللىرىنى چۈخچىلاپ
ئېلىپ بەردى قۇياشنى.

چوغ ئۇستىگە تۆكتى ئانىسى
دەريالارنى،
چوققىلارنى،
ئېدىرلارنى
پارچىلاپ.

قىزىدى تونۇر،
ياقتى بۇلۇتلارنى،
پىشتى قىزىرىپ. . .
چوغ كۆمۈشنى بىلمەمدىكىن ئانىسى؟
بۈگۈن يەنە قاق سەھەردە
چوغ سورىغىلى كەپتۇ شۇ بالا.
قولتۇقىدا لاخشىگىر،
مۇزلىغان قوللىرىنى هورداپ قويۇپ
ئىشىكنى چېكەر ئۇيۇقنىڭ.
كۆزلىرىنى ئاچالماس تەڭرى،
ئەگىپ - ئەگىپ كەتمەيدۇ بالا.

رەھىمسىز ئېتىقاد

كۆلچەكتىكى توختام سۇ ئىدىڭ،
بۇزۇۋېتىم قىرغاقلىرىڭنى،
چاڭقىغان يىلتىزلارغا كەتتىڭ سىڭىشىپ.

ئېچىلمىغان پورەك ئىدىگىسەن،
بۇزدۇم ئارامسىزنى تاڭغىچە سايراپ،
ئېچىلدىڭ خۇش پۇراق بەرگىلەر يېيىپ.
تۇخۇم ئىچىدىكى چۈجە ئىدىگىسەن،
بەڭگۇاشلىقىم چاقتى پوستۇڭنى،
ھە، ئەمدىچۇ
ئۇچۇپ يۇرىسەن قاناتلار قېقىپ.
تېخى كۆز ئاچمىغان بۇلاق ئىدىگىسەن،
ئىچ ئاغرىتماي چاپتىم سېنى مەن،
بۇگۈن مانا ئۇنتۇپ ئازابنى
ئېقىپ يۇرىسەن ئۇنچىلەر چېچىپ.

تەڭرى سايىسى

ئۇ تېخى يېڭىلا ماڭدى تە-تەلەپ،
ئەمما، ئۆزىچە
ياساشنى ئويلايدۇ يوللارنى قايتا.

تىل چىقتى ئۇنىڭغا ئەمدىلا تېخى،
شۇنىڭدىمۇ
سۆزلەشنى ئويلايدۇ يېڭى بىر تىلدا.

بۆشۈكتە ياتىدۇ،
بوۋاق ئۇ تېخى،
لېكىن
تۇغۇشنى ئويلايدۇ دۇنيانى قايتا.

پولات هېژرۇللا

بۇ يەردە

بۇ يەردە
چۈمبەلگە ئورىلىپ كېلەر مۇھەببەت
بۇ يەردە
ئەخلاققا ئورىلىپ ياشايدۇ ھەممە
ھەتتا رەزىللىك.

ئىككىنچى خىل شېئىر

ئوينايتتىم ھەرپنى ئويۇنچۇق قىلىپ
تاشلاندىم بىردىن
تىل - مەنە مۇمكىنلىكىنىڭ جاڭگاللىقىغا.
ئوينايتتىم
تەسەۋۋۇرنى ئويۇنچۇق قىلىپ
تاشلاندىم بىردىن
بىمەنىلىكنىڭ ئورمانلىقىغا.
كىچىككىنە بوغۇزۇمدىن چىقاتتى ئاۋاز
ئەمدى
ئاۋاز جاڭگىلىدىكى ئويۇنچۇق ئۆزۈم

نەلەرگە باشلايسەن،
تاشلايسەن مېنى
بىلمىدىم شېئىرىم دۇنياسى!

رەشكسىز ئادەم

يۈرىكىم
كۆكرىكىمنىڭ زۇلمىتىگە مۆكۈنگەن
ئازابلارنى ئۇنتۇپ كېتەي
شېئىرىن - شېئىرىن سەزگۈلەرگە تايىنىپ.
كەل، قىز، قۇچاقلاي
چۆكۈپ كېتەي تېنىڭگە
تەۋە ئەمەس ھېچنېمەڭ ماڭا
بىزگە ئاشۇ چۆكۈشتىن باشقا.
دۇنيا - دۇنيا سېنىڭمۇ
تەۋە ئەمەس ماڭا ھېچنېمەڭ
ئۆزۈمدىن باشقا.
ياشىسامۇ گەرچە رەشكسىز
ئازابلىرىم كۆپتۇر نېمىشقا
ئەي نىگارلىرىم
تەۋە ئەمەس ماڭا ھېچنېمەڭ
مەن سىلەرگە يەتكۈچە ئەركىنلىك بېرەي.
دۇنيا - دۇنيا
تەۋە ئەمەس ماڭا ھېچنېمەڭ
قەلبىمدىن باشقا.

قىزىلىق قەلب

قىزچاق
سەن ئوقۇيسەن قەلبىڭنى گويا
قەلبىڭنىڭ
ئاخىرى يېزىلمىغان بابلىرى تولا
بەلكىم سەندە
يوق جاۋابى تېپىشماقلارنىڭ
ئارخىپىسەن
قەلبىڭدە
نۇرغۇن يىپ ئۇچى ساقلاقلىق .

يېگانە دەرەخ

يېنىڭدا تۇرغىنى يېگانە دەرەخ
يۆلەنگىن
ئۆگىنەلمەس ئۇ
يۆلىنىشنى لېكىن .
مۇساپە ئۇنىڭغا يات بىر چۈشەنچە
قوغلىماس ئۇ سېنى
بەخت ئۆزۈڭ كەلگىن
بوراندىن قاچقىنىڭ قاچقان ، ئۇ لېكىن
قاچمايدۇ، مەغرۇر ئۇ شۇنچىلىك تەمكىن
ياشاركەن ھەرنەرسە ئۆزى بىلگەنچە

يېنىغا كەلسەڭ مەيلى
كېتىشتە بىللە كېتەيلى دەپ قولىنى
تارتمىغىن .

مەن

ئاۋارىمەن
بوغۇزلاپ ئۆزۈمنى
ۋاقىتنىڭ پىچاقلىرىدا.
ئادەملەر
سوتلاپ يۈرەر،
ماختاپ يەنە جەسەتلىرىمنى. . .

دانكو

يۈرىكىمنى قولۇمغا ئالاي!
رۇخسەت قىلغىن ئەي تەڭرى!
دەپنە قىلغان قاچان سەن ئۇنى
كۆكرىكىمنىڭ مازارلىقىغا؟ !
يۈرىكىمنى قولۇمغا ئالاي
قىلمىسۇن ئۇ شۇكۇر - قانائەت
كىچىككىنە يوچۇقىغا كۆزلىرىمنىڭ!
يۈرىكىمنى قولۇمغا ئالاي
كۆرسۇن ئۇنى ھەممە ئادەملەر
سەبىلىكىمدەك يالىڭاچ پېتى!

قۇشۇم

تېنىمدىن ئۇچۇپ كەتكەن شۇ قۇشلار
شېرىن خاتىرە ئىدى ئۆزۈمنىڭ.
مەن بىر رامكا پېتى ياشايمەن،
داۋامىمەن مەۋجۇتلۇقۇمنىڭ.
تېنىمدىن ئۇچۇپ كەتكەن شۇ قۇشلار
يوچۇق بىر ئەركىنلىك تەۋەدۇر ساڭا.
مەن ئۇچۇن يەنىلا تېنىم ئەڭ تونۇش،
قۇشلىرىم تەقدىرىڭ غۇۋادۇر غۇۋا.
ۋاز كېچىش ھەسرەتلىرى مەندە كۆرۈلمەس -
غازاڭلار مەندىن ھېسسىز تۆكۈلگىنىدەك.

بىر شېئىرغا مۇھەببەت

مۇشۇ دەم، جىمجىتلىق كۈيلەيمەن سېنى،
كۈيلەيمەن قەغەزىم، سىياھلىرىمنى.
ئەي شېئىرىم
بەلكىم تۇغۇلۇشۇڭ بولمايتتى نېسىپ
سۈرمىگەن بولسام بۇ خىياللىرىمنى.
مەن شائىر ۋە لېكىن شائىر بولمىغان
سەن ئەمدى ياراتتىڭ شائىرلىقىمنى!

قۇش

ئېگىز شاختا تۇرۇشلىرىم
چارچاتتى مېنى
پەرۋازىمنىڭ بوشۇكىدە
چىقتى ھاردۇقۇم.

شەھىر شەككى

تاھىر ھامۇت

ياز بىر سۈيقەست

1

مەن تەرگە چۆمۈلۈپ تۇرۇپ ئاننى سېكستونىنى ئوقۇۋاتىمەن،
ئاسماندىن لەيلەپ چۈشكەن توزانلار ھاۋانى قوغلاپ،
سانسىز شەھەر قۇشلىرىغا ئايلىنىپ، ۋوگزالغا قاراپ ئۇچىدۇ.
شامال
تۆكۈرۈكلىرىنى چاچرىتىپ،
ھەر تەرەپكە مىكروبلارنى تارقىتىدۇ.
لېكىن مەن
ھەقىقىي ياشاپ باقمىغان،
مەن ئاق تۇمشۇق قاغا ئەمەس،
مەن قىزىل رەڭلىك چىملىقمۇ ئەمەس.
مەن بىۋاستە مەزگۈمگە ئىشەنمەيمەن،
خۇددى تۇنۇگۈن مىترودا ھېلىقى قېرى خوتۇن ئېيتقاندەك:
ـ ئالدامچى
ئىككىمىزنىڭ بىردىنبىر ئورتاقلىقى ــ ۋەھىمە،
بىز دائىم بىرلىكتە ئۇنىڭ چويۇندەك ئاۋازىنى ئاڭلايمىز،
ئۇ خۇددى چايغا ئوخشاش يىلىكلەرگە سىڭىپ كىرىپ
ئاندىن مەھكەم ئۈيۈپ كېتىدۇ.

مەن تاغنىڭ مىدىرلىشىنى كۆرۈۋاتىمەن،
ماۋزۇ ئىجاد قىلىشنىڭ زۆرۈرلۈكىنى سېزىۋاتىمەن،
دېڭىزنىڭ قارلىغاچ ئۇۋىسىدىكى پەرۋازىغا قاراۋاتىمەن.
سەن مېنى رېئاللىققا سۆرەپ كېلىدىغان قورقۇنچلۇق كۈچ،
ماشىنا دەسسۈتكەن قونچاق،
چىنلىقتا پوقا ۋە سەنئەتكە ئوخشايسەن.

2

ياز پەسلى، ئۇ بىر سۈيقەست
ئىلاستىكلىق ئەسلىمىلەردە ئاقساپ كېتىۋاتقان
دادامنىڭ ئۆيدىن قوغلانغان چاغدىكى قايتار ماكانى،
لاي كارىۋات.

تۆنۈگۈن يامغۇر ياغدى، سەن بىلمەيسەن،
ئۇنىڭ بىچارە ئاۋازى ھېلىغىچە دەرەخ غوللىرى ئىچىدە ياڭرىماقتا،
مەن ئۆزۈمنى بارلىق قۇرت - قوڭغۇزلارغا چېتىشىم كېرەك:
گۈمان بىردىن يوقالغاندا
پەقەت شۇلارلا
پەقەت شۇلارلا ماڭا ئۆزۈمنى گۈمران قىلىدىغان كۈچ بېرەلەيدۇ.
قەشقەردىكى ھېيتگاھ مەسچىتىنىڭ ئالدىدا پارچە
سېتىلغان نەشە ئېنىق ئېسىمدە،
ئۇ مېنىڭ ئەرزىمەس بالىلىقىم.

سېتىلىدىغان نەشە ئېنىق ئېسىمدە ،
ئۇ مېنىڭ ئەرزىمەس بالىلىقىم .
بۇگۈن مەن بىر قولنى
پويىز دېرىزىسىدىن سۇنۇلغان بىر قولنى ئەسلەپ قالدىم ،
ئۇنى مەھكەم ئەستە تۇتۇش ئۈچۈن مەن غايەت زور بەدەل تۆلىدىم .
چۈنكى ئۇ
سېسىپ كېتىش هوقۇقىدىن ۋاز كەچكەنىدى .
ئېتراپىمدىكى هەقىقىي بوشلۇق ئۆلۈم شادلىقىنى ئېلىپ كېلىدۇ .
بوغۇزۇمغا ئاستا كىرىپ ، ئاشقازانىنىڭ چوڭقۇر يېرىگە ئاقىدۇ .

3

مەن جىنسىي ئاجىزلارنىڭ ساپما كەشكە بولغان
ئۆچمەنلىكىنى ئۆگەنگەن .
ئون تۆت يېشىمدا
چىش ئاغرىقى تۇپەيلىدىن ئۇرغان بىر تال پروكايىن
ئوكۇلىنىڭ تەسىرى تېخى پۈتۈنلەي تۈگىگىنى يوق ،
ئۇمىدسىز بىر چۈشتىن كېيىنىدە ، لېكىن
مەن قايتالايمەن ، سېنىڭ يېنىڭغا قايتىپ بارالايمەن !
دۆڭكۆۋرۈكتىكى سېسىق سۇ ئازگىلىدىن باشقا
مەن يەنە نېمىدىن ئۈمىد كۈتەلەيمەن ؟
مەن لاينىڭ پۇرىقىنى پۇراۋاتىمەن .

مەنمۇ ھەقىقىي ياشاپ باقىقان ئەمەس ،
چىراغ ئۆچكەن چاغدىكى سوغۇق قاراڭغۇلۇق،
ئوغرىلىقچە ئاناڭنىزنىڭ
پىيەنچۇككە ئايلانغان بىر مىللەت
ماڭا ھۇجۇم قىلىپ كېلىدۇ.
ئەسقەر ماڭا قاراپ :
«يارايسەن كاساپەت » دەپ ۋارقىرايدۇ .
ۋەھالەنكى،
مەن شەكىل ياراتمىدىم .
ئۇ مېنىڭ ئەڭ ئاخىرقى كوزىرىم.
مەن ئوقۇۋاتقىنىم ، تەرگە چۆمۈلۈپ ئوقۇۋاتقىنىم ،
ئەرۋاھلارنىڭ ئوبرازى سۈزۈك تېرە رەڭگىنى چەككىلەپ چىقىدۇ ،
ئۇ كۆزۈمگە تاشلانغان بۇيۇك نۇر قايتۇرغۇچ .

ئورتاق جىنايەت

ياڭاق دەرىخى ئاستىدا
ئانا سېغىزخان قاناتلىرىنى رەتلەيدۇ .
مەن چىملىقتا مېڭىپ يۈرىمەن
مىسىنىڭ داتلىشىپ كېتىشىنى باشتىن كەچۈرگەچ
سەرگەردانىنىڭ ئىنتىقامىنى تاپماقچى بولىمەن.
گەرچە
بىز تېخى ناھايىتى ياش، ساق - سالامەت بولساقمۇ،
ئەمما

ئەھدىمىزدە چىڭ تۇرۇپ،
خۇددى بىر دولقۇنغا ئوخشاش چېكىنىشنى ـ
دەرەخنىڭ ئازابلىق بالىياتقۇسىغا
ئۆلۈمنىڭ ھەقسىزلىكىنى چېكىنىشنى ئارزۇ قىلمىمىز.
قوۋزاقلار پۈتۈنلەي تۆكۈلىدۇ ـ
ياڭاق دەرىخى ئۆچەككە كىرمەكچى،
بىراق سېغىزخانىنى چۆچۈتمەكچى ئەمەس.
مەن ئەسلى ئورنۇمغا قايتىمەن
نۇردىن ھاسىل بولغان شىلەپەمنى قولۇمغا ئالىمەن.
سەرسانلىق ـ
ئۆزىنىڭ يامان نىيىتىنى ئاشكارىلاش دېمەكتۇر.

مەن ئەسلى ئورنۇمغا قايتىمەن.
جىنايەتكار بالىلار پىنھان جايلارغا تاش ئاتىدۇ،
غەم ـ ئەندىشىسىز ھۇجۇم قىلىدۇ!
مەن بىر تال يۇمران ياپراقنى ئالقىنىمدا ئېزىپ
مۇرەككەپ ۋە ئۆزگىرىشچان سۈيۇقلۇق ياسايمەن.
بىر تال قارا سىزىق يەڭگىل چاقچاقتا ئايلىنىدۇ،
مەن ئۆزۈمنىڭ مول خىياللىرىم بىلەن
سېغىزخانىنىڭ قاناتلىرىنى يۇيىمەن.
ئىنتىقام:
بىر دەقىقە چىداش دېمەكتۇر.
بىز تېخى ناھايىتى ياش
ئۆزىمىز ئويلىغاندىنمۇ ياش.

روھ كۆلەڭگىسى

تەلئەت قادىرى

بۇلۇتلار سۈندۈرار قۇياش نۇرىنى،
ۋە لېكىن يانىدۇ ئەبەدىي تاڭلار.
ياشىدۇق بىز شۇنداق زىتلىق قوينىدا،
بالقىتىپ كاللىدا چېقىنلىق ئاڭلار.

چۆچۈيدۇ تېڭىرقاپ ھەتتا ئىلاھمۇ،
قالغاندا ئوخشىماي بىر كۈن ئۆزۈمگە.
نېمىلا دېمەڭلار ماڭا بەربىر،
چۈنكى مەن روھىمغا يار بىر كۆلەڭگە.

تۇراخان توختى

قوغلىشىش

سۆيگۈ
ئىنتىلمىدىمۇ ساڭا
چۈشۈم پەسلىدە
غەل - پال كۆرگەنمەن سېنى
سەن
يېنىمدىن سۈركەلگەنچە تېز ئۆتۈپ كەتكەن،
بەخت تونۇشلۇق بەرمەيسەن ماڭا
ئىنتىلگەنسېرى
يىتتۈرگىنىم شۇنچە كۆپ بولدى
ئېرىشمەككە ھەققىم يوقمىدۇ،
يىتتۈرگەنلىرىم
ئىنتىلىشتىن مېنى ئايرىدى.

ئاشۇ پەيت

گۈزەل كېچە گۈزەل ئۇچرىشىش
توقۇغانتۇق بىر رومانتىكا
سېنىڭ قوينۇڭ لىرىك كۈي - شېئىر
بېرىلگەنتىم چۆكۈپ مەن ئاڭا.

مەن قورقمەن خاتىمسىدىن
بىز ياراتقان گۈزەل چۆچەكنىڭ
پەرۋا قىلىپ قويماسكەن دۇنيا
تىلىكىگە قوشىماق يۈرەكنىڭ.

ياشىساقكەن بىللە مەڭگۈگە
مۇمكىن ئەمەس،
بىللە كۆرگەن شېرىن چۈش
ئاشۇ دەقىقە
ھامان بولماس ئۇزۇن مۇساپە.

چۈش پەرىشتىسى

سۆيىمەن، بۇ سۆيگۈم سەممىي، سەبىي
چۈشۈمدە پايانداز سالىمەن ساڭا
چۈشۈمگە چاقىرىپ ئەكېلىش ئۈچۈن
ئويلايمەن مىڭ قېتىم سېنى دىلدىبا
چۆكسەممۇ سۆيگۈنىڭ چوڭقۇرلۇقىغا
چۈشۈمدە كۆرەلمەي سېنى يىغلايمەن.
ھىجراندا بەك ئۇزاق ياشىساقمۇ بىز
بىر ئۆمۈر مەن پەقەت سەنچۈن ياشايمەن.

كۆز يامغۇرى

نەدىن چۈشتۈڭ؟
ئەرشتىنمۇ؟

يېتىپ كەلدىڭ
بىر يۇكسەكلىك
چەكسىزلىكلەردىن
كىم سېنى ئۇ ئۇستۇمگە چاچقان
قۇت ياغدىغۇ مەرۋايىتسىمان
قۇياش گويا پارچىلانغاندەك
زېمىن، ھاۋا ھېچقاچان
بۇنداق خۇشبۇي ھىد تارقاتمىغان.
شىرىق - شىرىق كۈلكىلىرىڭدە
يۈمشاققىنە سۆيۈشلىرىڭدە
كۈلۈپ كەتتى گۈللەر پورەكلەپ
جىلۋىسىنى تاپتى مايسىلار
غۇلىچىنى يايدى دەرەخلەر
سۆيۈشۈڭگە قانماستىن ئەنە
ئۇچۇپ يۈرەر بىر توپ قارلىغاچ
ئادەملەر
سۆيۈشۈڭدىن، تىنىقلىرىڭدىن
نەپەسلىنىپ يايرىدى جېنى
يېڭىلىدىڭ ھەممە نېمىنى
ئايلاندى دۇنيا
يۇمران بوۋاققا.

تۇرا ئوبۇل

يوقىتىش

تىترىمەكتە قەدەم تىۋىشى،
كەلمەكتىمەن سۈكۈت ئىچىدە.
كىرىپ كەتتىم ئوق يىلان بولۇپ،
ئەڭ ئاخىرقى مەۋھۇم كېچىگە.
نۇر دەستىسى سۇنغان سەھەرنىڭ،
پاسىلىدا تۇرىمەن قاراپ.
كۆرۈنمەيدۇ مېنى كۈتكەنلەر،
تىنىقمدا چەكسىز ئىزتىراپ.
يارىلاندى نومۇسچان روھىم،
يۈكسەكلىكتە قۇتۇرماس شۇ تاپ.
بىر مەن ئۇچۇن ئەقلىدىن ئېزىپ،
ئەگىپ يۈرەر تۇمەنمىڭ قانات.

قايتىش

چاقىرماقتا گۈگۈم ئىسمىمنى،
مەن نۇرلارنى يىتتۇرگەن سەھەر.

شۇرمەللەنگەن قەدەم تىۋىشى،
ئۆكسىمەكتە زېمىن ئۇستىدە.
قۇياش بولۇپ پاتقانغا قەدەر،
تونۇمايدۇ ئادەملىكىمنى.
خىيالىمدا سويلانغان خۇدا،
كۇتمەكتىمەن ئۆزۈمنى يەنە
قارىمايمەن ۋاقىتقا ئەمما.

قۇشلار كۆيى

تۇرسۇننىياز توختى

يوپۇرماق تومۇرلىرىدا،
كىرىستالدەك سۇپسۇزۇك سەھەر.
تۇمانلارغا
گىرەلەشكەن ئۇيقۇچان قۇشلار
شېئىرىدۇر سۇزۇك شەپەقنىڭ.
قۇشلار، قۇشلار،
سۆيۈملۈك قۇشلار!
قۇشلار،
ئاخشام كىرگەنىدىم چۈشۈڭلارغا مەن.
چۈنكى مەنمۇ قۇشمەن سىلەردەك،
قانىتىم بار سىلەرنىڭكىدەك .
ئۇچقۇم كېلەر
زىمىستانسىز
تۇنسىز قىتئەلەرگە؛
ئۇچقۇم كېلەر
ھەمىڭلارنىڭ چۈشىگە قەدەر.
تىڭشىغۇم بار ۋۇجۇدۇڭلاردىكى
قانات تۈشلىرىنى.
تىلىگۇم بار سىلەردىن

خۇددى نۇرده‌ك ئۇنسىز بىر ناخشا،
ئېيتىڭلارچۇ قۇشلار تارتىنماي.
مەنمۇ بىر كۈن سۆزلەپ بېرىمەن،
دەرد دېگەن ئۇ مەندىمۇ تالاي. . .
قۇشلار، قۇشلار!
چۈشۈڭلاردا مەن
تۇنەپ قالغان يۇلتۇزلار توپى.
ھىلال بولۇپ كۆكلەپ قالمەن
تەكلىماكان زەربىچىسىدەك
چۈشۈڭلاردىن ساقىغان كۈنى.

قۇشلار،
سۆيۈملۈك قۇشلار!
مەنمۇ گويا سىلەردەك بىر قۇش. . .

مۇقام

تۇرسۇنجان هاشىمى

شارقىرايدۇ كۆيلەر دەرياسى. . .
يىلان تۇسىدە.
لۆمشۇپ كېلەر ئۇيغۇر سەنىمى،
جانلار تىترەر.
گاھ شادىيانە
گاھ غېربانە
ئەجەم سۇنغان خەنجەر ئۇستىدە.
يەر شارىنىڭ يىراق چېتىدە،
بۇقۇلدايدۇ تەمبۇر نالىسى.
قىتئەلەرگە قولىنى سىلكىپ،
يۇرىكىنى ئالىقانغا ئېلىپ
مۇقام تۇۋلار ئۇيغۇر بالىسى.
ھەر سەھەردە،
ئامانىنسا دۇئا قىلارمىش،
قۇياش كۆتۈرۈلگەن ئۇپۇق لېۋىدە
چۆرگىلەرمىش يەر شارى بىردىن
نۇرغا چۆمگەن مۇقام ئەۋجىدە. . .

تۈرغۇن تۈرسۇن

رەقەم ۋە شېئىر

هوسۇل بەرگەچ ئەرەب رەقىمى
دىرېكتورنىڭ يوقالدى غېمى.

بىر شائىر
شېئىر يازدى كومپيۈتېردا،
رەقەم بۆسۈپ كىردى شېئىرغا،
شېئىرغا ئايلاندى ماتېماتىكا.

هەممىسى رەقەم، هەممىسى شېئىر-
قىزلار، قۇشلار، گۈللەر، پۇشلار،
كۆزلەر، قوللار، يوللار، مىسرالار.

هەممىسى رەقەم، هەممىسى شېئىر-
سېنىڭ كۆزۈڭدىن تۆكۈلۈۋاتقان
كومپيۈتېردا سىزىلىۋاتقان
ناتونۇش بىر يېڭى ئەسىرنىڭ
شېئىر كەبى لىرىك سۇرىتى.

ھەممىسى رەقەم، ھەممىسى شېئىر-
نوبېلنىڭ نەزىرىدىن ئۆتەلمىگەن،
بۈگۈن دۇنياغا پادىشاھ بولۇپ
كومپيۇتېرغا لىق تولۇپ كەتكەن.

مەۋجۇت ئەمەس دۇنيادا
رەقەم ۋە شېئىردىن باشقا ھېچنېمە.
ماتېماتىكىمۇ شېئىردۇر ئەسلى
رەقەم بىلەن يېزىلغان.

رەقەم ۋە شېئىر تۇتاشقان جايدىن
يېتىپ كەلدى يېڭى ئەسىر
جىق گېپىم بار رەھىمدىل قىزچاق،
ئېغىزىڭنى ئاچقان ھالەتتە
باسقىن مېنى باغرىڭغا ئۇزاق.
شائىر بولۇپ يىغلاپ يۈرگۈچە،
چىن شېئىرغا ئايلىنىپ تۇنده،
شۇڭغۇپ كىرىپ يۈرىكىڭگە،
راست قۇياشنى چىققۇم بار ياساپ.

بىر كۈنلەردە دات باسقان قۇلۇپ
ئېچىلىدۇ، سۆزلەيسەن قىزچاق
راست قۇياشنىڭ شېئىرلىقىنى.

مۇھەببەت دەرسى

مۇھەببەت مەن ئۇچۇن يېپيېڭى دەرس،
مەن ئاڭا، ئۇ ماڭا ناتونۇش تېخى.
تىپتىنچ بىر كۆلدە ياتىمەن ئۇخلاپ،
قونغىنىم پەقەتلا شېرىن چۈش شېخى.

مۇھەببەت تىلىدا سۆزلىيەلمەيمەن،
بىلمەيمەن يېزىقى، تاۋۇشىنى ھەم.
بىلمەيمەن قاي كۆزدىن تۆكۈلىدۇ ئۇ،
ئۇ ماڭا بېغىشلار زادى قانداق تەم.

ئوقۇغۇم كەلمەكتە ئوتلۇق كۆزۈڭدىن،
شۇ يېڭى دەرسنى سۆيۈملۈك قىزچاق.
كەچ كۈرس ئاچقىن سەن پەقەت ماڭىلا،
قاتنىشاي پەقەت مەن، سەن بەرگىن ساۋاق.

باغچىغا سىرتتىن قاراش

كىشىلەر باغچىغا كىرەر جۈپ بولۇپ،
مەنمۇ جۈپ بولسامچۇ مۇشۇ مىنۇتتا.
بېلەت يوق ئوخشايدۇ يالغۇز كىشىلىك،
قاراشقا مەجبۇرمەن پەقەت سىرتتا.

كېتمىنى ئويلايمەن تاتلىق چۈشلەرگە،
ۋە لېكىن بۇ باغچا قىلار مېنى رام.
ئوتىدا كۆيدۈرۈپ ، ئۆزى كۆيمىگەن
شۇ قىزلار ۋاقتىمنى قىلماقتا هارام.

كىشىلەر ئىشكتىن كىرەر جۈپ بولۇپ،
مەن بويۇن سوزمەن بەختكە قاراپ.
بىرسىنىڭ يۈزىنى سىلىسا بىرسى،
مەن تەستەك ئىزىنى كېتىمەن سىلاپ.

بىر ئائىلىنىڭ تەزكىرىسى

جاسارەت تاش

تارىخنىڭ ئاجايىپ زور بۆشۈكىدە،
تەۋرىنىپ چۈش كۆرىدۇ قەدىمىي كۆي.
تەكرىگە باش ئۇرىدۇ رىزقى تىلەپ،
چىرايى سۇلغۇن، ياۋاش بىر خۇداگۆي.

قولىدا كىرلەشكەن بىر كونا قۇرئان،
يېنىدا سىرسىز پۈچۈق ساپال قاچا.
قارايدۇ دادىسىغا بالا مەيۈس،
ئۇ شۇنچە چېچەن، ئوماق، لېكىن گاچا. . .

ئالەمدىن ۋىدالاشتى بوۋاي ئاخىر
خۇداغا ئىبادەت قىلىپ ئۆزۈن زامان.
قېرىتتى تەقدىر چېچەن شۇ بالىنى،
ئۇنىڭغا بىرەر قېتىم بەرمەي زۇۋان.

جېلىل خېلىل

چۆل توغرىقى قىسسىسى

ھەر تەرەپكە چىقىپ كەتتىم ئۆزۈمدىن
شۇندىن بۇيان چۆل توغرىقى يوقالدى، يۇتتى. . .

سابا بىلەر مېنىڭ نەگە كەتكەنلىكىمنى
گۈللەر بىلەر تەنھا غەمكىن يىغلىغىنىمنى.
نۇر قۇشىمەن، كېچىلىرى ئاققان بىر يەرگە
تۇپراق بىلەن قارا تەرگە چۆمۈلگىنىمنى.

سىردىشىمەن دەرەخلەرنىڭ، دالادا ئۆسكەن
ھەمراھىمەن كېيىكلەرنىڭ ئوۋچىدىن ھوشيار.
ئوۋچىدۇرمەن ھېچنەرسىنى ئوۋلىيالمىغان
ئېزىتقۇمەن كۆمۈك چۆلدە مەغرۇر ئۇلۇغۋار.

تارت قولۇڭنى، پەرىشتە
ئەكەتمىگىن مېنى ئەرشكە.
تارت قولۇڭنى، ئەي ئادەم
سولاپ قويما مېنى ئۆزۈمگە. . .
قېنىپ - قېنىپ ئىچىۋالاي مەن

كۆزلىرىڭنى، ئەي دىلبەر.
كېتىۋالاي ئېتىقادىتىن يىراق بىر جايغا
مەبۇد ئىكەن مۇغەمبەر.
چۈشەركەنمەن دوزاخقا
يا رەقىبكە ئايلىنىركەنمەن
بويسۇنمىسام مەن ئەگەر. . .
مەن تۆلىدىم زېرىكىشنى، ھەسرەتنى
ئوردا قۇردۇم ھاۋالاردىن، روھلاردىن.
چېچىۋەتتىم بالىلارغا ئىزمىنى
چىقىپ كېلەر ئەسلىم چاڭقاق قۇملاردىن.
قالارسەن بىلىپ
قەپىسىدىن قېچىپ چىققان بىر قۇشمەن
بىراق يەنە
قەپىسىنى سېغىنىمەن جېنىمدىن.

ئۆزۈم مۇدھىش ئۇۋادۇرمەن ئۆزۈمگە
قېرىنداشلار ئىزدەر مەندە ئۆزىنى.
قارا، مەندە ئۆڭۈپ كەتتى ناخشىلار
قارا، مەندە يېرىلمىدى تۇپراقلار
ئەتتىم ئۆزۈم يىلتىزلارنىڭ كۆزىنى.

نېمىدەپ ئاتايسەن مېنى، ئەي كارۋان،
ئېتىمنى قايتىدىن قويامسەن، ئاسمان! . . .

رىۋايەتنىڭ بالىسىمۇ مەن؟
تاغ - دەريانىڭ دادىسىمۇ مەن؟
بار - يوقلۇقۇم سوئاللارنى باغرىغا باسقان.

بىلىپ قالغىن ئەي بىلەرمەن زات:
ساباۋ ئېيتار مېنىڭ نەگە كەتكەنلىكىمنى -
تۇلپارىمەن چاقماقلارنىڭ بۇلۇتلاردا كىشنىگەن.
گۇللەر ئېيتار مېنىڭ قانداق يىغلىغىنىمنى -
ئاشقىمەن گۇللىرىمنىڭ ئەمما پۇراپ كۆرمىگەن.
تۇپراق سىلەر نېچۇن تەرگە چۆمۈلگىنىمنى -
پىداكارمەن بەختىم ئۇچۇن ئۇنى باشتا كۆتۈرگەن.
ئۇمىد بىلەر مېنىڭ نەگە يوقالغىنىمنى -
نۇر قۇشىنىڭ توختىماستىن ئۆز باغرىغا ئاققانلىقىنى! . . .

ھەر تەرەپتىن قايتىپ كېلىپ ئۆزۈمگە
ئايلاندىم مەن چۆل توغراقلىرىغا.

ئالۋۇن

1

چېقىلغان چۇشتى باشقا
ئۆزۈم سەرسان

كۆچمە قۇم تېنىم گويا ئۇزۇپ ماڭغان.
قاغجىراق تەبىئەتنىڭ قاقاس تىلى
ئوينىتىپ مېنى يوقلۇق شىرنىسىدە
مەنسىز ۋەھىيسىنى قىلار بايان.
چوغ بولۇپ يانغىنى راست ئاسمانىنىڭ
كۈل بولۇپ توزۇغىنى راست تۇپراقنىڭ
يانتاقلار قېنى ياكى قىزىل يۇلغۇن
كەتتىمۇ ئۇلار تاشلاپ باتىنىمنى
راستىدىلا ياڭرىغىنى غەم سازىنىڭ؟ !
كۆزلەرنى غەلەتلىگەن بالا جىنلار
يىلىكى بەلكى زېمىن سۆڭىكىنىڭ.
كەت، كېيىك، ئۇۋچىلىرىڭ غالجىر سېنىڭ
كۆچ، توغراق، كەتتى تاشلاپ قاغلىرىڭ
نە قۇدرەت سېنى بۇندا ئېلىپ قالغان
قۇرۇشقا باشلىماقتا يىلتىزلىرىڭ! . . .

2

شامالغا ئايلانغاندۇر قۇتلۇق بېشىم
ئۆزۈمدىن يوقتۇر ئۆزگە چىن ھەمراھىم.
ئىچ سىرىم كېزىپ قاياقتا بايا‌ۋاننى
ياربدار ھۇۋقۇش كەبى كۈيلەر دائىم.

ئەزەلدىن مېنى باغلاپ ماڭدى چاڭقاش

قېنىكىن جانغا تامغان ئوغۇز سۈتى؟
قېنىكىن ئىمانىمغا قىبلە - دىلىمدىر
قېنىكىن غاردىن چىققان بۆرە ئىزى؟
تىتىلغان ئوي - خىيالىم، تەن پەرىشان
چۆرگىلەيمەن قۇملۇق ئارا دەردكە تولۇپ.
سالىدۇ ئەتراپىمدا روھلار قىقاس
ۋە ئۇرار بىردىن مېنى قۇيۇن بولۇپ.
ئاھ... كۆيگەن دېڭىز ئۆزۈڭ - تەكلىماكان
قايغۇدىن كۆكلەپ تۇردۇم يىقىلماستىن
كىشىلەر بىلمىسىمۇ كىملىكىمنى
مۇقامىڭ لەرزى بىلەن پەلەكلەرگە
ئاھىمنى ئۆچمەس قىلىپ يېزىپ چىقتىم.
بارخانغا كۆمۈلگەندۇر كەچمىشلىرىم
سۇ ئېرۇر ئاتەش چۆلدە مەۋجۇتلۇقۇم
يۇلتۇزۇم، قۇندۇزۇم، ئەي ئۇمىد كەئبەم
ئەسرلىك كۆيۈشتە قالدۇرۇپ مېنى
ئىز، نىشان ئەيلىبان كارۋانلىرىڭغا
باياۋان قەپىسى ئىچرە سولىدىڭ!...

3

يۇرىمەن ئەرۋاھى دەشتلەرنىڭ
يوقالغان بىرنەرسەم ئاللىبۇرۇنلا.

رىزقىم قۇمدىمۇ، تاغدا يا باغدا
ئوتتىمۇ، سۇدىمۇ كۈن ياكى ئايدا
بېرەلمەس كارۋانلار بۇلارنى سۆزلەپ
كېتىشكەن ئۇلارمۇ ئۇزاپ يىراقتا.
كەل مانى، كەل زەردۈشت،
كەل روسۇلىللا
مەن نە دەپ ئۈن - تىنسىز كۆيىمەن زادى؟!
چىقارغىن ئەسلىمنى ھېكمەتلىرىڭدىن
بۇ غەپلەت دەشتىدە ئازغاشتىم، تالدىم
نەدىدۇر يوللارنىڭ قۇتۇپ يۇلتۇزى. . .
كەل كېيىك يايلىغىن كۆكسۈمدە ئەركىن
كەل توغراق چېچىمنىڭ ئورنىدا ئۆسكىن.
كەل يۇلغۇن روھىمغا بولغىن يار - يۆلەك
كەل يانتاق نەپرىتىم بولسۇن تىكىنىڭ.
كەل كارۋان يىپەك يول باردۇر تېنىمدە
سىلەرنى مەنزىلگە يەتكۈزەي ئېسەن.
كەل دىللار مۇقام قىپ چالاي سىلەرنى
بىلسۇن بۇ جاھان قانداقلىقىمنى
ياكى مەن باھادىر ياكى ئۆلەرمەن.
ياشىدىم ئەسرلەپ يېرىلىپ چاك - چاك
كۆرۈنۈپ ھەر تۇرلۇك شەكىل مەندە.
ئەۋجىمدە پىرجەڭگى ئۇزمەي كەلدى كۈي
جان بېرىپ باياۋان يىلتىزلىرىغا! . . .

ئاقار قۇم

قۇملارنى نەقاب قىپ كەلدىم بۇ تامان
كۆزۈمده لىق ياش
زەردىگۆش باغرىمغا غەملەر ئويۇلغان.
ياپراقلار شەبنەمسىز ياتار قاغجىراپ،
گەر ئالاي دېسەم
تەنلەرگە تېرىغان روھلاردىن خامان.
تۇتەككە كۆمۈلگەن بۇ ھارغىن شەھەر،
يىلتىزسىز ئاۋۇغان يوچۇن دەرەخلەر
قاپلاپ ھەر ياقنى ئۆسكەن باراقسان.
نېمە قىممەت
نېمە كېرەكسىز
ھەتتا قۇش - قوڭغۇز، ماشىنىلارمۇ
تاغدا - باغدا
كۆلده ۋە چۆلده
مەست ئادەمدەك سۇقۇلۇپ ماڭا
ئەركىن، بەڭگۈش سۇرىدۇ دەۋران.
ئۇچىنچى دۇنيا سودىگەر بۇگۇن،
ھوقۇق، ۋىجدان، ئۇنۇڭان، پاراسەت
نارەسىده قىزنىڭ پاكلىقى
چوكا مۇزدەك، تازىلىق قەغىزىدەك

زۆرۆر بولسىلا سېتىلار ئەرزان.
تىلەيدۇ روھ دوقمۇشتا تەڭرى
ۋەز ئېيتىدۇ ئاڭا زىيالىي
تاتارغىنچە ئىشەنچكە تولۇپ
كۆڭلىدە چوغ بولسىمۇ گۇمان.

قۇملۇقنى نىقاب قىپ كەلدىم بۇ تامان
ساددىمەن ئۆزۈم
ئاقار قۇمدەك يۇرىمەن ئۇچۇپ،
ساراڭلاردەك
ئادەملەرنى، قىممىتىمنى
ئۆرۈپ - چۆرۈپ ۋاراقلايمەن ئۆزۈمچە.
بىلگىنىم شۇ:
« بىرى گۈلدۇر، بىرى غۇنچە،
ھېچقايسىسى يوقتۇر سەنەمچە! . . . »

بەش بىلەن يەتتىنىڭ ئارىلىقى

چىمەنگۈل ئاۋۇت

1

ئاھ! سەندەكلا، يىراق بىر جايدا
يامغۇرغىلا قالسام ئەسلىنىپ.
تېرەكلەردەك يالىڭاچ بەدەن،
ئارىلىشىدۇ چۈشۈمگە بەزەن.
بوسۇغىدا كۆرۈنمەس ھېچكىم،
پەشتاقلاردىن چۈشمەن لېۋەن.
رەت - رەت بىنا چەكسىز غېرىبلىق،
يايمىچىلار يايغان يىللارنى.
كۆزلەر تاتلىق ۋەھىمە بىلەن -
نېمىنىدۇر ئىزدەيدۇ تىنماي.
مۆگدەپ قاپتۇ چاندۇرمىغۇدەك،
مەسچىت ئىشىكىدە تىلەمچى بوۋاي.
مۇڭلۇق قاراپ ئەتراپقا شۇ دەم
ئۆتۈپ كەتتى بىر شائىر بالا،
ھاراقكەش دوستىنى يۆلەپ تەسلىكتە.
قار ياغماقتا يۇرىكىگىلا. . .

قسقا يوپكا كىيگەن جۇڭانىڭ
كىرىۋالدى كەينىگە بىرى.
تىترىمەكتە ئەنسىز خىيالدەك
ئۈزۈن - ئۈزۈن تېلېفون سىمى.

ۋاقىت قىستاپ ئۆتەر يۈرەكنى،
شۇنچە سۈزۈك ئادەملەر بۈگۈن.
ئۆزۈمچىلا تەۋەككۈل قىلىپ،
چۈڭۈۋەتتىم چېچىمنى پۈتۈن.

بىز ئولتۇرغان كىچىك ئاپتوبۇس
مېڭىپ يۈرەر يەنە شۇ يولدا.
ئېزىقمىز ھەممىمىز بەلكىم
بىر ئىلاھىي مېھرىبان قولدا.

ھايات تۇرار كۆڭۈلۈك ئۈستىدە
بىر ماڭىلا قىلغاندەك خىرىس.

2

چالا كۆيۈپ ئۆچكەن تاماكا
ھېسلىرىمنى ئىللىتىدۇ سۈس.
يوشۇرمايمەن تەبىئەت سەندىن
كىمدۇر تۇتتى قوللىرىمنى بوش.

يىغلىغۇم بار راسا ئۇن سېلىپ
ئۆزۈمنىڭلا ھۇزۇرى ئۈچۈن.
ئادەم ئىزدەش ئېلانىدەكلا
يېيىلىدۇ باغرىمغا تۈتۈن.
كۈندۈزدىكى خورلۇق قەدىرداڭ،
سېزىلمەيمىز بىز بۇنى ئاسان.
بىلىمەن،
يول بويىدىكى ئەخلەت ساندۇقى!
بار سەندە مەندە يوق بارچە نەرسىلەر. . .
پەم بىلەن ئۆزىدى ئىلكىمدىن ئەدەپ
ساددىلىق، ساختىلىق -
بىر تۇمار قىلىپ
يۇرىدۇ ئادەملەر ئۇنى ئېسىشىپ. . .

بويتاقلىق پۇرىقى كېلەر گۈپۈلدەپ
يۇلقۇنۇش ئازابى بىلىنمەس شۇڭا.
كونا ئىشىك،
دات باسقان قەدەم،
دەسسەپ كىرەر غالجىرلىقىمغا.

رېژايەتتەك قېنىق رەڭلىك كۈچ
سۈنۈپ بارار ئەركىمدە جىيىجىت.
شاراقشىدى قەلب قەپىسى!

قاپلاپ كەتتى كوچىنى بىردىن،
قاينىاق رەستە - قاينىاق هاياجان.
بويىنى ئۇزۇلگەن كەپتەر باچكىسى.

3

قەغەز قېيىق ياسالغان پەسىل
تۇيۇقسىزلا يېغىپ كەتتى قار.
سۇ گويا كى لىغىرلىغان ياش،
كىرپىكلەردە بىر ئوتلام باهار.

تەۋرىمەكتە تونۇش قۇشخانا
بار ئۇنىڭدا قۇرغاق هاياجان.
ئېزىلگىنى كۆزلەر دەشتىدە -
يالىڭاچ قول خار هەم قەدىردان.

ئۇزۇلمەكتە يېشىل مەۋايىت
كۆتۈلمىگەن تونۇش دەملەردە.
كۆۋۈجەيدۇ ئەرلەرنىڭ تېنى،
ياشاش شۇنداق گۈزەل، بىمەنە. . .

4

ئېقىپ چۈشتى يۈلتۇز سۇنۇقى
تىترىمەكتە پالچىنىڭ لېۋى.

هالاكەتتەك تاتارغان چىراي
زېرىكمىشلىك شەھەر ئاسمىنى!
رەڭسىز ھاۋا
تراگېدىيە،
دات باسماقتا كېچە باغرىنى.
كاۋاپدانەك ئىسسىق بالىلار
جىمىرلايدۇ دوقمۇش - دوقمۇشتا.
تۇل ئايالنىڭ كۈندەشلىكىدەك
ئېتىمقادلار كۆيەر بەك ئاستا.

شاللاق ئەرنىڭ تەبەسسۇمىدىن
تارامىلاپ تۆكۈلەر ياشاش ببسمى.
كوچىلار تەرتىپسىز تۈيغۇدەك گۈزەل
قىستىلىپ يۇرۇشەر ئادەملەر توپى.
ئائىلە
ئىشخانا
مەسچىت مۇنارى
قەھرىتان يۈرەكنىڭ ئەمەس بارلىقى.
يېتىم قىز ئويناپدۇ قونچاق ئېمىتىپ
بۇ بەلكىم، رېئاللىق. . . چۈشىنىڭ ئارىلىقى!

دىلمۇرات تەلئەت

تەكلىماكان

ئازابلىق ۋە لېكىن ياش تۆكمەس زېمىن،
ئۆچمىگەن ھاياتلىق سەندە ئەزەلدىن .
ياشرايدۇ كولدۇرما كۆيۈك چۆللەردە،
غۇۋا بىر ئەسلىمە بېرىپ قەدىمدىن.

شامالار ئەۋجىدە بالقىيدۇ ئۆلۈم،
توغراقلار بەستىدە ئۇمىد ۋە كۆرۈم.
كۆزلىرى چەكچەيگەن لەكمىڭ ئۆلۈكلەر،
قارىسام ئۇلارغا غەش بولۇر كۆڭلۈم.

مۇڭلىنىپ ئاقىدۇ قەدىمي تارىم،
تەشۋىشلىك لوپنۇرغا توۋلار بىتىنىم:
قورقما ناتونۇش، قوپال تۇرقۇمدىن،
كۆچلۈك ئەل يۇرىكى مېنىڭ يۇرىكىم.

بۇ يەردىن كەچمىشتۇر بىپاك ئۆسەكلەر،
ھەم جەسۇر قەسەملەر، تالماس تىلەكلەر.

تۆگىلەر ئۇن - تىنسىز، كۆزىگە زورلار،
نادان سودىگەرلەر پايدىنى كۆزلەر.

قىزىل چاچ ئالۋاستى تۇرار غەربتە،
قامچىسى تارسىلداپ تېگەر شەرققە.
بەتلەنگەن ساناقسىز رەھىمسىز ياراغ
ئەركەكلىك ئۇرغۇغان جەسۇر يۈرەككە.

قاراقچى كېمىدىن چىقىپ شەرقتە،
قىر - چاپقا باردى شەرقىي دىيار غەربىگە.
قانلىق تون كىيگەنچە پاتتى كەچكى كۈن،
تەڭرىتاغ قارانچۇق بۇ قانسىز تەنگە.

سوقماقتا ئىزغىرىن يالىڭاچ جىسمىك،
ۋە لېكىن ئەزەلدىن يوقتۇر كىيىمىك.
تۇن - كېچە ئۆزىچە خۇش بولۇپ كۈلەر
سۆيۈپ شۇ گىرىمسىز، توزانلىق مەڭزىك.

غىلىلدار قۇم كىرگەن كۆزۈك ئايدىڭدا،
ياش تۆكەر تىنىمسىز قەلبىمىم بۇندا.
يۇلتۇزلار ئىشەنچىك كۆرۈپ كەلگەندەك
بولىدۇ مەن يازغان تەكلىماكانغا.

كارىز

تۇرىدۇ
تەڭرىتاغنىڭ كۆكسىنى بېسىپ،
بەئەينى
دانە - دانە كەھەرىۋالاردەك.
ئۆتكۈزۈلگەن
ئابىھايات - كۆركەم مەشۇت يىپ،
تاقىغان
سەكراتتىكى چۆللەرگە بېزەك.
ئۇز رۇخسارىدىكى
تاتلىققىنا زىناق ئۇ گويا.
ئاستاغىنا سۆيۈپ قويۇشتىن
ئۇيالغان شۇ كىرورەن قىزى
چېھرىدىكى جىلۋىدار شولا،
سۈلۇ چاچلىرى
يەلپۈنىدۇ تالايۇ تالا،
مەڭگۇ ئۆچمەس خۇش پۇراقلىرى
كەم سۆز ئۆچمەس ئاشۇ چۆل قوۋملىرىغا
شوخ ھاياجان قىلىدۇ ئاتا.

جەم بولۇشقان دوستلار بەزمىگە،
يۇرىكىدە چەكسىز ھاياجان،

قوللىرىدا كۆموش جام تۇتقان.
تەڭرىتاغنىڭ زەمزەملىرىدۇر
جام ئىچىدە ژىلىلداپ تۇرغان.
باقار ئۇلار بۇزرۇكۇارىغا –
گۈلگە تولغان بوغدا ئاتىغا
چېچى تامام ئاپئاق ئاقارغان.

شامال، ئۇچقۇر بۇلۇتلار جەۋلان،
غەرب تامان قىيسايدى قۇياش،
ئېقىنلاردا سانسىز قاينام لار
ئۇيۇقمچە بولغان بىر تۇتاش.
ياش يۈرەكلەردە
قەدىم ھېسلار ئاتەشكە ئوخشاش.
گاراڭ قەلبلەر
بولدى بىردىن زېرەك ھەمدە شاش.

سۆزۈك ئايدىڭ،
رەت - رەت كارىزلار،
يالتىرايدۇ يۇلتۇزلار كەبى.
قۇلىقىمغا پىچىرلار ئۇلار:
يىراقلاردا ئانا دىيارىم،
ئۇنتۇپ قالما، ئۇنتۇما مېنى. . .

تۇر

يىمىرىلگەن دەردلىك ئەسلىمەك
شۇ كۆمۈكسىز سۆڭەكلەر ئارا.
سېنى قەدىم، گىرىمسەن يوللار
تاشلاپ كەتكەن چۆلنىڭ بويىغا.
ئۇرۇلماقتا ماتا يەكتىكىڭ
جۇت قۇتىرىغان دەشتى سەھراغا.

ئۇرۇش ئوتى لاۋۇلداپ يانغان،
جەڭ ئاتلىرى كىشنەپ ھارمىغان،
كۆك زېمىننىڭ كەچمىشىن باسقان،
ئاغا ـ ئىنى راسا ماسلاشقان،
ھۇن يۇرۇشى، تالان ـ تاراجلار
نالىلەرگە سەۋەبچى بولغان
ھەم ئەسىرلەر تۇر ماڭلىيىغا
مۆھۈر بولۇپ ئورنىشىپ قالغان.
ئۆتتى تالاي ـ تالاي دەۋرلەر،
يوقالمىدى سادىق قەلبلەر،
ئېگىز كۆكتە قىلىپ نامايىش
ئۆكسۈمىدى ئوت ۋە تۇتەكلەر.
نى كەچمىشلەر ئۆتتى بېشىدىن،

مەغرۇرلۇقى يوتمىدى لېكىن،
بولسىمۇ گەر قانچە ئەسىرلەر.

كېچە

تۇن - كېچە
ئەرۋاھلارنىڭ قوتىرىغان چېغى.
بەتبەشىرە كۆرۈنەر شۇنچە
كۇن بولمىغاچ ئاينىڭ جامالى.
غەمكىن بولۇپ قالار چىراغلار
كۆرگىنىدە يولتۇزلۇق كۆكنى.
سەرپ قىلماق لازىم كېچىدە
بىر كۇندىكى جىمى ئولجىنى.
ئاتالمىش ئۇيقۇ
پەقەتلا بىر ئۇيقۇلۇق سەيلە
ياكى ئەركىن يۇرۇش بەئەينى.
گۆر مىسالى قاراڭغۇ كېچە،
شام نۇرلىرىغا
لىق تولغاندۇر ھەسرەت شارابى. . .

قۇملۇق

قېرىغان قۇياشمەن،
مەندىن كۆيۈپ قالغىنى پەقەت

پایانی یوق قۇملۇقلا، خالاس.
تومۇز ۋە ئایاز،
كېچە ۋە كۈندۈز،
ئاسمان مېنى قىيناپ توختىماس.

باھاردا مەن یوق،
مەندە ھەم باھار،
بوران مېنى قىلدى قاتاڭغۇر
ھەمدە مىسكىن ئەلنى خارۇ - زار.

شېئىرلىرىمدا مەن بار،
بار مەندە ھەم شېئىرلىرىم تامام.
شېئىرىمدىن يېلىنجايدۇ ئوت،
ئوت ئىچىدىن بالقىيدۇ ناخشام.
تىلىكىم شۇ:
مەھشەرگە ئىنسانىيەتنىڭ
مىسرالىرىم مەڭگۈ كۆمۈلمەس.
قۇملۇق ئەسلا رېۋايەت ئەمەس!

رىسالەت مەردان

ئۆيدىن چىقىپ كېتىش

ئۆيدىن چىقىپ كېتەي
ماڭا كېرەك ئەمەس ھېچنېمە
ئائىلە ۋە تۇغىمەس ئىشلار.

ياشاپ باقاي بىر قېتىم تەنھا
بازارلارنى ئارىلاپ كۆندە
ئورمانلىققا باراي بۇ قېتىم
سايراپ تۇرغان بولسا-ھە، قۇشلار؟

سېتىۋالاي بىر تال ئاتكرىتكا
يازاي ئۆزۈمگە:
- مۇبارەك بولسۇن،
تەبرىكلەيمەن تەنھالىقىڭنى.

خىيالىمنى قىلاي بەھۇزۇر
ھېچكىم ماڭا قىلمىسۇن دەخلى
يازماي باقاي بىر رەت شېئىرنى.
ئاڭلانغان نېمە؟

يۇرىكىمنىڭ ئوتلۇق تىترىشى،
تىترىمەكتە ھەربىر قېتىمدا
سان - ساناقسىز مەننى ئېلىپ.
مۇزىكىغا ئايلانغان
يۇرىكىمنىڭ نازۇك سىرلىرى
چېكىلمەكتە ئۇن - تىنسىز مۇڭلۇق.

قايرىلماقچى بولسامۇ گەرچە،
جۇرئەت مەندىن قاچتى يىراقتا.
قان تامچىغان ئەسلىمە ئەمەس،
سەن ئەمەسسەن كەلگۈسى ماڭا.

مەن ئىزدىگەن مۇھەببەت ئەمەس،
سۆيگىنىمنىڭ ئوتلۇق خەتلىرى.
دۇنيا كېزىپ يۈرگەن شامالنىڭ،
ئەڭ يېقىملىق ھەسرىتى، دەردى.

ئاڭلانغان نېمە؟
ئۆز - ئۆزۈمنىڭ ئۈھ تارتىشلىرى.

جەرەن

كۆزلىرىڭدە ئادەملىكنىڭ جىلۋىسى
قاراپ ماڭا ئۇزاق - ئۇزاق ۋاقىچە

قېچىپ كەتتىڭ يېقىنلىشاي دېگەندە.

سەن بىلەن مەن
غېرىب قەلبىمىز
ئوخشىمامدىكەن قاراپ باققىنە.

تىكىلىشكەن دەقىقە
ئوخچۇپ چىقتى مېڭەڭگە
- قاچ!
ئۇ دۈشمەن!
يۈرىكىڭنىڭ بىر قېتى
تارتىشىدۇ يەنىلا.
بوغۇزلانغان قايسى تۈيغۇمىز؟
يىراقلاشقان قايسى قەلبىمىز؟
ھېس قىلدىم
قاراپ ئارقاڭدىن
ئەركىنلىكىڭ چەكسىزلىكىنى.

يېڭناغۇچ قانىتى

زامانىدىن پاكىزات

يېڭناغۇچ، يېڭناغۇچ، مېنىڭ دىلكەشىم،
كىر بۇ دەم قەلبىمگە ئۇچۇپ خىيالەن.
كۆيدۇرۇپ، ئۇجۇقتۇرۇپ ئاچچىق يارىنى،
ئەينەكتەك شۇ سۇزۇك قانىتىڭ بىلەن.

تەر باسقان ياستۇقتا قويۇپ بېشىمنى،
كۆزۈمنى يۇمىمەن كۆرۈشكە سېنى.
سۇنىمەن دالادەك ئالقانلىرىمنى،
ئاۋايلاپ پەپىلەپ سۆيۈشكە سېنى.

ھېلىمۇ بارمىدۇ ئاشۇ چاتقاللىق،
مەن سېنى شۇ يەردە ئالغانتىم تۇتۇپ.
مېنىڭ بەك ساددا ۋە سەبىيلىكىمدىن،
گۈزەل ئوڭ قانىتىڭ كەتكەنتى سۇنۇپ.

ئېسىمدە ئاشۇ چاغ ئالقانلىرىمدا،
بىچارە بىر ھالدا تىترەپ تۇرغىنىڭ.
ئېسىمدە تومپايغان كۆزلىرىڭ بىلەن،
ئازابلىق ئۆكسۈشتە قاراپ قويغىنىڭ.

سېنىڭ شۇ نىگاھىڭ ئەزگەن دىلىمنى،
(شۇ چاغدا مەن بۇنى بىلمەپتىكەنمەن).
چاتقاللىق ئىچىگە قويۇۋېتىپ سېنى،
سۈنغان بىر قانىتىڭنى ئېپكەتكەندىم
سەبىيلىك، زوقلىنىش، قىزىقىش بىلەن،
قويغانتىم شۇ سۈزۈك قاناتنى ساقلاپ.

مانا ئۇ تىترىگەن بارماقلىرىمدا،
ئاپئاق شام نۇرىدا تۇرىدۇ چاقناپ.
كىم بىلەر بۇگۈنكى كۈندە مېنىمۇ،
كېتىشىنى بىراۋنىڭ ئازابقا تاشلاپ.

ھېلىمۇ بارمۇ سەن مېنىڭ دىلكىشىم،
يۇمىلاق كۆز، ئۇزۇنچاق، ئوماق يىڭناغۇچ.
تىلەيمەن تەڭرىدىن ساڭا ئوڭ قانات،
بۇ كەڭرى باغلاردا، چاتقاللاردا ئۇچ.

ئۇچ ، كەزگىن شۇ مېنىڭ كونا مەھەللەمنى،
قونۇپ باق مۇكچەيگەن تاملارغا ئاپئاق.
قونۇپ باق قىزىرىپ پىشقان شوخلىغا،
بالىلار شوخلىغا كېلىدۇ ئامراق.

ئۇچ، كەزگىن شۇ يېشىل يايلاقلىرىمنى،
مەن قىمىز ئىچكەن شۇ ئۆيلەرنى يوقلا.
بەلكى بار ھېلىمۇ مەن ئاچقان بۇلاق،
ئېسىڭدە ساقلىغىن ھەممىنى پۇختا.

ئېچىلىپ كەتكەندۇ گۈللىرىم سانجاق،
ئوينىشىۋن ئۇ يەردە كېپىنەكلەر شاد.
ئۆسكەندۇ ئۇ يەردە يېڭى قارىغايلار،
پۇركەنگەن تاغلىرى قارلارغا قات - قات.

ئامان بول دىلكىشىم ئوماق جانىۋار،
چېچەن بول، شاخلاردا ئۆمۈچۈك توربغا.
پەخەس بول، تۈتۈلما دورىپۇرۇشقا،
ئۇ سېنى ئەيلەيدۇ قوشۇپ دوربغا.

سەن ئەگەر باش قويغان بولساڭ يەر ئارا،
بىلىمەن، تۇپراقتا ئايلاندىڭ پۈتۈن.
پىلدىرلاپ يانىدۇ روھىڭ نۇر بولۇپ،
ھەتتاكى قەلبىمنى باسسىمۇ تۈتۈن.
تىلەيمەن تەڭرىدىن ساڭا بىر قانات،
ئۇچ تىنماي كۆك بويلاپ، تىنماي - تىنماي ئۇچ.
نېمە سەن؟

بىلمەيمەن ئۆزۈمنۇ ئېنىق،
بەلكى سەن - روھىمسەن ئوماق يېڭناغۇچ.

خاتىرە سەن مېنىڭ سەبىيلىكىمگە،
ئۆمرۈمنىڭ سىردىشى ئوماق يېڭناغۇچ.

سىككى شېئىر

زاهىر ئابدۇراخمان

ئاتا قەسىدىسى

ئاتا
پەيغەمبەرنىڭ ھاسىسىمۇ سەن،
سۈنمايدىغان، ئۈپرىمايدىغان؟
يا خىزىرنىڭ ژارىسىمۇ سەن،
تىلسىملارنىڭ سىرىنى يېشىپ،
نېمىتىگە ئۈچرىمايدىغان؟

نۇر ئالدىم دەيدۇ
مېھنىتىڭنىڭ پاكلىقىدىن كۈن،
رەڭ تىلەيدۇ
ساقلىڭنىڭ كۆڭلۈڭگە ئوخشاش
ئاقلىقىدىن تۇن.

كەلمەس بوپتۇ كۆكلەم يامغۇرى
بۇ تەرەپلەرگە،
ئاڭلىسام
خىجىل ئىمىش تەرىڭ ئالدىدا
نېپىز ئىكەن، ھەي

یامغۇر دەيدىغان. . .
خۇش بولار ئىمىش
يۇرىكىڭنىڭ دۇپۇلدىشىنى
ئاڭلىسا بوز يەر.
ئارمان يەر ئىمىش
كەتمىنىڭنى قولغا ئالارغا
چىقسا دەپ بىر ئەر
دوقاللاردا مۇدۇرمەيدىغان. . .

ئاھ مۇھەببەت!
شۇنداق ئۇزۇن قىسىدۇر ئۇ
ئاخىرى زادى توگىمەيدىغان؟ !

سېنى يەنە كۈتتۈم، ئامرىقىم

تاقەت بىلەن
چېكى يوق كۈتتۈش
جېنىمغا تەگكەن قەدىناس جايدا
سېنى يەنە كۈتتۈم، ئامرىقىم،
مەن تۇغۇدە نەچچە مۇگدىگەن
شاخلىرىنى سۇندۇرۇپ،
چاينىپ تۈكۈرۈپ،
سار مېڭىسى يەڭگان كەبى

نەچچە چۆرۈلگەن
ئىتائەتمەن شۇ مەجنۇنتالىنىڭ
يۈزىگە يەنە
يېڭى تاتۇقلار سالدى بارمىقىم.
ئاشقىلىق مەندىن كەتمىدى تېزىپ،
يا مەن ئۇنىڭدىن بولمىدىم نېرى،
نېسىۋىسىز ئوخشايدۇ
سۆيگۈ كۆلچىكىگە سالغان قارمىقىم.

مەن تومۇزدا ساقلىدىم سېنى
تومۇزغىنىڭ چىرىلداشلىرى
توقۇپ بەردى ماڭا
سەۋرلىك ئاھاڭ،
مەن كەچ كۈزدە ساقلىدىم سېنى،
سۆزلەپ بەردى ھىجران قىسسىسى
ئاياغلاردا يانجىلغان خازان.

مەن ئايازدا ساقلىدىم سېنى
ئاق قۇشقاچلار
كونا تامنىڭ قىسلىچىقىدا
سېلىپ بەردى ئاستىمغا پالاڭ.

مەن باھاردا ساقلىدىم سېنى،
بەردى يېشىل چۈشنى
يېشىل يوپۇرماق،
قالمىدى بىز تۆكۈشمىگەن سىر،
قىلمىغان پاراڭ. . .
سەن كەلمىدىڭ
كۆتۈرمىدى قەلبىڭ يا غەلىيان،
باغرى تاشلىق قىلدى يا ئاناڭ؟

مەن سەن ئۈچۈن ياش تۆكتۈم،
باھار مەن ئۈچۈن،
مەن باھارغا كەتتىم چىرمىشىپ
باھار ماڭا كەتتى سىڭىشىپ،
ئاستا - ئاستا سۇزۇلمەكتە،
سېنى يەنە كۈتتۈم ئەي « ساراڭ » . . .

سۇچ شېئىر

زۆھرەگۈل ئەخەت

كۆلۈمسىرەش

يالغۇزلۇق، سەن مېنى قويمىغىن يالغۇز
بەختىنى، ئۆلۈمنى خىيال قىلغۇم يوق.
بوز تورغاي، مۇرەمگە قونۇپ سايرىغىن
جېنىمنى ئالماقچى بولار يالغۇزلۇق.

قەبرىستان ئىچىگە قالغاندەك كىرىپ
ئۆچمەس بىر ئۈمىدتە قالدىم تىرىلىپ.
نەقەدەر تۇگمەس رەزىل خىيال بۇ،
ئۆزۈمدىن، ھەممىدىن كەتتىم يىرگىنىپ.

ئويغانسام رېئاللىق چۈش ئارىسىدا
كۆزۈمگە ساختىدەك كۆرۈندى دۇنيا.
غېرىبلىق، سېغىنىش، پارلاق تەبەسسۇم
قار كەبى تۆكۈلۈپ قەلبىم قېتىغا.

ئەي ئۆزۈم، مەن سائا بەخت تىلىدىم
تۇنجى رەت قەدىردان ئاشىقىڭ بولۇپ.

كۆزۈمگە سۆيۈپ قوي، يانۋار سەلكىنى
بىغۇبار چېچەكلەر كەتمەستە توزۇپ. . .

پاكلىنىش

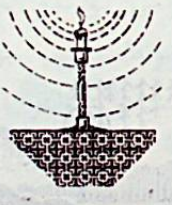
نەقەدەر ئازابلىق ئۆزىنى ئالداش
دۇنيانىڭ سىرتىغا قالغاندەك چىقىپ.
نەقەدەر رەزىللىك ئۆزگىنى ئالداش
كۆز ياشلار دەريادەك تۇرسىمۇ تېشىپ. . .

پايانسىز بىر چۆلدىن چىقىپ كېتەلمەي
ياشىدىم ئەجەلدەك ئۇن - تىنسىز گويا.
ئۆزۈمدىن شۇ قەدەر يىرگەنمەكتىمەن
ئەڭ چۈشكۈن، گۈزەل ھەم ئۆلمەس تۇيغۇدا.

ئاخىرقى قەدەھ

ئىسمىڭنى ئۇنۇتۇكرەك ئاتىغان بولسام،
ئەپۇ قىل، يوق مەندە غەيرىي بىر نىيەت.
كۆزۈڭگە تۇيۇقسىز قارىغان بولسام،
ئەپۇ قىل، سېنىڭدىن كۆتمىدىم شەپقەت.
يۆلۈڭدا كۆرۈنمەي تۇرسام غەمسىنىپ،
ئەپۇ قىل، ياق، سېنى كۆتمىدىم زىنھار.

ئۇن - تىنسىز ساداقەت ساقلىدىم ئەبەد،
ئۆتۈنەي، قەلبىڭنى قىلمىغىن ئىزھار.
شامالالار چېچىڭنى سىلىسا لەرزان،
ئەپۇ قىل كۆزۈمنى، كۆلدۈم ئېھتىمال.
ئۈمىدلىك كېيىكتەك تاقلىغان بولسام،
ئەپۇ قىل، ئۇ پەقەت ئەڭ تەنتەك خىيال.
يېنىڭدىن كۆلەلمەي كەتسەم يىراقلاپ،
ئەپۇ قىل، سەن ماڭا مەڭگۇ ناتونۇش.
كەتسەمۇ يېنىڭدىن چەكسىز يىراقتا
پېتىنسىپ دېمىدىم تېخى خەير - خوش.
قۇشلاردىن تۇنۇشلۇق سورىغان بولسام،
ئەپۇ قىل، سەن كەبى مەغرۇر بۇ ياقتا.
ياپيېشىل قىياقتەك قۇرۇغان بولسام،
ئەپۇ قىل ئاھ مېنى، خۇشال سىياقتا!

قار ياغماقتا لەپىلدەپ، ئاق قار . . .

غالىپ راخمان

قار ياغماقتا لەپىلدەپ، ئاق قار. . .
توزۇماقتا ئوماق چېچەكلەر
مەن كۆرىمەن ئەمما
زەڭگەر كۆكتە تۇرنىلارنى.
قار ياغماقتا لەپىلدەپ، ئاق قار. . .
مەن كېلىمەن ئەمما
چىمەنلەرنى قىلىپ پايانداز.
قار ياغماقتا لەپىلدەپ، ئاق قار. . .
مەن ئاڭلايمەن ئەمما
ئاڭلاپ - ئاڭلاپ قانماس بىر كۈينى
ئايىغىم ئاستىدا
سايرايدۇ بۈلبۈل!

قىتئەلەر

غەيرەت غوپۇر

سۈكۈت

تەرنىقەمدا قازدىم بىر بۇلاق،
تېپىۋالدىم زەڭگەر بىر ئاسمان،
بوغۇزۇمنى قويدۇم يېتىۋرۇپ،
ئۇچۇپ كېلىپ قاناتسىز بوران.

ئىدىيە

قانداق بىر قەبرىگە كىرىشتىن بۇرۇن،
ئىدىيە قەبرىنى بولىدۇ ياساپ.
مەيلى ئۇ مۇتەئەسسىپ بولسۇن ئالەمدە،
چۈشىدە بولسىمۇ كۈلەر قاقاقلاپ. . .

ئۆلگەن شەيئىدىكى ماھىيەت

چىشلىرى كىرىشىپ ئاستا
دەريانىڭ
قېتىشىپ قالىدۇ بەزەن جەسەتتەك
قۇلۇلە ئىچىدە قالغان سىرىنى
بېرەلمەس ئېلىپ
كەڭ قاتقان كۆكرەك.

قىيامەتلىك چۈش

سۈنۈق چوققىلارنىڭ قاتقان يۈزىدە
پاتتى غايەت زور يالقۇن چاقپەلەك،
مەۋجۇدىيەتنىڭ كەلدى ئېسىگە
كۆك تومۇرغا ئۇلانغان يۈرەك. . .

كۆز ئالدىمدىكى قىيامەت

يىغلىسىمۇ
ئاسمان ئىلاھى
ئۇنۇپ چىقار قان بىسلىق قىلىچ
يوشۇرۇنغان قۇياش ئىچىگە
قەبرىستاندەك بولماق كېرەك تىنچ.

يىتتۈرۈش

نۇر ئەۋەتتى قۇياشتىن ئانا،
دەريادىكى تاتلىق ئوغلىغا.
ساھىلغا چىققاندا ئۇزۇپ،
بېرىۋەتتى لېكىن ئوغرىغا.

شامال سېھرى

سۈكۈتۈمنىڭ غالىب قوينىدا
شاۋقۇنلارنى تۇرىمەن ئاڭلاپ.
دەريادىكى تەڭسىز ھاياتنى
ئوقۇپ بېرەر شامال ۋاراقلاپ. . .

بىچارە قۇش

قۇش يىتتۈرۈپ قويدى سىرىنى،
بىلىۋالدى ئۇۋچى بىر ھۇنەر،
كەڭلىكلەردىن قانداق ئۆتۈشنى
بىچارە قۇش قايتا ئۆگىنەر.

پەرىشانلىق

ئادەملەردىن بولسام پەرىشان،
كىرپىكىمدە تۇغۇلدى دەريا.
شۇنداق «ئىلاھ» بولغانتىم پەقەت،
ئادەم قىلىپ تۇغدى بۇ دۇنيا.

قۇش قانىتى

تىلەك قىلىپ قۇش قانىتىنى،
سانسىز بۇندا تۇغۇلۇپ ئۆلمەك،
بۇركۈت ئىدىك ئەسلى، ئەي ئادەم،
كۆكرىكىڭدە تەۋرىگەن يۈرەك!

يالغۇز كەپە

قاغىلار توپلاشقان، بىراۋ ئورماندا
يالغۇز بىر كەپە تۇرار قاريىپ،
ئورمانچى ئەمەس ياشايدۇ ئۇندا،
غەمكىن بىر ئادەم قۇشقا ئايلىنىپ.

ئادەملەر دېڭىزى

شاۋقۇن - سۆرەن چىقىرىپ ئۇندا،
قاينام ياسار ئادەملەر دەھشەت.
ھايات شۇڭغۇپ سۈزەر مەرۋايىت،
قۇلۇله بوپ يۈرەر ھەقىقەت.

سەپىرىم

ئوڭ قولۇمدا تىنچلىق ئۈچۈن جام،
سول قولۇمدا شائىر قەلىمى.
كەتتىم يۈدۈپ يەرنى تەڭرىگە
ئىزدىگىنىم تەڭرى ۋەتىنى.

غېرىب قەبرە

غېرىب بىر قەبرە تۇرار جىرادا،
داڭگاللار دۆۋىلەپ ياساپ قويۇلغان.
تىرىكلىك ئۈچۈن سەپەر قىلغانلار،
ئاشۇ يەردە ياش تۆكىدۇ ئاسان.

قەدىم قەبرىستانلىقتا

ـ تارىخىمغا

شارابخومار زېمىن تۆگەل ئىچىپتۇ
توپا رومكىدا ئادەم تېنىنى.
ئېغىر سۈكۈتتە سۆزلەر پەرىشان
نەچچە مىڭ يىل بۇرۇنقى مېنى.

ۋاز كېچىش

غۇجمۇھەممەت مۇھەممەت

مەن بۇگۈن چىرايلىق بېزەپ بويۇمنى،
سۆيىمەن تۇنجى رەت كۆرگەن ئايالنى.
ئاندىن مەن بولمەن ۋەھشىي بىر قاتىل،
ئۆلتۈرۈپ تاشلايمەن قەلبىمدە ئۇنى.

ئارىلاپ ئەڭ پەسكەش كوچىلار ئارا
تووۋلايمەن، مانا بۇ بىزنىڭ شەھەر، دەپ.
مەسخىرە قىلىمەن مەدەنىيەتنى،
قۇسۇقلار ئىچىدىن چىقىپ ئۆمىلەپ.

سەن كىم؟ دەپ سورىسا، دەيمەن باش چايقاپ:
مەن بۇ دەم ھېچكىشى، يوق مەن ھېچ يەردە
غۇجە . . . ئۇ ئىسمىدۇر ياش بىر ئازابنىڭ،
ئۇ ئۆلدى، خاتىرجەم ياتقاي گۆردە!

ئىككى شېئىر

قەھرىمان روزى

تىلغىنىش

قۇيۇلار قەدىمىي چۆشلەرنىڭ
چالىسى روھلارغا ئاققانچە.
تونۇش ئۈن كېلىدۇ تايتاڭلاپ،
سويۇلغان تەنلەردىن چىققانچە.
شاراب بوپ بىخسىغان قانلىرىڭ،
كېلىسەن دەلدەڭشىپ ساراڭدەك.
چېپىلسا ۋايسىماس جانلىرىڭ،
ئېسىلدىڭ ئېگىزگە باراڭدەك.
سەن ئويغان، بالىلىنىڭ قوللىرى
تىرناقلاپ تۇرىدۇ تېنىڭنى.
تارىخنىڭ يىرتىلغان بەتلىرى
ئىچمەكتە ئېچىرقاپ قېنىڭنى.
سۈكۈتنىڭ باغرىدىن ئېچىلغان
قان رەڭگى قۇياشتەك بىر تىلدەك.
تىلغىنىپ تۇرىدۇ ھەر ۋاقىت،
كاۋاپ بوپ تىتىلغان بىر يۈرەك،
رېئاللىق ئىچىدىن تولغىنىپ،
كۆپۈكتەك لەيلىگەن ۋۇجۇدلار،

سويلايدۇ باغرىڭدا بەختلىك،
مىدىرلاپ شۆھرەتلىك قۇرتلار.
كۆچمەكتە تومۇرغا يىتكەن روھ
خارابە تېگىدىن كۆۋزەجەپ.
دەسسىسە سەنمىگە سايىلەر،
تارتىشار پاراتقا تىرەجەپ.
بوۋاقلار پېتىچە قالمىغان
ئەزەلدىن ئەركەكچە قىياپەت.
تېرىقتەك چېچىلغان ۋۇجۇدلار
تاغ بولۇر بىرىكىپ ئاقىۋەت.

ئوماق مۇھەببەت

خرۇستالدەك چاقناپ قالسىكەن
ئىككىمىزدە ئوماق مۇھەببەت.

ھاياتىمدىن تۆكۈلسە زەر نۇر،
رەڭدار بولۇپ كۆرۈنەر دۇنيا ،
دىلدا قوزغاپ قاياناق مۇھەببەت.
سۆيگۈ تىلەر، قۇت تىلەر يانا
يوللىۋەتكىن، ئوماق پەرىشتەم،
خەتكە قوشۇپ تىنىقلىرىڭنى.
شاۋقۇنلىغان دەريا كۆيىدەك
ھىدلىغۇم بار تىنىقلىرىڭنى.

ئاي كۈلگەندەك ئاينىڭ بېشىدا،
چاقناپ تۇرغان يۇرىكىڭ قېنى.
ئۇچۇپ كەتمە قۇشتەك پەر قېقىپ
نېسىپ بولسۇن ماڭا ئاي نۇرى.
چاقناپ قالسۇن مەڭگۈگە ئەبەد
ئىككىمىزدە ئوماق مۇھەببەت.

بىر دەستە گۈل تۇتىمەن جەزمەن،
قوقاسلانغان يۇرىكىم بىلەن.
تۆكۈلسە كۆز يوپۇرماقلىرى،
بېلىجان بوپ قالىمەن بەزەن.

سەھەر كېلىپ كەتكەندەك قۇياش،
تۇتۇق بەرمەي يۇرىسەن ماڭا.
ساقلىدىم مەن ئۇزۇندىن بېرى
بەرق ئۇرغان گۈللەرنى ساڭا.
چېقىنلىرىڭ تەگمىسۇن ئوق بوپ
تېپچەكلىگەن يۈرەكلىرىمگە.
سۆيگۈ ئوتى چوغدەك روھلىنىپ
دەرمان بولسۇن تىلەكلىرىڭگە.
خرۇستالدەك چاقنىسۇن ئەبەد
ئىككىمىزدە ئوماق مۇھەببەت.

ئىككى شېئىر

قەيسەر تۇرسۇن

كوچا ئاپتوبۇسىدا ئۇخلاپ قېلىش

بۇ يوللار تونۇماس مېنى ھەر كۈنى،
تونۇماس ئادەملەر ۋە ياكى خۇدا.
ناتونۇش ئاۋازلار ئارا ئۇخلىماق
ئاخىرقى، ھەقىقىي ئەركىنلىك گويا.

ياتسىراپ سۆيمەكتە موھتاجلىق مېنى،
قەلبىمنى قايتىدىن چۈشەنمەكتىمەن.
گۈزەللىك يىراقلاپ بارماقتا چەكسىز،
ئىسىملا ساقلانغان كۆڭلىمىز بىلەن.

ئەڭ ئاددىي ئادەتتۇر پۈشايمان قىلىش،
ماشىنا ھەسرەتكە ئەگىشىپ بارار.
قورقۇپ ھەم ئېچىنىپ سۆيدۈم ھەممىنى،
ئاھ، جېنىم سۆيگەندەك سېنى باشقىلار.

كۆز يېشى

مەن كۆڭلىمنى ئاياپ شۇقەدەر،
يىغلامسىراپ چىقتىم بۇ كېچە.
ھەممە ماڭا كېرەك بولسىمۇ،
مەنلا كېرەك ئەمەس ھېچكىمگە.
ھەممە جىمجىت، سۈلغۇندۇر شۇ تاپ،
تەڭرى ئۆلۈپ قالغاندەك گويا.
قەبرىستانلىق، ئىنسان، مۇھەببەت
لەيلەپ يۈرەر كۆز ياشلار ئارا.

كۆز ياشلارنىڭ چوڭقۇرلۇقىدا
ئەسلەپ تۇرۇش مۇمكىن ھەممىنى.
بۇ بىر قۇرغاق شەھەر بولسىمۇ،
سەلدەك ئېقىپ تۇرار كۆز يېشى.

چۈن

قۇدرەت قۇربان

تىلسىملىق، سىرلىق، يوچۇن مەھبۇسخانا،
تاتارغان تام بېتىدە جاراھەت، داغ.
ئىسلاشقان ھاۋادا تۇنەيدۇ ئاي،
نەدىدۇر ۋەھىمىلىك توۋلايدۇ زاغ.
بىر چۈن ئۇچۇپ كىرىپ ھاۋادىن
ئۆمۈچۈك يايغان تورغا ئۈسۈپ قالدى.
گىژىلداپ تور ئىچىدە جىمىپ بىر پەس،
تورۇستىن زەردەپ يەرگە چۈشۈپ قالدى.
ئۆمۈلەپ كەلدى چۈن بىر قاناتلىق،
ئايرىلغان تور ئىچىدە قانىتىدىن.
بىر مەھبۇس ئىچى پۇشۇپ بۇ چۈننى
ئايرىماق بولدى يەنە ھاياتىدىن.
مەھبۇسنى توسۇۋالدى غايىب بىر قول،
چۈننىنى ئوراپ رەڭدار نۇر ئۇچقۇنى.
ئاڭلاندى: «مەنمۇ سەندەك ئاشىق، غېرىب،
كەلگەنتىم سەن بىلەن بىر مۇڭداشقىلى. . .»
سۈكۈتكە پاتتى مەھبۇس ھەيران بولۇپ،
چۈننىنى ھاۋادىن پۈۋلىۋەتتى.

ئورنىغا قايتىپ كېلىپ ئولتۇرۇپ ئۇ
تۇيۇقسىز ھۆكۈرەپ - ھۆكۈرەپ يىغلىۋەتتى.

سەھەردە بىر چۈش كۆردى، بۇ چۈشىدە
بۇۋىسى كەپتۇ روھى چىڭىن بولۇپ
دەپتۇ ھەم: «كەلدى ئەنە بۆرە ئىلاھ،
كۆزلىرى كۆكتىكى جۇپ چېقىن بولۇپ.
قايتۇرۇپ كەلدى بەلكىم ئاشۇ بۆرە
قەدىمىي ئۆچكۆرەكى ئەرلىكىڭنى.
قايتۇرۇپ كەلدى بەلكىم تالاي ئەسىر
ئىزدىگەن ھۇجەيرەڭنى، جەڭھىرىڭنى. . . »

تاش ئادەم

كېرىمجان سۇلايمان

1

ھەيران قالما، پەرىشتە ئانا،
مېڭىپ يۈرگەن تاش ئادەملەرگە.
ئاۋازلىرى ئايلانغان تاشقا،
گەر ئۇلاردا بولسىمۇ زۇۋان،
نازۇك دىلىڭ سۇنۇپ كەتمەسۇن،
بولالمايمەن ساڭا تەرجىمان.

2

ھەيران قالما، پەرىشتە ئانا،
تاش بوسۇغام ئالدىغا كېلىپ؛
جىمجىتلىقنى بۇزۇپ تاش ئىشىك
تەبەسسۇمدا كەتسە ئېچىلىپ.
ئېھە، قانىتىڭ تېگىپ كەتمەسۇن،
تاش ئادەمدۇر مېنىڭ ھەمراھىم.

بالاڭ تاشتۇر، نەۋرىلىرىڭمۇ
تاش تىلىدا سۆزلەيدۇ دائىم.

3

ياراتقانمىش تەڭرى ئەسلىدە
دەريالارنى ئىنسان قەلبىدە.

كۆچكەن ئىمىش زېمىنغا ئۇلار
كەلگەن كۈنى شەيتاندىن خەۋەر.
پەيدا بولغان شۇنىڭدىن باشلاپ
تاش ئادەملەر، مۇشۇ تاش شەھەر.

تاش چېچىكى

مۇتەللىپ مەجنۇر

1

كۆيلەپ يۈرەر ئاخشامقى ھېسسىم
ئۇستۇمدىكى قاقشال ئاسماندا.
يامغۇرلارنىڭ قالغان كۆپۈكى
ئېچىلماقتا ئەتىرگۈل بولۇپ
قەلبىمدىكى ئاپئاق تۇمانda.

2

شىلدىرلىغان تەنلىرىڭ ئارا
تاش چېچىكى ئاچماقتا چىراي.
قاسىراق - قاسىراق تاش بارماقلىرىڭ
ئارىسىدىن غەمكىن شىرىقشىپ
ئېتىكىڭگە چۈشتى ھاياجان.

3

سايە تاشلار كېچىگە روھلار،
ئۇخلاپ قالدىم دەرەخ ئاستىدا.
ئوت ئارىسىدىكى تەنھا تۇرنىدەك
چىقىپ كەلدىڭ جىمجىت لەپىلدەپ
يېلىنجىغان ئۇپۇقلار ئارا.

مۇختار مەخسۇت

تەنها قېيىق

ساھىلدا تۇرىدۇ تەنها بىر قېيىق .
داتلاشقان قوزۇققا باغلاقلىق مەھكەم
ئۇ بۇندا تاشلىنىپ ياتقىلى نىكەم،
ئاستىدا لاتقىلار بوغىدۇ دىمىق .

يىراقتا، زەڭگەررەك دېڭىز يۇزىدە
يەلكەنلىك كېمىلەر سويلايدۇ ئەركىن.
يېگانە شۇ قېيىق تەلمۇرەر غەمكىن،
ئۆكۈنۈش ياشلىرى ئەگىپ كۆزىدە.

دولقۇنلار كېلىدۇ ئېيتىپ ئارىيە،
يېتەكلەپ بارغىلى ئۇنى دېڭىزغا.
نە ئامال بىچارە بۇ « تۇتقۇن قىز » غا،
غىچىرلاپ بىر ئاچچىق قىلىدۇ ناله.
كېمىلەر ئۇيۇقتا كەتتى يىراقلاپ،
ئۇ تۇرار شاۋقۇنسىز ساھىلنى ساقلاپ.

ئۇرۇمچى ۋاقتى

قوشنام داستىخان يېيىپ شەپەقتىن
ھۇزۇرلىنىپ يېيىشمەكتە ئاش.
خور توشۇيمەن چۈشلەردىن چۈشكە
سۈنۈق ئاينى قىلغانچە ھاپاش.
رەنجىپتىمەن تېخى خورازدىن
چىللىمىدىك دەپ.
خوراز ئېيتتى:
نە ئۈچۈن
جامالىنى كېچىكىپ دائىم
كۆرسىتىدۇ بىزگە شۇ قۇياش ؟ !

شۇندىن بېرى ...

شۇندىن بېرى
ئۆچۈپ كەتتى رەڭلەر جۇۋىسى .
تاغلىرىمنى كېزىپ سوغ شامال
تاقىر بولۇپ قالدى جىلغىسى .

شۇندىن بېرى
ماچتىلىرىم سۈندى قايرىلىپ،
قىقاس سېلىپ تۇمانلار ئىچرە
ئاق چايكىلار يۈرەر ئايلىنىپ .

شۇندىن بېرى
غايىب بولدى سۆيۈملۈك يوللار.
ئاندا- ساندا گۈڭگا ئىزىڭدىن
ئاڭلىنىدۇ يىغلاڭغۇ تىللار.

شۇندىن بېرى
يوقلىمىدى سايەڭ بېغىمنى.
لەيلەپ يۈرگەن زەر ياپراقلىرىم
باشلاپ كەپتۇ كەچكۈز چېغىمنى .

شۇندىن بېرى
خىيالىمدىن كەتمىدىڭ نېرى .
گۈگۈم پەيتى ئورمان ئىچىدىن
توزۇپ چىقار دىلىڭنىڭ سىرى.

ئاھ، بوستان قاراۋۇلى

تا ئەزەلدىن بويۇڭ پاكار،
ئۆسمىدىڭسەن،
ئۆسەلمىدىڭسەن.
(بەلكى ئۆسۈشنى خالىمىدىڭسەن)
چۈشەنگەنلەر

ساڭا ئوقۇشار تۇمەنمىگە تەسىن،
پاخپاق دېمەس،
ئەخمەق دېمەس،
چۈنكى بوستاننى تاللىمىدىڭىز.

ئەۋلادمۇ ئەۋلاد
سۈرمەستىن زۇۋان،
باغلار چېتىدىن
قۇملۇق ئىچىدىن
تۇتتۇڭ سەن ماكان.
بوستانلارنى
بوران كېلىپ سوقمىسۇن، دەپ،
مېۋىلەرنى
قاراقچىدەك قاقمىسۇن، دەپ،
سېپىل تۈزۈپ،
نەيزەڭنى بەتلەپ،
قاراۋۇلدا تۇردۇڭ سەن هامان.

تۈز ئىدىڭ سەن نوتا چېغىڭدا
(خۇددى كۆڭلۈڭدەك)
بىراق تۈز پېتى ئۆسەلمىدىڭ سەن.
گويا تۇمەنمىگە ئاچ بۆرىلەردەك،
بوران هۇۋلاپ كېلىپ تىنىمسىز،

ئەگدى بېلىڭنى،
ئېگىۋەتتى خۇددى كامانده‌ك.
ئېرىقلارمۇ
ئۆستەڭلەرمۇ،
ئەگىپ كەتتى سېنىڭ ئالدىڭدىن،
چاڭقاقلىقتا قىيناپ دىلىڭنى
ده‌رياغا ئاپىرىپ سۇغارمىغانده‌ك.
چوكانلارمۇ كېلىشتى
پالتا بىلەن چاناپ يۇزۇڭنى
تارام - تارام ياشلاپ كۆزۈڭنى
ئېلىپ كەتتى يىلىمىڭنى،
ئەۋزەل كۆرۈپ خۇددى مارجانده‌ك.
ئاز بولدى،
بەكمۇ ئاز بولدى
تەبىئەتنىڭ
ئىنسانلارنىڭ ساڭا بەرگىنى،
بەلكى باشقىلارده‌ك
ئەتىۋارمۇ كۆرمىدى سېنى.
بىراق
ئالغىنىڭدىن بەرگىنىڭنىڭ كۆپلۈكىگە
قايسى ئەقىل ئىگىسى
كۆز يۇمسۇن قېنى؟ !
تانغاق موللام كۆز يۇمغىنىده‌ك.

شۇڭلاشقا
ھەر باھاردا گۈل ئاچقىنىڭدا
شامال ئېلىپ كېلەر ھىدىڭنى.
پۈرايمىز ئۇنى
مۇشكى، ئەنبەر پۈرىغاندەك.
قۇياشمۇ
تولۇن ئايمۇ
مېھرى بىلەن سۆيەر سېنى
ئانا بوۋاقنى ھىدلىغاندەك.
شۇڭلاشقا
ياپراقلىرىڭ جۇلالايدۇ
كۈمۈش تەڭگىدەك.
مېۋىلىرىڭ كۆز چاقنىتار
يۇلتۇزلاردەك
گويا ئالتۇن يۇلتۇزلاردەك.

ئاھ، بوستان قاراۋۇلى
سەن مېنىڭ قەلبىمدە.
سەن
بەكمۇ يىراقتا. . .
خىيالىلارنىڭ گىرۋەكلىرىدەك. . .

مۇسا ئەھەد

يىراقلىشىش

يىراقلاشتىم ئۆزۈمدىن،
يىراقلاشتىم نۇر بۆشۈكىدىن،
بوينۇمدا پىنھان بىر ياراغ،
يىراقلاشتىم
ياشقا ئامراق بىر جۈپ كۆزۈمدىن.
ئەسىر تۈزانلىرى جىسمىمدا
سىلكىدىم قانات،
تىلەپ بەختىمنى قارا كېچىدىن.

يىرگىنىش

كۆرىمەن ھەر كۈنى ئەتىگەن - ئاخشام،
كوچىدا
تام تۈۋى
بۇلۇڭ خىلۋەتتە
قىزغىر چىشلەپ غاجىرىسىنى ئۇ،

ئالەمدىكى بارچە تەشۋىشنى،
غەم - غۇسسىلەرنى
ھالقا - ھالقا ئىسلارغا قوشۇپ،
پۈۋلەپ ئولتۇرغان
ساڭىمۇ
ماڭىمۇ تونۇش بوۋاينى.
ئۇستىدە
ئۇزۇن بىر يەكتەك
بىلىپ بولماس رەڭگىنى،
ياداڭغۇ يۈزىنى باسقان چاچ - ساقال،
كۆزلىرى بۇلۇتلاشقان،
يالاڭئاش
مۇرىسىدە ئوزۇن چاچلىرى،
ئوخشاپ قالغان گويا چاڭگىغا.
مۇبادا ئۇچرىشىپ قالساق يوللاردا،
ئۆتەلمەيمىز بىز ئۇنى يانداپ،
كەلگەن كەبى باشقا ئالەمدىن.
ئۇ يۇرىدۇ شۇنچە خىرامان،
كۈلۈپ قويۇپ گاھىدا ئاچچىق،
ئادەملەرنىڭ توپى ئىچىدىن
كۆرگەن كەبى قىزىق كومىدىيە.
كىم بىلىدۇ بەلكى ئۇنى
ئاق قۇ بەدەن بىر گۈزەل پەرى

ئېزىتقۇدەك باغلاپ كۆزىنى،
دەرد چۆلىگە ئەيلىگەن سۈرگۈن؟
كىم بىلىدۇ بەلكىم ئۇ
بىزار بولۇپ بار رەزىللىكتىن،
يىرگىنىپ
جاھان كېزىپ يۈرگەن دەرۋىش.
بىز سۈمۈرسەك چاڭ - توزانلارنى،
ئۇ قوندۇرۇپ يەكتەكلىرىگە
يۇز - كۆزلىرىگە،
ئادەم سىياقىدا يۈرگەن ئەۋلىيا.

مۇھەممەتجان ئەمەت

قورۇق يۈيۈش دۇكىنى

ھەر قاچان
رەڭگى ئۆڭۈپ سۈسلاشقان روھنى
دۆتلۈكىنى ھەتتا بىر ئەلنىڭ
تۈيدۇرماستىن، نەدىمەستىن ھەم
يۈيۇۋالغۇم كېلىدۇ سەندە.
قايتا - قايتا دەزمالالاپ، پاتلاپ
قىر چىقارغۇم كېلەر مىللەتكە
يۈمشاق باشنى، ئاجىز ئەقىلنى
بىر كېچىدە ئۇزاتسام دەيمەن
قايتىش يولى تاقاق بېكەتكە.

سەن نەقەدەر گۈزەل ۋە ھەيۋەت
ئېھ، سۆيۈملۈك يۈيۇش دۇكىنى.
روھىمدا كىر، ئىرادەمدە كىر،
سەن يۈيۇۋەت، يۈيۇۋەت ئۇنى.

سۆيگۈ قوشىقى

ئارالمەن، خىيالىم گىرۋەكلىنىدە
كۆكەرگەن باراقسان ياڭاق دەرىخى.
تىترەيمەن تەنھالا گۈگۈم ئىچىدە
تۇرمىسا نىگاھىڭ يېنىڭ تاماچىلاپ،
قۇرۇيمەن دالانىڭ نەپەسلىرىدە
قۇياشىنىڭ كۆيدۈرگۈچ نۇرلىرى ئارا
ھىجرانىڭ بۇرۇقتۇم قەپەسلىرىدە
ياتىمەن غەم چېچىپ يالاڭ، يانچىلاپ.

ئېسىڭگە ئەپساقسا چۈشتەكلا كەچمىش

مۇھەممەدسالىھ مەتروزى

ئېسىڭگە ئەپساقسا چۈشتەكلا كەچمىش،
جىگدىلەر غولىدا قالغان سۆڭۈنۈش.
يېنىكچە تارتىلغان، ئوخچىغان كۆكسىڭ،
مەڭزىڭدىن كۆچكەندە تۇنجى قورۇنۇش.

لېۋىڭگە تامغاندا ئاچچىق تەر ھىدى،
تېقىمىڭ سىرقىرغان لەزىز ئازابتىن.
ئالەمگە شۇ پۇرسەت ئۆزۈڭلا تەڭرى،
يېگانە پىچىرلاش ساڭا ئەتراپتىن.

كەلمىدى قايتىلاپ ئۇ چۈشلەر بىراق -
باغرىڭنى ئىسسىتىپ تۇرار بىر ئوماق.
تەكچەڭدە سولاشقان جىگدە چېچىكى،
كەلمىدى قايتىلاپ ئۇ چۈشلەر بىراق.

مۇھەببەت بىر پىچاق

نۇرمۇھەممەت ھاشىم

مۇھەببەت بىر پىچاق ئۆزىمىز سالغان،
ئىلاج يوق سالماسقا جىمغۇر يۈرەككە.
سالىمىز، توختىماي ھەر چاغ سالىمىز،
شۇ پىچاق يەتكۈچە ئاخىرقى چەككە.

سانجىلغان مۇھەببەت تىكەن، مىخ بولۇپ،
يۇلماقتا نەئىلاج يۈرىكىم تۈرسا.
قىينىلار ۋۇجۇدۇم ئېغىر ئازابتىن،
سانجىلغان پىچاقلار دىرىلدەپ تۇرسا.

ئازابلار ۋە ياكى شادلىق بولسىمۇ،
سانجىيمىز پىچاقنى ئەبەدىلئەبەد.
مۇھەببەت ئاھ شۇنداق بىر ئالتۇن پىچاق،
تەشنا بىز ئۇنىڭغا مەڭگۈگە پەقەت.

قارىساق ئاخىرى پۈتمەس جاراھەت،
بويىغان ئۆمرىنى قىپقىزىل قانغا.
مۇھەببەت بىر پىچاق بولسىمۇ ئاخىر،
يەتكەندەك بولمىز گۈزەل ئارمانغا.

قىز

نۇرمۇھەممەت ياسىن ئۆركىشى

سېنىڭ لەرزان، جىمجىت تىۋىشىڭ
دېرىزەمگە قوندى. بىر كۈنى.
كۆردۈم ئۇندا زەڭگەر ئاسمانىڭ
جىمجىتقىنە تۇرغانلىقىنى.
ئايىغىمدا كۆيەر چىمەنلەر،
كۆيەر قۇشلار، غېرىب دەرەخلەر.
كۆيدى نۇرغۇن چۈشلەرنىڭ بەرگى
كۆيدى ئويغاق، ئاشىق كېچىلەر،
ئاھ، نەدە سەن شاۋقۇنسىز كۈنلەر؟ !
باستىم ئاياغ يالغۇز تۇنلەرگە.
ھەسرەتلەرنى تونۇدۇم تالاي،
چىغىر يوللار يۈتتى قەيەردە !
سېرىق غازاڭ لەيلەر جىمغىنە.
سۆزلەر غېرىب، ئۇۋىلار يېتىم.
كىملەر شېئىر؟ شېئىردۇر قىزلار!
مەغرۇرلۇقۇم سۇندى كۆپ قېتىم.
تەسلىم بولدۇم دەرەخلىرىڭگە،
بولدۇم تۇنجى سەن قونغان ئۇۋا.

يۇلتۇزلارغا ئايلانغان سەھەر
ياغلىقىڭدەك لەپىلدەپ گويا.
دېرىزىلەر سۆزلەر ئىسمىڭنى،
ئاھ، قەلبىمنى يىرتتىم بىرمۇبىر.
ئۆلدى نۇرغۇن دەرەخلەر غەمكىن،
قۇشلار، ياپراق، قالدى مۇڭ تەسۋىر.

ئىككى شېئىر

هاجى قۇتلۇق قادىرى

ئېيتما ، ئانا

ئېيتما، ئانا!
ئەللىيىڭنى،
ئۇخلىمايمەن ئەمدى.
مەن پەقەت،
ئاڭلىۋالدىم خوراز ئۈننىنى.
بۆشۈكۈمدىن
تېزرەك يېشىۋەت! ! !

تەڭرىنى ئىزدەپ

ئىشىك قېقىپ،
ئىزدەپ يۈرىمەن
تەڭرىنىڭ ئۆيى نەدە دەپ.
كۆرسەم ئەگەر،
ئۇنىڭ ئۆزىنى.
سورايتتىم مەن،
جەننەت نەدە دەپ.

هایاتنوپۇس مۇھەممەت

كەچتىكى قىزلار يانىقى

جىمجىت ياتاق. . .
ئېغىر - ئېغىر خورسىنىشلاردىن
تونۇپ قويار ئۆزىنى قايتا.
يۇز ئۇپىسى تۆكۈلگەن يەردە
چېچىلىپ ياتار سەككىز ساپما كەش.
ئالدىراشلا يۇيۇلغان پايپاق
قىزغىر تۇرغان ياستۇق لۆڭگىسىگە
جىمجىتقىنە سىرغىماقتا.
ئۇنىئالغۇدىن چىققان مۇزىكا
يالىڭاچلانغان قەلبىڭ قېتىغا
ئۆكسۈپ - ئۆكسۈپ سىڭىدۇ ئاستا.
هالسىزغىنە غىچىرلىشىدا
ئاۋاتلاشقان ئېھتىمور كارىۋات
ئوقۇماقتا مۇڭلۇق بىر ناخشا.
گاراڭلاشقان شەھەر شاۋقۇنى
دېرىزىدە كېتىدۇ هۇۋلاپ.

يۇزماي، ئەتىر پۇرىقىدا،
غالىب كەلگەن ياتاق تۇرمۇشى،
شەھەرسىمان مايلانماقتا.
كېتىپ قالدى ئاخىرقى قىزمۇ
سىگنال بېرىپ ئۆتكەن تاكسىدا.
گۈۋاھچى بوپ ئىسلاشقان بىنا،
قالدى ئوخشاش بۇگۈنمۇ يەنە.
قالدى يەنە ئۇزىتىپ ئەنسىز،
ۋىجىككىنە غېرىب دەرۋازا.
قىزلار ياتىقى ـ
كۈندۈزدىكى ئۇيقۇ ئامبىرى،
تالاي ـ تالاي كۈندۈزلىرىنى
چۈشلىرىگە ئايلاندۇرماقتا.
ياتاق، كارىۋات. . .
ئۆتەكچىلەردەك ئۇنتۇلغان مۇلۇك.
تۇنجى قېتىم سەپسالار بەلكىم،
كارىۋاتقا، تاماق ئۈستىلىگە،
يېڭى بىر نەرسىنى كۆرۈۋاتقاندەك.

سىلكىنىش

قىزچاق!
تەنھالىقتىن قورقۇشلىرىڭدىن،

غايىبلىقتا تاپقىن ئۆزۈڭنى،
تىترەپ تۇرغان لەۋلىرىڭ بىلەن،
ئۇزىتىپ قوي تەشۋىشلىرىڭنى.

قايتۇرۇپ كەل ساددا مەيلىڭنى،
ئېچىرقاشتىن بولما بىتاقەت.
چۈشلىرىڭدەك قارشى قىرغاقتا
ئېزىپ يۈرەر مەڭگۈ مۇھەببەت.

كۈتۈش بىلەن ئۆتكەن كۈنلەردىن
تېپىۋالغىن قىممەتلىرىڭنى.
سۆيۈشلەرگە رام بولۇپ كۆڭۈل،
يەپ كەتمىسۇن مەۋجۇتلۇقۇڭنى.

يالاڭ ئاياغ كەزدىم قۇملۇقنى

ھەبىبۇللا رەجەپ

تونۇش ئاۋاز كېلەر قۇملۇق سېنىڭ باغرىدىن
يالاڭ ئاياغ كەزدىم بۇگۈن سېنى نېمىشقا! ؟
راست چۈشۈمگە ئەۋەتكىنىڭ يۈلغۇن چېچىكى،
ئۆلگۈرمىدىم سىرلىرىڭنى تېخى يېشىشكە،
يايلىسىمان تۇرۇم - تۇرۇم دولقۇنۇڭ ئارا،
جىلۋە قىلار كۆز ياشلىرى نېچۈن باھارىڭ! ؟
پىرچەڭگىنىڭ تىنىقلىرى كېلەر گۈپۈلدەپ،
كېلەر ھەتتا ئۈن - مۈڭلىرى ئۈزۈلگەن تارىڭ.
شۇ دەم ئاتەش دولقۇنۇڭغا يېقىپ باغرىمنى،
سەرخۇش مەستلىك كەچمىشىگە يۈكسەلدىم چەكسىز.
ئاپتاپلارنى يىغىپ يانقان قوۋناق ۋۇجۇدىمەن،
مانانلاردىن پارلاپ چىققان ئىمانىڭ پاكىز،
سۈكۈتىڭنىڭ ئالقىنىدا ئونلىگەن ئاۋاز،
سېھرىنى پۈركۈۋەتتى قەلبىمگە بۇ دەم.

هەسەنجان بوساق

گەر نېسىپ بولغاندا قايتا بىر سۆيۈش

تاقەتسىز تەلمۈرۈش، زارىقىپ كۈتۈش
قالدۇرغان سوۋغاتىمۇ، ئېيتقىنا، گۈلۈم؟
گەر نېسىپ بولغاندا قايتا بىر سۆيۈش
رازىدىم قوينىغا ئالسىمۇ ئۆلۈم.

تاتلارنى كۈتمەن تۈندە ئۇخلىماي،
تاڭ ئاتسا تىلەرمەن تۈنلەرنى يەنە.
كەل، نىگار، سۆيگىن بېخىلىق قىلماي،
بىلىنەر سېنىڭسىز هايات بىمەنە.

ئاھ، ئەجەب لەززەتلىك شۇ دەقىقىلەر،
كۈتمەن، قاچانمۇ كېلەر قايتا دەپ.
مەندىكى ساتىلا خاس ئەقىدىلەر
ئۆتەرمۇ هەمىشە شۇنداق دەشنەم يېپ؟

نەدىندۇر ئاتلانسا ئاشۇ ئاخشىمى
ئىككىمىز ئاتلىغان ناخشىنىڭ ئۇنى.

خىيالغا چۆمۈلۈپ ئۇشبۇ ناخشىنى
يادلايدۇ يۈرىكىم كۈنى ۋە تۈنى.

بىلمەيمەن قانچە رەت سۆيگەنلىكىمنى
سەن ماڭغان يوللارنىڭ گىرۋەكلىرىگە.
قانداقمۇ دادلايمەن كۆيگەنلىكىمنى،
ئېسىلىپ خەتلەرنىڭ بىلەكلىرىگە.

سېغىندىم مەن سېنى، سېغىندىم ئەجەب،
ھەر دەقىق مىڭ يىلدەك بىلىنەر گويا.
تاقەتنى تۈگەتتىم سەن ئۈچۈن خەجلەپ،
سېنىڭسىز تار ئىكەن ماڭا كەڭ دۇنيا.

ئازابلىق بولسىمۇ تەلمۈرۈپ كۈتۈش،
ئۈمىدىم روھىغا بېرىدۇ مەدەت.
ئۇتۇڭدا مىڭ يىلچە كۆيۈپ، بىر ئۆچۈش،
مەن ئۈچۈن شەرەپتۇر ئەبىدىلئەبەد.

يۇلتۇزۇم

يۇلتۇزۇم بار مېنىڭمۇ يۇلتۇزلارنىڭ ئىچىدە،
بەلكىم ئۇ بىر چولپاندۇر ياكى كۆزدىن بەك يىراق.

كۆرگەن چۈشلەر زەپ گۈزەل، تۈن نىسپىدە، سۈبھىدە،
ئوڭغا تارتماي چۈشلىرىم دىلنى ئۆرتەر دەرد - پىراق.

چۈشلىرىمدە تالاي رەت بەلكىم چىراي ئاچقانسەن،
جامالىڭنى يۈلتۈزۇم بىر كۆرەرمەن قاچاندا؟!
مەشئەل ياقماي يولۇمغا نەلەرگىمۇ قاچقانسەن،
تۇمانلارغا كۆمۈلۈپ تېڭىرقىسام ئاچالدا.
ئىزلىرىمنى كۆمەلمەي غالجىرلاشقان قۇيۇنلار
تىمىسقىلاپ پۈرايدۇ تاپىنىمنى دەمۇ دەم.
مەقبەرلەر بېشىدا كۆپ ئوينالدى ئويۇنلار،
بىلەلمىدىم قايسى راست، چىرمىۋالدى قايغۇ - غەم. . .

كۆپ ئىزدىدىم مەن سېنى، قەدرىڭ بەكمۇ ئۆتۈلدى،
ئۆلسەم بەلكىم يېزىلار، «يۈلتۈزسىز» دەپ قەبرەمگە.
يۈلتۈزلۇقلار كېرىلىپ، يۈلتۈزسىزلار پۈكلەندى،
ئارزۇلىرىم شۇ پېتى قېپقالارمۇ نەۋرەمگە. . .

ئۇرۇقۇڭنى ئونمەس قىپ سەپمىگەندۇ ئىلاھىم،
ئوڭدىن چۈشۈپ بىر سۆيگىن، دەردلىك يۈرەك يېرىلسۇن!
مەنلا تارتاي ئازابنى، يەڭگىللەشسۇن گۇناھىم،
يۈلتۈزۇم بار دەپ ئاخىر ئەۋلادلىرىم كېرىلسۇن!

ئوسمانجان ساۋۇت

ئۇۋا 1

سۆڭەكلەردىن پۈتكەن تۆت تامغا
ئاپتاپ تۆكەر تومۇردىكى قان.
يۈرەك ماڭغال سوغۇق ئۇۋاڭغا،
كۆيۈپ تۇرار ئۇندا دائىم جان.

پېشانەڭگە، بولساڭ پەرىشتە،
پۈتۈلمىدۇ جەزمەن بىر شەيتان.
بەخت دېگەن يۈرەر ئەرشتە،
ئۇنى ئىزدەپ بولمىسەن سەرسان.

بىر بۇلۇڭدا تاڭ ئاتسا كۈلۈپ،
ئۇچ بۇلۇڭدا هومىيىدۇ تۇن .
شادلىقىڭنى هەسرەتكە بۆلۈپ،
چوغ بولمىساڭ، بولسەن تۇتۇن.

خىزىر بولۇپ تېخى دۇشمەنلەر
ئىشىك ئېچىپ كىرىدۇ ئاڭا.
ئوتتەك يانغان ياقۇت گۈلشەنلەر
تۈيۈلمىدۇ دوزاخ بوپ ساڭا.

تاغ يۇدۇسەن ئۇستۇڭگە شۇندا،
بولار تەڭرى ئەرلىككە گۇۋاھ.
قاقالمىسا ياخشىلار مۇڭغا،
تولارمىدىڭ شادلىققا ئۇۋا؟ !

قوشۇلۇش

ئۇزۇن بىر كوچىنىڭ دوقمۇشى ئىدىم،
ئىككىمىز چاپمۇ چاپ ئۇچرىشىپ قالدۇق.
گويا كى پەرىنىڭ بىر چۈشى ئىدى،
يايرىدۇق، سۆيگۈنىڭ سازىنى چالدۇق.

سەن گويا غۇنچىدەك ياقا يىرتمىغان،
چىقمايتتى ئاغزىڭدىن ئېيتقان سۆزلىرىڭ.
كۆڭۈلنىڭ ئەمرىنى (سىرتقا چىقمىغان)
بايان قىپ تۇراتتى كېيىك كۆزلىرىڭ.

بىلمەن، ئەيمەندىڭ ئايدىن شۇ تاپتا،
نېمىشقا چىقتىكىن ئۇ بۇگۈن ئاخشام.
غۇبارسىز كۆڭۈللەر ئايان ئاپتاپتا،
چېقىلغان چېقىندۇر خۇمارلىق ناخشام.

مۇشۇنداق كەچمىشلەر ئازمۇ ھاياتتا،
دىللارنىڭ رىشتىسى دەمدە باغلانغان.
بىزدىكى تۇيغۇلار ئوخشار شارابقا،
كۆمۈكتە كۆپ تۇرۇپ ئۇزاق ساقلانغان.

مەستخۇشلۇق ئىلكىدە تۇرساقمۇ دائىم،
باردۇر ئەقلىمىز، ياشايمىز ھوشيار.
تەقدىرنى يول ئەمەس،
قوشتى خۇدايىم،
سەن ماڭا، مەن ساڭا مەڭگۈلۈك دىلدار.

* *

دېرىزەمنى چېكىپ قالدى ئاي بۇگۈن ئاخشام،
مەندىن ئاڭا نېمە كېرەك، قانداق بىر سادا؟
زۇغۇلارنىڭ كۆزى بىلەن ساماغا باقسام،
ئوت يۈلتۈزلار يىغلىشىپ بوپتۇ بىر پادا.
يىراقلاردىن ئاڭلانماقتا ئۇنتۇلغان ناخشام،
دىل يايرايدۇ يايرىماسلىق بولغاندا ئادا.
پەرىشتىلەر ئۆتۈشمەكتە ئالدىمدىن رەڭدار
قاناتلىرى تېگەر تامغا، ھاۋاغا، جانغا.
ئەن سالىمەن ھەربىرىگە يول دەپ تەشرىپدار،

ئەن سالىمەن ئويلىرىغا تول دەپ جاھانغا.
سۆيگۈ يۇغان كەڭلىكلەردە مەن بار، روھىم بار،
يىلتىز ئىزۇر چۈنكى قۇياش ئەزەلدىن قانغا!
تۇرتۇپ چىقار تاملىرىدىن خۇشبۇي ئارچىلار،
ئۆزىسىمان بۇيۇكلەرگە توقۇشۇپ داستان.
ياپرىقىدىن تەپچىرەيدۇ كەۋسەر تامچىلار،
ھەر بىرىدە چاراقلايدۇ بىر بىللۇر ئاسمان.
ئۆڭگەكلەرگە بىر قولىدا مىڭبىر قامچىلار،
تاغدەك ئېغىر مەنىلەرنى باغرىغا باسقان!
يولدا تاشلار جاۋاھىرغا ئايلىنار شۇندا
تاپىنىمدىن ئۆتەر يەل بوپ ياۋنىڭ ئەپسۇنى.
ئوغۇز سۈتتەك جاھان پەيدا يېڭىدىن بۇندا،
ھەممىزنىڭ تىلىگىنى، مەڭگۇ مەپتۇنى.
قىڭغىر ماڭغان نىيەتلەرنىڭ مەنزىلى گۇندا،
بىزنى تاۋلار تاغ - داۋاننىڭ بوران - چاپقۇنى.
چۆمۈلىمەن تۈيغۇلارغا ئۆمرۈمدە ھەر كۈن،
ئوخشاپ قالار ئەزىز كۆڭۈل ئاپئاق چېچەككە.
بولسا دەيمەن ئاق شولىلار ھەمىشە كەلكۈن،
زەھەر تىللار يۆگىلىپ شۇ تۆمۈر پېچەككە
يېشىلمىسە، تىل تېغىدىن ساق تۇرسا ئەلكۈن.
چوققىدىكى قارغالداقلار چۈشسە ئېتەككە.
دېرىزەمنى چېكىپ قالدى ئاي بۇگۈن ئاخشام،

قالدى بەلكىم خۇي - پەيلىمنى بۇ قېتىم بىلمەپ.
باسقۇن قىلغان ھوشلىرىمنى يېلىنجاپ ئىلھام
يول بەرمىگەن جاندارلارنى تىغدا تىلمەپ.
ئەي ئىزگۈلۈك سېنىڭ ئۈچۈن قولۇمدا زەرجام،
يۈرىكىمنى ئىشكىتكە قويمەن ئىلمەپ!
دېرىزەمنىڭ ئالدىدا تاڭ پەيتىدە
يانىدۇ ئىككى يۇلتۇز،
ئىككى دۇنيا.
كۆيلىرىم
شېئىرلىرىم
سۆيگۈلىرىم
يانىدۇ توختىماستىن
ئۇندا گويا.
ئۇ باشلاپ كىردى ئۆيگە پەرىشتىدەك،
قايغۇسىز،
تاپقا چۈشمەس ياشلىقىمنى.
مەن ئۇنى قۇچاقلىدىم،
سۆيۈپ كەتتىم
بىلدۇرۇپ ئاڭا مەڭگۇ
ئاچلىقىمنى.
ئېرىشتىم تىلسىمسىمان كەڭلىكلەرگە،
ھەر زەررە بۇندا بەلكى يارنىڭ تېنى.
ھەر قەدەم

بىر شادلىققا
ئىشىك ئاچۇر،
ئەي ئاجۇن،
دەردىڭ قېنى؟
غېمىڭ قېنى؟
ئېرىمە، ئەي يۇلتۇزۇم ، ساقىپ كەتمە،
تۆكمەستىن ھېسلىرىمنى قويۇپ ئالاي.
ۋاراقلىسام
كىتابىسەن
بەتلىرىڭدە
مەن بىلمىگەن
ھېكمەت بار
تالاي - تالاي.

شېئىر بايرىمى

يەنە كەلدى شېئىر بايرىمىم،
ساڭا ئاتاپ شېئىر يازمەن.
بىر جېنىمدىن مىڭ جان ئايرىدىم،
يۈرىكىمدىن گۆھەر قازمەن.

مىڭ گۆھەر تاغ تاپسام بولۇپ تاغ،
بىر تىنىقىڭ تاپارمۇ بەدەل؟
بىر ئىزىڭدا ياسىسام مىڭ باغ،
قىلارمەنمۇ توققۇزۇڭنى تەل؟

چاندۇرماستىن ئاينى ئوغرىلاپ
يانچۇقۇڭغا سالدىم چۈشۈمدە.
ئويغاندىمۇ ھوشنى توغرىلاپ،
ھەيران قالدىم ھەيران، چۈشۈمگە.

جەننەتقۇشلار ئارچىدەك سۆرەپ،
يوللىرىڭغا كەلتۈردى جەننەت.
قورام تاشلار كالىدەك بۆرەپ،
شەپقەت سۈيى ئاققۇزدى رەت - رەت.

ئۇپۇق ئۇزرە يىغلىپ رەڭلەر،
دېدى ساڭا سۆيگىنىڭنى ئال.
قانات يېيىپ پىكرىڭدە جەڭلەر،
يېشىلىنى تاللىدىڭ دەرھال.

بار گۈزەللىك مىسلى بىر دەريا
سەن تەرەپكە ئاقماقتا دەۋرەپ.
ئىسمىڭ ئامەت مۆھۈرى گويا،
تاشقا باسسام
تاغ كەتتى تەۋرەپ.
باردۇر چەكسىز تاڭلاردا ھەققىڭ،
شادلىق،

بەخت ۋەدىلىكتۇر ھەم.
قەيەر يانسا شۇ يەردە تەققىك،
تۇغۇلغان كۈن
مۇبارەك ئەركەم.

تىۋىش...

تۇنلەر تازا قىزغىن پىچىرلاپ،
ئۇچۇرۇڭنى بېرىدۇ ماڭا.
دېرىزەمدە يۇلتۇز جىمىرلاپ،
ئوخشاپ قالدى، دىلىرىم، ساڭا.

يىراقلاردىن ئېقىپ كەلگەن نۇر،
چىرمىشىدۇ باغرىمغا دەرھال.
دىلدا كۆكلەم ياشايدۇ مەغرۇر،
يۇزلەر قىلار يېڭى ئاينى لال.

تىۋىشىڭ بىر تۇن تىۋىشىدە،
ئۇنى مەنلا ئاڭلايمەن پەقەت.
جەننەت ھامان پەرى چۈشىدە،
چۈشلىرىمدىن
چىقمايسەن ئەبەد.

نوح شهسر

ئوسمان زاهىر

سۆكۈتنىڭ سىر چېقتى

هېس قىلدىم تۈنجى رەت قەھەتچىلىكنى،
مۇشتۇمدەك يۈرەكتە قاتمۇ قات گۇناھ .
ئىچىمۇ، سىرتىمۇ كۆيگەن باھارگۈل،
هېس قىلار تېنىمدىن ئەرلىكنى غۇۋا.

بۇ چەكسىز جەزىرە ئىدى گۈلىستان،
ياپراقلار يۇزىدە قاقاس مەنزىرە.
تاش ئاتتىم ، قاش ئاتتىم دوقمۇشتا تۇرۇپ،
نە ئۈچۈن دېرىزەڭ كۆزنىكى خىرە.

ئۆرتەيسەن ياپيېشىل جىلغاڭنى رەت - رەت،
ماھىيەت تۇن رەڭلىك قىزغا ئايلاندى.
گۈللۈكتە كېپىنەك چىمدايدۇ گۈلنى،
ئاۋازىڭ يۆگەكتە نۇرغا ئايلاندى.

تەزكىرەڭ بىھىساب ئەرنىڭ قولىدىن،
پۈتكەندۇر ياۋايى، مەزلۇم سىياقتا.
مەڭگۈ تاش تىلەيدۇ كۆلتېكىن خىشتىن،
باش سۆڭەك تولغاندۇر قاڭسىق هاراقتا.

تەلۈلىك بۇ مېنىڭ ئىرادەم ئەمەس،
تەبەت قىلمىچىدەك ۋالىلدار يۈرەك.
پويىزغا يامىشار كەلكۈندەك قاغا،
ئاچىدۇ رېلىستا يۈرەكلەر پورەك.

ئاپئاقسەن تەر بىلەن ئۇنگەن پاختىدەك،
گۈناھنى خاتىرىلەر ئوڭ - سول پەرىشتە.
ئاخشامقى قىزچاقنىڭ قوپال بارمىقى،
ئۈپرىغان تېنىمگە توقۇيدۇ كەشتە.

يېڭى پەرىشانلىق

قېرىيمەن سائەتنىڭ چىكىلدىشىدا،
ياشايمەن قايرىلغان تىغنىڭ ئۈچىدا.

قۇمۇل
مۇلايىم، سەۋرچان ئىستىرىلكاڭدا
مەشئەلدەك يانىدۇ ئەركەكنىڭ كۆزى.

قار يېغىدى. . . ئېتەكلەر ئەخلەتخانىدەك،
يىغىدۇ تېزەك ھەم مەينەت سۈكۈتنى.

غۇرۇرسىز يوپكىدا توزۇپ كەتتى گۈل،
يات بىر قول جۇملەمگە قويار چېكىتتىنى.

كۆڭۈلگە سېلىنار بىر - بىرلەپ قۇلۇپ،
قاچىمەن ئۆزۈمنىڭ كۆلبىسى تۇرۇپ.
يۇمشاق باش بىر ئەرنىڭ قوللىرىدىكى
ئاخىرقى ئىمكانمۇ قالمىدۇ قۇرۇپ.

قەبرەڭگە مېنىلا قىلىۋال بېزەك،
ئەي ئىستەك يولىدا ئۆلگەن يولۇچى.
قېنىمغا لىق تولدى پۇچۇق پىيالە،
ئازابلىق بىر سۆزدە تىلمىنىڭ ئۇچى.

ئۇنتۇيمەن تۇيۇقسىز ئىشخانامدىكى
قىيسايغان گەۋدىنىڭ ئۆزۈملىكىنى.
يىرتىلغان ئورنىنال يىغلايدۇ مۇڭلۇق،
قېشىڭنى تېرىۋەر، ئەجنەبىي گۈلۈم
دەپ بېرەي بەزمىنىڭ تىزىملىكىنى.

كۆكلەيسەن غەم بىلەن، سەۋرچان يۈرەك،
بۇ جايدا ئىلماندۇر قىزلار جىلۋىسى.
ئۇنتۇلغان ئىپپەتنى قىلىدۇ كۆرەك،
دوختۇر ۋە نىقابلىق قىزلىق پەردىسى.

ئەتلەس ھەم دوپپىلار ئەۋرەز يولىدا
بىر - بىرلەپ چۆكىدۇ قارا قۇياشتەك.
ئەي ئۇجمە، ئېسىلىپ قاقشال شېخىڭغا،
بۇگۈن كەچ يىغلايمەن ئىچىڭ پۇشقىدەك.

جىمجىت قان

چىلگەڭنى دەيمۇ يا ئالمىلىرىڭنى،
تېشىدا ھېيت ئوينىپ يۈرگەن، ئالمىخان؟!
چاقىدۇ تۇيۇقسىز جانان چىنەڭنى،
پۇلدار بىر ئەردىكى تەلۋە ھاياجان.

ئېرىشىپ قالمىسەن بىر ئېتەك غەمگە،
.ئىچىڭدە بىر ھەۋەس چالىدۇ پۇشتەك.
قاينايمەن قازاندا قاينىغان چايدەك
قىرقىلغان ساقال ھەم قىرقىلغان غۇرۇر
دىلدىكى ناخشاڭنى ئېرىتەر مايدەك.
ئۇزاتقىن، بولدىلا، چىت كۆڭلىكىڭنى،
بىر - بىرلەپ سىلايمەن تۇگمىلىرىڭنى.

جان كۈندە چېچەكلەر ياڭاق گۈلىدەك،
نازۇكتۇر مەندىكى دەز كەتكەن يۈرەك.

غۇنچىدەك بويۇڭنى قىلار ئىپادە،
ئەلەمدىن يىگىلەپ قالغان بۇ قەلەم.
قوغۇندەك يېرىلىپ كەتتى كالپۇكلار،
يېڭى بىر ژەھىمە يېقىنلار بۇ دەم.

ئالدىمدا ئولتۇرغان كومپيۇتېرنىڭ،
تۈيۈقسىز قارىيىپ كېتىدۇ يۈزى.
تىترەيدۇ ساقلى غېرىب دەرۋىشنىڭ،
چولاقتام تۇۋىدە سادىرنىڭ ئىزى.
تالاي رەت ئالما قىپ ئويىنىدى سېنى،
ئىشرەتخور زامانىنىڭ تەلۋە قوللىرى.

بىر ئەسىر چۆچەكتە ياشىدىڭ، مومام،
بىر ئەسىر تانىسىدا ياشايسەن، قىزىم.
بىر قۇرت لۆمۈلدەر يۈمران تېنىڭدە،
ئاشۇنداق ئۆزگىرەر O تىپلىق قېنىم.

ئۆمەرجان سدىق (مىسكىن)

ئايال

شەكىلسىز زىنداننىڭ گۈندىپىيىسەن،
رايىش ئەر
سېنىڭ مەھبۇسۇڭ.
تۇزۇملەر پورەكلىگەن كىچىك دۇنيادا
تەنتەنە قىلار تەنها نوپۇزۇڭ.
سۇلياڭ كەبى ياسالغان يۈزۈڭ
ساختا تۇيغۇلارنى قىلىدۇ جەڭلان.
مەنپەئىتىڭنى چىشلەپ چۈمۈلە
يىرتىلسا نىقابىڭ
كۆزۈڭدە تېپىچەكلەيدۇ ۋەھشي هاياجان.
مۇلايىملىقىڭ
ۋرى.
قاغجىراق قەلبلەرنىڭ سىم - سىم يامغ
لېكىن
ئۇنىڭدىن باشلانغان دەھشەتلىك توپان
ۋەيران قىلار هەتتاكى نوهنى.

يېپىيېڭى گالىستۇك، پاك - پاكىز پايپاق
سېنىڭ غۇرۇرۇڭ.

رەڭدار لىباس ئاستىدىكى ساختا شۆھرەتلەر
پۈتمەس ھۈزۈرۈڭ.

زەنجىرلەنگەن پىرومىتى
ئوت ئوغرىلاش ئۈچۈن ئىنتىلەر سىرتقا.
سەن كۈندىشلىقىڭ بايىۋىنىدا،
ئايلىنىسەن شۇ مىنۈتلاردا،
كۈسۈكقا كىرگەن غالجىر بىر ئىتقا.

مىسكىنلىك جەۋلانى

چاپماقچى بولۇپ مىسكىنلىكىمنى
قانسىز جىسىمغا ئۇردۇم شەمشەرنى.
ھەر بۆلىكىمدە بىر مىسكىن يۈرەك
ياساپ چىقتى چەكسىز مەھشەرنى.

ئۇندا كۆيەر رەھىم لاۋۇلداپ،
ئۇچۇپ چىقار يالقۇندىن ئەنقا.
خاسىيەتلىك قانىتى بىلەن
مەجرۇھ يۈرەكلەرنى
سىيپاپ ئۆتەر تىۋىشسىز، بوشلا.

ئاھ، ئازاب سۈيىدە ياشىرىدۇ جان،
مىسكىنلىكتىن جۇشقۇنلايدۇ قان.
مەن ئەنقانىڭ ئۇنتۇلغان پەيى،
ياساپ چىقمەن ئۆزۈمنى قايتا.
شەمشەر، ئوت، تامچىلىغان قان،
ئوربىتامدا ئايلىنار ئاستا.

مىسكىنلىكىم جەۋلان قىلار ئەبەدىي،
ئادەملىكىم تېپىچەكلەيدۇ ئەسەبىي.
ناھات، قېنى مەن سۆيمىگەن قىز؟ !

روھ قۇشى

خوش دېمەيمەن ساڭا ئەي باھار،
كەتسەڭ يەنە كېلەرسەن چوقۇم.
پەيلىرىڭدىن توزۇغان ئاق قار
بولار مېنىڭ ئاداقسىز ئوقۇم.

ئاتتىم ئوقنى، يىقىلدىم ئۆزۈم،
بۇلدۇقلىدى كۆكرىكىمدىن ياش.
ئىمانىڭغا ئايلاندى سۆزۈم،
مەسخىرەڭدىن قارايدى قۇياش.

سوۋۇغان تەن ئۇچۇردى قۇشنى،
ئۇ سايرايدۇ كۆكسۈمگە قونۇپ.
چالغىتمىغىن ئىمكانسىز چۈشنى،
ئاھ، سىلاپ قوي بېشىنى تونۇپ.

خوش دېمەيمەن ساڭا ۋە لېكىن،
خوش دېيىشكە مەجبۇر ئۆزۈمگە.
قەپەسكىگە مىخلاندى روھىم،
سەنمۇ قۇچاق ئاچقىن ئۆلۈمگە،
پۈشتەك چالغىن مەھشەر كۈنۈمگە.

ئۆمەر مۇھەممەتئىمىن

جانان هىدى

كۆزلىرىمنى تېشىپ ئۆتكەنچە،
ياش قەلبىمدە توختاپ قالىدۇ
ۋۇجۇدۇڭدا پىلدىرلىغان گۈل.

پىڑ - پىڑ قىلار مەندە بىرنەرسە،
گۈپ - گۈپ قىلىپ چېچىلغان چېغىڭ.
تولىمەن تامچىلاپ ئىسمىڭغا شۇندا
تۆكۈلىمەن سۆيگۈ تونىگە،
سىمىلداپ،
سىمىلداپ. . .
توشۇپ كەتتى خاتىرەمگە سۈرەتلەر،
ئۆچۈرۈپ كۆڭلۈمدىن ئۆڭكۈر پەسلىنى
كەلگىنىڭدە بىر دەستە نۇردەك.
قار بوۋايدەك ئېرىپ مىچىدە،
سۈيۇقلىنار جېنىم تېنىمدە
. . . گە قوشۇلۇش ئۈچۈن.

هاياتىمغا بېغىشلار باش قۇر
سەندە چاپچىپ تۇرغان ئاداققى هۇزۇر!

خەت

بىز لىرىكا قېدىرىپ،
لىرىكا بىزنى قىچقىرىپ،
ئۈچراشتۇق ھەقىقەتكە قەلەم تۇتۇپدە.
تۆكۈلدۇق ھەرپلەرگە
بەك ئۇزاق،
بەك ئۇزاق. . .
غايىب بولغاچ تالاي مۆجىزات،
مۇشۇ كۈندە چۆللەرلا ئەمەس
كۆپ نەرسىلەر كەتتى قاغجىراپ.
بىراق بىزنىڭ يۈرەكلىرىمىز،
يېنىنى قۇم باسقان ۋاقىت چۆلىدە
توغراق كەبى تۇردى ياشىرىپ.

ئەنە كۆر، قەلەمدىن مەۋجۇتلۇقىمىز
تېشىپ چىقتى تۈيغۇلارغا،
بۇلدۇقلاپ،
بۇلدۇقلاپ!

شېئىر دەۋرى

غۇكۈلدايدۇ رەقەملەر
قۇلىقىمنىڭ بوسۇغىسىدا،

سۆيگەندەك قاراقچى يولدىكى قىزنى
ياشلىرىمنى ئالمدۇ سۆيۈپ،
ئۇندا شاخلاپ تۇرغان تۇمەن لەۋ.

ئېچىلاي دەپ قالغان بىر تال غۇنچىسى،
كىرىپ كېتىپ دېگىزغا،
ئېچىلماقتا ئىككىنچى قېتىم
ھېسساب بولۇپ لۇغەت سىرتىدا.
سۈيۇقلىنىپ بىر جانان،
توشتى چانىقىمغا تارامىلغانچە.
توپاندا كۆرۈنمەي قالدى تۇغلىرىم،
ئۆرۈلدى
يۇرىكىمدىكى بىر مۇنار!

ئۇلۇغۋار غېرىبلىق پەيزىدە تەنها،
سوراپ يۈرەر قەلبىمنى.
ۋە قەلبىمدەك كەڭ، باي جاھاننى
شېئىر دەۋرى. . .
ئاۋارىدۇر، ھامان ئاۋارە،
ئېسىپ كۆزلىرىگە بىر پۇچۇق تەڭگە.

ئۇچراشماستا سەن بىلەن

ئۆزۈم يالغۇزلا
ئوڭلىغانتىم تاغدا شىرنىمۇ
ئۇچراشماستا سەن بىلەن.

مورامدىن
بۇنىڭدىن بەكرەك چىقاتتى تۈتۈن،
ئوچىقىمدا ئۆزۈلمەيتتى چوغ
ئۇچراشماستا سەن بىلەن.

ئىشىكمىنىڭ ئالدىدىلا
دەرەخكە سانجىلىپ ئويناياتتى كۈن، ئاي،
چېچەكلەيتتى ئاسمان مۇشۇ تۇندىكىدەكلا
ئۇچراشماستا سەن بىلەن.

ئىگە ئىدىم ئۆزۈملا
ئۆيۈمدىكى ئامەت قۇشىغا،
چاپلاشمىغان بۇرجىكىگە خىياللىرىمنىڭ
دۇتارىمدىن بۇقۇلدىغان مۇڭ
ئۇچراشماستا سەن بىلەن.

جىنازىدا

ئەقىدە يوق، ھەسەت يوق
ئادالەت يوق، جاھالەت يوق
جىنازىدا.
يۇرتۇزلۇق يوق، مىللەتچىلىك يوق
ئېتىقاد يوق، ئالدامچىلىق يوق
جىنازىدا.

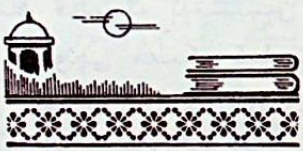
تىنچ بولار قۇلىقىڭ پەقەت
جىنازىدا.
بىر ئەۋلادقا يېتىپ ئاشقۇدەك
ھەسرەتلا بار جىنازىدا. . .

قىزىم سىزغان رەسىم

قولى يوق
پۇتى يوق
كېتىپ بارار ساقىلى بىلەن
بىر باش رەسىمى
قاناتقىمۇ ئوخشايدۇ
تۆت بۇلۇڭلۇق شاكىلاتقىمۇ.

ردسمگه جان قاچىلاۋاتقان
سۇكۇتتىكى سىزىقچىلار ئۇچرىشىشى.

كۆزەينىكى خەرىتىدىكى -
شەرقىي ھەمدە غەربىي يېرىم شار
ئىككى كۆزى ئارىلىقىدا
ئويناپ يۈرەر مودېرنىزم.

ۋاھىتجان ئوسمان

مەن پادىچىنىڭ قولىدىكى نەي

مەن پادىچى تازەكنىڭ قولىدىكى نەي،
ئىلاھىي بىر جان ياتار تېنىمدە
پاراغەت سۈرۈپ تەرلەپ - تەپچىرەپ.

مەن پادىچى تازەكنىڭ قولىدىكى نەي،
باياۋاننىڭ ئەڭ تەنھا چاغلىرىدا
تەڭشۇالمەن مىجەزلىرىمنى.
ئاھ باياۋان،
تەڭرىنىڭ قەلبىگە ئوخشايسەن ئەينى،
ئەگەر ئۆتكۈنچى مەلىكە كېلىپ
كۆڭلى چۈشۈپ قېلىپ تازەككە
باشلاپ ماڭسا شەھەرگە ئۇنى،
ئېلىپ قالارسەنمۇ باغرىڭدا مېنى؟

مەن پادىچى تازەكنىڭ قولىدىكى نەي،
باياۋان بوراننىنى يەپ ئۇنۇم پۈتمەيدۇ.
ئونلەپ تۇرغۇم بار مۇشۇ يەردىلا،

چۈنكى خۇلقۇم - مىجەزىم ھامان
باشقا يەرلەرنىڭ ئىقلىملىرىغا
ماس كەلمەيدۇ!

ۋاز كەچتىم

ۋاز كەچتىم ئۆزۈمدىن
قاڭقىپ چىقىپ قۇشلار دىلىدىن
يىراقلىشىپ كېتەي ئورمانغا
كىرىپ قالغان چەمبەر شەكلىگە
ئادەملەرنىڭ مەھكۇم تىلىدىن.
ۋاز كەچتىم
رېتىم بويلاپ ماڭغان قەدەمدىن
قۇرتقا ئوخشاش مىدىرلاپ تىنماي
تېپىپ يېگەن مىڭ تەكرار تەمدىن.
ۋاز كەچتىم
سۈكۈت تورلاپ كەتكەن خانەمدىن
خىياللارنىڭ دوقمۇشلىرىدا
مېنى ساقلاپ تۇرغان ماتەمدىن.
قاڭقىپ چىقىپ قۇشلار دىلىدىن
ۋاز كەچتىم
ئۆزۈمدىكى بەندىلىكنىڭ قېنىدىن. . .

ئىبراھىم نىياز

ئۇنتۇپ قالدىم سېنى، ئەي دۇنيا

ئۇنتۇپ قالدىم سېنى، ئەي دۇنيا،
سەكپارە بولۇپ كەتكەندە كۆڭلۈم.
پۈتكەنلىرىڭ ئاشۇنداق بولسا،
بەربىردۇر ھايات ۋە ئۆلۈم.

تېنەپ يۈرسەم دوقمۇشلىرىڭدا،
كاچاتلاپمۇ ئۆتتۈڭ نەچچە رەت.
يۈرىكىمنى بەرسەمۇ يېرىپ،
پېشانەمگە يازدىڭ شور قىسمەت.

ئۇنتۇپ قالدىم سېنى، ئەي دۇنيا،
بەربىر دەپ پۈتكەنلىرىڭنى.
ئۆلۈم خېتى يازساڭمۇ ھەتتا
بېرەلەيمەن كۆتكەنلىرىڭنى.

ئۇنتۇغاقلىق كېسىلى

ئۇنتۇش ئەسلى ئىدى جىنايەت،
يۇقتى ئەمما ماڭا بۇ كېسەل.
ئۇنتۇغاقلىق سالغانچە گىرە،
يوپۇرۇلۇپ كەلمەكتە ئەجەل.
يادىمدا يوق بۇۋام سىماسى،
ئۇنتۇپتىمەن كەچمىشلىرىمنى.
كىملىكىمنى بىلمەيمەن ھەتتا،
خەق بىلسىمۇ ئېچكى سىرىمنى.
جاھان قانداق؟ زەررە غېمىم يوق،
بۇگۈننىلا بىلمەن پەقەت.
ئۆتمەكتە كۈن، كاللام قۇپقۇرۇق،
رام قىلالماس ئەتىكى قىسمەت.

ئەسلىسەمۇ كەچمىشلىرىمنى،
ئاشۇ كېسەل ماڭا ھۆكۈمران.
ماغدۇرۇم يوق مەتۈلار سىياق،
بولسامۇ گەر شۇنچە نەۋقىران.

ئۇنتۇغاقلىق كېسىلى ئاخىر،
مۇشۇ ھالغا قويدى چۈشۈرۈپ.
بۇ قىسمەتنى كۆرىمەن كىمدىن،
ئۆزۈم تاپقان تۇرسام ئۆكۈنۈپ. . .

شېئىرلار

ئىلغارجان سادىق

نۇزۇگۈمغا

1

ئالدىمدا
يۇگۈردۇ سېنىڭ تىنىقلىرىڭ
ئىزلىرىڭدا
قېتىپ قالغان ياش.

2

سۆيمەك بولىدۇ
پەسلەپ سېنى
باھار شامالىلىرى
سەن
كەتتىڭ سىڭىپ
يەرگە.

3

سارائ شامال
ئۇچار
ئىزدەپ سېنى
جەننەتتىن.

تەڭرىگە يېزىلغان شېئىر

1

ئېچىۋەت
ئاسمىنىڭنىڭ روجەكلىرىنى
تېپىۋالاي
يىتتۈرگىنىمنى.

2

مەن ياتىمەن بۆشۈكۈڭدە
تەۋرىتىدۇ ئاي.

3

مەن ئىزدەيمەن
ئۇيۇقتىن سېنى.
سەن ئىزدەيسەن
بۆشۈكتىن مېنى.
ئارىلىقىمىز كەلمەس غېرىچچە
نېچۈن
ئۇچراشمايمىز تېخىچە.

ھەقىقەت

كۆرمەن
نەپەسلىرىڭنى چۈشلىرىمدە.
سەن
چۈشلىرىمنىڭ كۆلەڭگىسى.
شامالالار
تەۋرىتىدۇ ئۇنى
ئەللەي ئېيتىدۇ ناخشىلىرىدا
بۆشۈكۈمنىڭ ئۈستىگە
ئېسىپ قويۇپ
يۇلتۇزنى.

كېچە كۆيلىرى

ئىلھامجان ئابلىز

مۇگدەپ قالغان دەريا شاۋقۇنى،
بوغۇزۇمدا ئۇنلەيدۇ گويا.
ئۆلۈپ قالسا ئەبەدىيلىك ئەس،
پەقەت مەنلا بولغاندەك گۇۋاھ.

* *

دۇنيا
پارچە - پۇرات ئەستىلىك ئەمەس،
ئەبەدىيلىك باشلىنىشلارنىڭ
چەكسىزلىككە چېچىلىشى، بەس.

* *

ئەلمىساقتىن تا بۈگۈنگىچە
ياسىماقتا تۇتۇندۇم ئىلاھ. . .

* *

قارىنىڭ مەيىن جىملىقى ئارا،
چۈمكەلمەكتە قۇشلار ئاۋازى.

قۇش قانىتى چۈشلەر كۆلىگە،
تۆكۈلمەكتە يوپۇرماق بولۇپ.

* *

سەھەردىكى يايسمان قۇياش
دېڭىز بىلەن كېسىشكەن جايدا
مانانلارغا ئورالغان بالا
ئۇزىماقتا دېڭىزنى سۆرەپ.

* *

ئېچىلماقتا لىفت ئىشىكى
ۋوگزالدىكى ناتونۇش لەۋدەك.
زېرىكىشلىك خوشلىشىشلاردا
ئۈكۈپ كەتكەن بالىدەك پۇرسەت.
رەستىدىكى قاتقان قەدەملەر،
ھەم ئۇندىكى يېگانە قۇياش.
سۈكۈت كەبى كەتكەن چېچىلىپ،
ۋاقىت ئۈچۈن سوزۇلغان ئۆچىرەت.

* *

بىراۋ بىلەن تۇيغۇم دوئىلدا،
زەرب بىلەن سىلكىشسە قىلىچ ـ
بىسلىرى دەل كېسىشكەن جايدا
كۆلۈمسىرەر ماڭا پەرىشتە.

ئىمىن ئەھمەدى

بوز تورغاي

بۇ پايانسىز دالاغا دىققەت بىلەن قارايدىغان بولساڭ، كۆزۈڭگە بىردەر - يىرىم پارچە كۈلەڭگىمۇ چېلىقمايدۇ. ئىتراپتا نە دەل - دەرەخ بار، نە ئوت - چۆپ، ناگاھان - ناگاھدا زەڭگەر رەڭ ئاسماندىن سەن تۇرغان جايغا غىل - پال سايە تاشلاپ پۇر قىلىپ ئۇچۇپ ئۆتكەن ۋە سېنى ئىنتايىن شادلاندۇرۇپ يېقىملىق سايرىغان بوز تورغاينىلا كۆرۈپ قالىسەن، خالاس!

– لېنو بەييۇ «زېمىن قەلبى» دىن.

ئاھ، مەن ماشىنامنى يولنىڭ بويىغا
توختىتىپ ھاردۇقۇم ئالسامغۇ بولغاي،
ۋەج شۇ ئىرغىتىپ پۇركەنجىسىنى
تاڭ لىباسى كىيىمگەن چەكسىز سامادىن
چۈ - چۈ قىلىپ سايراپ ئۆتتى بىر تورغاي.

تېخى گۈگۈم، ئۇپۇق بېلىق كۆكسىدەك
بىلىنەر - بىلىنمەس ئاقىرىۋاتقان چاغ.
تەبىئەت قارامتۇل شايى پەردىدە
غۇۋا كۆرۈنەتتى يىراقتىكى تاغ.

غۇيىده بىر شەپە، بەلكى بايىقى-
ئۇيقۇغا بىھەمدەم بىردىنبىر ئاۋاز-
ئىگىسى بوز تورغاي ئويغاتتى يەرنى
يېڭى مېھنىتىگە چېلىپ يېڭى ساز.
زەن سالدىم ئۇ خۇددى سەپەردىن شەرەپ
تېپىپ، چاڭ يېپىنىپ يانغان جەڭچىدەك،
ئۇ خۇددى مەخسۇسلا ھەممىدىن بۇرۇن
سۇبھىدىن خۇش خەۋەر بېرەر ئەلچىدەك.
ئالەم بوشلۇقىنى قىلىپ كەڭ سەھنە
ئۆز ئۇسۇلىدىن شاد ماھىر سەنئەتكار-
كەبى گاھى ئۆرلەپ، گاھى پەسىيىپ
بۇ دولقۇنلارنى قىلدى بىقارار.
نازۇك قانىتىنىڭ ھاۋانى كېسىپ
شارت - شۇرت ئۆتۈشلىرى تەڭكەش مۇقامغا.
تېنىگە سىزىلغان ئاددىي كەشتىنى
دېسە بولىدۇ ئىنسان يازالماس نوتا.
ئۇنىڭ يېقىملىق ئۈنى چەكتى دىلىمنى
تىمتاس بولۇپ قالدى تاڭغى سادالار.
بۇ ئوتلۇق يۈرەكنىڭ جۇشقۇن كۈيلىرى
ئالدىدا لال ئىدى بارچە ناۋالار.
يۈز بەردى كارامەت: نازۇ كەرەشمە
بىلەن جادۇ كۆزىن قىسىپ كېچىگە -
ھاكىم بولغان سوغ يۈز بارچە يۈلتۈزلار.

ئۇ يىرتىپ رومالىن يۆگىگەن پېتى
ئۆن - تۆش چىقارماي قاچتى يىراققا.
ۋە شۇئان ئۇيقۇدىن غالىب ھەۋەسلەر
قۇياشنى قوزغىلىشقا ئەيلىدى مەجبۇر.
ئېرىنىپ ئۆرلىدى ۋە تۇنجى بولۇپ
ئانا يەر ئۈچۈن نۇر چاقىرغان قۇشنىڭ
روخسارىدىن كۆردى تەڭداشسىز غۇرۇر.
مەن ئاڭلىغانىدىم، سەبىي چېغىمدا
تورغاي پەزىلىتىدىن مۇنداق رىۋايەت:
ئۇنىڭغا جەبرائىل ئېيتقان ئىكەنمىش
ئادەم بەختىنىڭ كىچىك* يېرىمى يەردە
لېكىن چوڭ يېرىمى يۇلتۇزلاردا دەپ.
شۇ سەۋەب ئۇ ئىنسان كەلگۈسى ئۈچۈن
بەخت تېپىپ بېرىشكە باغلاپتۇمىش بەل.
ئۇنى ئازدۇرالماپتۇ ھەرنە ئاپەتلەر
قار- بوران، سوغ مۆلدۈر ۋە ياكى ئەجەل.
ئۇ كۈندۈز دالادىن يىغىپ يىپ ۋە چاچ
شاخ - شۇمبىلاردىن ياسارمىش شوتا.
كەچقۇرۇن زەر چېچەك ساماغا بالقىپ
مەغرۇر نەزەر سالغان چاغدا تورغايغا.
ئۇ نۇرلۇق يۇلتۇزنى يېقىن دەپ بىلىپ
شوتىنى كۆتۈرۈپ ئۇچارمىش كۆككە.
مەقسىتى ئىنسانغا ئېچىش داغدام يول

پىسەنت قىلمىغانمىش ھەرنە زور يوقكە.
زىمىن ئۈستىدىكى ھەرنە مەۋجۇدات
ئۈيقۇ دەرياسىغا بولغىنىدا غەرق.
پەقەت بوز تورغايلا جەڭگە ئاتلانغان
جەسۇر جەڭچى كەبى ناخشا ياڭرىتىپ
ئۇچارمىش تاڭ يورۇپ قىزارغۇچە شەرق.
شۇ مەھەل يۇلتۇزلار، تىلسىملىق ماكان
كۆرۈنمەي قالارمىش تورغاي كۆزىگە،
ئۇنىڭ شىجائىتىدىن قاچارمىش يىراق.
بۇ قورقۇنچاق بەخت، قورقۇمسىز قۇشقا
بېرەرمىش ھەر كۈنى يېڭى ئىشتىياق.
ئۇ، تېخى ئىنسانغا ياسىغان يولۇم-
شوتا، پەلەمپەيلەر قىسقا دەپ بىلىپ
يېڭى بىر كۈندۈزدە ئالمايمىش ئارام.
قەسەم - ناخشىدىن قانارمىش تىلى
ئاقارمىش كۆزىدىن ياشلىرى تارام. . .
مىليارد يىل ئۆتتى، كۆپ ئەسىر ئۆتتى
بوز تورغاي سۆزىدىن يانمىدى زىنھار.
ئۇ پۇشايمان يېمىدى قىلغان ئىشىدىن
ئەكسىچە ھەر سەھەر پۈتۈن جاھانغا
چۇ - چۇلاپ قەلبىنى ئەيلىدى ئىزھار.
چۈنكى ئۇ ئۆزىنى، ئەمەس ئىنسانىنى

يەتكۈزمەكچى بولدى يۇلتۇزغا - ئايغا.
ئۇ زېمىن ئۈستىدە بەخت دەپ چېلىشقانلارنى
باشلىماقچى ئالتۇن سارايغا،
ئاقىۋەت ئۇ كۆردى باشقىلارنىڭ ھەم
ئۆزىدەك تىرمىشىپ تۆككىنىنى تەر.
ئاقىۋەت شادلىقتىن ئوينىتتى قانات
سالام ئەي ئۈستاز، دەپ كەلگەندە خەۋەر.
ئاقىۋەت ئۇ كۆردى ھاۋا كېمىسى
سۈنئىي ھەمرالارنىڭ يۇلتۇزغا قاراپ
كۈمۈش مانانلاردەك چىقىرىپ ئاق ئىس
ئۇچۇپ ماڭغىنىنى ھەيۋەت ۋارقىراپ.
كىم ئىنكار قىلىدۇ ئۇنى ياسىغان
ئاشۇ ئالىم، تېخنىك، ئاشۇ ئىنژېنېر
ئاشۇ ئىختىراچى، ئاشۇ ئىجادكارنىڭ
ھەر قەدىمىدە تورغاي ئارزۇسى
ئۇلارنىڭ ھەر تامچە قېنى ئىچىگە
سىڭگەنغۇ ئەزەلدىن تورغاي قايغۇسى.
كىم ئىنكار قىلىدۇ پىلانىتا ئارا
سەير قىلغان كىشىلەر ئاۋۋالدىن - ئاۋۋال
تورغاي تەسەۋۋۇرىدىن ئالغىنىن ئەنداز.
مەن ئەلۋەت ھېچكىم رەت قىلالماس يۈكسەك
ئاۋازدا ئالەمگە قىلىمەن جاكار:
تورغايدەك ئۇستازنىڭ بىلىم تارقاتقان

چۈ - چۈلىرى بولغاچ ئاشۇ باتۇرلار
ئاندىن قىلالىدىغۇ ئاسماندا پەرۋاز. . .
ئەي دوستۇم،
ساۋاقدىشىم،
ئۆمۈر ئامرىقىم
سەن ئېتىز - ئېرىققا، يولغا، چۆللەرگە
يانتاق تۆۋلىرىگە، شورلۇق جاڭگالغا
بۈگۈن بىز تۇرغان مۇشۇ بىنانىڭ
ئۆتمۈش چاڭ - توزانلىق مەيدانلىرىغا
ئەقىل - پاساھەت بىلەن تاشلىغىن نەزەر.
شۇ جايدا كۆرىسەن، ھېلىقى تورغاي
ئۇستىدە زەڭگەر ئاسمان، مەيدىسى ئۇنىڭ
چىڭ تېڭىپ ياتقىنى سۆيگەن ئانا يەر.
ھېلىھەم ئۇ كۈندۈز كەلگۈ غېمىدە
كەچلىرى سامانىڭ قەھرىگە بېقىپ
ئىنسانغا بەرمەكتە يۈرەك ئوتىنى،
ئۇ شاگىرتلىرىدىن ئوخشاش سەپەرگە
يەتكۈزۈپ بەرمەكتە مەردلەر توپىنى.
تورغاي، ئاھ تورغايلار ھۆسنى توپاردىڭ
تۇرغىنى - پۈتكىنى توپا رەڭگىدە.
ئۇڭا تەقدىر قىلماپتۇ ياقۇتلار ئىنئام
تەبئەت بەرمەپتۇ ئۆزگىچە چىراي
يوق، كۆز قاماشتۇرار جايلار ئەڭنىدە.

نەچچە مىڭ - نەچچە مىڭ چاقىرىملار ئۇچۇپ
ئاق باش تاغ ئوستىدىن ئالماپتۇ ئورۇن.
بەرچىنار، شەمشادلار ئۈزرە قونماپتۇ
گۈلىستان ياپماپتۇ گۈللەر كەبى تون.
شۇنچىلىك ئەقىلگە غايىگە تولغان
ۋە لېكىن باغلاردىن، ئاۋات شەھەردىن
كاھىشلىق ئۆيلەردىن تاپماپتۇ ئوردا.
بىساتى ئەخلەتتىن ياسىغان كەپە
ھاياتى ئۆتۈپتۇ باشقىغا بەخت –
بېرەر يول ياساي دەپ جەڭلەردە، يولدا.
ۋە لېكىن تۇغقان يەر ئۇنىڭ بېشىغا
شۇ يەرنىڭ توپىسىدىن كىيدۈرۈپتۇ تاج
ھە ئۇنىڭ تاجى بار، تەختكە مەيلى يوق.
ئۇ رازى ئۆزىنىڭ مەجنۇنلۇقىدىن
مەيلى يېنىدا ھەمراھ گۈزەل لەيلى يوق.
مەن تاجى بار قۇشنى كۆرگەنمەن تولا
ياچىۋەك تاجى بار، گاھى دەرەخكە
يامىشىپ ئۆزىنى ئالمي دەپ سانار.
كۆرگەنمەن تاۋۇسنى، ئۇمۇ مەرمەر تاج –
ۋە مەغرۇر قۇيرۇقىنى كۆز - كۆز قىلىپ
توپا تاجلىقلارغا مەنسىتمەي قارار.
مەن تاجلىق قۇشلارنى كۆرگەنمەن تولا

ئېھتىمال ئۇلار بۇنى ئوغرىلاپ كەلگەن.
پەقەت بوز تورغايلا ئەزىز ئەجرىدىن
ئانا يەر تەقدىم قىلغان تۇپراق رەڭ تاجنى
ھەممىدىن ئەلا بىلىپ، ئارزۇدا يېنىپ
دەسلەپكى قەسىمىن ئۇنتۇغىنى يوق.
مەن يەنە بىر مەرتە قىلىمەن جاكار:
مەن سۆيگەن تاجلىقلار، تاجسىزلار ئارا
بۇ سەھەر بۇ جايدا كۆرگەن تورغايدىن
زەررە ئېشىپ چۈشەر ئۇلۇغراقى يوق.

ئاھ، مەن ماشىنامنى يولنىڭ بويىغا
توختىتىپ ھاردۇقۇم ئالسامغۇ بولغاي.
ۋەج شۇ ئىرغىتىپ پۈركەنجىسىنى
تاڭ لىباسى كىيمىگەن چەكسىز سامادىن
ئوقتەك ئېتىلىپ ئۆتتى بىر تورغاي. . .

ئاسمانلار، تاغلار

يەنىلا ئۇستۈڭدە پەقەت بىر ئاسمان،
ئالدىڭدا بىر تاغ دەپ بەزلىمە مېنى.
ئاسمانىنىڭ ئۇستىدە ئاسمان بار ئىكەن،
تاغلارنىڭ كەينىدە تاغلار بار ئىكەن،
بۇ نۆۋەت سەپەرگە بىللە ئاتلىنىپ،
ئەيىۋەھنناس! دېگۈزسەم بوپتىكەن سېنى.

ياخشىسى ئەگىشىپ ماڭماپسەن جانان،
بولمىسا تەئەججۇپ ئىلكىدە ئاغزىڭ –
ئېچىلغانچە قالار ئىكەن يۇمۇلماي.
ۋە شۇ چاغ دەركەنسەن: ئەجەپ قىپتىمىز،
بالدۇرراق كۆرسەكچۇ يۈرتنىڭ سىرتىنى
نادانلىق، قانائەت بىلەن بوغۇلماي.

راست شۇنداق، مەنمۇ ھەم مەھەللىمىزنىڭ –
ئالدىدىكى تاغنى چۈشۈردۈم ئەسكە.
سەبىي چاغدىلا ئۇ يۈرىكىمىزنىڭ –
ئىشكىنى ئاچقان ئىدى ھەۋەسكە.
ئۈستىگە چىقىشنى ئويلىساق، ئاتام:
«شەيتان ئازدۇردىمۇ!» دەيتتى ھەر كۈنى.
كەلگەن سادالارنى غەمكىن تىڭشىساق،
سۆزلەيتتى: «بۇ سادا جىنلارنىڭ ئۈنى.»
ئاسمانغا باقاتتۇق، ئاسمانىنىڭ چېتى
تاغدىن ھالقىغاندەك چۈشەتتى كۆزگە.
«تاغ ئۈزۈنمۇ، ئاسمان كەڭرىمۇ؟» دېسەك،
پەرۋاسىز قارايتتى ئۇلار بۇ سۆزگە.
كېچىسى كۆمۈش رەڭ نۇرلۇق يۇلتۇزلار،
تاغنىڭ ئارقىسىغا ئاقاتتى سىرغىپ.
شامالدا لەيلىگەن ئاپئاق بۇلۇتلار،
كېيىكتەك بىر پەستە كېتەتتى ئىرغىپ.

بەزىدە قۇشلارنىڭ كۆكتە پەرۋازى،
ئۇچاتتى داۋانلار ئۈستىدە لەرزان.
بىز خۇددى قاناتلار بوغۇلغان كەبى،
قارىشىپ قالاتتۇق ئۈڭا پەرىشان.
ئۇنتۇلۇپ كەتمىگەن بولساڭ، بىلىسەن ـ
يەتتە قات ئاسماندىن سۆزلەيتتى چوڭلار.
«ئون سەككىز مىڭ ئالەم» دەيىشىپ بەزەن،
«ھېسابسىز تاغ بار» دەپ سۆزلەيتتى ئۇلار.
ئەجابا، خىيالى دەرۋازا قاققان ـ
تاغ، ئاسمان، ئالەمدىن قورقمانمۇ ئۆزى.
يا راستىمۇ «ئۈستۈڭدە پەقەت بىر ئاسمان،
ئالدىڭدا بىر تاغ» دەپ سۆزلىگەن سۆزى.
يوق بولسا، بارلىقىن قىلايلى ئىسپات ـ
دېسەك ئۇنچىقمايتتى ئاتىلار پەقەت.
بار بولسا كۆرەيلى چەكسەكمۇ ئازاب ـ
دېسەك، ئارزۇلارنى قىلار ئىدى رەت.
بۇ«تەقدىر چاقچىقى ۋە ياكى قۇللۇق؟»
كېچىلەر زېمىندىن سورايتتۇق سوئال.
بەزىدە ئۇيقۇدىن چۆچۈپ ئويغىنىپ،
ئېزگۈ خىياللاردىن بولاتتۇق مالال.
شۇ چاغدا: «بەس ئەمدى، نىيىتىڭدىن يان،

ئاسمان بىر، تاغ بىر دەپ ياشاۋېرەيلى،
قىلمىغىن ئۆزۈڭنى، - دەيتتىڭ، - ئاۋارە.»
لېكىن زادى بارمۇ يەنە بىرەر تاغ،
ئون سەككىز مىڭ ئالەم، يەتتە قات ئاسمان؟
دېگەنلەر يۈرەكنى قىلاتتى پارە. . .
سەن قالدىڭ، ئاقمۇڭدەت كۆمۈش لاچىندا،
مەن كەتتىم زەڭگەر رەڭ ئاسمانىنى قۇچۇپ.
مېنى قارشى ئېلىپ يۇلتۇز، قۇياش، ئاي
ئالدىمغا بىرمۇبىر كېلىشتى ئۇچۇپ.
شۇ تاپتا ئوق ئىدىم، بەلكى ئوت ئىدىم،
شۇڭغۇپلا كىرەر ئىدىم كۆكنىڭ قەرىگە.
يەتتە قاتلا ئەمەس، يەتمىش قات ئاسمان -
ئىچىدە چۆمەتتىم ئۇمىد بەھرىگە،
ھەر قەۋەت ئاسماندا ئۆزگە بىر دۇنيا،
ياشلىق ئارمىنىمغا قوشاتتى ياشلىق.
كۈلگەندەك بولۇشۇپ ئۇلار ھالىمغا،
سورايتتى يۈرتۇمنى «بوستانمۇ، تاشلىق؟»
ھەر قەۋەت بىر ئارزۇ ئىدى دىلىمدا
ھەر قەۋەتنىڭ بۆلەك مېھرى، ناۋاسى.
گاھى ھۆرى يەڭلىغ، گاھى پەرىشتە
ئۇندا ياشاۋاتقان قىزلار سىماسى.
لاچىن روجىكىدىن سەكرىدىم پەسكە،
قورقما دەپ قۇچاقلا ئېلىشتى تاغلار.

قامال بولغاچقا بىز بىر چاغ قەپەسكە،
جەننەتتەك كۆرۈندى بۇنداكى باغلار.
قوينىدا زاۋۇت - كان، شەھەرلەر كۆركەم،
بىنالار تاقاشقان ئاسمان - پەلەككە.
ئۇندا قېرىنداشلار دەس تۇرۇپ نەكەم
يۈكسەك غايىلەرنى پۈككەن يۈرەككە.
بىز بىر چاغ ئاڭلىغان مەۋھۇم سادالار،
ئاتام تىلىدىكى «جىنلار ئاۋازى».
ئەمدى قۇلاق سالسام دىلنى يايرىتار،
ئىكەن ئۇ كەلگۈنسىڭ، زەپەرنىڭ سازى.
بۇ تاغلار، بۇ ئاسمان بىر - بىرىدىن ئۈز
بىرىدىن بىرىنىڭ ھۆسنى باشقىچە.
دەپ قالدىم: ئاتىمىز بۇرنى ئاستىنى -
كۆرۈپلا كەپتىكەن مۇشۇ ياشقىچە.
يا ئەگەر بىلسىمۇ ئالەم سىرىنى
بىزلەردىن ئەندىشە قىلغانمىكىنتاڭ؟
ۋە لېكىن گۈۋاھدۇر تارىخىمىڭ بېتى:
ئەۋلاد ئاتىلاردىن ئەقىللىق ھامان.
«ھەممە يەر ياشناپتۇ بەختكە تولۇپ،
ئۇنتۇلۇپ قاپتۇ ئۇ مەھەللىمىزنى» -
دېسەم بەخت ئېيتتى:«مەن باتۇرغا ئامراق. . .»
بىلدىگۈمۇ ئۇ قورقماق دېمەكتە بىزنى.
بۇ ئاسمان، بۇ تاغلار قوزغىدى مەندە

ئەجەب بىر ژەسۇەسە، ئەجەب ھاياجان.
بىراق مەن شۇ تاپتا باشقا بىر غەمدە،
ئىستىكسىم: يۇرتۇمغا تاپماقچى ئىمكان.
ئىمكان يۇرەكتە ئىكەن، غۇرۇردا ئىكەن،
قايتسەمەن كۆت مېنى، كۆزۈمنى ئېچىپ.
مەھەللىمىزدىكى تاغدىن، ئاسماندىن –
كەتمەيمەن جاپاسىز جايلارغا قېچىپ...

يەنىلا ئۇستۇڭدە پەقەت بىر ئاسمان،
ئالدىڭدا بىر تاغ دەپ بەزلىمە مېنى.
ئاسمانىڭ ئۇستىدە ئاسمان بار ئىكەن،
تاغلارنىڭ كەينىدە تاغلار بار ئىكەن،
بۇ نۆۋەت سەپەرگە بىللە ئاتلىنىپ،
بىر ھەيران قالدۇرسام بوپتىكەن سېنى.

مەن دولقۇن ياساپ...

بولدى، كۆرمەي قويماي، دونىڭ دەريا سى
كونگو، ئامازونكا قىرغاقلىرىدا
ئۇنىڭ ھەيۋە بىلەن سەكرەپ - ئوينىقىشىپ
ئوكيانلار قوينىغا تۆكۈلگىنىنى.
ئېھتىمال سۇزۇك سۇ، يېشىل دولقۇنلار
كۆز يەتمەس ۋە ئەجەش ماكان ئىچىدە
شورلىشىپ، ئىچكۈسىز ھالەتكە كېلىپ

ھېس قىلغاندۇر قەددى پۈكۈلگىنىنى.
چاڭجىياڭ، خۇاڭخىلارمۇ گۈزەل پەقەتلا
قىيالارنى سۆيۈپ ئېقىشى بىلەن.
ئۇ ئەزىز: سۆيۈملۈك قېيىق ئۈستىدە
ئۇپقۇن يېرىپ ماڭغان ئەزىمەتلەرگە
قول قويۇپ جىلۋىلىك بېقىشى بىلەن.
قاچانكى سۇلىرى تونۇش ساھىلدىن ـ
نېرىغا كەتكەندە ئايرىيدۇ كىملەر
قايسى سۇ، قايسى دەريا سۈيى ئىكىنىن.
بۇ سۇلار ھاياتى قىممەتلىك، ئەگەر
ئانا زېمىن ھۆسنىگە قوشۇپ ھۆسنىلەر
تاشسا، كۆۋۈجىسە، ئاقسا بىتىنىم.
دېمەككى دەريالار ئۆزى تۇغۇلغان
ئۇنى مەۋج ئۇردۇرغان جايلاردا ئۇلۇغ.
ئوكيانلار ھەيۋەتلىك كۆرۈنگەن بىلەن
ئۇنىڭدا دەرياچە ئولۇغۋارلىق يوق.
شۇ سەۋەب قارايمەن تارىمغا ئۇنى
يۈرەك قانلىرىمغا قىياس قىلىمەن.
ئۇنىڭ ئۆز دىيارىدىن ئايرىلماي كۈن ـ تۈن
چاپچىپ ئېقىشىغا ئىخلاس قىلىمەن.
مەن دولقۇن ياساپ ئۆمرۈم يولىدىن
ئانا يۈرت كۆكسىگە سىڭمىكىم ئەلا.

ئەگەر ئوكيانلارنىڭ قوينىغا كىرسەم
تارىم دەپ ئات قويالماس ھېچكىملەر ماڭا.

جاھانىنەما ئەينىكىم

پەرھادنىڭ جاھانىنەما ئەينەك بىلەن
ئەڭ ئاۋۋال كۆرگىنى تۇغۇلغان ماكان
ئۇندىكى بوستانلار، تاغلار - دالالار.
ۋە لېكىن كۆڭلىنى قىلالمىدى رام
قان بىلەن ياشقا لىق مېھنىتى ھايات
پەلەكنىڭ گەردىشى، دەردۇ بالالار.
قاچانكى ئەينەكتىن كۆردى بىر گۈزەل
شامالدا كۆتۈرۈلۈپ يۈزدىن رومالى.
مەسۇمە قەلب ئىچرە تۇتاشتى يالقۇن
ئەقلىنى لال قىلدى شېرىن جامالى.
ھەۋەس غالىب كەلدى يۇرتنىڭ مېھرىدىن
رۇخسارىدا زەھەر بولدى، شېرىندىن ئۆزگە.
ئۇنىڭغا جان بەرگەن تۇپراق نالىسى
پەقەت كەلتۈرەلمىدى ۋىجدانىنى سۆزگە.
نەتىجە شۇ بولدى: سۇمباتلىق ئوغۇل
كەچتى ئاتا - ئانىدىن، كەچتى ۋەتەندىن.
نام - شۆھرەت ۋە تەختكە باقمىدى قىيا
ئەكسىچە بىر غايىب نازىنىن ئۇچۇن

چەتلەردە تەرك قىلدى جېنىنى تەندىن.
بۇ دەل شاھانىلەرنىڭ سۆيگۈسى ھەيھات،
لېكىن ئالمىدىم ئۇندىن سۆيگۈگە ئەنداز.
تەقدىرده تەلۇنلەرچە چەكمىدىم پەرياد،
بەرمىدىم كۆڭۈلگە بۇ يوسۇن پەرداز.
گەر پەرھاد ئەينەكنى ئالغان شۇ مىنۇت
ئانا يەر ئاھىغا تۆكسە ئىدى ياش.
قاشتېشى بويىدىكى كۆرمىڭ شېرىنلار
بولمامتى ئونىڭغا ئۆمۈرلۈك يولداش؟
ئەپسۇس، ئۇ ئۆزىنىڭ ۋىسال كېمىسىن
ھەيدەپ كەتتى يوچۇن مەملىكەتلەرگە.
بىلمىدى ئۆزىگە سۇت بەرگەن زېمىن
سۆيگۈ بېرەلمىشىنى پەرزەنتلىرىگە.
شۇ ۋەجىدىن جاھاننەما چەكتى ئىزتىراپ
ئىنسانغا ئىككىنچى بولمىدى پەيدا.
دېدى مەن دەرس بەرسەم ئۇنىڭا ۋاپادىن
نېتەي ئۇ ۋاپاسىز باشقىغا شەيدا.
مەن شاھلار ئەۋلادى بولمىغاچ بوۋام
بىساتىدىن چىقمىدى مۇنداق مۆجىزە ،
ئەمما مەن غۇرۇرلۇق جۇڭخۇا ئۆسمۈرى
ئىدىم، شۇنىڭا ئۇلۇغ ئەجداد تارىخى
تەڭسىز جاھاننەما بولدى كۆزۈمگە .
ئۇنىڭ كۆرسەتكىنى تۇمەنمىڭ داستان

شان، نومۇس، مۇسىبەت، يېڭىش - يېڭىلىش.
تاغ - دەريا، جەزىرە، ساپ تەر، قىزىق قان
گۈل باھار، كۆركەم يار، سېخي كۆز ۋە قىش
ئۇنىڭ كۆرسەتكىنى ئانام قايغۇسى
زار ئۆتمۈش، قانلىق داغ، جەڭگى - جېدەللەر،
ئۇنىڭ كۆرسەتكىنى ئانام ئازۇسى
ياۋغا تىغ سانجىلغان، جەڭدە يۈرگەنلەر...
ئۇ ماڭا ئۆگەتتى سۆيۈشنى مۇدام
سۆيدۈم ۋەتەننى ھەم ئۇندىن سۆيۈلدۈم.
ئۇ ئەرمەن قىزىدىن ھەسسە گۈزەللەر-
بىلەن شامۇ سەھەر ھەمنەپەس يۈردۈم.
ھېلىھەم ئۇنىڭغا قارايمەن ھەر تاڭ
ماڭا مەھلىيا بولغان شېرىنلار سانسىز.
بەزىدە لاپ قىلىپ ئۆتۈپ كەتسەمۇ
ۋىناستەك شەھلا كۆز، جانان تەڭداشسىز.
شۇندا ھەم يەركەنتنىڭ سۆيۈملۈك قىزى -
سەنئەتنىڭ ھامىيسى ئالدىدا پۈچەك.
نۇزۇكنىڭ دار ئالدىدىكى قەيسەر چىرايى
قەلبىم بوستانىدا تۇزۇماس چېچەك.
شۇندىمۇ قىزىلنىڭ ئەللەيلىرىنى
ئاڭلاپ ئۇخلاپ ياتقان رابىيە ئەلا.
شۇندىمۇ رىزۋاننىڭ جاسارىتىنى
تاج قىلسام ئەرزىيدۇ ئاق باش بوغداغا. . .

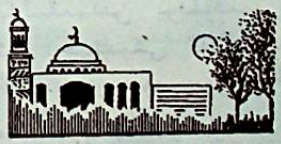
ئاھ مېنىڭ جاھاننەمام - تارىخ ئەينىكىم
مېنى يالغا بەرمىدىڭ، ئەپسۇس يېمەيمەن.
سەن ماڭا سۆيدۈردۈڭ ئەزىز يۇرتۇمنى
سۆيگىنىمگە زىنھار پۇشمان دېمەيمەن.

قەرزىم مېنى ...

مېنى ئىشقا بالدۇر كەتتى دېمىگىن،
يېنىڭدا ئولتۇرۇشقا قىستىمغىن ھەم.
قايتىپ كەلگىنىمدە بىر پىيالە چاي
قۇيساڭ شۇ كۈپايە ئۇندىن باشقىغا
سېنى ئاۋارە قىلماس بولدى ئىرادەم.
ئىشكنى يېپىۋەت، ھاردۇقىڭنى ئال،
مەيلى تاماق سوۋۇپ قالسىمۇ بىر دەم.
بالىلار يان ئۆيدە تەكرارلىسۇن دەرس
ئەگەر ساق تۆت سائەت چىقمىسام سىرتقا
ئالجىپ قالدىمۇ دەپ يېمە زىنھار غەم.
تاراق - تۇرۇق قىلما، ھېچكىم كىرمىسۇن
مەن يازاي، مەن كۆرەي ئىشتىياق بىلەن.
خورسىنما، بوسۇغا تۆۋىدە تۇرۇپ -
ئانام ئالايسىمۇ قىلمىغىن پىسەنت.
ساق ئون يىل جىن بولۇپ ئادەم سىياقى
قوشتىن بوشىمىدىم، ئوبدان بىلىسەن.

ئەقلىمنى مەرىزلەر قىلغاندا قامال
سۆزلىگەن ئىدىئوغۇ، كەتتى باھاربك-
قەربغان چېغىدا نېمە قىلىسەن؟
شۇ سەۋەب ئامرىقىم، ئۆتكەن مىنۇتنى
قايتۇرۇپ ئىلكىمگە ئالمىقىم لازىم.
مەن يىللار يولىغا يالۇرمايمەن ھېچ
لېكىن يالقۇنۇم بىلەن، مېھنىتىم بىلەن
قىلدۇرىمەن يىلنى ئىجادقا تەزىم.
بىر كۈندە ئۇچ كۈندەك ياشىسام ئەگەر
يەنە ئون يىل ئۆمرۈم ئوتتۇز يىلغا تەڭ.
نە ئەجەب چاچلىرىم بالدۇر ئاقارسا
شادلىقىم ئۇنىڭدىن ۋەتەن ياشارسا
ئەجرىمدىن ئانا يەر ئالسا قىزىل رەڭ.
مۇشۇنى چۈشەنسەڭ ماڭا تەسەللى
ئىشىكنى ئاچمىغىن، بەلگە بەرمىسەم.
مېنىڭ بارلىقىمدىن يوقلۇقىم ياخشى
ئەل بەرگەن جېنىمنى ئەلگە بەرمىسەم.
مەن ھاۋا، ئىچەر سۇ، يۈرەك قېنىمنى
مەن غايە، ئىجتىھات، بۇيۇك ئارزۇنى
ھەتتا سەن ئوقۇغان مۇشۇ شېئىرنىڭ
بېشىغا قويۇلغان ئاددىي ماۋزۇنى
ھايات بىر رەت دېگەن ھۆكۈمدىن تارتىپ
ھەممىنى - ھەممىنى ئالدىم ۋەتەندىن.

بۇلارنى ئېرىتىپ جىسمىم ئىچىده
كېلەر ئەسىر ئۆچۈن تۆھپه ئورنىدا
چىقىرىپ بېرىمەن تىرىك بەدەندىن.
ئەلۋەتته مۇكچەيگەن ئاجىز گەۋدىگه
شۇنچه قەرزنى ئارتىپ كەتمەك بەك نومۇس
دېمەك، قەرز ئۈندەيدۇ مېنى ياشاشقا.
دېمەك، قەرز ئۈندەيدۇ مېنى ئىجادتىن
ئۆمۈردىن ئۈزۈنراق بىنا ياساشقا.
شۇڭا ئەي گۈزىلىم، ئۆمۈر ھەمراھىم
خۇشالمەن بىردەملىك بولساممۇ خالىي.
كەل بىز قېرىتايلى يىللارنى بىرگه
بىزنى قېرىتىشقا يوق يىلنىڭ ئامالى.

ئىككى شېئىر

ياسىنجان ئەمەت

قېيىق بارار لەرزان ئۈزۈپ

پالاق ئۇرسام بىمالال
قېيىق بارار تەڭرىنىپ.
جانان قولىدا،
سايە تاشلار رەڭدار كۈنلۈك،
نىگاھلىرى پارلايدۇ،
نېلۇپەردەك ئېچىلىپ،
قوشۇلغان سايىمىز
كېتىدۇ زەڭگەر دولقۇندا.

قۇياش ئورىتىسى

بىز ئايلىنىمىز قۇياشنى ئەگىشىپ،
قۇياش ئايلىنىدۇ بىزنى ھەم.
قۇياش بىزنىڭ ئورىتىمىز،
بىز قۇياش ئورىتىسى.

بىز تۆرەلگەندە زېمىنغا،
تاتلىق يىغا ھەم ئاچچىق كۈلكىمىزنى
ئوغرىلاپ كەتكەن پەسىللەر،
تاپالمايمىز ئۆز - ئۆزىمىزدىن،
ئۇنتۇلۇپ كەتكەچ،
بىز بىلمىدىغان
قىزىق - قىزىق چۆچەكلەر،
جىق - جىق نەرسىلەر.

يېڭىلىق تۇيۇلمايدۇ ھېچ
قارا چىراغنىڭ تۈۈدە
بوۋىلار ئېيتقان ئاخشامقى
جەڭنامە ھەم سىرلىق رىۋايەتلەر،
چۈنكى بىز قۇياش بالىلىرى.
يۇزلىنىپ،
سۇغۇرۇلۇپ چىققان ئۇياتچان قۇياشقا،
يېڭى ناخشا باشلايمىز،
ۋە كېتىمىز،
ئۆز - ئۆزىمىزدىن سۆيۈنۈپ.
ئاخشام ئىچكەن لالىدەك مەينىڭ
سالقىن پۇرىقى
كېتىدۇ قۇياش نۇرىدا يۇيۇلۇپ.
تام تۈۈدە ئۇخلاپ قالغان،

تىترەڭگۈ جىسمىمىز،
تۈغۇم بولۇپ قۇياشقا،
يادلايدۇ تىنماي،
ئۇنتۇلغان كۆپ زامان بۇرۇنقى،
قەدىم قوشاقلارنى توقۇپ.

ئايلىنىدۇ قۇياش بىزنى بويلاپ،
بىز نۇر چەمبىرىكى.
بولغاچقا بىز قۇياش بالىلىرى،
بىز قۇياش ئوربىتىسى.

دوسكا ۋە قىز

يالقۇن ئەزىزى

قاپقارا دوسكىغا تىكىلدىم ئۇزاق،
دوسكىدىن چىقماقتا بىر گۈزەل قىزچاق.

چۈشەندىم ئۆزۈمنىڭ كىملىكىنى مەن،
قەلبىمنى بىر قېتىم مالتىلاپ بېقىپ.
سائەتنىڭ تىلىغا ئېسىلغان تېنىم،
جىمجىتلىق ئىچىگە چۈشمەكتە ئېقىپ.

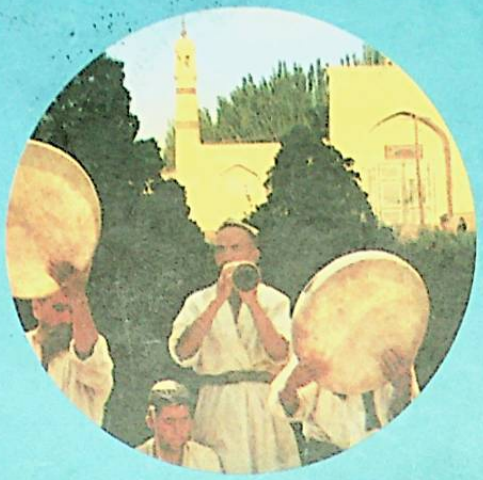
قېيىقالدى يىراقتا سۈپسۈزۈك كېچە،
مۇقەددەس، پاك شېرىن چۈشلەرنى تۇغۇپ.
شام نۇرى، شېئىر ۋە تۆت تامغا قاراپ،
ئۆزۈمنى بىر قېتىم باققانتىم بوغۇپ.

جىمجىتلىق ھەربىكەتنىڭ قالدۇقى ئەمەس،
ئۆزۈمنى سىزمىسام تاپمەن تەسكىن.
كىمكىنە كېتىۋاتقان سايىنى سۆزەپ،
شەپەقنىڭ كەينىدىن ئەگىشىپ غەمكىن؟

دۇنيادا بارچە رەڭ يوقايدۇ بىر تۇن.
نېمىمۇ قىلىمەن كۆڭلۈمنى بۇزۇپ؟
كېچىنىڭ باش سۆڭىكى ئاپئاق تولۇن ئاي،
چۈشمەكتە ئۇن - تىنسىز سىنىپقا توزۇپ.

مەسئۇل مۇھەررىر: ئەخمەت ئىمىن
مەسئۇل كوررېكتورى: خەلچەم ئابلىمىت
ھەببۇللا ئىلى
مۇقاۋا ۋە بەت لايىھىلىگۈچى: ئەكبەر سالىھ
مۇقاۋا خېتىنى يازغۇچى: نىياز كېرىم شەرقىي

قەشقەردىكى يەر شارى
ئۇرۇمچى شەھرلىك يازغۇچىلار جەمئىيىتى تۇزدى
«تەكرىتاغ» ژۇرنىلى تەھرىر بۆلۈمى
*
شىنجاڭ خەلق نەشرىياتى نەشر قىلدى
(ئۇرۇمچى شەھىرى جەنۇبىي ئازادلىق يولى 348 №)
شىنجاڭ شىنخۇا كىتابخانىسىدىن تارقىتىلدى
شىنجاڭ ئىشچىلار ۋاقىت گېزىتى باسما زاۋۇتىدا بېسىلدى
فورماتى: 1168×850 مىللىمېتىر 1/32
باسما تاۋىقى: 10.875 قىستۇرما ۋاراقى: 4
2000 - يىلى 12 - ئاي 1 - نەشرى
2000 - يىلى 12 - ئاي 1 - بېسىلىشى
تىراژى: 3000 — 1
ISBN 7—228—05521—7/I.2079
باھاسى: 22.00 يۈەن

ISBN 7-228-05521-7
9 787228 055210 >

ISBN 7-228-05521-7
D979(民文)定价:22.00元